

Täysistunto

Keskiviikko 20.11.2024 klo 14.00—21.03

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 21.03.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.00—16.00 ja 20.00—21.03), toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.00) ja puhemies Jussi Halla-aho (18.00—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2024 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 19.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Pia Viitanen on edustaja Pinja Perholehdon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus, edustaja Mika Lintilä on edustaja Hannu Hoskosen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvä lakiehdotus, ja edustaja Inka Hopsu on edustaja Hanna Holopaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 3 sisältyvä lakiehdotus. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensin äänestetään edustaja Inka Hopsun ehdotuksesta edustaja Pia Viitanen ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta edustaja Mika Lintilän ehdotusta vastaan ja lopuksi äänestetään voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

1) Pia Viitasen ehdotus ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 146, ei 16; poissa 37 (äänestys 1). Tässä äänestyksessä voitti Pia Viitasen ehdotus.

2) Mika Lintilän ehdotus ”jaa”, Pia Viitasen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 2). Tässä äänestyksessä voitti Mika Lintilän ehdotus.

3) Mietintö ”jaa”, Mika Lintilän ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 66; poissa 37 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 141/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 112/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 19.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Nasima Razmyar on edustaja Inka Hopsun kannattamana ehdotanut, että 1.—3. lakiehdotukset hylätään. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 66; poissa 37 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 66; poissa 37 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 66; poissa 37 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 112/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 124/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 19.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Ilmari Nurminen on edustaja Kim Bergin kannattamana ehdotanut, että 1.—3. lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi, kiitos.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 124/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 125/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 19.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Ilmari Nurminen on edustaja Kim Bergin kannattamana ehdotanut, että 1.—7. lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 47; poissa 38 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 47; poissa 39 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 47; poissa 38 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

4. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

5. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

6. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

7. lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 125/2024 vp sisältyvät 1.—7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 19.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Markku Siponen on edustaja Hanna-Leena Mattilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi, kiitos.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 95, ei 67; poissa 37 (äänestys 17).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 132/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Hallituksen esitys HE 108/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Keskustelu asiasta päättyi 19.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Aki Lindén on edustaja Lauri Lylyn kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen. Lisäksi keskustelussa edustaja Inka Hopsu on edustaja Hanna Holopaisen kannattamana tehnyt vastalauseen 3 mukaiset neljä lausumaehdotusta. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 108/2024 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Aki Lindénin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 47; poissa 37 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 19). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 20). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 48; poissa 37 (äänestys 21). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 154, ei 8; poissa 37 (äänestys 22). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Asian käsittely päättyi.

8. Välikysymys sosiaali- ja terveystalvelujen pelastamisesta

Välikysymys VK 8/2024 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt annetaan vastaus edustaja Antti Kaikkosen ynnä muiden välikysymykseen VK 8/2024 vp sosiaali- ja terveystalveluiden pelastamisesta.

Sosiaali- ja terveystalvelministeri Kaisa Juuson kymmenen minuuttia kestävän vastauksen ja edustaja Antti Kaikkosen puheenvuoron jälkeen, joka niin ikään on kymmenen minuuttia, välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään yksi ryhmäpuheenvuorokierros, jossa puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Muut ennalta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto ehdottaa ja suositaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Ensiksi meille puheenvuoron käyttää ministeri Juuso, kymmenen minuuttia. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.19 Sosiaali- ja terveystalvelministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät keskustalaiset, te puhutte toistuvasti siitä, että hallitus on romuttamassa sosiaali- ja terveystalveluita. Välikysymyksessänne jälleen kerran väitetään näin. Asiantuntijoiden arviot hoitoonpääsyn tilanteesta ja hyvinvointialuejohtajien yhdessä esittämä kannanotto talveluiden saatavuudesta eivät tue tätä näkemystänne. Miksi te haluatte pelotella ihmisiä tällaisella? Nämä ovat ihmisten tärkeitä talveluita, joilla te teette politiikkaa. Tämä keskustelu antaa huonomman kuvan sosiaali- ja terveystalveluista kuin mikä tilanne oikeasti on. Tämä ei edistä asiaa, vaan syventää vastakkainasettelua. Hallituksessa ja hyvinvointialueilla tehdään kovasti töitä, jotta jokainen saa tarvitsemansa talvelut nyt ja tulevaisuudessa. Toivoisin tänään tässä keskustelussa, että keskitymme ratkaisuihin emmekä pelottele ihmisiä sellaisella, mikä ei pidä paikkaansa. [Vasemmalta: Ai ei pidä? — Mika Lintilä: Minkähän puolueen edustaja puhuu?]

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat kyenneet järjestämään lakisääteiset talvelunsa riittävän yhdenvertaisesti ja väestönsä tarpeet huomioden. Hoitoonpääsy ja hoidon aloitus ovat nopeatuneet, ja hoitojonoja on kyetty lyhentämään.

Tuoreimman, maaliskuun 2024 tilaston mukaan perusterveystalveluhoillon kiireettömässä hoidossa 91 prosenttia hoitoonpääsystä toteutui 14 vuorokaudessa. [Vasemmalta: Aivan!] Hoitoonpääsyä perusterveystalveluhoitoon on pystytty parantamaan muun muassa vastaanototoimintaa ja henkilökunnan työnjakoa kehittämällä sekä hyödyntämällä digitaalisia välineitä. [Krista Kiuru: Ai ei olekaan hallituksen vika?] Valtaosassa hyvinvointialueista sote-keskuksissa käytetään moniammatillista tiimimallia.

Erikoissairaanhoidossa on myös pystytty purkamaan hoitojonoja, mikä näkyy THL:n tuoreimmissa, syyskuun 2024 tilastoissa. Valtakunnallisesti hoitojonoja on kyetty purka-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

maan viimeisen vuoden aikana esimerkiksi sisätaudeissa ja keuhkosairauksien hoidossa. Kokonaisuudessaan kirurgiassa ja psykiatrisessa hoidossa tilanne on vuoden aikana kehittynyt parempaan suuntaan, vaikka näiden alojen sisällä onkin vaihtelua hoitoonpääsyssä.

Henkilöstöpula on tällä hetkellä suuri rajoite palvelujen järjestämiselle. Haasteet henkilöstön saatavuudessa aiheuttavat myös kustannusten kasvua hyvinvointialueilla. Siksi hallitus tekee toimia koulutetun hoito- ja hoivahenkilökunnan saatavuuden parantamiseksi esimerkiksi Hyvän työn ohjelmaa edistämällä, koulutusmääriä lisäämällä sekä hakemalla ratkaisuja kalliin, lyhytaikaisen vuokratyövoiman käytön hillitsemiseksi.

Vuokratyövoiman käyttöä on jo saatu hillittyä, ja tämän vuoden heinäkuun loppuun mennessä vuokratyön kustannukset laskivat 5,3 prosenttia verrattuna edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon. Vuokratyövoiman kansallista hallintaa on selvitetty ministeriössä kuluneen syksyn aikana Ruotsin mallin pohjalta. Ruotsissa on käytössä yhteinen sopimus, jonka tavoitteena on yhtenäistää etenkin vuokralääkäreiden ja -sairaanhoitajien käytön ehdot ja hinnoittelu. Sopimus sisältää yhteiset vaatimukset vuokratyöntekijöiden laadusta, osaamisesta ja kustannuksista. Suomen tavoitteena on ottaa seuraavan kahden vuoden aikana käyttöön soveltuvilta osin samankaltaista vuokratyövoiman hallintaa.

Arvoisa puhemies! Ei ole olemassa yhtä, autuaaksi tekevää keinoa hyvinvointialueiden tilanteen ratkaisuun. Siksi haemme hallitusohjelman mukaisesti laajasti erilaisia ratkaisuja muun muassa palveluiden uudistamiseksi, henkilöstön riittävyden turvaamiseksi, teknologisten ratkaisujen ja tiedon hyödyntämiseksi, rahoitusmallin kannustavuuden parantamiseksi sekä ohjauksen kehittämiseksi. [Anne Kalmari: Ja leikkaamalla!]

Valtio ohjaa hyvinvointialueita uudistamaan palvelujaan siten, että kukin palvelu vastaisi tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan palvelutarvetta. Hallitus tekee parhaansa, jotta ihmiset voivat jatkossakin luottaa toimiviin julkisiin palveluihin ja sosiaali- ja terveys- ja pelastusalan ammattilaiset voisivat keskittyä työajallaan varsinaiseen asiakastyöhön. Nämä ammattilaiset tekevät arvokasta työtä meille elintärkeiden ja välttämättömien palveluiden eteen.

Mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseksi hallitus toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuun, joka tulee voimaan 1.5.2025. [Timo Heinonen: Erittäin hienoa!]

Hallitus haluaa ottaa kaikki keinot käyttöön parantaakseen suomalaisten hoitoonpääsyä. Siksi olemme kunnianhimoisesti kehittämässä myös Kela-korvauksia tukemaan nopeampaa hoitoonpääsyä, valinnanvapautta ja ennaltaehkäisyä. Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan esitys hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttamisesta merkittävästi korotettuina. Huomenna eduskunnalle annetaan esitys Kela-korvausten parantamisesta ja laajentamisesta sellaisten palveluiden osalta, joiden saatavuus hyvinvointialueilla on heikompa. Esimerkiksi gynekologien vastaanottokäyntien korvausta korotetaan merkittävästi, hammashoidon korvaukset nousevat ja fysioterapia palaa Kela-korvausten piiriin.

Lisäksi ministeriössä parhaillaan valmistellaan valinnanvapauskokeilua 65 vuotta täytäneille. Kokeilussa voisi päästä ensi syyskuusta alkaen yksityiselle yleislääkärille julkisen asiakasmaksun hinnalla. [Ben Zyskowicz: Voi kauhistus!] Kokeilulla täydennetään hyvinvointialueiden palveluita, ei korvata niitä. Kokeilun rahoitus ei myöskään ole pois hyvinvointialueilta, vaan siihen on varattu erillinen määräaikainen rahoitus.

Hallituksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti omalääkärimallia hyödyntämällä parantaa hoitoonpääsyä ja vahvistaa hoidon jatkuvuutta. Tavoitteen edistämiseksi kestäväen hyvinvointiyhteiskunnan ministerityöryhmä on kokouksessaan 7. marraskuuta päättänyt asettaa sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön yhteisen Omalääkä-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

ri-ohjelman, joka on asetettu ministereiden päätöksellä tämän viikon tiistaina. Ohjelman tavoitteena on parantaa hoidon saatavuutta ja jatkuvuutta edistämällä erilaisten omalääkärimallien käyttöönottoa kaikilla hyvinvointialueilla. [Krista Kiuru: Ja millä rahalla?] Tavoitteena on myös henkilöstön pitovoiman ja jaksamisen tukeminen.

Hyvinvointialueilla on käynnissä erilaisia omalääkäri- ja omatiimimalleja kehittäviä hankkeita, joiden tavoitteena on hoidon jatkuvuuden parantaminen. Esimerkiksi ammatinharjoittajamallin kokeilua on huolellisesti valmisteltu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella. Hankkeita on käynnissä myös kuudella muulla hyvinvointialueella. Omalääkärimallin mukaisen palvelujen tuotantomallin toteutuksessa Pohjois-Pohjanmaa on kaikkein pisimmällä.

Lisäksi hallitus on päättänyt syksyllä 2024 osana Kela-korvausten jatkokehittämistä valmistella ja toteuttaa omalääkärimallikokeilun. Kela-korvauksia on tarkoitus käyttää omalääkärimallin kehittämiseen osana kokeiluja.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden yleiskatteinen valtionrahoitus on ensi vuonna 26,2 miljardia euroa. Tämä on vähän vajaa kolmannes valtion budjetista. Rahoitus kasvaa kuluvaan vuoteen verrattuna 2,2 miljardilla, josta jälkikäteistarkastuksen osuus on 1,4 miljardia.

Sote-menojen hallitsematon kasvu on merkittävä haaste koko julkiselle taloudelle. Kaikilla alueilla on hyväksytyt muutosohjelmat ja suunnitelmat talouden tasapainottamiseksi, mutta tasapainotus etenee eritahtisesti. On tärkeää, että jokainen alue tekee kaiken voitavansa alijäämän sopeuttamiseksi. Kaikissa tilanteissa kuitenkin perustuslaissa turvatut, riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut tulee turvata jokaiselle suomalaiselle.

Arvoisa puhemies! Suomi on päästetty velkaantumaan pahasti. Hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden turvaamisen kannalta kaikkein suurin riski on se, jos emme saa menokehitystä hallintaan. Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden uudistaminen, toiminnan vaikiinnuttaminen hyvinvointialueilla ja kustannusten kasvun hillintä ovat merkittävä kokonaisuus myös julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta.

Edellinen hallitus toteutti palveluiden hallinnollisen uudistuksen. Palveluiden järjestäminen siirrettiin leveämmille hartioille, jotta niiden uudistaminen on mahdollista. Vuosien ja vuosien hallinnon uudistamisen jälkeen on palveluiden uudistamisen vuoro.

Tätä työtä hallituksessa ja hyvinvointialueilla nyt tehdään. Työ ei ole helppoa, mutta se on tehtävä. Hyvinvointiyhteiskunnan palvelut kuuluvat nykyisille ja tulevillekin sukupolville, ja myös siitä tämä hallitus pitää huolen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kaikkonen, enintään kymmenen minuuttia.

14.29 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Suomalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakentaminen — se on meidän päättäjien tärkein tehtävä. Yhteiskunnan sivistyksen tasoa mitataan myös sillä, miten se huolehtii yhteiskunnan heikommista, yhteiskunnan hädänalaisista. Vammaisten, sairaiden, vanhusten sekä tukea tarvitsevien lasten puolustaminen ei voi olla vain aurinkoisten päivien asiaa. Heikompien suomalaisten puolella pitää seistä myös myrskysäällä, myös kovina aikoina.

Olen viime kuukausina, arvoisa puhemies, kuunnellut potilaita, omaishoitajia, lääkäreitä, hoitajia, sosiaalityöntekijöitä, ensihoitajia ja palomiehiä kautta Suomen: Kouvolasta Kittilään, Salosta Mikkeliin, Tampereelta Pukkilaan, Espoosta Enontekiölle. Ihmisten

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

huolet ovat, voi sanoa, asemaan ja postinumeroon katsomatta aika lailla samoja. Suomalaisen terveystalouden, vanhustenhoitoa, lastensuojelua ja pelastustoimen palveluja vie-dään nyt väärään suuntaan.

Pelkästään Uudellamaalla hallituksen politiikka johtaa rajuun palvelujen keskittä-miseen. Asiakasmaksut nostetaan tappiin eli sairaille ja vanhuksille lähetetään iso lisälasku. Palveluja ajetaan alas kovalla kädellä, jopa lastenneuvoloita suljetaan, ja jopa yli 800 am-mattilaisen, lääkärin ja hoitajan, työpaikka on vaarassa — pelkästään Uudellamaalla. Sai-raanhoitajien edustajat kertovat, että hoitajien kontolle ollaan siirtämässä uusia hallinnol-lisia tehtäviä väen vähentämisen takia ja näin aikaa jää hoitotyölle vähemmän.

Näitä tarinoita, hyvät kuulijat, kerrotaan ympäri Suomea, ja, ministeri Juuso, eivät nämä tarinat ole pelottelua, eivät nämä tarinat ole keksittyjä. Ne ovat totta — ne ovat totta. Kaik-kialla tunnelma on sama: maan nykyjohto ei tunnu reagoivan oikein mitenkään siihen, mitä ihmisten todellisuudessa tapahtuu. [Ben Zyskowitz: Siihen, mitä te sääditte!] On kuin sei-nille puhuisi.

Kaikki ymmärtävät, että Suomen ikärakenne lisää palvelujen toteuttamisen vaikeutta. Senkin ymmärrämme, että sote-uudistuksesta ei tullut kerralla täydellistä, ei tietenkään. [Oikealta: Ei todellakaan!] Mutta sitä on vaikea ymmärtää, että tässä tilanteessa hallitus on päättänyt aivan epärealistiset säästövaatimukset terveystalouteen, vanhustenhoitoon sekä lastensuojeluun. Sitäkin on vaikea ymmärtää, että hallitus uskoi panostusten yksityi-seen terveydenhuoltoon korjaavan leikkauksista aiheutuvat ongelmat. Lopputulos on se, että hoitajiin, lääkäreihin, lääkkeisiin ja laitteisiin ei myönnetä läheskään sitä rahaa, joka tarvittaisiin.

Hallituksen politiikasta, valitettavasti, seuraa hätäisiä, vahingollisia, pakon edessä alu-eilla tehtyjä säästöpäätöksiä, jotka johtavat uusiin ongelmiin. Hoitajat ja lääkärit kuormit-tuvat. Hoitojonot pitenevät, kun ne on juuri saatu lyhenemään. Jonoissa pääsevät vaivat ja sairaudet pahenemaan. Pelastajilla kestää entistä kauemmin tulla auttamaan. Lyhyellä ai-kavälillä, ehkä, säästöjä syntyy, mutta pian kalliiden erikoishoitojen tarve kasvaa. Tämä on kallista säästämistä, tämä on kallista säästämistä.

Kun kaikesta tästä otetaan, niin minne euroja sitten lisätään? Hallitus on päättänyt, että yksityisten terveystalouden liiketoimintaa vauhditetaan satojen miljoonien eurojen yli-määräisillä Kela-tuilla. Rahaahan tässä on kulunut kuin kosken nielemänä, mutta tulokset eivät ole hyviä. Päinvastoin, tässä on käynyt kuten asiantuntijat varoittivat: Avokätiset li-sätuet terveystalouteen eivät ole auttaneet mitään, eivät ole auttaneet mitään. Isot tervey-syritykset ovat nostaneet hintojaan samalla, kun tuet ovat nousseet. Eurot, joita olisi tarvit-tu ihmisten palvelujen parantamiseen, menivät yritysten tulosten parantamiseen. [Ben Zys-kowicz: Vähän suhteellisuutta!] Ei tässä näin olisi saanut käydä. Samalla hyvinvointi-alueet pakotetaan leikkaamaan liikaa ja liian nopeasti, ja tuloksena syntyy liian suuri va-hinko. Kyllä yksityisiä palveluntuottajia tarvitaan. Otetaan ne kumppaneiksi, mutta ei hol-vata Kela-korvauksien kautta rahaa tehottomasti.

Arvoisat kansanedustajat! Apua tarvitsevat he, joilla mielenterveys horjuu, joilla van-huuden vaivat pahenevat, jotka pelkäävät vaivojensa pahenemista pidentyvissä hoitojo-noissa, ja he, joilla lapsuus on pelkoa ja turvattomuutta. Tämän tietävät hoitajat, tämän tie-tävät lääkärit ja sosiaalityöntekijät, ja tämän tietävät potilaat ja omaiset. Tämän tietävät myös hyvinvointialueiden päättäjät, jotka hallitus pakottaa erittäin vaikeaan, ellei mahdot-tomaan, tilanteeseen.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Ihmisten parissa kuulee, mitä kello on lyönyt. Merkittävin viesti, jonka hallitus tuntuu antavan, on, että jos hyvinvointialue ei tee kuten käsketään, ovat edessä kovat rätingit. No, mennäänkö seuraavaksi sitten viiteen vai yhteen alueeseen? Uusilla rakennusremonteillako ne vanhat nuortuvat, sairaat paranevat, ambulanssi tulee nopeammin ja rikkiäiset kodit muuttuvat ehjiksi? Eivät tietenkään. Jokin tässä ei täsmää. Se jokin valitettavasti on hallituksen leikkauspolitiikasta johtuva rahapula. Ei sote-uudistus täydellinen ole, ei tietenkään, mutta sitä pitää korjata ja parantaa, ei särkeä ja pahentaa.

Arvoisa puhemies! Totuus on, että tämä meno on tullut tiensä päähän. Mitä sitten pitäisi tehdä? Toivoa on. Meillä on vaihtoehto:

Ensiksikin: Keskusta ei leikkaisi sosiaali- ja terveystalouksia, lähipalveluita. Hyvinvointialueilla pitää olla säälliset resurssit hoitaa ihmiset ja hoitaa palvelut.

Toiseksi: Hyvinvointialueille pitää antaa asiallisempi aikataulu taloutensa tasapainottamiseen. Alueiden pakottaminen hätäratkaisuihin ei tuo kestäväää säästöä.

Kolmanneksi: sääntelyn purkamisella säästettävä raha pitää jättää hyvinvointialueiden käyttöön eikä imuroida valtion kassaan.

Neljänneksi: kalliit vuokratyömarkkinat ja keikkalääkärit tulee laittaa kuriin valtakunnallisin toimin.

Viidenneksi: Kela-kytten rahoitus pitää saada samoihin käsiin kuin palveluverkosta päättäminen. Ei ole viisasta, että hyvinvointialue voi säästää pidentämällä hoitomatkvoja ja sysätä kuljetuskustannukset valtion maksettaviksi.

Kuudenneksi: Omalääkärimalli käyttöön koko maassa. Jokaisella pitää olla nimetty lääkäri. Se tuo hoitoon jatkuvuutta ja turvallisuutta ja tutkitusti myös säästöä, kun joka kerta ei tarvitse selittää vaivojaan uudelle ihmiselle. Arvostan sitä, että hallituksesta on välikysymyksemme myötä tullut myönteisiä puheita omalääkärimallista. [Välihuutoja] Kiitos siitä. Pimeydessä tulitkun raapaisukin tuntuu. Se rohkaisee pitämään asiaa esillä niin kauan, että omalääkärimalli on myönteinen osa suomalaisten arkea. [Ben Zyskovicz: Mites se oli hallitusohjelmassa?]

Ja seitsemänneksi: Hyvinvointialueiden rahoitusmalliin liittyviä ongelmia pitää alkaa ratkoa. Kustannukset hypähtivät tutkitusti hyvinvointialueista riippumattomista syistä vuonna 23. Tämä yhteinen ongelma pitää tunnustaa myös hallituksessa. Aletaan yhdessä ratkomaan sitä.

Arvoisa puhemies! Pitää vielä tuoda esille pienyrityiltä saamani varoitus, jota kannattaa kuunnella: Eduskunnassa on nyt parhaillaan hallituksen esitys, jonka mukaan hoidosta ja hoivasta saatavasta kotitalousvähennyksestä leikataan vuodenvaihteessa yli puolet pois. Tämä raju uusi veronkorotus on kova isku sekä palveluja tarvitseville sairaille ja ikääntyneille että näitä palveluja tuottaville yrittäjille ja heidän työntekijöilleen. Esitys tulee myös kuormittamaan lisää julkista hoivaa, kun koteihin ostettava apu vähenee. Yritykset joutuvat ajamaan toimintaansa alas. Ihmiset menettävät työpaikkoja. Konkurssien määrä on jo kasvussa. Kovat uudet veronkiristykset vuodenvaihteessa eivät edistä työtä, yrittämistä tai kasvua. Hallituksen pitää vetää pois tämä uusi veronkiristys koteihin eli kotitalousvähennyksen raju leikkaus.

Arvoisa puhemies! Hallituksen linja sosiaali- ja terveystalouksissa on valitettavasti aika lailla umpikujassa. Se nähdään koko maassa terveysasemien, vanhainkotien sekä lastensuojelun arjessa. Arvoisa ministeri Juuso, jos ette meitä usko, niin käykää tuolla hyvinvointialueilla. Tavatkaa siellä ammattilaisia, ihmisiä, lääkäreitä, hoitajia, tavallisia kansalaisia. Kyllä sieltä tulee tämä sama viesti.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Politiikan suunnanmuutos tarvitaan, jotta ihmisten palvelut voidaan pelastaa. Suomalaisen pitää voida luottaa siihen, että sairauden tai vanhuuden tullen saa hoitoa ja saa hoivaa. Nyt näin ei ole, ja suunta on huonompaan päin.

Arvoisa puhemies! Siksi joudun tekemään seuraavan epäluottamuslause-ehdotuksen: ”Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole hoitanut suomalaisten peruspalveluita kestäväällä tavalla eikä muutosta parempaan ole näköpiirissä. Tästä syystä Orpon hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi sitten ryhmäpuheenvuoroihin. Ensimmäisen puheenvuoron käyttää kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Valtola.

14.39 Oskari Valtola kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Orpon hallitus aloitti työnsä, Suomi oli EU:n nopeimmin velkaantuva maa. Vuoteen 2040 mennessä yli 85-vuotiaiden määrä maassamme tuplaantuu samalla kun työikäinen väestö kääntyy laskuun. On jo pitkään ollut selvää, että asioita ei voi tehdä sote-palveluissa samalla tavalla.

Orpon hallitus on sitoutunut toimiin Suomen talouden saattamiseksi kestäväälle pohjalle. Niiden avulla velkaantumiskehitys saadaan vakautettua ja talous käännettyä kasvuun. Hallitus on myös päätöksillään varmistanut, että hyvinvointialueiden tarvitsema rahoitus pysytään turvaamaan. Vaikka muista menoista joudutaan merkittävästi tinkimään, hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa ensi vuonna 2 200 miljoonalla eurolla yhteensä 26,2 miljardiin euroon. Opposition väitteet sote-leikkauksista eivät siten yksiselitteisesti pidä paikkaansa. Tilanne myös osaltaan todistaa sen, että hallituksen talouspolitiikka on aivan välttämätöntä. Sote-palveluita ei voi pelastaa pelastamatta taloutta.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen tavoitteena oli yhdenvertaisten palveluiden turvaaminen ja kustannusten kasvun hillitseminen. Tätä työtä hyvinvointialueilla nyt tehdään. Viimeisen vuoden aikana palveluiden saatavuus on tilastojen valossa parantunut. Hyvinvointialueet itse arvioivat pystyvänsä turvaamaan palvelut. Myös akuutti henkilöstöpula on osittain helpottanut. Pitkällä aikavälillä henkilöstöstä on kuitenkin pulaa väestökehityksen takia.

Hallitus kääntää kaikki kivet henkilöstöpulan ratkaisemiseksi. Henkilöstön riittävyyttä ja saatavuutta parannetaan Hyvän työn ohjelmalla, alueiden omia kehitysohjelmia ja digitalisaatiota tukemalla sekä norminpurulla. Sen lisäksi olemme lisänneet hoitaja- ja lääkärikoulutuksen aloituspaikkoja. Myös vuokratyövoiman käyttöön puututaan. Marinin kaudella vuokratyövoima räjähti yli 600 miljoonan euron arvoon vuodessa. Hallitus työskentelee tämän kehityksen kääntämiseksi yhdessä alueiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Niin välikysymyksen tekstissä kuin ajoittain jopa tässä salissa kuuluaan puheenvuoroja, jotka antavat rivien välistä ja joskus aika suoraankin ymmärtää, että hallitus tieteen tahtoon haluaa romuttaa suomalaisten sote-palvelut. [Vasemmalta: Onhan se totta!] Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Julkiset sote-palvelut ovat meille kaikille, ihan jokaiselle, välttämättömiä. Itse olen tehnyt pitkän pätkän lääkärinurastani julkisella sektorilla.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on puolestaan yli 30 sivun verran ratkaisuja soten kehittämiseksi. Alueita ja sote-palveluita koskevia lakeja on tuotu eduskuntaan jo toistakymmentä, ja lisää on tulossa. Esimerkiksi kokoomuksen pitkäaikainen tavoite lasten ja nuorten terapiatakuusta on vihdoinkin toteutumassa ensi vuonna. Kaikissa sote-väli-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

kysymysvastauksissa, pääministerin taannoisessa ilmoituksessa sekä viikoittain kyselytunnilla olemme tässä salissa kertoneet niistä toimista, joita teemme. Ja hyvä niin, sillä kylä ihmisten tärkeistä palveluista pitääkin puhua.

Hyvä keskusta, te tivaatte tällä välikysymyksellä omalääkärimallista ja vuokratyövoiman käytön hillinnästä, vaikka hallitus jo vie ratkaisuja eteenpäin hallitusohjelman mukaisesti. Esimerkiksi juuri eilen saimme kuulla, miten omalääkärimallia edistetään tämän hallituskauden aikana.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen mielestä sotesta pitäisi puhua mahdollisuuksien, ei uhkien kautta. Synkkien pilvien maalailu ei auta yhdenkään suomalaisen tilannetta. Synkistelyn sijaan pitää korjata. Korjataan Soteri-rekisteri, jotta tuhannet sote-yrittäjät pääsevät jonoista hoitamaan suomalaisia. Turvataan tutut hoitosuhteet siirtymällä omalääkärimalliin. Toteutetaan lastensuojelulain uudistus, jossa lapsi on keskiössä raportoinnin sijaan. Kehitetään Kela-korvauksia, jotta ihmisillä olisi mahdollisuus valita oma lääkäriinsä. Lisätään teknologiaa sekä karsitaan turhaa paperityötä ja normeja, jotta hoitajien ja lääkäreiden työ sujuu paremmin. Nämä ovat, arvon keskusta, otos niistä keinoista, joilla sote saadaan toimimaan. Suomessa on tulevaisuudessakin vahvat julkiset sote-palvelut, kun keskitymme pelottelun sijaan yhdessä soten kehittämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi perussuomalaisten eduskuntaryhmä ja edustaja Rintamäki. Olkaa hyvä.

14.45 Anne Rintamäki ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uutena kansanedustajana on aika ajoin hämmästyksen sormi ihmetyksen suussa, kun seuraa tämän päivän politiikan tekemistä. Sote-uudistuksen pääarkkitehdit esittävät välikysymyksen sosiaali- ja terveyspalvelujen pelastamiseksi. Tätä välikysymystä lanseerataan hätähuutona ihmisten tarvitsemien sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelujen puolesta. Miksi edellisellä hallituskaudella valmistellun, valuvikaisen uudistuksen toteuttajat peräävät nyt vastuunkantajiksi päättäjiä, jotka varoittivat, kuinka tässä kunnianhimoisessa ja epärealistisessä kokonaisuudessa lopulta on vaarassa käydä? [Välihuutoja]

Sote-uudistus on ollut keskustan pitkäaikainen unelma. Saamalla maakuntahallintoon mahdollisimman monta keskustalaista päättäjää tuntui varmasti siltä, että vain taivas on rajana. Totuus iski kasvoihin kuitenkin heti, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Puuttui rahaa, vaikka sitä piti olla läjäpäin. Viime kauden valtiovarainministeripuolue ei pihistellyt rahan kanssa, vaan kun kirstun pohja alkoi hämöttää, otettiin vasemmistohenkisesti lisää velkaa mistään piittaamatta ja maksupuoli jätettiin tulevan hallituksen murheeksi. Mielestäni olisi ollut oikein ja kohtuullista, että olisitte näyttäneet vastuunkantoa hallitusneuvotteluissa ja lähteneet mukaan oikeistohallitukseen laittamaan maan taloutta kuntoon, mutta te jätitte tyhjän paperin, [Välihuutoja keskustan ryhmästä] mikä osoitti teidän ymmärtävän, että jatkossa ei olekaan tiedossa mukavasti rahanjakoa vaan tiukkoja talouden sopeutustoimia. Edellisen hallituksen ”kaikille kaikkea” johti lopputulokseen, jossa jaettavaa ei enää ole.

Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyksessä väitetään, että istuva hallitus on romuttamassa sosiaali- ja terveyspalveluita. Miksi te haluatte pelotella ihmisiä väitteillä, jotka eivät pidä paikkaansa? [Välihuutoja] Meneekö keskustan epätoivoinen kadonneen puoluekannatuksen metsästäminen maamme ja kansalaistemme edun edelle? Hallitus haluaa hyvinvointialueiden onnistuvan ihmisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden järjestämi-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

sessä. Hallituksen tavoitteena on parantaa suomalaisten elintasoa, kääntää Suomen talous kestäväan kasvuun ja taittaa hyvinvointia uhkaava velkaantumiskehitys. Hallitus pyrkii osaltaan hidastamaan menojen kasvua tehtävälainsäädännön muutoksilla, jotka tarjoavat hyvinvointialueille toiminnallista ja taloudellista liikkumavaraa. Palvelurakenteen uudistaminen on välttämätöntä, jotta väestön riittävä hoito, hoiva ja muut palvelut voidaan turvata työvoiman saatavuuden ja julkisen talouden heikentyneessä tilassa.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus myös ihan aidosti korjaakin asioita, vaikka kuluja onkin välttämätöntä hillitä. Hyvinvointialueita ei jätetä yksin painimaan mahdollisten ongelmien kanssa, vaan parhaillaan on käynnissä lakisääteliset neuvottelut ministeriöiden ja hyvinvointialueiden välillä. Neuvotteluissa pyritään tukemaan alueita heidän uudistumistyössään. Ministeriöt käyvät lisäksi jatkuvaa vuoropuhelua alueiden kanssa ja tapaavat muun muassa kerran kuukaudessa kaikkien hyvinvointialueiden johtajia. Näissä tapaamisissa pyritään tukemaan ja kannustamaan alueita uudistamaan toimintaansa siten, että palveluiden kustannustehokas järjestäminen toteutuisi jokaisella hyvinvointialueella ja sitä kautta pystyttäisiin turvaamaan myös asukkaiden lähipalvelut riittävällä tasolla. [Hanna-Leena Mattila: Kauniita puheita!]

On tärkeää, että jokainen hyvinvointialue tekee kaiken mahdollisen alijäämänsä sopeuttamiseksi laissa säädettyjen määräaikojen mukaisesti. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että alueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveystalvelut vaarantuvat.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että keskustan kyselyiden tynnyrin pohja alkaisi pikkuhiljaa paistaa. [Oikealta: Turha toivo!] Puolueen kipuilu jäsenten siirtyessä muihin puolueisiin on oire, mihin kannattaisi yrittää löytää ratkaisu puolueen sisältä eikä kohdentaa jatkuvaa kysymystulvaa aiheisiin, joita itse on ollut räätälöimässä. [Välihuutoja] Tämä välikysymys oli tarkoitettu hätähuudoksi, ja sellaiseksi se on aivan pakko todeta.

Onneksi pian on jouluku, joka on antamisen juhlaa. Ei muuta kuin toivelistaa postilaatikoon, ja Tuntematonta sotilasta lainatakseni: ”Älä menetä toivorikkauttas millän taval. Kylrätei ja lumpui piissa!” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ja edustaja Nurminen.

14.50 Ilmari Nurminen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallitus, teidän politiikkanne on ajanut hyvinvointialueet syvään ahdinkoon.

Pääministeri Orpo, te välttelette siitä vastuutanne. Toitte tänne kuukausi sitten pääministerin ilmoituksen sotesta ja annoitte ymmärtää, että kaikki on hyvin. Mutta eihän näin ole.

Valtiovarainministeri Purra, teidän saksienne leikkausjäljet jo tunnetaan. Te valitsitte leikata sote-palveluista.

Ja kun, vastuuministeri Juuso, te ette puolusta ihmisten palveluita, niin kuka niitä sitten puolustaa? Sysäätte toistuvasti vastuun paikallistason päättäjien niskaan, vaikka todellisuudessa teillä on kaikki valta auttaa alueita.

Ja ei, hyvinvointialueiden heikko tilanne ei johdu edellisestä, Marinin hallituksesta ja sen tekemästä historiallisesta sote-uudistuksesta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmäs-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

tä] Vai, ministeri Juuso, voitteko tässä yhteydessä nimetä yhdenkin asiantuntijan, joka pitää sote-mallia syypäänä soten rahoituskriisiin? [Vasemmalta: Ei sellaista löydy!]

Vastuu ajautumisesta tähän tilanteeseen on täysin, hallitus, teillä. [Ben Zyskowiec: Ihan totta? Mekö se rahoituslaki säädettiin?]

Arvoisa puhemies! Hallitus, me käsittelemme täällä tällä hetkellä teidän leikkauslakenne. Leikkaatte hoitoonpääsystä ensi vuonna 120 miljoonaa. Terveyskeskuksiin ei pääse enää kahdessa viikossa, vaan teidän mallissanne täytyy odottaa kolme kuukautta. [Ben Zyskowiec: Ei täydy!] Leikkaatte vanhuspalveluista 45 miljoonaa. Te leikkaatte sosiaalipalveluista, kuten lastensuojelusta, 100 miljoonaa. Te nostatte sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja kymmenillä prosenteilla ja leikkaatte alueilta 150 miljoonaa. Lisäksi leikkaatte sairaalapäivystyksestä kymmeniä miljoonia. Samalla te edellytätte ehdottomasti, että hyvinvointialueet tasapainottavat taloutensa vuoteen 2026 mennessä. Se tarkoittaa miljardiluokan leikkauksia. Näistä syistä, hallitus, ihmisten palvelut heikkenevät.

Te pakotatte alueet leikkaamaan ja samalla siirrätte rahoitusta yksityiselle sektorille, jossa pääomasijoittajien omistamat terveysfirmat maksavat jättiläismäisiä summia johtajilleen. Terveysbisnes kukoistaa, ja palveluita tarvitsevat ihmiset kärsivät.

Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että me sosiaalidemokraatit kyllä osasimme jo ennen vaaleja pelätä tätä oikeistohallituksen politiikkaa, mikä on suomeksi tarkoittanut sitä, että talouden tasapainotus kasataan pienituloisten suomalaisten harteille. Kokoomus on saanut täyskäden: julkiset palvelut romutetaan, ja samalla yksityistä sektoria pönkitetään. Eli sanotaan, että on pakko säästää, mutta kun kyseessä on yksityinen terveysbisnes, niin piikki on auki, eikä vaikutusarvioita kysellä. [Välihuutoja]

Mutta entä perussuomalaiset? Puhuitte ennen vaaleja Suomi ensin -politiikasta. No nyt on kaikille selvinnyt, että se tarkoittaa sitä, että ensin leikataan pienituloisilta suomalaisilta ja ihmisten hoitoonpääsystä. Ennen vaaleja, perussuomalaiset, te vaaditte täällä salissa nopeampaa 0,7:n henkilöstömitoitusta vanhustenhoitoon, tukea omaishoitajille, hoitajille arvostusta ja lähipalveluiden puolustamista. Nyt huuto onkin muuttunut siihen, että on pakko leikata pienituloisilta. Kuitenkin samaan aikaan rahaa on hyväosaisten, ministeritason tuloluokan, verohelpotuksiin. On päivän selvää, että sanojen ja tekojen ristiriita on hämmästyttävä. Kyllä työntekijät, kortistoon kasautuvat kansanjoukot ja yhä kasvavassa määrin arjen toimeentulon kanssa taituroivat suomalaiset katsovat nyt teidän politiikkaanne suut auki ja pohtivat, että tätäkö me todella tilasimme.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen politiikka ei ole ainoa vaihtoehto tai pakon sanelema. Hallituksen linja on arvovalinta. Se on valinta eriarvoistuvaan Suomeen. Rahalla saa ja vahvemmat pärjäävät.

Me sosiaalidemokraatit tarjoamme suomalaisille oman, oikeudenmukaisemman vaihtoehdon Suomen suunnaksi. Vaihtoehdon, jossa julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto tarjoaa koko kansalle laadukkaita palveluita ja oikea-aikaista hoitoonpääsyä, lompakon paksuuteen ja asuinpaikkaan katsomatta.

Yhdessä vaadimme hallitusta laittamaan nyt sakset tuppeen ihmisten peruspalveluista saksimisen sijaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Lisää velkaa!]

Arvoisa rouva puhemies! ”Kun hallitus leikkaa julkiselta, säästöt ovat kriittisen tärkeitä, välttämättömiä ja kiireisiä. Kun yksityistä terveysbisnestä pönkitetään, hallitukselle rahat ovat aina niin pieniä ja vaatimattomia. Näillä perusteilla me sosiaalidemokraatit katsoimme, että hallituksen arvovalinnat ovat ihmisten kannalta kestäättömiä, ja esitämme hallitukselle epäluottamusta.”

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi keskustan eduskuntaryhmä ja edustaja Kalli.

14.56 **Eeva Kalli kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ydinlupaus on se, että apua saa, kun sitä tarvitsee, että apua saa, jos sairaus yllättää tai vointi heikkenee, että apua saa, kun omat voimat heikkenevät tai kun läheisellä on hätä.

Luottamus tähän lupaukseen on nyt vakavasti uhattuna. Siksi ihmisten huolet lähipalveluiden karkaamisesta, hoitoonpääsyn vaikeudesta ja omaisten kokemista epäoikeudenmukaisuuksista on otettava vakavasti. Oli pysäyttävää kuulla, miten välinpitämättömästi kokoomus ja perussuomalaiset suhtautuivat näihin huoliin.

Hallituksen politiikka ei valitettavasti vie asioita parempaan, vaan huonompaan suuntaan. Ennaltaehkäiseviä palveluja ajetaan alas. Lähipalveluja keskitetään. Ikääntyneitä kuskataan hoitoon kohtuuttoman kauas kodeistaan ja läheisistään. Tämä hallituksen linja uhkaa romahduttaa suomalaisten luottamuksen julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, siihen, että tässä maassa ihmisistä pidetään huolta.

Tilanne on kestävä. Suuntaa pitää muuttaa ja luottamus palauttaa. Onneksi toivoa on. Keskustalla on vaihtoehto kokoomuksen ja perussuomalaisten politiikalle. Me emme leikkaisi sosiaali- ja terveyspalveluista. Me panostaisimme nopeaan hoivaan ja hoitoon pääsyyn. Me satsaisimme sairauksien ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Me pitäisimme palvelut lähellä ihmisiä.

Hallituksen sote-politiikka sen sijaa on kuin pikavippien ottamista, ongelmien vierittämistä eteenpäin. Säästöjä voi ehkä tulla lyhyellä aikavälillä, mutta pidemmän päälle lasku vain kasvaa. Keskusta ei hyväksy ongelmien vierittämistä eteenpäin. Jokainen hallitus kantaa vastuuta tekemistään päätöksistä ja myös tekemättä jättämisistään. [Krista Kiuru: Se vasta kova lasku onkin!]

Arvoisa puhemies! Hallitus on vastauksen velkaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Potilaiden ja asiakkaiden lisäksi myös he ovat hämmentyneitä ja tuntevat tilanteesta huolta ja hätää. Ilmassa leijuu lomautusten ja irtisanomisten uhka, vaikka työntekijöistä on huutava pula. Samalla hallitus kehtaa edelleen väittää, että se ei leikkaa sotesa. Jokainen ymmärtää, että tämä yhtälö ei täsmää. Kyllä hallitus leikkaa, ja paljon.

Ei ole ihme, että ammattilaisille syntyy tunne, että heidän työtään ei arvosteta. Keskustan viesti hoitohenkilökunnalle on: Teitä tarvitaan, ja ansaitsette parempaa. Ansaitsette paremmat työolot ja vakautta omaan työhön irtisanomislappujen sijaan.

Puhemies! Hallituksen politiikan inhimilliset kustannukset ovat vielä taloudellisia vahinkojakin suurempia. Helsinkiläinen nainen kertoi, että kierukan poistoihin ei saa aikaa, jolloin lapsihaaveet lykkääntyvät. Savolainen nuori viestitti, miten mielenterveyden ongelmiin ei saa apua, jolloin kärsimys kasvaa. Satakuntalainen mies kuvasi, miten iäkäs puoliso ei saanut palveluasumispaikkaa läheltä kotia vaan kaukaa maakunnan toiselta laidalta. Yli puolivuosisatainen yhdessäelö muuttui jatkuvaan kaipuuseen sadan kilometrin päähän. [Jani Mäkelä: Miksi te teitte soten?] Eihän tämä näin voi mennä.

Nämä tilanteet pitää korjata. Palvelut pitää pelastaa. Me keskustassa vaadimme, että ihmiset saavat apua. Olemme jo vuosi sitten esittäneet ratkaisupaketin, joka kuuluu näin: Ei leikata sosiaali- ja terveyspalveluista. Annetaan hyvinvointialueille paremmin aikaa laittaa taloutensa kuntoon. Tehdään omalääkäreistä totta. Laitetaan vuokralääkäribisnes kuriin. Siirretään Kelan matkakorvaukset hyvinvointialueiden budjetteihin, jotta taksirallin

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

sijaan voisimme panostaa lähipalveluihin. Kohdennetaan Kela-korvaukset vaikuttavasti naistentautien, hedelmällisyyshoitojen ja suunterveyden parantamiseksi. [Ben Zyskowitz: Te lakkautitte, me kohdennetaan!] Kehitetään digipalveluja, jotta kasvokkain tapahtuvaa hoitoa ja asiointiaikaa vapautuu erityisesti sitä tarvitseville. [Ben Zyskowitz: Sehän juuri tehdään!]

Ihmiset ansaitsevat parempaa. Sosiaali- ja terveystalvetut pitää pelastaa. Hallituksen ollessa tähän kyvytön kannatan edustaja Kaikkosen tekemää epäluottamuslause-ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vihreä eduskuntaryhmä, ja sieltä edustaja Virta.

15.01 Sofia Virta vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä kaikilla kansanedustajilla oli tänään mahdollisuus tavata täällä eduskunnassa lapsia ja nuoria, jotka toivat terveisiä elämästään. Yksi nuorista kertoi elämästä riippuvuusongelmaisten vanhempien kanssa ja sanoi: ”Mä oon sitten itse yrittänyt etsiä, mistä heille voisi saada apua, mutta se tuntuu tosi vaikeelta.” Tämä oli yhden nuoren kertomus, mutta meistä tässä salissa jokainen tilastoja katsoessa tietää, että ei tämä ole vain yhden nuoren kertomus. [Ben Zyskowitz: Toista oli, kun vihreät oli hallituksessa, silloin asiat olivat kunnossa!]

Ei lasten ja nuorten pidä joutua hakemaan apua vanhemmilleen. Heidän tulee voida luottaa siihen, että aikuiset hoitavat ja että tässä maassa saa apua ja pääsee hoitoon, ja sen luottamuksen rakentamiseksi meidän päättäjien tulisi tehdä kaikkemme. Meidän on yhdessä voitava viestiä suomalaisille, että sosiaali- ja terveystalvetut saadaan kyllä toimimaan. Lupaust yhteiskunnasta, jossa jokainen saa apua, on pystyttävä pitämään.

Nyt pelkäämme, että hallituksen politiikalla näin ei tapahdu. Se on anteeksiantamaton, sillä asiat olisi myös mahdollista saada toimimaan, kaikki voisi myös mennä hyvin. Se vain vaatisi hallituksen ja opposition yhteistyötä, kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä, julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä, kentällä työtä tekevien viranomaisten ja työntekijöiden yhteistyötä. Ja kyllä siellä kentällä sitä yhteistyötä jo tehdään, mutta tehdäänkö tässä salissa, tehdäänkö politiikassa? Kun olen tänään kuunnellut näitä puheenvuoroja, joissa on lähinnä ollut ilkkumisen maku, kenelle pystyy piikittämään koviten, niin olen todella miettinyt, että se ei tunnu yhdessä tekemiseltä. Sosiaali- ja terveystalvetuissa pitäisi olla kyse yhdessä tekemisestä. Kyllä meistä kaikki tässä salissa saavat apua ja hoitoa, jos me sitä tarvitsemme, mutta jokainen suomalainen ei ole aikaisemmin saanut eikä saa tällä hetkellä, ja se asia pitäisi korjata.

Se vaatisi myös sitä, että sosiaali- ja terveystalvetuujärjestelmää kehitettäisiin hyödyntäen tutkittua tietoa, asiantuntijoita, alan ammattilaisia ja myös palveluita käyttäviä. Nyt kuitenkin tuntuu, että tutkitun tiedon roolia vähätellään, tuntuu, ettei vaikutusarviointeja oteta tosissaan tai ne lakaistaan maton alle, jolleivät ne miellytä päättäjiä. [Sanna Antikainen: Tunne ei ole tiedon väärä!] Itse sotessa työskennelleenä tiedän, että sosiaali- ja terveystalvetut ovat todellakin liian tärkeä aihe sille, että me käyttäisimme arvokasta aikaa toisiamme nokitellen ja toisillemme kettuillen sen sijaan, että me hakisimme niitä ratkaisuja ja esittäisimme niitä ennakkoluulottomasti — myös kuunnellen silloin, kun ne tulevat muun kuin oman puolueen riveistä. [Sanna Antikainen: Kuinka te näytätte esimerkkiä tästä?]

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystalvetuiden uudistus on historiamme suurimpia hallinnollisia uudistuksia. Sitä ei voi kukaan kiistää. Se oli yhteinen epäonnistuminen, että

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

uudistuksen aikaansaamiseksi meni yli 20 vuotta ja aivan liian monta hallituskautta, mutta nyt kun uudistus viime kaudella on vihdoinkin saatu maaliin, olisi katastrofaalinen virhe antaa sen kuihtua kasaan heti alkumetreilla. Näin uhkaa käydä, kun hyvinvointialueet ajetaan selkään vasten leikkaamaan liikaa ja liian nopeasti. Silloin ei auta toimia kaksilla ratailla, vastustaa leikkauksia siellä alueilla, jos itse edustaa tässä hallituksessa puoluetta, joka laittaa alueet leikkaamaan. Ei sote-uudistuksesta tullut täydellinen, se on todettu monta monta kertaa, mutta kyllä siitä tuli kehityskelpoinen, kyllä siitä saa pohjan järjestelmälle, jossa ihmiset tässä maassa voivat saada apua ja joka voi olla myös kustannustehokas, jos sitä siihen suuntaan halutaan kehittää. [Ben Zyskowicz: Näin juuri toimimme!]

Me emme hyväksy tapaa, jolla nyt siis laitetaan alueet leikkaamaan liikaa ja liian nopeasti. [Ben Zyskowicz: Se on teidän laki!] Siinä on riski sille, että me hukkaamme ne kaikki hyvät tavoitteet, joita tälle uudistukselle on asetettu. Suomella ei todellakaan ole varaa aloittaa alusta. Me olemme jo myöhässä. Me tiedämme, että meidän arvokas ikääntyvä väestö tarvitsee mahdollisuuden inhimilliseen vanhuuteen. Me tiedämme, että meidän pitää auttaa nuoria, että he voivat pysyä työelämässä sen sijaan, että he ovat eläkkeellä mielenterveysongelmien vuoksi. Me tiedämme kyllä, että valtio velkaantuu ja kustannuksia on saatava kuriin. Me olemme esittäneet, että alueille tulisi saada kaksi vuotta lisää aikaa sopeuttamiseen. Ja me olemme ilolla tervehtineet tätä omalääkärimallin edistämistä. Se on oikeasuuntainen toimi, se on oikeasuuntaista resursointia, ja me pyytäisimme ja vetoaisimme, että hallitus voisi kuulla viestimme siitä, voisiko sitä laajentaa myös omatiimimallin suuntaan, koska me tiedämme jo nyt, että kentällä ammattilaiset tekevät moniammatillisesti ja me tiedämme jo nyt, että terveyskeskuksissa usein ihmisen kohtaa jokin muu ammattilainen kuin lääkäri. Se ei poista lääkärin roolia ja merkitystä, mutta se laajentaisi tätä mallia ajatuksena.

Me pyydämme, että hallitus vielä kerran arvioisi nimenomaan tämän lisäajan antamista, jotta nyt voitaisiin siirtää se painopiste sieltä kalliista erikoissairaanhoidosta tai vaikka niistä lastensuojelun sijoituksista ennaltaehkäisyyn, kansanterveyden hallintaan, kansanterveysongelmien hillintään ja perustason palveluihin. Silloin me voisimme yhdessä onnistua, sillä, arvoisa puhemies, kuten aluksi totesin:

”Se, että sote-uudistus tuli myöhässä, oli yhteinen epäonnistuminen, mutta jos nyt sote-uudistus tuhotaan lyhytnäköisellä politiikalla, se ei ole yhteinen epäonnistuminen, vaan se on Orpon hallituksen epäonnistuminen. Tämän vuoksi, edellä mainitun perusteella, vihreät eivät voi esittää hallitukselle luottamusta, vaan esitämme epäluottamuslausetta Orpon hallitukselle.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, edustaja Koskela.

15.07 Minja Koskela vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, te totesitte vaalikauden alussa sosiaali- ja terveyspalveluista näin: ”Hallitusohjelman kirjaukset eivät ole palvelujen karsintaa. Sen sijaan yritetään tehdä asioita paremmin.” Katsotaanpa ihan rehellisesti, mitä se paremmin tekeminen käytännössä tällä hetkellä tarkoittaa: Uudellamaalla HUS on vähentämässä henkilöstöä 800 hengellä — siis sadat hoitotyöntekijät saavat kenkää. [Ben Zyskowicz: Tämähän ei hallituksesta johdu!] Hallituksen päätöksillä perusterveydenhuollon hoitotakuuta venytetään kolmeen kuukauteen [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] ja sairaaloista, vanhuspalveluista ja lastensuojelusta leikataan. Kun pe-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

ruusuomalaiset lupasivat laittaa asiat tärkeysjärjestykseen, niin nyt se järjestys nähdään: rikkaille veronalennuksia, sairaille ja vanhuksille keppiä.

Samaan aikaan oikeistohallituksen todellisuuspakoisuus ja tosiasioiden kieltäminen syvenee. Te olette toistuvasti kieltäytyneet antamasta alueille lisää aikaa alijäämien kattamiseen. Etelä-Karjalan hyvinvointialueelta on todettu, että tavoitteessa pysyminen edellyttäisi sitä, että 40 prosenttia — 40 prosenttia — henkilöstöstä pitäisi irtisanoa. Ymmärrätekö te jo, että teidän linjallanne ei ole minkäänlaista pohjaa eikä minkäänlaista kytköstä todellisuuteen?

Edelleen te istutte täällä toistelemassa, kuinka sotesta ei leikata. Se on törkeää ja se on vastuutonta kansalaisten harhaanjohtamista. Te myös toistelette, että oppositiolla ei ole vaihtoehtoa, vaikka olemme toistuvasti — toistuvasti — esittäneet ratkaisuja tilanteen korjaamiseksi. Tässä teille nyt vielä kerran vasemmistoliiton viisi vaihtoehtoa:

Ensinnäkin vasemmistoliitto on esittänyt, että Kela-korvauksien korottamiseen käytettävät 500 miljoonaa euroa käytettäisiin julkisen perusterveydenhuollon vahvistamiseen. [Krista Kiuru: Hyvä!] Nykyisen hoitotakuun romuttamisen sijasta omalle lääkärille tulisi päästä viikossa. Mitään omalääkärimallia ei todellisuudessa ole eikä tule, jos hoitoonpääsyä hidastetaan. Kukaan ei halua omalääkäreitä, jolle pitää odottaa kolme kuukautta.

Toiseksi olemme toistuvasti vaatineet valtakunnallista sääntelyä vuokratyövoiman ja ostopalveluiden kustannuksien hillitsemiseksi, mutta hallitus ei ole suostunut viemään edes oman työryhmänsä esityksiä käytäntöön. Selvityksen perään tehdään uutta selvitystä, ja toimeettomuus maksaa joka ikinen päivä. Tähän liittyen me puuttuisimme terveystalouksien keskittymiseen rajoittamalla haitallisia yrityskauppoja, jotka todistettavasti ovat kasvattaneet hintoja. Nykyinen kehityssuunta, jossa terveysjätien hinnoitteluvälillä kasvaa ja julkisen sektorin palvelutuotantoa ajetaan alas, on täysin kestävä ja taloudellisesti että inhimillisesti.

Kolmanneksi, ja kaikkein kiireisimpänä: Nyt olisi syytä avata rahoituslaki ja pidentää alijäämien kattamisvelvoitetta. [Ben Zyskowitz: Kenen säätämä laki?] Te hallituksessa tiedätte, että alijäämien kattaminen nykyisessä aikataulussa ei ole mahdollista eikä tule onnistumaan. Se olisi myös korkea aika myöntää. [Ben Zyskowitz: Siis kuka sen säätö?] — Ja kuka sen voi nyt korjata? Kuka istuu nyt hallituksessa?

Neljänneksi me peruisimme saunasatasen eli hallituspuolueiden miesten kehysriihessä sopiman 100 miljoonan euron leikkauksen sosiaalipalveluihin, joka tehtiin ilman minkäänlaista vaikutusarviota. Palauttaisimme lastensuojelun jälkihuollon yläikärajan takaisin 25 vuoteen ja luopuisimme sosiaalitoimintajärjestelmien kelpoisuusvaatimuksiin esitetyistä heikennyksistä ja niihin kytketyistä rahoitusleikkauksista.

Viidenneksi me palauttaisimme aikuiskoulutustuen, jonka avulla sote-alalle on opiskellut vuosittain jopa 10 000 ihmistä. Kunta- ja hyvinvointialueyrittäjät ovat pelänneet lakkauttamisen pahentavan alan työvoimapulaa, ja hallitus on viitannut tälle kintaalla. Me ottaisimme koppiä asian korjaamisesta.

Arvoisa puhemies! On äärimmäisen epärehellistä sanoa, ettei leikkauksille ole vaihtoehtoa, kun samaan aikaan terveysjätien kasvaviin voittoihin kylvetään holtittomasti verorahoja. Tämä on röyhkeää kaverikapitalismia, jota tehdään suomalaisten terveyden ja veronmaksajien kustannuksella.

Kun hallitus laittaa pään pensaaseen ja toistelee epätotoisuuksia, kuten ”sotesta ei leikata”, suomalaisten sote-palvelut uhkaavat ajautua hallitsemattomaan kaaokseen. Nyt on ihan

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

viimeinen hetki ymmärtää, että kyse on suomalaisten hengestä ja kyse on suomalaisten terveydestä.

Arvoisa puhemies! ”Petteri Orpon oikeistohallitus heikentää sote-palveluita ennennäkemättömällä tavalla. Siksi ehdotan, että eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ruotsalainen eduskuntaryhmä, edustaja Wickström.

15.12 Henrik Wickström r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Vården är en av de viktigaste frågorna för våra invånare. Som politiker vill vi i SFP komma med lösningar i stället för att blicka bakåt och klaga på varandra, för det hjälper ingen, allra minst den enskilda finländaren som ser på sändningen och undrar: Får jag hjälp då jag behöver det?

Arvoisa puhemies! Noin kolmasosa Suomen budjetista menee sosiaali- ja terveydenhuollon ylläpitämiseen, ja rahoitus kasvaa ensi vuonna noin 2,2 miljardia euroa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiskustannukset kasvavat voimakkaasti vuosi vuodelta. Myös palveluiden tarve kasvaa vuosi vuodelta, koska maamme väestö ikääntyy. Emme voi jatkaa entiseen tapaan. Siksi meidän on välttämätöntä muuttaa kehityssuuntaa ja työskennellä lainsäädännön ja hyvinvointialueiden kehittämiseksi, jotta voimme turvata hyvinvoinnin myös tulevaisuudessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvitaan uskoa tulevaisuuteen. Vuonna 2021 yli 90 prosenttia suomalaisista luotti julkiseen terveydenhuoltoon kansallisen Kansalaispulssin mukaan. Tänä syksynä tuo lukema oli enää 58 prosenttia. Sote-uudistus ei itsessään ratkaissut sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmia.

Hallitus päivittää parhaillaan hyvinvointialueiden rahoituksen saamisen ehtoja. Meidän on välttämätöntä luoda kannustimia ennalta ehkäisevien palveluiden ja perusterveydenhuollon vahvistamiseksi. Hyvinvointialueille pitää olla houkuttelevaa, että niiden asukkaat voivat hyvin. Meidän on myös huolehdittava siitä, että hyvinvointialueiden palvelutuotannon rahoitus ja vaatimukset ovat tasapainossa. Myös rakenteita on kehitettävä, ja hallituksen on hallitusohjelman mukaisesti kiinnitettävä erityistä huomiota Uudenmaan erillisratkaisuun.

Ärade talman! Det viktigaste för SFP är att du får rätt vård i tid. Därför välkomnar vi med glädje regeringens plan på att etablera husläkarmodellen i Finland som vi i SFP har talat för redan länge. Kontinuiteten inom vården är A och O. Du ska inte behöva berätta samma historier om och om igen när du träffar en läkare. Genom kontinuitet kan vi skapa effektivare och bättre vård. Vi hoppas att den här husläkarmodellen också ska vara en lösning till utmaningarna med att få läkare till landsbygden. Att etablera husläkarmodellen kräver resurser, personal och bra samarbete mellan den offentliga och privata sektorn. Det kan vara bra att utvärdera husläkarmodellen genom vårdteam så att personalen räcker till. Genom modellen kan vi också förbättra det att man får service på sitt modersmål.

Det finns många fina exempel på utveckling och innovationer i områdena som sällan når rubrikerna. Att dra nytta av teknologi och digitala lösningar är också ett måste. Samtidigt måste vi värna om tillgången till service för de äldre och lågtröskelservice. Experter säger

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

att i dagens läge går cirka 20—40 procent av arbetstiden till skriftliga uppgifter, vilket inte är hållbart. Teknologin och speciellt den artificiella intelligensen kan och ska användas som ett arbetsredskap för att underlätta personalens arbetsbörda.

Arvoisa puhemies! Ilman hyvinvoivaa henkilöstöä ei ole sote-palveluita. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on tällä hetkellä suuria haasteita henkilöstön rekrytointiin ja vuokralääkäreiden käytöstä johtuviin korkeisiin kustannuksiin liittyen. Hallitus jatkaa työtään hoito-työn arjen sujuvoittamiseksi työnjakoa tarkastelemalla ja byrokratiaa vähentämällä. Ministeri Juuson johdolla laaditaan malli vuokralääkäreistä aiheutuvien kustannusten rajoittamiseksi. Lisäksi hallitus lisää koulutuspaikkojen määrää huomattavasti henkilöstön saatavuuden parantamiseksi.

Työhyvinvoinnissa ei aina ole kyse suurista uudistuksista, vaan enemmänkin arjen sujuvoittamisesta. Siksi yksinkertaisilla asioilla, kuten harkitulla sisäisellä viestinnällä ja uusilla päivystyslistojen suunnittelumalleilla, voi olla paljon merkitystä. Sosiaali- ja terveydenhuollon on päästävä eroon ikävästä ylhäältä alaspäin johtamisesta. Viime viikkojen HUSia koskevat uutiset ovat olleet ikäviä esimerkkejä siitä, miten henkilöstöä tietyissä tapauksissa kohdellaan. Meidän on näytettävä, että pystymme parempaan. Tammikuussa alkaa ministeriön ja yksittäisten hyvinvointialueiden välinen kehitystyö, jossa hyvä johtaminen on yksi painopistealueista. Meidän on otettava henkilöstön hyvinvointi vakavasti, sillä ilman henkilöstöä meillä ei ole sosiaali- ja terveydenhuoltoakaan. — Tack. [Krista Kiuru: Eikä ilman rahoitusta myöskään!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Poutala.

15.17 Mika Poutala kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ja Liike Nytin välikyсыmьys ja tämä keskustelu käsittelee kansalaisille elintärkeitä palveluita. Siksi on surullista, ettei tästäkään asiasta voida keskustella asiallisesti ja ratkaisuja etsien, vaan taroituksella kärjistäen, jopa uhkakuvia maalaillen. Opposition puolelta positiivisena poikkeuksena oli edustaja Virran rakentava puhe. Kiitos siitä.

Tämä hallitus kuunteli hyvinvointialueilta tullutta viestiä. Vaikka valittu sote-malli ei välttämättä miellyttänyt, emme laittaneet vasta luotua järjestelmää uusiksi, vaan olemme jatkaneet tällä hallintomallilla sen valuvikoja korjaillen ja palvelujen sisältöä uudistaen. Pelkkä hallinnollinen uudistus ei vielä vastannut siihen tarpeeseen, joka sote-uudistuksella oli: että niukat resurssit käytettäisiin tehokkaasti ja kansalaiset saisivat tarvitsemansa hoidon kasvavasta palvelutarpeesta huolimatta. Tarvitaan myös palvelujen uudistamista, ei pelkkää hallinnon uudistamista.

Näin olemme tehneet ja tekemässä, uudistamassa palveluita. Säästöpainneiden keskellä olemme puolustaneet lasten ja nuorten palveluja ja etuuksia. Meille kristillisdemokraateille keskeinen asia, lasten ja nuorten terapiatakuu, toteutuu vihdoin. Viime viikolla hallituksen ministeriryhmä linjasi omalääkäriohjelman käynnistämisestä, jota KD ajoi jo vahvasti eteenpäin hallitusneuvotteluissa. Kela-korvausjärjestelmää uudistetaan niin, että se kattaa muun muassa hammaslääkäri- tai gynekologipalvelujen kuluista nykyistä suuremman osan. Eikö tämäkin ole tärkeää? Vammaispalvelulain uudistus tuo uutta palveluvalikoimaa erityisesti neuropsykiatristen haasteiden kanssa eläville. Lastensuojelulain kokonaisu-uudistus on käynnistymässä.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Arvoisa puhemies! Vuoropuhelu hyvinvointialueiden kanssa on aktiivista ja tarpeellista. Me kristillisdemokraatit haluamme kannustaa myös hyvinvointialueiden päättäjiä rohkeisiin ratkaisuihin ja uudistamaan palveluja siirtämällä palvelujen painopistettä korjaavista palveluista ennalta ehkäiseviin ja tukeviin palveluihin.

Näin lapsen oikeuksien päivänä nostan erityisesti esille lastensuojelun, jossa on sekä inhimillisesti että taloudellisesti viisasta panostaa lasten ja perheiden varhaiseen tukeen, perhetyöhön ja kotipalveluun. Näin voidaan vähentää kalliita erityistason kustannuksia, erityisesti huostaanottoja ja sijaishuoltoa. Vastaavaa painopisteen muutosta tarvitaan niin ikäihmisten hoivassa kuin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Tuetaan hyvinvointia. Tuetaan lähiverkostoja hoivaamistehtävässään, esimerkiksi omaishoitajia työssään. Se on sekä taloudellista mutta ennen kaikkea oikein ja inhimillistä. Se on viisasta. Me kristillisdemokraatit puolustamme arkijärkeä myös hyvinvointialueiden päätöksenteossa.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla tarvitaan nyt rohkeutta tehdä asioita eri tavalla. Me kannatamme panostuksia ennalta ehkäisyyn, matalan kynnyksen ja perustason palveluihin, koska ne ovat paitsi inhimillisiä myös erittäin kustannustehokkaita. Meidän on päästävä monumenttien rakentamisesta joustavien ja oikein kohdentuvien palveluiden tielle. Samalla vaativan erikoistason terveystalouksia pitää voida keskittää ja antaa alueille mahdollisuus erikoistua ja tulla maan parhaaksi siinä, missä hyvää osaamista voidaan syventää ja laajentaa.

Hallitus tekee työllisyyden ja kasvun politiikkaa, jolla maallemme rakennetaan vakaampaa tulevaisuutta. Tämän politiikan syvin tavoite ja tarkoitus on turvata hyvinvointiyhteiskunta nykyisille ja tuleville sukupolville. Me kristillisdemokraatit olemme omalta osaltamme valmiita kantamaan tätä vastuuta, jotta myös jälkipolvet saavat tarvitsemansa hoidon ja hoivan.

Ei siis hukata tätä arvokasta keskustelua turhaan vastakkainasetteluun ja haukkumiseen. Kunnioitetaan toinen toisiamme ja tehdään tästä keskustelusta rakentava, asioita eteenpäin vievä ja jopa innostava kohtaaminen toinen toistemme kanssa. Jokaisen suomalaisen terveys ja hyvinvointi on meidän kaikkien yhteinen asia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi Liike Nyt -eduskuntaryhmä, edustaja Harkimo.

15.22 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalaisen on pystyttävä luottamaan siihen, että jos tarvitsee hoitoa tai hoivaa, sitä myös saa. Kun ihmiset ovat ikänsä tehneet töitä ja maksaneet veronsa, on heillä silloin oikeus luottaa siihen, että he saavat apua, kun sitä tarvitsevat. Palvelut ovat ihmisiä varten. Ihminen on tärkein, ei järjestelmä.

Koko sotesta puuttuu niin paljon euroja, että hallituksen säästöohjelmasta putoaa pohja pois. Sote pitää rakentaa uusiksi vielä kerran. Rahoituslaki pitää uusia. Nyt olemme aivan käsittämättömässä tilanteessa, kun hoitajista on pulaa, mutta samaan aikaan satoja heistä on yt-neuvotteluissa. Katsokaa HUSia: 800 yt-neuvotteluissa. Erikoissairaanhoidon pitää suunnitella suuralueiden, yliopistosairaaloiden, ympärille, ja perusterveydenhuollossa pitää siirtyä omalääkärimalliin, joka oli Liike Nytin aluevaaliohjelmassa jo viime vaaleissa. No nyt sitten hallitus on herännyt: ministeri Juuso on perustanut työryhmän selvittämään omalääkärimallia.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Näitä heittoja ja tyhjiä lupauksia tuntuu tulevan harva se viikko. Ensin luvattiin 65-vuotiaille pääsyä yksityiseen lääkäriin julkisen hinnalla ja nyt sitten kaikille omalääkäriä. Tuntuu kuin suomalaisia pidettäisiin tyhminä. Mistä löytyvät ne sadat miljoonat eurot näihin tyhjiin lupauksiin? [Krista Kiuru: Touché!] Puheet ovat puheita, vain teot ratkaisevat. Suomalaisen luottamus ei ole pelin eikä tyhjien lupausten paikka.

Hyvä hallitus, kun puhutaan sotesta tai talouskasvusta, ei siihen koko ajan tarvita työryhmiä miettimään näitä asioita. Nyt tarvitaan nopeita ja rohkeita päätöksiä, ja ne päätökset pitää panna toimeksi. Ei meillä ole aikaa eikä varaa odottaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hyvällä perusteella voi kysyä, kuka tätä kuviota oikein johtaa. Ministerit syyttelevät edellistä hallitusta, vaikka tätä ovat kaikki vanhat puolueet olleet rakentamassa. Onko oikeasti niin, että valtiovarainministeriön virkamiehet ovat tässä parhaita asiantuntijoita, kuten nyt näyttää?

Sotessa leikitään ihmisten terveydellä. Olen erittäin huolissani terveydenhuoltomme kriisistä. Kokoomus on puhunut soten korjaussarjasta, mutta mitä se on saanut kohta kahden vuoden aikana aikaiseksi? Ei mitään muuta kuin lisää sotkua. Tässä uudistuksessa pelataan vain poliittista peliä ja leikitään ihmisten terveydellä.

On täysin uskomatonta, etteivät ministerit vieläkään kykene laaja-alaiseen ajatteluun kustannusten syntymisessä. Nyt tuijotetaan taloutta ikään kuin siilon läpi sotekulujen osalta. Katsotaan vain, paljonko hyvinvointialueet saavat valtiolta rahaa. Tehdään paljon toimenpiteitä, mitkä siirtävät valtavia kuluja sote-siilon ulkopuolelle, mutta julkinen talous ei parane millään tavoin. Päinvastoin. Suomalaisen terveyden kustannuksella tehdään käsittämätöntä korjausvelkaa. Jos nykyinen meno jatkuu, on seuraavalla hallituksella vielä suuremmat haasteet. Ei näin voi toimia. Sote pitää saada kuntoon.

Arvoisa puhemies! Kun hoitoon ei pääse, työssäkäyvistä tulee turhaan työkyvyttömiä. Pelkästään Uudellamaalla tekonivelleikkaukseen odottaa tuhansia ihmisiä. Yksi työikäisen sairauspoissaolopäivä aiheuttaa noin 420 euron menetyksen yhteiskunnalle. Sairauspäivien määrä on kasvanut viime vuosina erittäin merkittävästi. Näistä syntyy useiden miljardien eurojen menetyksiä vuodessa, ja sairauspäivien määrä on vain kasvamassa. Samaan aikaan hallituksen tavoitteena ovat pidemmät työurat, joten nyt tehtävät säästötoimet ovat järjenvastaisia.

Lääkärille pääsy sekä oikean hoidon nopea saanti tuottavat suomalaisille terveyttä, tukevat työkykyä ja parantavat ikäihmisten arjessa pärjäämistä omatoimisuutena pidempään. Pitää siis tehdä päätöksiä, jotka parantavat hoitopääsyä eivätkä heikennä sitä. Kysymys on yksinkertaisesti luottamuksesta. Veronsa maksaneiden suomalaisten on voitava luottaa siihen, että saa hoitoa ja hoivaa, kun tarve on. Siihen on oikeasti voitava luottaa. Siksi tämä välikysymys kannattaa ottaa vakavasti. Liike Nyt yhtyy keskustan välikysymykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt on kaikki ryhmäpuheen vuorot käyty, ja nyt aloitamme debatin. Ministerit saavat sitten tuossa välissä aina puheen vuoroja. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat tähän keskusteluun osallistua, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. Ensiksi saavat ne, jotka käyttivät ryhmäpuheenvuoron. — Ensimmäisenä siis edustaja Valtola.

15.27 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomukselle on tärkeää kehittää sote-palveluita ihmisten, ei järjestelmän ehdoilla. Palvelut ovat olemassa asiakkaita ja potilaita varten. Suomi on tehdyistä sote-uudistuksista ja sopeuttamistoimista

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

huolimatta todella vaikeassa tilanteessa. Ongelmakeskeinen puhe ei auta meitä löytämään ratkaisuja eikä auta rakentamaan kansalaisten luottamusta.

Pelottelupuhe ei myöskään vastaa todellisuutta. Meillä ei ole palveluissa kriisiä. Alueiden itsensä mukaan ja tilastojen valossa suomalaisten sote-palvelut kyllä pelaavat. Vaikka tulevaisuudessa on haasteita, mahdollisuuksia on sitäkin enemmän, jos vain niihin tartumme. Uudet teknologiat ja työnteon tavat, tekoäly, norminpurku ja omalääkärimalli ovat tulevaisuuden sotea. Hallitus kulkee tässä kehittämistyössä hyvinvointialueiden rinnalla tärkeänä kumppanina. Tehdään tätä työtä yhdessä, vastuullisesti ja kestävästi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

15.29 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla tehdään arvokasta työtä. Kaikilla hyvinvointialueilla kehitetään koko sote-sektorin laajuudella uusia toimintatapoja ja -menetelmiä. Kehittämistoiminnalla on mahdollista saada työtä tuottavammaksi ja levittää parhaita käytäntöjä. Muutosta tulee johtaa pyrkien rakentamaan sosiaalisia innovaatioita, jotka ovat elinehto sosiaali- ja terveydenhuollon kehittymiselle. Olisiko opposition aika päästä eteenpäin uhkakuvien rakentelusta? Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista negatiiviseen sävyyn politikointi takaa julkisuutta, mutta ymmärrätkö vastuunne siitä, miten tämä vaikuttaa sote-sektoriin? [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Sote-alan työntekijöille ja heidän tekemälleen työlle tulee osoittaa arvostusta. Alan veto- ja pitovoimaa tulee pyrkiä vahvistamaan, kuten myös kansalaisten osallisuutta ja luottamusta. Polarisatiota lisäämällä ei saada mitään hyvää aikaan. Se on vastuutonta ja vaarallista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

15.30 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä, ministeri Juuso, hoitoonpääsyn pidentämistä kolmeen kuukauteen. Yksinkertaisesti te leikkaatte 130 miljoonaa hyvinvointialueilta ja pidennätte hoitoonpääsyn kolmeen kuukauteen. Me peräsimme tätä viime viikolla teiltä ja kysimme, onko yksikään asiantuntija kannattanut tätä. Nyt teille on varmasti selkiytynyt se, että tälle ei ole kannustusta kenenkään asiantuntijan tiimoilta. Oletteko valmis vetämään tämän?

Eilen meille selvisi, että julkisuudessa otitte kantaa, että lanseeraatte omalääkärimallin. Se on hyvä asia. Mutta tämän oman selvitystyöryhmänne puheenjohtaja Auvinen on 10.10. valtion talousarviosta antanut lausunnon, jossa hän toteaa, että jos leikkaatte perusterveydenhuollosta näin paljon, niin tämän mallin toteuttaminen on mahdotonta.

Nyt haluamme tietää teiltä, ja varmasti koko Suomen kansa: Minä päivänä ihmiset saavat omalääkärin? Onko tämä nyt vain vaalitäky, [Puhemies koputtaa] vai mikä on tämä ajankohta? [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Nyt toivomme tähän vastausta. [Ben Zyskowicz: Kertokaa, kuka asiantuntija kannattaa oman alansa säästöjä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kalli.

15.31 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen, joka seuraa uutisia hyvinvointialueiden säästösuunnitelmista ja eri alueilla käynnissä olevia mittavia yt-neuvotteluita, ymmärtää, että hallituksen sote-säästöt ovat kohtuuttomat.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Annan yhden konkreettisen esimerkin: siis pelkästään hoitotakuun heikennyksen nojalla tehtävä rahoitusleikkaus vastaa esimerkiksi pelkästään oman kotimaakuntani Satakunnan osalta laskennallisesti 80 sairaanhoitajan paikkaa. [Keskeltä: Ohhoh!]

Kun katsomme tilannetta valtakunnallisesti, ja tähän keltaiseen budjettikirjaan sisältyviä sote-leikkauksia kokonaisuudessaan, nousee tämä vähennystarve laskennallisesti jo tuhansiin hoitajiin ja satoihin lääkäreihin. Kaikki tämä siis samalla kun näistä ammattilaisista on huutava pula. Me tarvitsemme heitä. Me tarvitsemme heitä enemmän, emme vähempää.

Hyvä hallitus, miten tämä mielestänne sopii yhteen sen kanssa, että alueilla päästäisiin siirtymään esimerkiksi tähän omalääkärimalliin, joka on ymmärtääkseni meidän kaikkien yhteisesti kannattama tavoite?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

15.32 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanteessa, jossa Suomessa on hoitajapula, kuulemme, että HUS irtisanoo 800 ammattilaista. Tilanteessa, jossa lastensuojelu on kriisissä, kuulemme, että perhekuntoutusyksiköt laittavat lappua luukulle ja avohuollosta leikataan. Tilanteessa, jossa julkinen sektori ei nykyiselläänkään kykene vastaamaan jokaisen avuntarpeeseen ja jossa ennalta ehkäisyyn tarve on huutava, leikataan sosiaali- ja terveysjärjestöiltä. Kysyisinkin arvon sosiaali- ja terveysministeriltä: Mikä on se tapa, millä tämä hallitus pyrkii siirtämään sen painopisteen ennalta ehkäisyyn ja perusterveydenhoidon tasolle, jotta kustannuksia voidaan hillitä? Veikkaan, että vastaatte: lastensuojelun kokonaisuudistus ja lasten ja nuorten terapiatakuu. Erittäin tärkeitä esityksiä, mutta kun samaan aikaan syvennetään juurisyitä, niin meillä eivät terapia-alan ammattilaiset riitä. Eli mitkä ovat ne konkreettiset keinot, jotka te tähän saliin tuotte, jotta painopiste siirtyy Suomessa kansanterveyden hallintaan, ennalta ehkäisyyn ja perusterveydenhoitoon?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela.

15.33 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä omalääkärimallihan on sinänsä kannatettava, mutta tällä hallituksen mallilla tämä omalääkärimalli ei tule toteutumaan, ja siihen on kolme syytä, kolme ongelmaa:

Yksi on nämä Kela-korvaukset, joilla tätä suunnitellaan toteutettavan. Oletteko te suunnanneet tähän rahaa ja minkä verran? Jos olette, niin miksi jälleen yksityiselle? Nämä kustannuksethan tulevat olemaan todella korkeat, ja se tarkoittaa sitä, että tämä järjestelmä tulee pirstoutumaan, ja pahimmillaan se tarkoittaa myös sitä, että näitä käyntejä joudutaan rajaamaan. Eihän se ole mikään omalääkärimalli sitten, jos sinne pääsee kerran vuodessa.

Toinen ongelma on se, että julkisella on lääkäripula tällä hetkellä, ja tätä lääkäripulaa ei tule helpottamaan se, että rahaa siirretään yksityiselle, kun se pitäisi toteuttaa niin, että parannetaan nimenomaan näitä julkisia palveluita.

Kolmas ongelma on se, että kun te pidennätte hoitotakuun kolmeen kuukauteen, niin miten se tukee tämän omalääkärimallin käyttöönottoa? Miten se tukee ihmisten hoitopäätöksiä, jos hoitoon pääsee kolmessa kuukaudessa, vaikka se olisikin omalääkärille?

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Vaikka kannatan tätä mallia, niin en usko, että tämä tulee toimimaan tällä mallilla, mitä te esitätte. Kiinnostaa myös kuulla, mikä tämä aikataulu on ja missä vaiheessa tämä malli sitten tulee maaliin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

15.34 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Tässä puhutaan hyvin paljon tästä omalääkärimallista. Ainakin itse haluan kiittää tätä avausta, että sen nyt ministeriryhmä on tehnyt, koska, kuten me kaikki tiedetään, hoidon jatkuvuus on äärettömän tärkeää sosiaali- ja terveydenhuollossa, ja toki myöskin hoitopääsy. Jos keskustellaan suomalaisten kanssa ympäri maata, niin se suurin huolihan on tällä hetkellä suomalaisilla se, että kun soittaa sinne hyvinvointialueelle, saako yhteyden johonkin henkilöön, ja sitten jos pääsee jollekin lääkärille, niin siellä on aina vastassa uusi henkilö. Tätä problematiikkaa hallitus haluaa nyt lähteä uudistamaan.

Tätä tehtiin muutama vuosi sitten Norjassa, ja noin parissa vuodessa saatiin etabloitua yhteiskuntaan omalääkärimalli, ja se on ollut suhteellisen toimiva malli. Toivonkin, että hallitus katsoo nyt myöskin niitä elementtejä, mitä on otettu käyttöön Norjassa.

Sitten haluan nostaa esiin myöskin hyviä esimerkkejä hyvinvointialueilta. Aina ei tarvitse lakia ja hallituksen ja ministeri Juuson sanomisia. Esimerkiksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella päätettiin, ettei enää käytetä vuokralääkäreitä, ja se on saanut niiden käytön laskemaan. [Puhemies koputtaa] Aina ei tarvitse lakeja tai ministeri Juuson sanaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

15.36 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän on saatava ennaltaehkäisevään toimintaan enemmän panostusta. Se, mitä voidaan myös tehdä, on semmoinen asia, mikä ei maksa mitään, nimittäin terveelliset elämäntavat: hyvä uni, laadukkaampi ravinto, riittävä liikkuminen. Jokainen meistä varmasti pystyy parantamaan hieman sitä omaa tilannettaan. Jos jokainen meistä parantaa edes hieman sitä omaa hyvinvointiaan ja ne, keillä on sen jälkeen vielä voimavaroja, kysyvät siltä läheiseltä, miten sinä voit ja onko jotain, mitä minä voisin tehdä sinun kanssasi tai auttaakseni sinua, niin sitä kautta voidaan saada myös ne lähimmäiset voimaan paremmin. Joten muistetaan pitää huolta meidän omasta hyvinvoinnista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo.

15.36 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustaja Zyskowicz huusi äsken tuossa välihuudon, että me arvostelemme omalääkärimallia, jota ei ole vielä olemassakaan. Minulle tuli semmoinen käsitys, kun se julkistettiin eilen, että se on kuitenkin olemassa jotenkin ja te tiedätte, mistä te puhutte, kun te julkistatte sen. [Välihuutoja] Kuuluvatko omalääkärimalliin kaikki työntekijät? Kuka kuuluu omalääkärimalliin? Millä tämä koko ratkaisu rahoitetaan? Samoin jos 65-vuotiaat pääsevät nytten yksityiseen sairaanhoitoon, mistä se raha otetaan ja ketä kuuluu siihen? Nämä kysymykset ovat tärkeitä. Vaikka teillä ei ole sitä mallia, niin ehkä teillä on edes jonkun näköinen vastaus tähän. [Ben Zyskowicz: Totta kai!]

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista. Huuu! [Naurua]

15.37 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä pääsinkin jo vauhtiin. — Tämän hallituksen isoin ongelma on siinä, että te olette tehneet arvovalinnan, missä sotesta ja sosiaaliturvasta säästetään. 8,8 miljardin säästöistä noin neljä miljardia tulee tästä. Ei se siis ihme ole, että me oppositiossa kysytään, miten Suomella on varaa toistaa 90-luvun alun virheet. Nyt teidän ongelmanne siellä hallitusaitiossa on se, että vaihtoehtoina ovat vain tekemättä jättäminen ja tosiasioiden kieltäminen, jopa vääristely. Keskeistä olisi, että hoidon jatkuvuus ja hoidon saavutettavuus turvattaisiin tässä maassa. Puheet ovat puheita, ja teot ratkaisevat. Hoidon saavutettavuuden näkökulmasta te panette päreiksi ihmisten hoitoonpääsyn, ja samaan aikaan panette toisesta laarista 500 miljoonaa Kela-korvauksiin. Ei järjen hiventä. Sitten te olette keksineet omalääkärijärjestelmän nyt suureksi pelastukseksi, silmänpääntötempuksi, eikä teillä ole euroakaan siihen julkiselle puolelle rahaa. [Puhemies koputtaa] Kuinka te, pääministeri Orpo, kehtaatte soittaa tällaista orkesteria? [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tuossa suurin piirtein tasalta saa pääministeri sitten vastata, jos haluaa, ja sitten on myös kaksi muuta ministeripuheenvuoroa, mutta nyt vielä kuunnellaan. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.39 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En yllähtynyt tästä välikysymyksestä. Kyllähän tässä on taas käynyt niin, että jälleen kerran keskusta koettaa ripittää muita niistä virheistä, joita on itse tehnyt. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] — Kuunnelkaa, niin voitte oppia jotakin — kuunnelkaa, niin voitte oppia jotakin. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Arvoisa rouva puhemies, saanko vähän lisää aikaa, kun menee tässä odotellessa, että pääsen puhumaan? [Naurua]

On hyvä tunnustaa virheensä, arvoisa rouva puhemies. Myönnän, että olin itsekkin viime kaudella keskustalaisena mukana luomassa tätä sote-uudistusta, ja kun uudistuksesta päätettiin, me myönsimme, että se ei ole valmis kokonaan ja että se vaatii vielä korjauksia, ja jos surkeuden syvyys on nyt yllättänytkin, niin kyllä, arvoisa rouva puhemies, on reilua ja rehtiä tunnustaa, että vikaan meni. Virheiden tunnustaminen voi helpottaa. Se saattaa olla uusi alku, parempi suomalaisille. Suunnan muuttamisessa ensimmäinen askel on vaikein. [Juho Eerola: Hän tunnustaa!] Seuraava on jo helpompi. Hallitus kyllä tekee töitä ja esittää ratkaisuja suomalaisten palveluiden eteen, kuten ministeriltä äsken hyvin selvällä suomen kielellä kuulumme. [Välihuutoja vasemmalta] Rahaa ei kuitenkaan sada mannana taivaalta, vaan se tulee suomalaisilta veronmaksajilta. Asiat eivät korjaannu syyttelemällä, vaan töitä tekemällä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

15.40 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omalääkärimalli on hallitukselta otsikkotasolla kannatettava esitys, ja julkisesti tätä jo pääsin kehuamaan. Toteutuksesta ei kuitenkaan ole vielä tietoa, paitsi että jälleen painotetaan Kela-korvausta ja valinnanvapauden mahdollisuuksia, siis niiden samojen elementtien, joilla yritettiin jo purkaa hoitojonoja heikoin tuloksin. Tämä herättää epäilyksiä, onko hallitus taas rakentamas-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

sa malleja, jotka kerryttävät rahaa yksityisille terveysjäteille kaikkien suomalaisten terveydenhoidon ja hoitoonpääsyn kustannuksella. Ministeri Juuso, miten te aiotte toteuttaa aidosti toimivan omalääkärimallin, millä rahoituksella ja resursseilla, kun te samalla kuitenkin heikennätte toisella kädellä suomalaisten hoitoonpääsyä leikkaamalla hyvinvointialueilta hoitotakuusta 120 miljoonaa euroa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

15.41 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus on jälleen historian väärällä puolella. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Aikoinaan vastustitte peruskoulu-uudistusta, mutta tänään tuskin kukaan sitä vastustaa ja pitää sitä huonona uudistuksena. Nyt on sama tilanne sote-uudistuksen suhteen. Historiallinen uudistus hyväksyttiin viime kaudella, ja jo silloin tiedettiin, että siinä on puutteita, mutta luotettiin samalla myös siihen, että uudistusta pystytään kehittämään, kun sille annetaan aikaa jalkautua. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Arvoisa pääministeri, nyt joudumme todistamaan, että julkista terveydenhuoltoa murennetaan ihan tahallaan. Hyvinvointialueille ei anneta mahdollisuutta tuottaa riittäviä sote-palveluita alueen ihmisille. Kysyn usein toistetun kysymyksen, joka on tullut myös hyvinvointialueilta: miksi ette anna lisää aikaa hyvinvointialueille kattaa kertyneitä alijäämiään?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

15.42 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen ehkä kaikkein rumin säästö kohdistuu vanhustenhoivaan. Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella yt-neuvottelujen seurauksena noin 70 työntekijää vanhustenhoidosta saa lopputilin. Tämä kaikki siksi, että hoitajamitoitusta muutetaan ja rahat viedään alueilta pois. Jokainen hoitaja olisi tarvittu ehdottomasti jatkossakin vanhustenhoivaan.

Arvoisa hallitus, te siis leikkaatte pelkästään ikäihmisten hoidosta 45 miljoonaa euroa vuodessa — 45 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa koko maassa satoja potkuja vanhustenhoidosta, siis Suomen rakentaneiden vanhusten hoidosta. Hallituksen mukaan Suomessa on siis vanhuksilla tällä hetkellä liikaa hoitajia. Kysyn: onko kukaan muu tässä maassa samaa mieltä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

15.43 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään tuli mielenkiintoinen tutkimus julki, että 29 prosenttia suomalaisista luottaa pääministeri Petteri Orpon hallitukseen — siis alle kolmasosa Suomen ihmisistä — ja minä luulen, että yksi iso syy on tämä asia, mistä tänään puhutaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kerropa se loppukin, miten se meni!] Se menee niin, että tavalliselle ihmiselle lääkäriin pääseminen on tärkeä asia, ja te päätitte nyt tehdä hoitotakuun pidennystä. Suurin osa ihmisistä ei ymmärrä, mitä järkeä siinä on, että pääsee kolmessa kuukaudessa perusterveydenhuollossa lääkäriin. Jotenkin minusta tuntuu, että teillä ei ole enää semmoista kosketusta sinne tavalliseen kansaan, koska te puhutte täällä monen lain kohdalla, että tämä jotenkin parantaa ja tehostaa, mutta todellisuus on se, että kun soitat terveyskeskukseen hyvinvointialueelle, niin pääset kolmen kuukauden päästä lääkäriin. Se ei ole hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

15.44 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitusohjelmaan kirjattiin Säätytalolla vuonna 23 omalääkärimallin edistäminen. Hallitus on nyt käynnistämässä omalääkäriohjelmaa, [Sinuhe Wallinheimo: Vihdoin!] jossa edistetään sitä, että ihmiset jatkossa saavat oman lääkärin. Omalääkärimallin hyödyistä on vahvaa näyttöä. Kuvitelkaa sote-järjestelmä, jossa asiakasta hoitaa sinulle tuttu lääkäri: asioita ei tarvitse selittää yhä uudestaan, lääkäri pystyy keskittymään työhönsä, ja potilas voi luottaa siihen, että saa hoitoa silloin kun tarvitsee. Itse asiassa silloin hoitotakuu vähän niin kuin menettää merkityksensä, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] koska ei tarvitse lähteä katsomaan numeroita, koska hoitoa saa tarpeen mukaan. [Välihuutoja]

Hallitus ei aio valita yhtä ainoata mallia. Meillä on virkalääkärimalli, meillä on ammatinharjoittajamalli ja omatiimimalli. Annetaan hyvinvointialueille mahdollisuus nyt kehittää sellaisia omalääkärijärjestelmämalleja, [Puhemies koputtaa] joissa hoidon jatkuvuus taataan. [Krista Kiuru: Siitä puuttuu vaan viisi miljoonaa rahaa siihen!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Pekonen.

15.46 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tässä todella on niin, että hallituksella ei oikeastaan ole mitään omalääkärimallia, kuten edustaja Zyskowicz tuossa totesi. Mutta, ministeri Juuso, te totesitte itse eilen, että te lähдете nyt ihan oikeasti ajamaan omalääkärimallia ja että kyseessä on aivan valtava muutos ja että ihmiset pääsevät oikeasti hoitoon. Tämä on hienoa ja tätä kannatan, mutta nyt haluan kuulla, miten te toteutatte tämän lupauksenne, kun samaan aikaan te vaikeutatte lääkäriin pääsyä pidentämällä hoitotakuuta ja entisestään rikotte tätä meidän terveydenhuoltojärjestelmää, eikä teillä ole esittää euroakaan rahaa tähän omalääkärijärjestelmään.

Ja nythän tässä varsinainen pommi saatiin, kun edustaja Laiho kertoi meille, että tämän omalääkärijärjestelmän myötä hoitotakuulla ei oikeastaan olekaan enää mitään merkitystä, vaan kaikki voivat päästä sinne omalääkärille silloin, kun sinne lääkärille haluaa. [Mia Laihon välihuuto] Tämä on aivan mahtava uutinen ja aivan loistavaa. Kysyn teiltä: kuinka paljon te aiotte laittaa euroja tähän omalääkärimalliin, [Puhemies koputtaa] joka kuulostaa aivan taivaalliselta? [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Zyskowicz.

15.47 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä yllätynyt siitä, että oppositio suhtautuu tähän omalääkärimallin edistämiseen näin negatiivisesti. [Välihuutoja vasemmalta] Mutta nyt kuunnelkaa tarkkaan, kuunnelkaa kaikki tarkkaan, nimittäin keskustan ryhmän varapuheenjohtaja Kalli sanoi tässä välikysymysinfossa Suomen Tietotoimiston mukaan seuraavasti: ”Miksi hyvinvointialueille ei anneta lisää aikaa taloutensa laittamiseksi kuntoon, jotta lähipalveluja ei jouduta ajamaan alas?” Ymmärsittekö? [Vasemmalta: Kyllä!] Edustaja Kalli sanoi, että mikäli toteutetaan teidän säättämänne rahoituslaki, jossa on tämä alijäämän kattamisaikataulu, niin silloin lähipalvelut joudutaan ajamaan alas. Näin te sanotte tässä: korjatkaa, Orpon hallitus, jotta meidän laki, joka olisi johtanut lähipalveluiden alasajamiseen, ei toteutuisi. On tämä järkyttävää.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Forsgrén.

15.48 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On meidän poliitikkojen tehtävä huolehtia siitä, että kun ihmisen mieli taikka keho murenee, niin pääsee avun piiriin silloin, kun sitä tarvitsee, ja tämän oikeuden pitää toteutua varallisuudesta taikka asuinpaikasta huolimatta. Hyvinvointierot ovat kasvaneet täällä Suomessa, ja varsinkin alueelliset terveyserot ovat suuret tällä hetkellä. Ajattelenkin, että meidän poliitikkojen tehtävä on tässä yhdessä löytää ratkaisuja, jotta me saamme sosiaali- ja terveyspalvelut paremmalle tolalle.

Tähän hätään viime hallituskaudella Marinin hallitus pyrki vaikuttamaan juuri perusterveydenhuoltoa parantamalla ja panostamalla sinne rahoitusta. THL on nostanutkin esille, että hoitojonot kapenivat ja ihmiset pääsivät nopeammin hoidon piiriin. Ja nyt hallitus heikentää tätä.

Tämän omalääkärimallin otan oikein mielelläni vastaan, mutta minulla olisi muutama kysymys: Yksi on, että professori Juha Auvinen on nostanut esille, että 160 miljoonaa euroa tarvittaisiin perusterveydenhuoltoon, ja nyt te leikkaatte 120 miljoonaa euroa hoitotakuun kautta. Aiotteko te panostaa myös perusterveydenhuollon puolelta näihin määrärahoihin, jotta niitä lääkäreitä löytyy, joiden piiriin tämä omalääkärimalli voidaan rakentaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

15.49 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan repliikkinä ensin edustaja Zyskowiezille, että siellä rahoituslaissa ei ole sitä kohtaa, johon te äsken viittasitte, vaan se on hyvinvointialueissa, 115 § — mutta tämä nyt vain repliikkinä. [Ben Zyskowiez: Kuka sen sitten sääti?]

Nyt edustaja Sillanpäälle: Te siteerasitte äsken upeasti varsinaissuomalaista Hietasta Tuntemattomasta sotilaasta. Minun sitaattini Hietaselta kuuluu seuraavasti: ”Mää en kaipa syyllisiä tässä, mää kaipaan konekivääriä ja Lahtista.” Mistä siinä on kysymys? Konekivääri on se hoitotakuu, ja Lahtinen on se hoitoonpääsy, se omalääkärimalli. Ilman näitä molempia me emme pärjää, niin kuin täällä on selvästi tuotu esille, ja ei voi olla mitään omalääkärimallia. Voimakkaasti sitä kannatan, ja sen puolesta olen tehnyt vuosikymmeniä töitä ja toteuttanut sitä käytännössä myös niin, että aikoinaan jokainen Porin kaupungin asukas pääsi samana päivänä omalle lääkärille. Toimiessani ministerinä pyysin professori Auviselta tästä selvityksen, hoitotakuu 2.0, joka julkaistiin elokuussa 22, ja olen erittäin tyytyväinen siitä, että hallitus on nyt lähtemässä käytännön töihin tämän asian kanssa. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä kaikki romuttuu, ellei meillä ole hoitotakuuta [Puhemies: Aika!] ja jos tässä viedään se 130 miljoonaa euroa pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutit, niin mahdollisimman moni ehtii. — Edustaja Honkonen.

15.51 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä edustaja Rintamäki unohti kertoa perussuomalaisen ryhmäpuheenvuorossa tämän perussuomalaisen sote-linjan, niin minäpä kertaan sen: Edellisellä vaalikaudella vaihtoehtobudjeteissanne te esititte maahanmuutosta leikattavaksi kaksi miljardia euroa ja sitä, että lääkäriin pääsyä ja hoitajamitoitusta pitää parantaa ja tiukentaa. Kuinka kävi vaalien jälkeen?

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Vaalien jälkeen suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluista leikataan miljardeja. Sen sijaan maahanmuutosta ei rahaa leikata, päinvastoin turvapaikanhaun kustannuksiin lisätään rahaa nyt tuoreimmassakin lisätalousarviossa. [Välihuutoja vasemmalta] Mitenkäs tässä nyt näin kävikään tämän sosiaali- ja terveyspolitiikan kanssa?

Samaan aikaan nämä leikkaukset ajavat hyvinvointialueet ahdinkoon. Kaiken kaikkiaan hallituksen sote-leikkaukset, jotka täällä valtiovarainministeri Purran ehdotuksessa ovat, tarkoittavat 35 000 hoitajan työpanosta — siis 35 000 hoitajan työpanos leikataan tämän vaalikauden aikana suomalaisista sosiaali- ja terveyspalveluista. Onko tämä oikein? Menikö tämä niin kuin luvattiin? [Ben Zyskowicz: Tulkitsette väärin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

15.52 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että omalääkärimallin systeemistä puhutaan. Se on tärkeitä. Jokainen tarvitsee hyvää terveydenhuoltoa. [Vasemmalta: Pelkkä puhuminen ei riitä!]

Ei varmaan kellekään enää ole jäänyt epäselväksi, että tämä keskustan sote-malli oli täysi susi ja vuosituhannen pahin moka, mutta on myös puhuttava siitä, mistä keskusta ei halua puhua. On tärkeää tuoda esille näitä asioita.

Elikkä luotiin semmoinen malli, jossa on byrokratiaa, paljon johtajia monessa kerroksessa ja luottamushenkilöitä aivan valtava määrä — aivan valtava määrä luottamushenkilöitä. Ja sitten ne luottamushenkilöpalkkiot: Arvatkaa, paljonko ne ovat lisääntyneet? Ne ovat jopa viisinkertaistuneet. Voin todistaa aivan heti sen, että ovat jopa viisinkertaistuneet luottamushenkilöpalkkiot verrattuna sairaanhoitopiireihin. [Välihuutoja] Aika järkyttävää, eikö totta? Ja tämä oli se keskustan malli. [Puhemies koputtaa] Oliko ideana luoda sote sen takia, että keskusta saa lisää luottamuspaikkoja ja maakuntahallinnon? Voisitteko vastata? [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

15.54 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puheenjohtaja! Tässä on kyllästymiseen asti toista vuotta puhuttu siitä, kuka tämän soten teki ja kuka sen takana on. Nyt kun kuuntelee tätä keskustan välikysymystä, mistä täällä siis ollaan keskustelemassa, niin tulee vähän ajatus, onko keskusta ollut ollenkaan paikalla, kun sotea on tehty.

Silloin aikanaan, kun sitä lähdettiin rakentamaan, yksi semmoisia keskeisiä ajatuksia oli ihan oikein, että lähdetään taittamaan hallitsematonta kulukehitystä. Toinen asia oli se, että päästään lähes 300 järjestäjästä pienempään määrään. Nyt meillä on 21 järjestäjää, ja te olette aidosti yllättyneitä siitä, että meillä jonkin verran palveluverkko tiivistyy ja tapahtuu keskittämistä. [Krista Kiuru: 22!]

Toinen asia on se, että me laitetaan nyten ensi vuonna — on se sitten entisen hallituksen tai nykyisen — nettona se 2,2 miljardia lisää tähän järjestelmään. Millä tavalla teidän mielestänne parhaiten kunnioitettaisiin tätä henkeä? Sillä, että me laitettaisiin sinne entisestään lisää, [Puhemies koputtaa] vai niin, että oikeasti ruvettaisiin miettimään, mitä ne sisälöt pitävät sisällään, miten niitä rahoja käytetään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

15.55 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Hoitoonpääsyn nopeuttaminen on kaunis tavoite, mutta ilman rahoitusta se jää vain puheeksi. Perusterveydenhuollon ongelmat ovat tiedossa, mutta niitä ei ratkota tällä budjetilla.” Pääministeri Petteri Orpo, kuulostiko tutulta? Sanoitte näin 15.12.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Hoitotakuun romuttaminen on hallituksen vastuuttomin päätös sote-politiikassa. Hoitoonpääsyn viivästyminen johtaa asiantuntijoiden mukaan suurempiin kustannuksiin, kroonisten sairauksien pahenemiseen ja potilaiden terveyden heikkenemiseen. Asiantuntijat ovat toistuvasti varoittaneet tästä, mutta te suljette silmänne. Hoitotakuun säilyttäminen ja riittävä resursointi ovat välttämättömiä inhimillisen ja kustannustehokkaan sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta.

Pääministeri Orpo, palaatte mielellänne puheissanne edellisen hallituksen sanomisiin, ja nyt toivoisin teidän palaavan myös omiin sanomisiinne ja tarkistamaan, mitä siellä on sitten todettu. [Puhemies koputtaa] Teillä on mahdollisuus tehdä nyt sanojenne mukaista politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten seuraavaksi vielä yksi vastauspuheenvuoro tässä vaiheessa, ja hän on edustaja Kaikkonen. Sen jälkeen sitten pääministeri ja ministerit Juuso ja Ikonen, kaikille kolme minuuttia, ja sitten jatketaan debattia.

15.56 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu varsinkin kokoomuksen ja perussuomalaisten puheenvuoroissa ja välihuudoissakin, miten paljon hyvää tapahtuu sosiaali- ja terveyshuollon kentällä tällä hetkellä, ja jos siellä jotain pientä harmia onkin, niin se on sitten edellisen hallituksen vika. Mutta kun tapaa ihmisiä, hoitajia, vanhuksia, potilaita, lääkäreitä ja asiantuntijoita, tuolla kentällä kiertäessä eri puolilla Suomea, niin kyllä sieltä tulee toinen todellisuus. Ongelmia on, aika vakaviakin. Tilanne on vaikea. On yt-neuvotteluja — onko jokaisella hyvinvointialueella, taitaa olla — ja irtisanomisia työn alla, lähipalveluiden lakkauttamisia, yöpäivystyksiä ajetaan alas, nousevia asiakasmaksuja.

Jotta päästäisiin yhdessä korjaamaan näitä asioita, olisi hyvä, että meillä olisi yhteinen käsitys tästä todellisuudesta, missä ollaan. Siihen pitäisi totta kai pyrkiä. Jos siitä päästään yhteisymmärrykseen, että jotain tarttis tehdä, niin meillä on kyllä yhteistyön käsi, arvoisa hallitus, tarjota teille ja valmius ja halu lähteä yhdessä korjaamaan näitä ongelmia. Toivomme, että tartutte tähän ja ryhdytään tekemään tästä parempi, niin kuin pääministeri Orpo tässä joku viikko sitten sanoi. [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten on pääministeri Orpo, ministerit Juuso ja Ikonen, ja kaikille kolme minuuttia maks.

15.57 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on Tuntemattoman sotilaan hengessä menty, niin kyllä jos nojaisin tuonne vähän vasemmalle ja sanon, että ”mä olen ku klavul päähä lyöty, mä niin pal hämmästele”. [Naurua]

Kolme asiaa: Ensinnäkin rahoituksesta: me noudatamme teidän itsenne laatimaa rahoituslakia — teidän laatimaanne lakia. Ja toiseksi: te syytätte meitä siitä, että me korjaamme teidän tekemäännne mallia liian hitaasti. Ja kolmanneksi: Te suhtaudutte todella negatiivisesti ja kriittisesti omalääkärimalliin, jota esimerkiksi arvostamani edustaja Lindén on ko-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

vasti täällä mainostanut. Nyt se kuulostaa aivan kauhealta, kun teidän puheitanne kuuntelee. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies! Kun tätä puhetta täällä salissa kuuntelee, niin lausun ehkä tässä ympäristössä epäsuositun mielipiteen: Suomessa saa hyvää terveydenhoitoa. [Oikealta: Kyllä!] Suomessa saadaan hyviä sosiaalipalveluita. Täällä ihmisistä pidetään huolta, hoito on laadukasta ja apua saa. Meillä on maailmanluokan sosiaali- ja terveysjärjestelmä. [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!] Siellä on ongelmia, ja niitä me yritetään yhdessä korjata, eikö niin? Erityisesti hyvinvointialueilla ne ammatillaiset, jotka tekevät siellä tätä työtä joka päivä — hoivaa, lääkäripalveluita, sosiaalipalveluita — tekevät joka päivä töitä sen eteen, että nämä asiat sujuvat. Mutta eivät meillä ole palvelut romahtamassa, ja te maalaatte sellaista kuvaa, että katastrofi on tulossa. Äskenkin edustaja Kaikkosen puheenvuoro päättyi yhteistyön käteen, mutta sitä ennen eivät puuttuneet kuin heinäsiirkkaparvet enää siitä, miten kuvasitte meidän palveluiden tilaa. Ei se ole näin. [Antti Kaikkonen: Eikö ole yt-neuvotteluja, eikö ole irtisanomisista?] Se ei ole näin.

Meidän suurin haasteemme on se, miten me saamme rahat riittämään. Me lisäämme nytkin 2,2 miljardia hyvinvointialueille rahoitusta ensi vuoteen, [Välihuutoja vasemmalta] joka on fakta, ja sekään ei tahdo riittää. Meidän yhteisen huolestuksen pitäisi olla se, miten me saamme rahat riittämään, ja pitäisi tehdä sen eteen töitä, ja me teemme koko ajan. Esimerkiksi tämä omalääkärimalli on juuri niitä rakenteellisia systeemitason muutoksia, joita me teemme, jotta ihmiset pääsevät hoitoon ja saavat oman tutun lääkärin. Kun sinne hoitoon pääsee sujuvasti ja se lääkäri on tuttu ja tuntee potilaan historian, niin me pystymme säästämään valtavia määriä, kun saadaan tämä homma toimimaan. Sen sijaan, että siellä koko ajan huudatte ja haukutte, niin josko yhdessä mietittäisiin, miten tämä hieno omalääkärimalli saadaan toimimaan. Se on sitä sote-uudistusta, jota tässä maassa pitää tehdä, jotta ihminen pääsee hoitoon. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Konkretiaa!] — No, tämä omalääkärimalli on konkretiaa.

Ja jos me tullaan jälleen kerran tähän Kela-korvaukseen, niin kuunnellaanpa nyt nämä luvut, niin että saadaan joku suhteutus tähän: Me käytämme neljän vuoden aikana yhteensä 335 miljoonaa valtion rahoitusta Kela-korvausten valtionosuuteen ja samana aikana, neljänä vuotena, noin 110 miljardia euroa hyvinvointialueiden rahoitukseen, siis julkiseen hyvinvointialuerahoitukseen, jolla niitä ihmisten palveluita järjestetään, joten alkää viitsikö — 335 miljoonaa versus 110 miljardia. Ja kun sillä 335 miljoonalla huolehditaan siitä, että naiset pääsevät gynekologin vastaanotolle, johon ei julkisella pääse, [Pia Lohikoski: No ei pääsekään! — Välihuutoja vasemmalta] eli pääsee tärkeisiin palveluihin, niin onko siinä joku muu väärin kuin se, että siinä on yksityinen toimija? Meille ei ole väliä sillä, kuka sen palvelun tuottaa, onko se yksityinen, onko se julkinen vai onko se kolmas sektori. Meille on tärkeätä, että ihminen pääsee hoitoon, [Pia Lohikoski: Voi kun pääsisi!] ja sen eteen me tehdään töitä. [Välihuutoja]

Ja — arvoisa oppositio, koettakaa hillitä itseänne — se, mikä on hallituksen sote-malli, se on yksinkertainen: apua saa aina. Apua saa aina, ja niitä ongelmia, jotka nyt ovat hoitoonpääsyssä, korjataan koko ajan. Minä arvostan niin paljon niitä ihmisiä, jotka hyvinvointialueilla tekevät sitä työtä. Meillä on mahtavia esimerkkejä alueista, joilla on pystytty löytämään ratkaisuja, millä asiat saadaan kuntoon. Viedään nämä parhaat käytännöt sinne, niin kuin tämä omalääkärimalli. Tuiran mallista on tässäkin kyse, Pohjois-Pohjanmaalla kehitetty, ja me kopioimme sen joka puolelle. Tai digivastaanotot — viedään ne joka puolelle. Tätä on soten uudistaminen, eikä tämä kaiken vastustaminen. Edellinen hallitus teki

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

hallintomallin, joka ei korjannut yhtään palvelua. [Välihuutoja — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Viisi minuuttia!] Me rakennamme nyt sen päälle tätä varsinaista sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää, joka siis tulee olemaan hyvä. Teidän mallinne päälle me rakennamme sen palvelun ja saamme rahat riittämään ja teemme töitä, että saadaan myöskin henkilöstöä. Eikö voitaisi tehdä tätä yhdessä? Vähemmän haukkumista, enemmän yhdessä tekemistä. [Ben Zyskiewicz: Vähän pääministerilisää!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edellinen puhemies jo lupasi ministereille tässä vaiheessa nämä puheenvuorot, ja sen jälkeen jatketaan debattia. — Elikkä ministeri Juuso, kolme minuuttia.

16.03 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hämmästelän suuresti muutamia puheenvuoroja täällä. [Antti Kaikkonen: Tunne on molemminpuolinen!] Edustaja Harkimo oli sitä mieltä, että meidän koko sote-uudistus pitäisi panna uusiksi, pitäisi aloittaa alusta uudistus, jota me olemme leiponeet Suomessa 17 vuotta — käsittämätöntä. Hyvinvointialueet ovat olleet vasta vajaat kaksi vuotta toiminnassa, ja on aivan selvää, että näin iso rakenteellinen muutos... Voimme myöskin kysyä, oliko liian iso rakenteellinen muutos, olisiko pitänyt tehdä vähän pienempi ja vähän askeltaen tämä muutos. Tässä vaiheessa se on myöhäistä. Te olette nuijineet sote-uudistuksen pöytään viime kaudella. Tämä hallitus ei tosiaanakaan ole pannut päätä piiloon, vaan nimenomaan me teemme hartiavoimin töitä, jotta tämä saadaan onnistumaan. Jos joku panee päätä piiloon, niin kyllä se on oppositio. Me otamme vastuuta, me kannamme vastuun ja teemme kaikkemme, jotta sosiaali- ja terveyspalvelut saataisiin toimimaan tässä uudessa organisaatiossa.

Meidän pitää muistaa, että Suomessa yhteiskunnallinen tilanne muuttuu vuosien kuluessa: meillä on ikärakenne muuttumassa erityisesti ikääntyvien osalta, syntyvyys laskee, ja väestö keskittyy yhä enemmän kaupunkeihin ja taajamiin. Meillä on aivan mieletön julkisen talouden epätasapaino ja se velkataakka, minkä saimme niskaamme, kun aloitimme tämän hallituskauden. Ei ole ihan helppo urakka selviytyä tästä ja saada homma oikeasti toimimaan, mutta me ihan varmasti teemme parhaamme.

Me tarvitsemme ratkaisuja. Me emme tarvitse ongelmien osoittamista emmekä sitä negatiivista sävyä, mitä oppositiolta tulee koko ajan, että miksi mikään ei uudistu. Te olette tuominneet omalääkärimallin valmiiksi, vaikka kaikki muut suhtautuvat positiivisesti ja ovat innoissaan: hyvä, me lähdemme tätä toteuttamaan. Positiivista palautetta sataa joka puolelta, mutta oppositio haukkuu — oppositio haukkuu. [Välihuutoja] Se, mitä me tarvitsemme, me tarvitsemme toimintatapojen muutosta, me tarvitsemme parhaita käytäntöjä ja me tarvitsemme kustannusten vertailua, jotta me tiedämme, miten meidän kannattaa palvelut tuottaa.

Palvelurakenteiden muutos on olennaista ja välttämätöntä, ja se liittyy nimenomaan siihen, että meillä väestö keskittyy yhä enemmän kaupunkeihin. Se tarkoittaa, että palvelurakennetta täytyy muuttaa, ja sitä hyvinvointialueet tekevät koko ajan. Me tarvitsemme hoidon saatavuuden ja jatkuvuuden parantamista, ja me tuomme siihen omalääkärimallin. Tavoitteena on, että tämän hallituskauden lopussa niin monella suomalaisella ihmisellä kuin mahdollista olisi omalääkäri. [Puhemies koputtaa] Tämän tavoitteen eteen me teemme kaikkemme. Me haemme siihen ratkaisuja, emmekä ongelmia. Me vahvistamme hoitotyön veto- ja pitovoimaa. Me laskemme vuokratyön kustannuksia. Me edistämme digita-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

lisiä palveluita. [Puhemies koputtaa] Me kehitämme mielenterveyspalveluita. Tämä kansa tarvitsee rohkeutta uudistua ja hyvää johtajuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen, kolme minuuttia.

16.07 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Ihmisten on voitava luottaa siihen, että meidän hyvinvointiyhteiskunta kantaa ja palveluita saa silloin, kun palveluita tarvitsee. Tämän eteen meillä hallitus tekee töitä, tämän eteen itsehallinnolliset hyvinvointialueet tekevät tällä hetkellä töitä, ja tämän takaa lopulta viime kädessä myöskin meidän perustuslakimme. Pelkkä edellisen hallituksen rakentama hallintorakenne ei vielä tätä turvaa, vaan se luo ainoastaan puitteet sille, että nyt uudistetaan toimintaa ja uudistetaan ihmisten palveluita, ja nyt on sen aika. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Leikaamalla!]

Kuten pääministeri tässä hienosti kuvasi, meillä oikeastaan sote-palveluissa ei ole kriisiä, mutta meillä on muutama asia, joita on ratkottava tässä hetkessä, ja ne ovat se, että saamme ihmiset oikea-aikaisesti hoitoon, että saamme osaajat riittämään ja että saamme myöskin rahoituksen riittämään tulevaisuuteen.

Hoitoonpääsyä ja hoidon jatkuvuutta me tällä hetkellä ratkomme muun muassa terapia-takuulla, Kela-korvauksilla, omalääkärimallia kehittämällä. Ja kun täällä oli huolta myöskin siitä, miten nopeasti voi saada vastauksia ja päästä hoitoon, niin meillä on myöskin näitä ihan uusia digiklinikoita, joissa luvataan vastaus keskimäärin 11 minuutissa. Eli ajatellaan uudella tavalla myöskin näitä palveluita rohkeasti.

Osaajien riittävyyteen meillä on käynnissä Hyvän työn ohjelma, jolla lisätään työhyvinvointia ja lisätään alan veto- ja pitovoimaa. Vuokratyön määrää on saatu hillittyä, ja koulutuspaikkoja on lisätty. Tällä kaudella on lisätty esimerkiksi sairaanhoitajien, bioanalytiikoiden ja röntgenhoitajien paikkoihin vajaa 25 miljoonaa euroa, esimerkiksi lääkäreitten aloituspaikkoja on pysyvästi lisätty 70 paikalla ja sote-alan koulutuspolkuja selkeytetään kaiken kaikkiaan, eli tehdään paljon töitä myöskin tämän eteen.

Edelleenkin kustannusten hillinnän ja rahoituksen riittävyyden osalta kehitetään uudenlaisia tekemisen tapoja ja tuetaan alueita tässä työssä, muun muassa tiedon lisäämisellä. Juuri eilen meillä oli koolla hyvinvointialueita ja kävimme yksikkökustannusten määrittelyä. Yksi olennainen tekijä on se, että alueet tuntevat sen, mitä eri palveluitten tuottaminen maksaa, mitä se on. Ja kun tämän tiedon yhdistää myöskin sinne vaikuttavuustietoon, niin pystymme tunnistamaan myöskin niitä parhaita ja kustannustehokkaimpia tapoja järjestää palveluita. Tällaisella tiedontuotannolla tuemme alueita.

Kuten edustajat Kaikkonen ja Virta kuitenkin tässä keskustelussa totesivat, ei sote-uudistus silti täydellinen ollut, ei lainkaan — lainaan koko lailla suoraan edustaja Kaikkosta. Olen samaa mieltä myöskin siinä, mitä sanoitte, että toivoa on ja toisaalta että mallista tuli kehityskelpoinen. Siinä mielessä me myöskin olemme nyt tätä mallia uudistamassa, ja meillä on rahoitusmallin korjaustyö käynnissä. Sitä ollaan korjaamassa vuoden 2026 alusta kannustavammaksi ja tunnistamaan paremmin alueitten piirteet ja tarpeet. Mutta on selvää, että tältä rahoitusmallilta vaaditaan myöskin ennakoitavuutta, koska on kyse ihmisten palveluitten pitkäjänteisestä järjestämisestä. Sen takia tämä mallin kehittäminen ei voi olla tuuliviiripolitiikkaa, ja siksi ensimmäiset kolme vuotta toimitaan tällä edellisen hallituksen luomalla rahoitusmallilla.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Vielä lopuksi kiinnitän huomion siihen, että täällä keskustelun aikana on vaadittu aika paljon lisärahaa sote-järjestelmään. Me olemme hallituksena laittamassa ensi vuoden budjetista kolmasosan hyvinvointialueille, 26,2 miljardia. Se on 2,2 miljardia lisää. [Puhemies koputtaa] Haluan kysyä teiltä: Jos tämä 2,2 miljardia ei ole riittävä, niin mikä on riittävä, ja mistä ollaan valmiita ottamaan sitten pois? [Välihuutoja] Ollaanko valmiita ottamaan pois koulutuksesta, [Puhemies koputtaa] puolustuksesta, mistä? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan debattia. Edustaja Hoskonen.

16.10 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelee tätä keskustelua, niin kieltämättä voi sanoa, että näkökannat ovat kovin kaukana toisistaan, mutta toivoisin löytyvän yhteisymmärrystä ja hallitukselta vahvaa tahtoa. Mitä olen noita sote-tapauksia omassa lähipiirissäni kotiseudullani nähnyt, niin ehkä vakavimmat ovat niitä, että kun on vakava tilanne, niin lääkärihän on ainoa oikea henkilö sanomaan, mikä on diagnoosi. Toki sen varmaan muutkin osaavat, mutta lääkärihän sanoo sen lopullisen sanan, ja hänen ammattitaitonsa ja kokemuksensa riittävät plus sitten siihen tarvittavat muut tutkimusvälineet.

Toinen asia, josta toivon, että arvoisa pääministeri ja vastuuministerit ottavat sen vakavasti: Näitten hoitopaikkojen saanti tuolla maaseudulla alkaa olla hieman vaikeaa. Siellä on tapahtunut semmoisia ikäviä asioita, että kun aviopari on 40—50 vuotta elänyt yhdessä ja puoliso sairastuu, niin hänet sitten pienen leikkauksen jälkeen viedään vaikka toiselle puolelle maakuntaa toipumaan kolmeksi kuukautta. Sehän sille kotiin jäävälle puolisolle ja sille potilaalle itselleen vastaa suurin piirtein vakavaa vapausrangaistusta, ja se on henkisesti kamala paikka. Olen niitä muutamia joutunut rauhoittelemaan ja jotakin apua pystynyt järjestämään, mutta toivon, että nämä otetaan vakavasti, koska se ihminen on siinä kaikkein tärkein. [Puhemies koputtaa] Byrokratia jos jostain syystä ei pelaa, [Puhemies: Minuutti!] niin olkoon se niin, mutta ihmisiä autetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.12 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikoinaan paljon keskusteltiin siitä, mikä on riittävä poliisien määrä. Haluaisinkin haastaa eduskuntaa: voitaisiinko me keskustella myös siitä, mikä on riittävä lääkärien määrä yhteiskunnassa? Meillä on tällä hetkellä 3 750 lääkäriä, ja tämä hallituksen hoitotakuun romuttaminen ja siihen kohdistuvat säästöt ovat arvioiden mukaan viemässä niistä ainakin rahoituksen pohjalta jopa kolmanneksen. Sen lisäksi, että hoitotakuu toteutuisi vähintään 14 vuorokaudessa tällä kokoonpanolla, joka meillä nyt on, ja vähän ylimääräisilläkin lääkäreillä, tämä omalääkärimalli, johon hallitus on tänään vedonnut, vaatisi lääkäreitä niin paljon, että niitä olisi 5 200. Tämä perustuu professori Auvisen lausuntoon budjetista, ja tämä professori Auvinen tulee nyt vetämään teille tätä omalääkäriyöryhmää.

Nyt on kysyttävä teiltä: miksi te täällä tosiasioita vääristelette? Me kannatamme omalääkärijärjestelmää. Me teimme viime kaudella paljon töitä sisältöremontin osalta, [Puhemies koputtaa] niin että se tulisi mukaan tähän, mutta ei me väitetty, että omalääkärijärjestelmä tulee käyttöön, [Puhemies: Aika!] kun meillä ei ollut 5 200:aa lääkäriä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

16.13 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on tahdosta ja teoista, mitä halutaan tehdä. Tämä hallitus tulee edistämään ja viemään eteenpäin omalääkärimallia. Omalääkäri luo luottamusta siihen, että hoitoa saa silloin, kun on sen tarve. Se parantaa myös hoitoonpääsyä. Silloin voidaan osa asioista hoitaa etänä. Tunnetaan asiakas, tiedetään, milloin tarvitaan oikeasti sitä vastaanottokäyntiä.

Tämä hallitus tuo myös lasten ja nuorten terapiatakuun. Meidän lasten ja nuorten on pitkään ollut vaikea päästä hoitoon mielenterveysongelmissa, ja korona-aika entisestään pahensi tilannetta. Tämä hallitus tuo nyt lasten ja nuorten terapiatakuun ja myöskin lapsille ja nuorille nopeamman hoitoonpääsyn.

Tämä hallitus myöskin huolehtii siitä, että jokainen vanhus, joka tarvitsee hoivaa, saa sen yksilöllisen tarpeen mukaisesti, [Puhemies koputtaa] asui hän ympärivuorokautisessa hoivassa tai kotona. [Krista Kiuru: 150 puuttuu nykytilasta rahaa tuohon kaikkeen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

16.14 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, te kummeksuitte sitä, miksi keskustalaiset täällä teidän sanojenne mukaan pelottelevat sosiaali- ja terveystalouden tilalla. Minä poimin muutaman uutisotsikon viime ajoilta: ”Henkilöstön mukaan Pirhan”, siis Pirkanmaan hyvinvointialueen, ”potkut uhkaavat myös potilastyötä tekeviä”, ”Saako vanhus hoivapaikan Pirkanmaalla, kun ei enää pärjää kotona?”, ”Pirha teki ostopalvelujen vähentämiseksi ohjelman, jonka säästöt osuisivat vanhuksiin ja vammaisiin”, ”Pirhan työntekijänä totean, että alasajo on täydessä vauhdissa” ja ”Down-lapsi ei päässyt lääkärin määräämään puheterapiaan”.

Nämä ovat, arvoisa puhemies, kaikki otsikoita yhdeltä hyvinvointialueelta, yhdestä sanomalehdestä, yhden kuukauden ajalta. Kun te ihmettelette, miksi täällä salissa kannetaan huolta sosiaali- ja terveystalouden tilasta, niin tämä on se syy. [Ben Zyskowiec: Nämä johtuvat säästöistä, jotka eivät ole vielä edes voimassa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.15 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tuohon äskeiseen pääministeri Orpon puheenvuoroon todeta, että kyllä, olen samaa mieltä siitä, että meillä on hyvä terveydenhuolto, meillä on hyvä erikoissairaanhoito ja meillä on hyvät ammattilaiset — toistaiseksi ja jos sinne pääsee. Mutta ongelmahan juuri nyt on se, että ei sinne lääkäriin kohta enää pääse, kun te olette pidentämässä tätä hoitoonpääsyä, hoitotakuuta, kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen.

Nyt olisin kysynyt vielä ministeri Juusolta, kun te ette vastannut äsken ainoakaan kysymykseen, mitä esitimme omalääkärimallista, ja, ministeri Juuso, minä totesin teille, että kannatan tätä teidän mallianne sillä tavalla kuin edustaja Laiho sen täällä esitteli. Se kuulostaa todellakin erinomaiselta. Meidän kysymyksemme on: miten tämä asia etenee? Nyt on työryhmä, mutta eilen annoitte ymmärtää, että tämä tulee tällä vaalikaudella voimaan. Mikä on aikataulu, ja kuinka paljon olette valmiita laittamaan rahaa tähän järjestelmään? [Krista Kiuru: Milloin tulee lainsäädäntö?]

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen. [Krista Kiuru: No niin, siinä on hyvä esimerkki: ei tule lainsäädäntöä! Hienoa, nyt se paljastuu. Vastauspuheenvuoro!] — Edustaja Juvosella on nyt vastauspuheenvuoro.

16.16 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt Arja puhuu täältä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen, pieni hetki. [Välihuutoja — Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Edustaja Juvosella on nyt vastauspuheenvuoro.

Edustaja Juvonen pitää nyt puheenvuoronsa. — Epäkohdat mielenterveyspalvelujen saamisessa nousivat esiin erityisesti viime kaudella. Me perussuomalaiset pidimme ääretömän tärkeänä, että hallitusohjelmaan saadaan kirjaus terapiatakuusta, ja on hienoa, että hallitus tuo terapiatakuun. Se parantaa nuorten pääsyä ratkomaan mielenterveysongelmia. Se on iso ja tärkeä asia.

Täällä nousi yhdessä ryhmäpuheenvuorossa esille aikuiskoulutustuki. Hallitus kohdentaa kymmenen miljoonaa euroa vuosittain koulutukseen ja erityisesti jatkokoulutukseen, ja olen ymmärtänyt, että tämä kohdentuu juurikin hoitoalan koulutukseen, eli kun lähihoitajat lähtevät jatko-opiskelemaan... — Valitettavasti nyt ministeri Satonen ehti lähteä, mutta muistutan siitä, että on tärkeää, että hoito ja opiskelupolut turvataan, ja muun muassa tämä kymmenen miljoonan euron kohdennus turvaa opiskelijoiden jatko-opintoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

16.18 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä kyllä ihmettelen täällä sitä, miksi hallitus ihmettelee, että me puhumme tästä asiasta. Me olemme täällä sitä varten puhumassa, että nämä ovat ne huolet, mitä me saamme kentältä. Kun kiertää tuolla ihmisten luona eri tapahtumissa tai saa WhatsApp-viestejä tai tekstiviestejä, niin kyllä se huoli siellä on, että ihmiset pelkäävät, kuinka heille tulevaisuudessa käy. Minuun on ottanut yhteyttä useampi ihminen, ketkä ovat tehneet pienipalkkaisessa työssä, matalapalkkaisessa työssä työtä, ja nyt he ovat eläkeläisiä ja heillä on pieni eläke. He toteavat, että heillä ainut kanava päästä palveluihin on julkiset palvelut ja he pelkäävät, mihin ne julkiset palvelut ovat ajautumassa. Sen lisäksi eläminen kallistuu monella eri sektorilla, nyt nostatte näitä sairaalamaksuja, sen lisäksi kotitalousvähennys pienenee, ja olette leikkaamassa yöpäivystyksiä, joka tarkoittaa sitä, että matkat hoitoihin pitenevät. Ja sitten meillä ei pääse edes puhelimella lääkäriin. Joko siellä on pitkät jonotusajat tai sitten meillä eivät toimi puhelimet. Kyllä meillä, hallitus, on oikeus ihmetellä. Se itse asiassa on meidän tehtävä, puolustaa ihmisiä, mihin meidät on tänne valittu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

16.19 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso, kun katsotaan näitä esityksiä, mitä te tällä hetkellä olette tuoneet eduskuntaan, te leikkaatte hoitoonpääsystä 120 miljoonaa, te leikkaatte vanhustenhoidosta 45 miljoonaa, lastensuojelusta ja sosiaalityöstä 100 miljoonaa, eli sosiaalipalveluista, ja asiakasmaksuista 150 miljoonaa, ja nyt tulivat nämä kymmenien prosenttien korotukset. Nämä ovat todel-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

lisuutta, mitä eduskunta tällä hetkellä käsittelee. Jollain tavalla toivoisin, että puheenvuorossanne kävisitte läpi myös näitä esityksiä, joita te tänne olette tuonut, ja niiden vaikutuksia ihmisiin, koska nämä teidän esityksenne heikentävät ihmisten palveluja ja hoitoonpääsyä.

Nyt, ministeri Juuso, haluan tietää tästä omalääkärimallista. Te olette leikanneet ennätysellisen paljon sosiaali- ja terveyspalveluista. Eilen te annoitte tämmöisen täkyn, että nyt omalääkärimalli tulee, mutta ei ole mitään lihaa luiden ympärillä. Eilen sanoitte, että kaikille suomalaisille, tänään sanoitte, että vaalikauden loppuun mahdollisimman monelle. [Puhemies koputtaa] Mikä on omalääkärimallin tilanne tällä vaalikaudella, kuinka moni sen tulee saamaan? [Krista Kiuru: Ja tuleeko lainsäädäntö, vai onko Grahn-Laasonen oikeassa, että ei tule?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

16.20 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on vähän vaikea kuvitella, miksi oppositio koko ajan levittää, että täällä leikataan, [Välihuutoja] koska ensinnäkin kustannusten jälkikätestarkastus tuo ensi vuodelle 1,5 miljardia lisää rahaa ja indeksitarkistus tuo 750 miljoonaa lisää rahaa. Kokonaissumma on 2,2 miljardia, mitä ensi vuonna tulee hyvinvointialueille lisää rahaa.

Arvoisa puhemies! Varsinaisen puheenvuoron aion käyttää niin, että kiitän edustaja Laihoa, joka täällä on ansiokkaasti pitänyt esillä omalääkärimallia ja ammatinharjoittaja- ja tiimimallia. Mallit sinänsä eivät ketään auta, mutta tämä sisältää sen kaikkein tärkeimmän periaatteen, että tämä hallitus aikoo näiden avulla satsata perusterveydenhuoltoon. Perusterveydenhuoltoon satsaaminen on oikeastaan ainut tapa, millä näitä kustannuksia voidaan pitää kurissa. [Välihuutoja — Krista Kiuru: Sieltähän leikataan!] Mitä paremmin perusterveydenhuolto toimii, sitä vähemmän me joudumme veroeuroja pistämään tähän koneeseen. [Puhemies koputtaa] Jos näin ei tehdä, niin kulurakenne nousee koko ajan. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.21 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin jo ministeri Juuson alkuperäisessä puheenvuorossa huomiota siihen, että te luettelitte tiettyjä edistysaskeleita, joita alueilla on saatu aikaiseksi, mutta ette puhuneet varsinaisesti rahoituksesta. Ja nythän tässä on se haaste, että hallituksen sisälläkin meillä on kolme eri ministeriä — rahoitusministeri, palveluministeri ja sosiaaliturvaministeri — tietyn kokonaisuuden kanssa. Nyt se suuri ongelma on se, että vuonna 23 se yleinen kustannustaso oli viisi prosenttia eli 1,4 miljardia enemmän kuin valtion ennakkorahoitus, ja vasta ensi vuonna tulee se jälkikätestarkastus. Sama alijäämä tulee tältä vuodelta. Vuoden 26 loppuun mennessä näitä ei voida kattaa alueiden omin toimin, sen on kansliapäällikkö Juha Majanenkin jo todennut, ja tämä on se tuska, missä alueet nyt ovat, ja tämä johtaa alueita tekemään niitä leikkauksia. Tulee indeksitarkistus, ja tulee jälkikätestarkistus, mutta samaan aikaan budjettikirjan mukaan leikataan 288 miljoonaa euroa konkreettisista toimista. Tämä on se taloushaaste, [Puhemies koputtaa] jonka parissa alueet nyt ovat ja joka johtaa jopa siihen epätoivoon, mikä siellä eräillä alueilla on.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

16.23 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä välikysymys todella on hätähuuto suomalaisten sote-palveluiden puolesta. Keskusta ottaa nämä ihmisten huolet tosissaan, ja näitä huolia hyvin kuvasi äsken myös edustaja Tynkkynen.

Asiakkaiden ja henkilöstön lisäksi me olemme kyllä keskustassa huolissamme myös sote-palveluja tuottavista pienistä yrityksistä ja yrittäjistä. Monet yritykset työntekijöineen ovat nimittäin nyt vaikeuksissa, kun hyvinvointialueet joutuvat näiden pakkosäästöjen aikaansaamiseksi avaamaan ja jopa päättämään sopimuksia. Ja aivan kuin tässä tilanteessa ei olisi vielä tarpeeksi, hallitus lyö kaiken tämän päälle vielä sen kotitalousvähennyksen heikennyksen, ja tuo heikennys osuu samoihin yrittäjiin, samoihin työntekijöihin ja samoihin asiakkaisiin, jotka ovat siis jo valmiiksi ahdingossa hallituksen sote-leikkausten vuoksi. Hyvä hallitus, eikö teiltä heruisi myötätuntoa edes näille yrittäjille ja heidän asiakkailleen ja työntekijöilleen? Ettekö voisi perua edes tuon kotitalousvähennyksen hoito- ja hoivatyöhön kohdistuvat leikkaukset?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

16.24 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen teitä hallituspuolueita kuunnellut, niin olen usein ajatellut, kuinka kaukana te olette pienituloisten arjesta. Me kohtaamme ihmisiä, jotka kertovat, että he eivät tiedä, miten he pärjäävät näitten sosiaaliturvaleikkausten ja palveluiden leikkausten kanssa, ja te kerrotte, että tämän kertominen on pelottelua. Ei se ole pelottelua, vaan se on pienituloisten ihmisten arkitodellisuutta tässä ja nyt.

Arvoisa pääministeri Orpo, oletan, että minulla on parempi kosketus gynekologisiin palveluihin kuin teillä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Älkää olettakko!] ja voin sanoa, että pienituloista naista eivät helpota tippaakaan Kela-korvaukset yksityisiin gynekologipalveluihin, kun perusmaksu on 150 euroa ja siihen lisätutkimukset päälle, monta sataa euroa. On pienituloisten ihmisten halveksimista sanoa, että tämä on hallituksen iso tasa-arvoteko. Lisätkää sen sijaan gynekologisia palveluja julkisella sektorilla. [Ben Zyskowitz: Eikö pienituloista auta, että parempituloiset menevät yksityiselle? — Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

16.25 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasiassa... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt puheenvuoro on edustaja Reijosella.

Kiitos, puhemies! — Tosiasiassa hallitus antaa rahaa yli kaksi miljardia hyvinvointialueille, yli kaksi miljardia. [Antti Kaikkonen: Vanhojen rästien hoitoon!] Siinä luvussa on kyllä aika paljon nollia. Mutta haluaisin muistuttaa niistä asioista, että on tärkeätä, että asioita hoidetaan ja saadaan eteenpäin. Myös se, että pääsee lääkäriin, on tärkeätä, ja omalääkärimalli on tosi hyvä, mutta myös näistä hallinnon kuluista pitäisi pystyä karsimaan. Siellä jaetaan tämmöisiä niin sanottuja demokratiatonneja valtuustoryhmille, jotka eivät välttämättä ole välttämättömiä.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Me perussuomalaiset tehtiin hyviä aloitteita ja esityksiä silloin, kun tätä sotea luotiin. Me teimme pitkän listan esityksiä, mitä olisi pitänyt hyväksyä jo silloin, koska ne ongelmat, mitä me esitettiin, olivat jo tiedossa. Siellä muun muassa nostettiin esille tätä lähipalveluiden asiaa. [Puhemies koputtaa] Me esitettiin, että lähipalvelut pitää turvata, ja keskustaa äänesti kyllä siellä, mutta keskusta äänesti lähipalveluita vastaan. [Välihuutoja] Lähipalvelut ovat meille perussuomalaisille älyttömän tärkeitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

16.26 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos palataan keskustelemaan sotesta eikä keskustasta. — Sitaatti saamastani viestistä sote-alan ammatilaiselta, lääkäriltä: ”Erikoissairaanhoido paisuu” — edustaja Eestilä — ”ja muut terveydenhuollon alueet näivettyvät. Omin silmin näen kotihoidon asiakkaiden lohduttoman tilanteen, yksinäisyyden, pelot, apatian ja muistisairauden aiheuttamat riskit. Jotkut odottavat hoivapaikkaa kuukausia erityisesti Pirhan alueella, koska palvelujärjestelmä ei toimi, vaikka moni vanhus tarvitsee paikan viime viikolla. Heidän, joiden pitäisi päivittäin tehdä arviota ihmisen pärjäämisestä, kirjaavat vain ’tiskit tiskattu ja roskat viety’, vaikka vanhus on täysin pysähtynyt ja toimintakyvytön. Tämä tilanne tippuu vastuusairaanhoidajan ja lääkärin syliin täysin varoittamatta. Terveisin ’vanhuslääkäri’.”

Arvoisa puhemies! Ministerin vastaus ei tähän tilanteeseen lohtua tuonut, mutta jatkameko vain tätä riitelyä ja annamme vanhustemme kuolla arvottomalla tavalla pois, vai löytäisimmekö jonkun ratkaisun tähän? [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] — Ja heti käy suu siellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

16.27 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te toistelette puheenvuorossanne sieltä hallituksesta jatkuvasti sitä, että te lisäätte sote-rahoitusta kahdella miljonnalla eurolla. [Oikealta: Miljardilla!] — Kahdella miljardilla eurolla. — Arvoisa hallitus, kyse on edellisen hallituksen sote-rahoituslain mukaisista tarkistuksista. Tämä hallitus ei lisää sote-rahoitusta, päinvastoin.

Kuten edustaja Nurminen on useampaan otteeseen luetellut, te leikkaatte sosiaali- ja terveyspalveluista ensi vuonna yhteensä 500 miljoonaa euroa. [Oikealta: Ei, kun me lisätään yli kaksi miljardia!] Samalla te edellytätte, että hyvinvointialueet tasapainottavat taloutensa vuoteen 26 mennessä. Arvoisa hallitus, antakaa hyvinvointialueille edes muutama vuosi lisää aikaa tasapainottaa taloutensa.

Me viime kaudella, kun käsitelimme sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistusta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kirjoitimme mietintöön, jonka eduskunta yksimielisesti hyväksyi, että tämän sote-uudistuksen osalta on hyvä seurata tiettyjä päätöksiä ja tehdä tarvittaessa muutoksia siihen. [Puhemies koputtaa] Te olette nyt hallituksessa — tehkää niitä muutoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen, kolme minuuttia.

16.29 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kaikki nämä ongelmat, mistä tänään puhutaan ja mitkä ovat aitoja ja todellisia, likimain olivat

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

kyllä tiedossa silloin kun viime hallituskaudella keskustan pitkäaikaisesta vaatimuksesta vasemmistohallitus keskustan tukemana vei läpi tämän sote-uudistuksen, jonka jälkiä tässä nyt korjataan. [Krista Kiuru: Ette korjaa mitään!] Me puhumme rahoitusmallista, joka on edellisen hallituskauden sote-uudistuksen sisällä, ja nyt niitä ongelmia korjataan.

Hyvinvointialueilla tehdään ensinnäkin hyvää työtä koko ajan, ja nyt olemme pääsemässä siihen vaiheeseen, jossa vihdoinkin puhutaan muustakin kuin hallinnosta ja rakenteista. Nyt puhutaan ihmisten palveluista. Hallitus käynnistää omalääkäriohjelman, joka keskittyy hoidon jatkuvuuteen, siihen hoidon laatuun, potilastyytyväisyyteen ja siihen luottamukseen, joka on hoitavan lääkärin ja potilaan välillä. Saadaan jatkuvuudella myöskin kustannussäästöjä aikaan, kun turhista tutkimuksista päästään eroon eikä tule sitä pompottelun kokemusta. Sitä esimerkiksi turhilla tutkimuksilla tarkoitan, että kun lääkärit vaihtuvat ja hoitavat tahot vaihtuvat, teetetään uudelleen samoja tutkimuksia — tämä on ihan totta meidän terveydenhuollossa tänään, tai se, kun tieto ei kulje eri yksiköiden välillä. Näitä esteitä puretaan, eli saadaan tieto liikkumaan ja saadaan potilaan asiat hoidettua mahdollisimman hyvin jo sillä ensimmäisellä käynnillä, ja sitten tarvittaessa tietysti jatkohoito asiallisesti.

Omalääkärimalli on erinomainen ajatus ja erinomainen malli. Siitä on jo kokemuksia, ja hyvinvointialueet kehittävät sitä. Meillä on useilla hyvinvointialueilla hyviä alkujia, kun tätä työtä tehdään. Lisäksi tähän voidaan kytkeä myöskin Kela-korvaukset mukaan, minkä etuna on se, että silloin potilas pääsee myös vaikuttamaan itse hoitoonsa ja hoitavaan lääkäriinsä, eli valinnanvapautta myös terveydenhuoltoon. [Välihuutoja] Se on erittäin hyvä asia. Ihmettelen, jos sitä vastustatte, että potilaalla on myös oma ääni omassa hoidossaan. Se on itsemääräämisoikeutta, ja se on mahdollisuuksia valita, ja se on myöskin hoidon laatua — ehdottoman hyvä asia. Tämä toteutuu jo monissa maissa. Ei tarvitse mennä Ruotsia pidemmälle, kun siellä on kivijalkalääkäreitä, perhelääkäreitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajalääkäreitä, ja potilas saa hyvää hoitoa ja myöskin vaikuttaa omaan hoitoonsa. Tätä halua me haluamme.

Kun täällä kysytään, että no, onko teillä nyt valmiit vastaukset omalääkärimallista, päiviä sen jälkeen, kun tämän ohjelman käynnistämisestä on päätetty, niin ei varmasti ole. [Välihuutoja vasemmalta] Mutta meillä on erittäin vahva asiantuntijapohja muodostumassa tähän seurantaryhmään. Lisäksi ovat käytössä nämä jo olemassa olevat kokeilut kentältä. Meillä on vahvaa pohjatyötä ja tutkimuspohjaa tähän työhön. Ja se, mikä on hallituksen suunnitelma, on se, että hyvinvointialueet itse voivat osallistua ja rakentaa niitä parhaita malleja. Se voi tarkoittaa omatiimimallia, se voi tarkoittaa ammatinharjoittajamallia. Ei puristeta yhteen muottiin koko Suomea, koska se on niin monta kertaa nähty, että liian tiukalla normiohjauksella ja mitoituksella tämä homma ei toimi. Se on nähty monta kertaa.

Lyhyesti Kela-korvauksista, gynekologikäynneistä: Huomenna tuomme tänne esityksen, jossa naisten gynekologikäyntien Kela-korvauksia korotetaan merkittävästi, ja on mahdotonta ymmärtää, miten vasemmistonaiset voivat tätä vastustaa. [Veronika Honkasalo: Pienituloiset naiset ei siitä hyödy!] Kela-korvaukset ovat hallituksen investointiohjelmista, eikä se ole millään tavalla julkiselta sektorilta pois. [Puhemies koputtaa] Ja tietenkin meidän pitää kehittää gynekologipalveluja myös julkisella sektorilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

16.32 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muisto vuodelta 2017: ”Kokoomus on kuunnellut herkällä korvalla vain suuren yksityisen terveystal-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

neksen kuisketta”, kirjoittivat ylilääkäri Jouni Ranua, kirurgi Ville Väyrynen ja erikoislääkäri Pirjo Mustonen. [Vasemmalta: Ville Väyrynen? — Antti Kaikkonen: Oliko näin? Eihän se voi sama henkilö olla!]

Nyt haluaisinkin kysyä perussuomalaisilta, ymmärrätekö, että kokoomuksen ajatusmaailmassa julkisella terveydenhuollolla ei ole niin väliä. Kokoomus lähtökohtaisesti haluaa tukea terveysjättien toimintaa ja niitä ihmisiä, jotka ovat siinä bisneksessä osakkaina. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö höpö! Ette kai te itse usko tuota?] Näin ollen se on ihan selvää, että julkiselta puolelta leikataan ja rahaa riittää niihin palveluihin, jotka nämä terveysjättit tekevät, koska se on ideologinen perusta. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö höpö!] Siksi on hyvä, että täällä tässä talossa käydään keskustelua siitä, mihin suuntaan julkinen terveydenhuolto on menossa.

Keskustalla oli iso liuta esityksiä, [Puhemies koputtaa] ihan rakentavia ehdotuksia, ja kysynkin sieltä aitiosta: miten suhtaudutte niihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

16.34 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Muistan tämän kirjoituksen hyvin. Luin sitä itse asiassa pari päivää sitten edellisen kerran, ja seison sen takana, ja ajat sieltä ovat muuttuneet täysin. Eli jos te tutustutte siihen, mitä 2017 suunniteltiin, ja verrataan sitä tähän päivään: täysin kaksi eri maailmaa. Koska nyt tähän nimenomaan minun kirjoitukseeni viitattiin, niin minä silloin sitä vastustin avoimesti enkä millään lailla sitä peitellyt, ja sen jälkeen minut pyydettiin kansanedustajaehdokkaaksi. Näin toimii kokoomus, eli meille mahtuu erilaisia mielipiteitä tähän puolueeseen. Silloinen suunnitelma, mikä oli, on täysin erilainen kuin se, mihin me ollaan nytten menossa. Meillä on hyvin vahva julkinen pohja tässä tällä hetkellä.

Niin kuin pääministeri äsken teille näitä suuruusluokkia avasi, me puhutaan käytännössä 0,3—0,4 prosentin osuudesta siitä, mitä me ollaan laittamassa hyvinvointialueille versus mitä me laitetaan Kela-korvauksiin. Se on aika lailla veden puhumista viiniksi, jos me ajatellaan, että sillä suuruusluokalla ollaan jollain lailla murentamassa julkista terveydenhuoltoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Antikainen.

16.35 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Merinen mainitsi täällä tutkimuksen hallituksen luottamuksesta. No, häneltä unohtui kuitenkin mainita se, että vastaajista 62 prosenttia piti tärkeänä, että talouden tasapainottamista jatketaan.

Kun mennään nyt tähän sosiaali- ja terveysteemaan, niin kun te, edellinen hallitus, toitte tämän uudistuksen tänne käsiteltäväksi, niin perussuomalaiset varoittivat kaikista näistä ongelmista. Kyllä, se tuntuu katkeransuloiselta, että nyt me olemme täällä korjaamassa näitä ongelmia, mutta pakkohan se on jonkun tehdä.

Nyt sitten haluaisin sanoa varsinkin SDP:lle, että te puhutte koko ajan leikkauksista, vaikka kyseessä on kustannusten kasvun hillintä. Me laitamme edelleenkin 2,2 miljardia lisää rahaa sosiaali- ja terveyspalveluihin, ja jos te ette tiedä, mitä on kustannusten kasvun hillintä, [Puhemies koputtaa] niin kysykää teidän entiseltä peruspalveluministeri Susanna

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Huoviselta. Hän ei ole nyt täällä eduskunnassa, mutta teillä on varmasti yhteystiedot. [Puhemies: Aika!] Hän nimittäin teki sitä vuosina 2011—2015. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

16.36 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Jonoista hoitoon! Tiukentaisimme hoitotakuuta. Vastanotolle on päästävä nopeammin.” Tämä on kokoomuksen keskustelualoite vuodelta 2020. Ja mitä nyt tapahtuu — mitä nyt tapahtuu? Hallitus romuttaa hoitotakuun, ja hallitus leikkaa hoitoonpääsystä 120 miljoonaa. Näin hallitus pidentää hoitojonoja, ja tämä on erittäin huono asia. [Vasemmalta: Leikkaa!]

Nyt me puhumme sitten tästä omalääkärimallista, ja, ministeri Juuso, me emme todellakaan tätä vastusta, vaan tämä on hyvä asia. [Ben Zyskiewicz: Siltä kuulostaa!] Mutta se, mitä täällä on kysytty ja mikä on tuotu esiin, on se, että kun asiantuntijat sanovat, että jos näin paljon leikataan, niin tämä omalääkärimalli ei ole mahdollinen. Mielestäni, puhemies, on nyt niin... Tässä debatissa, ministeri Juuso, minä toivon teiltä seuraavaa suoraa vastausta: Miten ja milloin omalääkärimalli tulee? Olimme kuulevinamme tuolta ministeriäitiöstä jotain siitä, että mitään lainsäädäntöä ei ole tulossa. Voitteko nyt selkeästi vastata, [Puhemies koputtaa] milloin tämä omalääkärimalli olisi tuloillaan ja tuleeko lainsäädäntöä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

16.38 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maan hallituksessa ja täällä eduskunnassa enemmistövaltaa käyttävillä puolueilla eli kokoomuksella, perussuomalaisilla, RKP:llä ja kristillisdemokraateilla on enemmistövalta myös esimerkiksi meillä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella sekä erittäin vahva asema erikoissairaanhoidosta vastaavassa HUS-yhtymässä. Teillä on siis valta ja vastuu lainsäädännöstä, palveluihin käytettävistä euroista ja päätösten toimeenpanosta.

Arvoisa puhemies! Kun hallituspuolueilla on valta ja voima, niin ihmetellä pitää, miksi hyvinvointialueilla ja kunnissa sitten samojen hallituspuolueiden edustajat kyseenalaistavat sen politiikan, jonka takuumiehinä ja -naisina heidän puolueensa täällä eduskunnassa toimivat. Miksi terveyspalveluista huolissaan olevat hallituspuolueet eivät muuta eriarvoistavia päätöksiään lainsäädännön ja rahoituksen osalta, vaan täällä eduskunnassa kerta toisensa jälkeen siunaavat hallituksen linjan, [Puhemies koputtaa] jota sitten heidän edustajansa maakunnissa ja kunnissa jatkuvasti arvostelevat?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

16.39 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä sote-järjestelmän kehittämistyötä olisi tärkeää tehdä yhdessä, mutta kun tätä keskustelua kuuntelee täällä salissa, niin elämme hyvin erilaisessa ajatusmaailmassa ja tietopohjassa salin vasemman reunan kanssa. Tuntuu, että siellä ei ole minkäänlaista käsitystä valtion taloudellisesta tilanteesta ja paineista, jotka kohdistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen kasvuun. [Johanna Ojala-Niemelä: Ei teillä ole hyvinvointialueiden paineista mitään käsitystä!]

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Ryhmäpuheessaan SDP jatkoi rahaa on -linjalla, ja keskusta esitti käytännössä vain lisää rahaa alueille, ja silloin kysynkin: mikä muuttui sote-uudistuksen myötä keskustan näkökulmasta? Ainoastaan uusi hallintorakenne, mikä sinne tulee. Hallitus nimenomaan painottaa nyt palveluiden kehittämistä alueilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

16.40 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän hyvinvointialueitten ahdingon osalta hallitus, arvon ministerit, olette kyllä laittaneet silmänne kiinni ja pääanne pensaaseen, ja toivonkin, että nostatte pääanne sieltä pensaasta ja tunnustatte tosiasiat. Alueet ovat säästäneet 900 miljoonan euron edestä, pelkästään Lapin osuus on siitä 100 miljoonaa, ja sen vuoksi tämä alijäämien kattamisvelvollisuuden pidentäminen on erityisen tärkeä asia ja toivon, että se tulee sieltä. Tiedätte, että kustannukset ovat kasvaneet myös hyvinvointialueista riippumattomista syistä ja on myös semmoisia ennakoimattomia kustannuksia, joita ei tuossa lainsäädännön valmisteluvaiheessa pystytty vielä ennakoimaan, eli on poikkeuksellisen korkea inflaatio, poikkeuksellisen korkeat palkkaratkaisut, vuokratyövoiman käyttö ja moni muu seikka, joita ei tuossa vaiheessa pystytty ennakoimaan. Tämän vuoksi toivon kyllä, että sieltä valtiovallan taholta nyten myös auttava käsi alueille ojennetaan.

Lisäksi otan tämän sairaalaverkkoasian: toivon Länsi-Pohjan osalta, ministeri Juuso, [Puhemies koputtaa] että kun te olette päättänyt asioita, niin voisitte vielä tarkastella tätä omaa esitystänne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

16.41 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joskus kyllä kaipaisin itselleni kokoomuslaista itsevarmuutta. Se itsevarmuus näkyy siinä, että kyllä uskaljetaan syyttää asioista, mihin itse ei kuitenkaan loppujen lopuksi olla omalla kaudella pystytty. Tästä esimerkkinä minua harmittaa, että te syytätte siitä, että hallitus viime kaudella sai sote-uudistuksen tehtyä, missä kukaan muu hallitus ei onnistunut viimeiseen 20 vuoteen. Teidän omaa esitystänne laajasta valinnanvapaudesta kritisoivat kaikki asiantuntijat, ja suurin, suurin kritiikki oli se, että siinä olisi ollut vahva kermankuorinta yrityspuolelta. Voita isiinko me päästä lopputuloksessa eteenpäin? Joo, kyllä, tässä sote-uudistuksessa, joka viime hallituksella saatiin eteenpäin, on korjaamisen varaa, mutta te olette siellä hallituksessa tällä hetkellä. Teillä on mahdollisuus käyttää sitä valtaa ja korjata niiltä osin kuin sitä korjaamista tarvitaan. Me kaikki tiedetään, että sitä korjaamista tarvitaan, joten kantakaa vastuunne silloin, kun olette hallituksessa. [Oikealta: Tässähän sitä kannetaan koko ajan!]

Olisin halunnut kysyä edelleenkin siitä, että nyt kun se omalääkärimalli tulee, niin tarkoittaako se sitä, [Puhemies koputtaa] että tulee myös jotain rahoitusta, jolla se voidaan toteuttaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

16.43 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä tuli äsken edustaja Laihon puheenvuorossa hyvä aloitus, että kyse on tahdosta ja teoista. Oike-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

astaan tähän kulminoituu nyt tämän kokoomusjohtoisen hallituksen kykenemättömyys korjata näitä huomattuja virheitä, mitkä eivät toimi. Hoitajamitoitus muutetaan, mutta samalla on aivan pakko viedä myöskin rahat. Hoitotakuuta muutetaan, mutta samalla on pakko viedä rahat. Jopa hyvinvointialueiden alijäämien kattamisvelvoitteen lakia ei millään pystytä muuttamaan. Mutta samaan aikaan todella nopeasti löydetään puoli miljardia yksityiseen terveysbisnekseen, ja mikä hämmästyttää vielä enemmän, jopa asiakasmaksuja aivan supervauhtia saadaan korotettua 150 miljoonalla eurolla. Eli tiettyjä asioita voidaan hoitaa nopeasti, mutta näitä lakimuutoksia ei pystytä hoitamaan, ei sitten millään.

Näihin asiakasmaksuihin liittyen, jotka nousevat — vaikka meillä on jo nyt pohjoismaisittain korkeat asiakasmaksut, niitä korotetaan 150 miljoonalla — haluaisin kysyä: onko hallituksen tavoitteena tehdä julkisista palveluista niin kalliita, että tavallisilla ihmisillä ei ole enää niihin varaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula.

16.44 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso tykitti aitiosta ansiokkaasti, jälleen kerran, sellaisen korjaussarjan suomalaisten palveluiden parantamiseksi, ettei salin keskellä pitäisi olla tarvetta uusien enää ainoatakaan kertaa tätä tismalleen samaa välikysymystä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Mutta eiköhän se sieltä sitten keväällä vaalien alla jälleen tule. Omalääkärimalli, terapiatakuu, koulutusmäärien lisääminen, kokeilu, jonka myötä ikäihmiset voivat käyttää yksityisiä palveluita, Kela-korvausten parantaminen ja laajentaminen hyvinvointialueiden tilannetta helpottamaan — siinä muutama ote tästä korjaussarjasta, jolla ratkotaan sotien ongelmia, koska meille suomalaiset tulevat ensin.

Arvoisa puhemies! Vasemmiston parhaalla ystävällä tuntuu olevan silmässä ei vain hirsi vaan aika monta hirsikertaa. Siitähän tässä välikysymyksessä on kyse.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

16.45 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kiristyneen sote-rahoituksen takia henkilöstöä irtisanotaan, hoitotakuuta heikennetään ja samalla verorahoja kaadetaan suurten terveysfirmojen voittoihin.

Esimerkiksi HUS suunnittelee irtisanomisia 800 henkilölle. Tämä vaarantaa potilasturvallisuuden ja ajaa Uudenmaan terveydenhuollon yhä pahempaan kriisiin. Pari viikkoa sitten istuin itse läheiseni kanssa päivystyksessä kymmenen tuntia. Millaiset jonot saadaan näiden HUSin irtisanomisten jälkeen, montako tuntia sitten istutaan?

Alueet ovat jo nyt säästökuurilla. Siksi niiden on mahdotonta irrottaa lisärahaa erikoissairaanhoidon, vaikka teidän vastauksenne onkin, että alueet kantavat itse vastuun. Mutta te, arvoisa hallitus, määrääte rahoista. Esimerkiksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialue haki hallitukselta rahoituslain mukaista lisääpua palveluiden turvaamiseksi, mutta sitä ei myönnetty. [Puhemies koputtaa] HUS puolestaan vastaa koko Suomen useiden vaativien sairauksien hoidosta ja tutkimuksesta, ja sillä on myös koulutusvastuu. [Puhemies: Aika!] Voisiko hallitus vastata edes HUSin hätähuutoon?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Kvarnström.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

16.46 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Olosuhteet ovat muuttuneet sote-uudistuksen hyväksymisen jälkeen, mutta hallituksen itsepäisyys ja leikkauspolitiikka eivät muutu.

Kentältä on useaan otteeseen tullut hälyttäviä viestejä, ja ne on tuotu esiin tässä salissa. Ensiksi kerrottiin lähipalveluiden alasajosta, ja sanoimme, että nyt on hallituksen aika herätä. Saimme tiedon esimerkiksi Lohjan synnytysosaston sulkemisuhasta, ja sanoimme, että nyt on hallituksen aika herätä. Saimme tiedon yt-neuvotteluista hyvinvointialueilla, ja sanoimme, että nyt on hallituksen aika herätä.

Nyt olemme lukeneet uutisista, että Tehyn mukaan HUS-yhtymän yt-neuvottelut voivat johtaa satojen hoitajien työpaikkojen menetykseen — tämä aikana, jolloin alan vetovoimaa pitäisi vahvistaa, sillä väestö ikääntyy ja hoidon tarve kasvaa. Nyt tiedämme, että hallitus ei aio reagoida terveydenhuollon alirahoituksen korjaamiseksi, mutta kysymys on, voisiko hallitus edes pidättäytyä pahentamasta tilannetta. Tämä on vähintä, mitä voimme pyytää ja mitä kansa ansaitsee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.48 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki tiedämme, että sote-menot kasvavat, kun väestö ikääntyy ja hoidot kehittyvät ja digitalisaatioonkin pitäisi pystyä panostamaan. Olisi tärkeää, että nyt tehtävät säästöt voitaisiin alueilla kohdentaa mahdollisimman järkevästi, ja juuri siksi, että kaikkea ennaltaehkäisevää ja ei-lakisääteistä palvelua ei leikattaisi pois. Tästä tulee lasku jälkikäteen.

Edustaja Lindén täällä kuvasi tätä ongelmaa taloudessa hyvin, ja aikamoinen tenkkapoo on alueillakin, jos hallitus pitää kiinni alijäämien kattamisvelvoitteen aikataulusta. Miten silloin turvataan perustuslain 19 §:n takaamat riittävät terveyspalvelut? Miten hallitus tähän vastaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.48 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä aivan käsittämätöntä huttua ja höttöä, mitä keskusta täällä nyt yrittää syöttää. Keskusta väittää välikysymyksessään, että hallitus välinpitämättömyydellään pilaa sote-uudistuksen. Tiedätkö te mitä? Te teitte sen aivan itse. Te teitte tämän sote-uudistuksen ilman riittävää rahoitusta ja ilman riittävää henkilökuntaa, ja siitä te ette pääse pakoon. Te teitte todella sen. [Antti Kaikkonen: Ettekö te leikkaa siitä?] Te ette saaneet aikaiseksi lasten ja nuorten terapiatakuuta. Me saamme — me saamme. [Välihuutoja] Te murensitte lukuisten suomalaisten lapsihaaveet poistamalla... [Antti Kaikkonen: Tehän leikkaatte sotesta!] — Saanko minä, Kaikkonen, puhua nytten? Toivottavasti saan lisää aikaa. — Te murensitte lukuisten suomalaisten lapsihaaveet poistamalla hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset. Me emme pelkästään palauta niitä, vaan me korotamme niitä. Ja toden totta, Orpon hallitus nyt käynnistää omalääkäriohjelman, jota te niin pöyristyneinä täällä ihmettelette.

Antti Kaikkoselle: Kun sanoitte, että olette kiertäneet alueita, niin toivon, että olisittepa kiertäneet niitä silloin, kun teitte tätä sote-uudistusta. [Puhemies koputtaa] Minä olin siellä, minun isäni oli siellä, mutta minun isäni ei palannut sieltä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

16.50 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistuksen kaltaisille isoille, rakenteellisille hallinnollisille uudistuksille pitäisi asiantuntijoitten mielestä antaa vähintään viisi vuotta aikaa, jotta saataisiin nämä tavoitteet toteutumaan. Todellisuus hyvinvointialueilla on sitä, että näitten pakkosäästöjen vuoksi lähipalveluverkkoa karsitaan kovalla kädellä ja hoitohenkilöstö on ehtinyt käymään jo useita yt-neuvotteluita läpi. Hallitus lupasi hallitusohjelmassaan alueille työrauhan, mutta todellisuudessa te olette antaneet vain itsellenne työrauhan ettekä ole tuoneet tänne eduskuntaan oikeasti semmoisia lakeja, jotka helpottaisivat alueita ja niitten ihmisiä.

Arvoisa ministeri Juuso, oli aika yllättävää kuulla, että teidän mielestänne onkin tämä sote-uudistus jalkautunut hyvin. Onko tämä uusi näkemys teiltä yritys vaimentaa kritiikki julkisten sote-palveluitten pilaamisesta, joka johtuu yksinkertaisesti siitä, että ette anna tarpeeksi alueille rahaa palveluitten tuottamiseen? [Ben Zyskowicz: Piti antaa viisi vuotta aikaa, just sanoitte!] — Jos rahat viedään pois, niin ei voida kehittää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.51 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä unohtuu varmaan sote-uudistuksen tekeminen. Silloin, kun tämä oli kunnilla, niin odotettiin kauan aikaa kunnilla sitä, että sote-uudistus tulee, ja kehittämistyö jäi aika vähäiselle siinä vaiheessa. Sitten kun saatiin tämä sote-runko kasaan, niin nyt oli kehittämistyötä tehtäväkin ja sisältöjä uudistettava. Samassa yhteydessä sitten, kun tämä syntyi, laitettiin näitä 14 vuorokauden ja muita tavoitteita sinne, että tämä kehittyisi tiettyyn suuntaan, ohjattiin tätä kehitystä, ja nyt tätä kehitystä ei tällä hetkellä ohjata tällä tavalla, että sisällöt tehtäisiin joka alueella sen alueen mukaisesti.

Yksi asia minua tässä erityisesti ihmetyttää, se, minkälainen sampo on tämä 335 miljoonaa euroa, jota käytetään nyt Kela-korvauksiin. Kun sitä käytetään yli 65-vuotiaitten hoitoonpääsyyn, sitä käytetään näihin lapsettomuushoitoihin, sitä käytetään moneen muuhun asiaan ja nyt ilmeisesti omalääkärimalliinkin, niin miten tämä raha riittää kaikkeen tähän, jos ruvetaan laskemaan sitä per kerta? Haluaisin semmoisen Ojalan laskuopin nähdä, [Puhemies koputtaa] koska jos katsotaan, että puolitoista miljoonaa eläkeläistä käy kerran lääkärissä, niin se raha menee siihen. [Puhemies koputtaa] Miten se riittää muuhun?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom... anteeksi, Vigelius — pahoitelen!

16.52 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, saatte anteeksi. [Eduskunnasta: Veljekset kuin ilvekset!] — Arvoisa puhemies! Vasemmistopopulismi ei yllätä, kun se tulee demareiden suusta, mutta kun se tulee keskustan suusta, se yllättää vieläkin. Te olette omassa ryhmäpuheessanne tänään puhuneet siitä, että teitä ällistyttää hallituksen pikavippipolitiikka ja että keskusta ei hyväksyisi asioiden vierittämistä eteenpäin. Olisipa tämä ollut totta viime kaudella: se oli pelkästään sitä pikavippipolitiikkaa ja asioiden vierittämistä tämän hallituksen harteille. Silloin kun te aloititte valtiovarainministeripuolueena, Suomi velkaantui noin pari miljardia vuodessa, ja kun te neljä vuotta olitte valtiovarainministeripuolueena, te jätitte tälle hallitukselle valtiontalouden, joka velkaantuu yli 12 miljardilla joka vuosi.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Nyt te kritisoitte tätä hallitusta siitä, että se ei saa hetkessä kuntoon taloutta ja sotea, jotka te molemmat olette itse sotkeneet. Eikö tämä ole hyvin kaksinaismoralistista? Kyllä se on, ja jos joutuisin diagnosoimaan ja diagnosoitavana olisi Suomen Keskusta, niin teitä vaivaisi hyvin vakava ”vasennus”. [Puhemies koputtaa] Mutta ei se mitään, tämä hallitus korjaa sekä soten että talouden teidän jäljiltänne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen. [Hälinää, naurua] — Edustaja Honkonen.

16.54 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En meinannut kuulla, että nimi sanottiin. — Kyllähän tässä nyt edustaja Vigeliukselta tuli aikamoinen rimanalitus. [Eduskunnasta: Kyllä!] Te ette huomioinut millään tavalla sitä, että edellinen hallitus sai syliinsä sataan vuoteen pahimman epidemian, eli koronan, ja sitten kaiken lisäksi Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainassa, joka nosti maailmanlaajuisen inflaation ja toi valtavasti kuluja. Ilman näitä oltaisiin tasapainossa oltu.

Tässä edustaja Päivärinta myös kyllä antoi ymmärtää aika lailla väärin näitä asioita. Kun Orpon hallitus leikkaa rahaa sotesta ja 35 000 hoitajan palkkarahat leikataan ja viedään — siis 35 000 hoitajan vuosipalkka, sen verran vähennetään soten rahoitusta — niin nyt te väitätte, että edellinen hallitus jätti antamatta tarpeeksi rahaa suomalaisten palveluihin. Ja samaan aikaan muuten sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa esimerkiksi Keski-Suomen hyvinvointialuetta vähentämään vanhustenhoivaa, vaikka samaan aikaan moni muistisairas odottaa hoivapaikkaa, [Puhemies koputtaa] ja silti pitäisi vähentää. Tämähän se on se teidän sotenne?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

16.55 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olen aika vahvasti ollut tuossa Keski-Suomen hyvinvointialueen rakennustyössä mukana siitä alusta lähtien, kun se perustettiin, ja kyllä voin sanoa, että siellä ovat sekä virkakunta että henkilöstö että poliittiset päättäjät yrittäneet tehdä kaikkensa, jotta rahat ja erityisesti henkilöstö saadaan riittämään. On luotu moniammatillista tiimimallia, on panostettu lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden matalan kynnyksen saatavuuteen, tehostettu digitaalisten palveluiden toimivuutta, on järjeistetty palveluverkkoa vastaamaan uusia tarpeita, mitä asiakkailla ja potilailla on, ja johdon määrää on vähennetty siitä, mitä se oli kuntapohjaisessa mallissa. Nyt on muistaakseni hallinnossa jo neljännet yt:t käynnissä, joissa edelleen sitä johtoa vähennetään. Nyt kun ensimmäinen kausi lähenee loppuaan, on nostettu esille myös luottamushenkilöorganisaation toimivuus ja minkälaista tehostamista siellä vaaditaan. Mutta kun nyt olemme tälle valtion tarkkailuluokalle joutuneet, niin selkeästi emme ole vieläkään tarpeeksi tehneet. Ehkä nyt toivoisi, kun aika paljon tässä on jo tehty, pientä vastaantuloa valtion taholta. [Puhemies koputtaa] Täällä on nostettu esille tämä alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen [Puhemies: Aika!] — onko todellakin niin mahdotonta sitä vuodella tai kahdella pidentää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

16.56 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! ”Hallitus on romuttamassa ihmisten tarvitsemat sosiaali- ja terveystalvet.” [Vasemmalta: Hyvin sanottu!] Näin kertoo Suomen Keskusta. Vanhoja ei saa muistella, mutta edellinen hallitus sen romutuksen jo aiheutti. Tiedolla johtaminen meni heti alussa kiville. Ei kuunneltu maan parhaita asiantuntijoita hyvinvointialueiden määrässä, joka oli heidän mielestään viisi ja äärimmillään, maksimissaan kaksitoista, vaan pukattiin määrä, josta jo kaksi kolme vuotta sitten oli tiedossa, että tällä alueiden määrällä ja järjestämis- ja rahoitussuunnitelmalla sote-uudistus ei tule toimimaan. Usein oletetaan, että kun tehdään uudistuksia, palvelut paranevat, mutta nyt kävi päinvastoin. On kornia ja suorastaan irvokasta syyttää nykyistä hallitusta sote-palveluiden romuttamisesta, sillä te teitte sen itse jo.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

16.57 Timo Mehtälä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu pitkä tovi nyt säästöistä ja leikkauksista ja lisärahoituksista, mutta mennäänpä sinne kentälle: Te olette, hallitus, päättänyt lopettaa Oulaskankaan yöpävystyksen, ja tekonivelkirurgian vastaavasta laitoksesta. Oulaskangas palvelee 125 000:ta ihmistä eri tavalla kuin Kouvolan Ratamo. Yöpävystyskäyntejä oli viime vuonna yli 3 000 ja tänä vuonna vajaa 4 000. Ensihoidon matka-ajat kasvavat lähes kaksi tuntia. Tästä Ojalan laskuopilla tulee 700 000 euron kustannus pelkästään sen henkilökunnan osalta, joka ambulanssissa on, ja siihen ambulanssikulut päälle. Miten joku voi väittää tässä syntyvän säästöjä? Kaiken tämän lisäksi Oulaskankaalta loppuu myös tekonivelkirurgia, jota Oulaskankaalla on tehty kuudenneksi eniten koko maassa. Oulun yliopistollinen sairaala ei pysty näitä korvaamaan. Hyvä hallitus ja ministeri Juuso, miten perustelette talouden näkökulmasta Oulaskankaan toimintojen alas ajamisen, [Puhemies koputtaa] ja miten korvataan tekonivelkirurgia, jota ei enää Oulaskankaalla tehdä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

16.59 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen hyvinvointivaltio perustuu vahvojen julkisten palvelujen, kuten perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden varaan. Hallituksen leikkaukset ja tiukka alijäämän kattamisvelvoite ovat ajaneet hyvinvointialueet tukalaan tilanteeseen, joka johtaa sote-ammattilaisten irtisanomisiin ja hoitojonojen pitenemiseen. Leikkaukset sote-järjestöiltä puolestaan ovat leikkauksia ennaltaehkäisystä ja avun tarpeessa olevien ihmisten matalan kynnyksen tuesta — siitä avusta, joka voi olla elintärkeää, kun hoitoonpääsy viivästyy.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Sofia Virta täällä vihreiden ryhmäpuheessa totesi, tämän ei tarvitsisi mennä näin. Meillä ei ole varaa menettää sote-alan ammattilaisia, joita tarvitsemme Uudellamaallakin tuhansia lisää.

Haluan vielä kiittää edustaja Kalliota yksinäisten muistisairaiden vanhusten lohduttoman tilanteen kuvaamisesta. Se on sitä karua arkea, joka on varmasti meistä monelle omaisten kautta valitettavan tuttua. [Puhemies koputtaa] Hyvä hallitus, vetoan myös teihin: antakaa hyvinvointialueille aikaa sopeuttaa talouttaan kestävästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

17.00 **Ville Merinen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ministeri kysyi tuossa äsken jotenkin, että eikö meitä kiinnosta omalääkärimalli, mutta siitä on puhuttu täällä tälläkin kaudella paljon ja nyt te toitte sen tyyliin kaksi päivää ennen tätä päivää, [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] ja kun me kysytään teiltä, mitä se sisältää — onko siinä rahaa, onko siinä lainsäädäntöä — niin ministeri huutaa aitiosta tyyliin, että ei siinä ole lainsäädäntöä. Onko se tämä sama malli, mistä edustaja Laiho sanoi äsken — niin sanottu Laihon malli — että apua saa, kun tarvitsee?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Riipi.

17.01 **Mika Riipi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut tämän päivän keskustelua soteista, niin yleisin kommentti noilta hallituspuolueiden edustajilta on ollut, että se on teidän laki. Kukin hallitus ja hallitusvastuussa oleva puolue kuitenkin vastaa aina vuorollaan politiikasta, jota se tekee. On aivan totta, että soteen jäi edelliskerralla isompia ja pienempiä valuvikoja, ja sitä pitää korjata. Korjaamisesta vastaa kuitenkin aina vallassa oleva hallitus, ja kaikesta, mitä nyt ihmisten palveluille eri puolilla maata tapahtuu, vastuu on kokoomuksella ja perussuomalaisilla.

Hallituksen suurin virhe onkin se, että soteista, siis ihmisten palveluista, on nyt tehty valta- ja talouspoliittinen pelinappula. Tämä ”keskustan sote-malli on täysi susi” -huutelu ei nimittäin ole korjaamista vaan epä-älyllistä ja halpaa poliittista nälvimistä.

Hallituksen valitsema ”edellisen hallituksen vika” -linja on johtanut ja tulee johtamaan hyvinvointialueiden kriisiin ja palveluiden hallitsemattomaan alasajoon. Ennustan, että tällä menolla seuraava hallitus saa syliinsä sote-pommin, [Puhemies koputtaa] palvelut raunioina ja talous kuralla olevat alueet, [Puhemies: Aika!] joiden yhdistämisenkin nykyinen hallitus haluaa jättää seuraavalle. Ehkä tämä on joidenkin tarkoituskin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

17.02 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tätä keskustelua kuunnellessa tulee sellainen olo, että hallitus on aivan täysin irtaantunut hyvinvointialueiden todellisuudesta. Ministeri Juuso täällä tänään totesi, että hallitus tekee kaikkensa parantaakseen hoitopääsyä, ja seuraavaan hengenvetoon lisäsi, että 14 vuorokaudessa hoitotakuu toteutuu tällä hetkellä noin 91-prosenttisesti. Mutta nythän hallitus nimenomaisesti romuttaa tämän pidentämällä hoitotakuuta. Miten tämä parantaa hoitopääsyä? Kukaan ei halua omalääkäreitä, jolle pitää jonottaa kolme kuukautta.

On suorastaan irvokasta, että hallituspuolueet täällä hokevat uudistavansa hyvinvointialueiden palveluja, vaikka jokainen tässä salissa tietää, että se tarkoittaa leikkauksia, sopeutuksia ja palveluverkkojen karsimisia. Ihmettelen, missä on esimerkiksi RKP, jonka siunauksella nämäkin leikkaukset toteutetaan. Puhe siitä, että näitä palveluja turvataan tuleville sukupolville, on harhaanjohtavaa, kun hallitus nimenomaan karsii palveluja, seuraavaksi sosiaalihuollosta. Toivon, että ministeri voisi avata, mitä palveluja seuraavaksi todella karsitaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskiewicz.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

17.03 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Edustaja Lyly puhui viisaasti. Täällä syntyy mielikuva, että Kela-korvaukset ovat todellinen sampo. Nimitäin tämä 330 miljoonaa on paljon enemmän kuin se 2,2 miljardia, joka ensi vuonna tulee lisää julkiselle puolelle. Tämä 330 miljoonaa, joka on siis koko vaalikauden summa, on paljon enemmän kuin se yli sata miljardia, joka on julkisella käytettävissä neljän vuoden aikana. Siis kun kuuntelen teitä, niin — sen lisäksi, että teillä on ihan höpöhöpöjuttuja meidän motiiveista — tuntuu siltä, että kyllä, kun tätä 330:tä miljoonaa ei käytettäisi näihin hoidelmöityshoitoihin ja gynekologipalveluihin ja yli 65-vuotiaiden pilottiin, niin sillä rahalla, kuulkaa, lähes kaikki ongelmat voitaisiin korjata. Edustaja Lyly oli aivan oikeassa: se on kuin sampo, josta kaikki voidaan rahoittaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.04 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitin sitä, että tämä 335 miljoonaa euroa, niin kuin täällä ministeri on tuonut esiin, on tämä investointiraha, joka syntyy sillä, että myydään valtion omaisuutta, ja tämä on tämän vaalikauden aikana oleva raha, mitä käytetään erilaisiin kehittämistoimiin. Siitä, miten tämän jälkeen, kun näitä kehittämistoimia nyt tehdään, se rahoitus sitten niissä toimissa tulee, ei täällä kukaan puhu mitään. Tosiasia on, että tälle rahan sisällölle laitetaan nytten niin paljon asioita, että oikein mikään niistä ei voi toteutua, kun katsoo niitä lukuja. Olen laskenut niitä lukuja per nuppi, ja siitä ei jää oikein mihinkään näistä kunnolla rahoitusta. Siinä mielessä mielestäni tämä 335 miljoonaa on täällä tuotu tämmöisenä ihmetemppuna, jolla kaikkia asioita tehdään. Ei ole mahdollista sillä rahalla toteuttaa kaikkea, mitä sillä luvataan. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

17.05 **Merja Rasinkangas ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta ja Liike Nyt syyttävät hallitusta sosiaali- ja terveydenhuollon romuttamisesta ja sote-uudistuksen pilaamisesta. Keskusta ei ollut kuitenkaan itse halukas tulemaan näihin talkoisiin mukaan, vaan jätti hallitusneuvotteluissa tyhjän paperin. Olisiko opposition jo aika päästä eteenpäin tästä uhkakuvien rakentelusta ja antaa työrauha? Mikään laiva ei hetkessä käänny. Hallitus tekee varmasti parhaansa, että voimme turvata sosiaali- ja terveyspalvelut kaikkialla Suomessa.

Hyvinvointialueilla kehitetään koko sote-sektorin laajuudella uusia toimintatapoja ja -menetelmiä kaiken aikaa. Kehittämistoiminnalla on mahdollista hyödyntää parhaat käytännöt ja myös saada työtä tuottavammaksi. Omalääkärimalli otetaan käyttöön tällä hallituskaudella. Kokeiluja on nyt jo käynnissä eri puolilla Suomea, ja tarkoituksena on levittää koko malli Suomeen. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Oulussa Tuiran terveysasemalla on pilotoitu omalääkärimallia, josta kokemukset ovat myönteisiä. Tuttu lääkäri ja jatkuvuuteen perustuva hoito ovat lisänneet potilastyytyväisyyttä sekä vähentäneet lähetteitä päivystykseen ja kalliiseen erikoissairaanhoidon. [Puhemies koputtaa] Omalääkärimalli on varmasti hyvä ja toimiva, [Puhemies koputtaa] kun huolehditaan riittävästä resursoinnista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

17.07 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin välikysymyskeskustelu on osoittanut, että hallituksen puheet ja teot hoitoonpääsyn helpottamiseksi ovat pahassa ristiriidassa ja irti hyvinvointialueiden asukkaiden todellisuudesta. Hoitotakuun pidentämisen lisäksi muun muassa kotikaupungissani Salossa leikkaukset hyvinvointialueiden rahoitukseen ovat aiheuttaneet hätäisiä päätöksiä, kuten terveysasemien lakkauttamisia, ja sellaisten, jotka itse asiassa ovat toimineet omalääkärimallin mukaisesti siellä omalla alueellaan. Usean tuhannen salolaisen omalääkärimalli on romuttunut siinä, kun hyvinvointialue on pakotettu tekemään liian hätäisiä ja vaikutusarvioiltaan hätäisiä ratkaisuja meidän alueella. Sen lisäksi seuraavaksi te olette vaikeuttamassa hoitoonpääsyä viemällä yöpäivystyksen ja moniammatilliset leikkaussalipalvelut. Perustelette sitä säästöillä ja henkilöstövaikutuksilla, jotka eivät meidän hyvinvointialueen asiantuntijan mukaan edes toteudu. Tässä teille todellisuutta hyvinvointialueelta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.08 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Kun kuuntelin perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoroa ja edellisiä perussuomalaisten puheenvuoroja, niin kyllä siellä katsotaan peruutuspeiliin samaan aikaan, kun auto menee eteenpäin. Ja kun liikaa katsoo peruutuspeiliin, niin auto ajautuu metsään.

Kun te sanotte meille keskustalaisille, että tämä välikysymys sosiaali- ja terveydenhuollon pelastamisesta on keskustan hätähuuto, niin jos te ette, hyvä hallitus ja hallituspuolueet, voi kuunnella keskustaa, niin kuunnelkaa hyvinvointialueita. Kuunnelkaa hyvinvointialueiden päätöksentekijöitä ja alan ammattilaisia. Nimittäin kun täällä on Ojalan laskuop-pikin otettu käyttöön, niin kyllä, tänä päivänä alakoululaisetkin jo laskuopilla laskevat ja päättelevät sen, että monella hyvinvointialueella ei saada katettua alijäämiä vuoteen 2026 mennessä. Kysynkin: kun ensi keväänä puoliväliriihi lähestyy, tuletteko te, arvon ministerit, esittämään, että annetaan muutama lisävuosi hyvinvointialueille, niin että alijäämät saadaan katettua ja annetaan hyvinvointialueilla tuurille mahdollisuus?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

17.09 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus leikkaa vanhuspalveluista, sosiaalihuollosta ja sairaaloista. Lääkekattoa on korotettu. Hoitoonpääsyä on heikennetty. Nyt nostetaan lääkkeiden verotusta ja asiakasmaksuja niin, että esimerkiksi sairaalan poliklinikkakäynnistä saa jatkossa pulittaa lähes 70 euroa nykyisen 46 euron sijaan. Tiedän, että tässä salissa varmaan 20 euron korotus ei tunnu kovinkaan suurelta summalta, mutta monille ihmisille se on viikon kauppalasku, etenkin tilanteessa, jossa Suomessa on jo tällä hetkellä kansainvälisesti vertaillen korkeat sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksut, joita itse asiassa te olitte korottamassa myös edellisellä kerralla, kun olitte hallitusvastuussa vuonna 2018. Hallitus korottaa niitä kuitenkin nyt vielä enemmän, perustellen sitä niin, että tämä takaa yhdenvertaiset palvelut ja edistää palveluiden saatavuutta. Haluaisin kysyä teiltä: minkälaisella matematiikalla se perhe, jolla on tähänkin mennessä ollut juuri ja juuri varaa käydä lääkärissä, saa yhdenvertaisemmat ja paremmat palvelut ja paremman hoitoonpääsyn sillä politiikalla, jota tämä hallitus ajaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

17.11 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus keskittyy palveluihin ja niiden parantamiseen. Täällä on puhuttu paljon taloudesta, leikkauksista ja sopeutuksista, mutta tosiasia on kuitenkin se, että tämä hallitus laittaa ensi vuonnakin yli kaksi miljardia lisää sote-menoihin ja kaiken kaikkiaan hyvinvointialueille menee yli 26 miljardia euroa.

Täällä on keskusteltu myös Kela-korvauksista, jotka ovat reilu 300 miljoonaa usealle eri vuodelle. Niillä saadaan merkittäviä parannuksia lapsettomuushoitoihin ja yksityisille gynekologikäynneille. Meillä on tulossa huomenna esitys, jossa yksityisen gynekologikäynnin korvaus nostetaan useammalla kymmenellä eurolla, ja sen takia ihmettelenkin esimerkiksi edustaja Honkasalon sanomaa, että sillä ei ole mitään merkitystä. Kyllä esimerkiksi 70 euroa on aika suuri raha.

Alueiden normituksia vähennetään, ja alueet saavat itse suunnitella, [Puhemies koputtaa] miten ne rahat käytetään ihmisten palveluiden turvaamiseen. Alueet ovat kuitenkin itsehallinnollisia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

17.12 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan näitä hallituksen tekemiä arvovalintoja kovin vaikea ymmärtää sieltä arjen tasolta käsin tarkasteltuna. Kaikista hallituksen palveluihin kohdistamista heikennyksistä 14 päivän hoitotakuun romuttaminen on kaikkein kestävämmä valinta, jonka hallitus on nyt tekemässä. Se uhkaa käydä todella kalliiksi Suomelle, se uhkaa käydä todella kalliiksi suomalaisille. Kun perusterveydenhuollossa hoitoonpääsy vain entisestään pitkittyy hallituksen toimien seurauksena, kasvaa paine kalliissa erikoissairaanhoidossa ja jonottavien ihmisten vaivat vain entisestään pahenevat. Näinhän tässä tulee asiantuntijoidenkin mielestä käymään. Onkin paikallaan jälleen kysyä hallitukselta: mihin järkeilyyn tämä ajattelu perustuu, että perusterveydenhuollon jonoja pidentämällä syntyisi valtiolle kestävästi säästöjä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.13 **Ville Väyrynen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä toistuvasti vedotaan tähän hoitotakuun höllentämiseen, että ikään kuin romutetaan perusterveydenhuolto ja romutetaan hoitoonpääsy, mutta tässä täytyy aina muistuttaa siitä, että me ollaan siirrytty reilu vuosi sitten kolmen kuukauden hoitotakuusta kahteen viikkoon. Te olette eläneet koko edellisen hallituskauden sitä kolmen kuukauden hoitotakuuta — soitteletteko te silloin hyvinvointialueille, ja oliko silloin kolme kuukautta ihmisten odotusaika sinne?

Ymmärrän sen, että tähän liittyy rahoituksen pienentäminen, kyllä, mutta se ei ole sidottu siihen hoitotakuuseen. Hyvinvointialueet saavat kohdentaa sen ihan miten haluavat. Tässä on koko ajan yhdistetty nimenomaan hoitotakuun pidentäminen hoitoonpääsyn murentamiseen, ja se on aika erikoinen kannanotto, koska me ollaan vasta reilu vuosi eletty jostain muuta kuin kolmea kuukautta. Te olette kokeneet sitä koko hallituskauden, ja silloin oli ihan hyvä hoitoonpääsy. Ei se tarkoittanut sitä, että ihmiset joutuivat odottamaan kolme kuukautta. Niin että jostain realismia tähän keskusteluun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

17.14 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli klassinen esimerkki kokoomukselta. Eihän sillä ollut väliä, jos koko sote-uudistus tehtiin täältä meidän näkökulmasta siitä perspektiivistä, että me oltaisiin saatu ihmisille parempaa hoitopäätösyä. Sen takia ei tehty vain rakenteellista uudistusta, vaan haluttiin varmistaa, että myös sisältöuudistus tehdään, ja myös omalääkärijärjestelmää kehitettiin jo viime hallituskaudella. Totta kai se oli poliittinen julistus, koska sille ei varattu vielä erikseen rahoitusta eikä lainsäädäntöä, koska ensin piti uskottavalla tavalla saada ihmiset lääkäriin 1—7 päivässä — tosi kova poliittinen lupaus. Se toteutettiin, ja mitä teki tämä hallitus, kun aloitti? Se poisti sen, tyytyi 14 vuorokauteen, ja nyt se esittää kolmea kuukautta.

Samaan aikaan tämä sama porukka ilman lainsäädäntöä — miettikää, ilman lainsäädäntöä — ja ilman euroakaan rahaa esittää 150 miljoonan omalääkärijärjestelmän käyttöönottoa. Voiko olla populistisempaa silmänkääntötempua sille, [Puhemies koputtaa] että te romutatte Suomessa hoitopäätöksen sen lisäksi, että te säästätte neljä miljardia sosiaaliturvasta ja sotesta? [Puhemies: Aika!] Kyllähän tämä on käsittämätöntä. Täällä saa puhua ihan mitä vain. [Ben Zyskowicz: Kyllä, kyllä saa!] — Kyllä, näin on. Erityisesti Zyskowicz.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt itse asiassa katson tätä kirjanpitoa, ja sen mukaan kaikki muut paitsi edustaja Aittakumpu ja edustaja Suhonen pyytäneistä ovat saaneet ainakin yhden puheenvuoron. Heidän jälkeensä ministereiden vastaukset, ja sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

17.16 **Pekka Aittakumpu ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut aivan hyvää keskustelua, ja jatkan vielä tuosta edellisestä puheenvuorostani, jonka, rouva puhemies, tosiaan olin jo ehtinyt pitääkin. — Siis kysehän on ennen kaikkea siitä, että suomalaiset tarvitsevat ratkaisuja. Suomalaiset kyllä ymmärtävät sen, että rahaa on niukalti ja asioita on laitettava tärkeysjärjestykseen. Raha on laitettava tärkeysjärjestykseen. [Petri Honkosen välihuuto] — En nyt ole aivan varma, mitä edustaja Honkonen sieltä sanoo, mutta keskustan linja tosin tässä onkin ollut epäselvä.

Arvoisa rouva puhemies! Rahaa on tosiaan niukalti, asioita on laitettava tärkeysjärjestykseen, ja tässä on näitä ratkaisuja tullutkin. Esimerkiksi tämä omalääkärimalli on aivan erinomainen. Meillä Oulussa Tuiran alueellahan sitä on jo kokeiltukin, ja tulokset ovat olleet hyvin myönteisiä. Mutta on muistettava myös se, että kaikkeen ei todellakaan tarvitse rahaa, vaan tarvitaan myös uutta ennakkoluulottomuutta luoda uusia käytäntöjä alueille, ja monilla alueilla niitä on tehtykin, esimerkiksi erilaista normien purkua, erilaisten velvoitteiden keventämistä, kelpoisuusehtojen uudelleentarkastelua, tutkintorakenteiden kehittämistä ja niin edelleen. Meillä on paljon erilaisia välineitä, joilla voimme helpottaa hyvinvointialueiden tilannetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.17 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Pohjois-Savossa hyvinvointialueella päättyivät juuri yt-neuvottelut. Yt:n lopputulos oli se, että hyvinvointialueelta vähenee 189 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista. Hyvinvointialueen johtaja Marko Korhonen kertoo Warkauden Lehden haastattelussa perusteluja työntekijöiden vähenemälle seuraavasti: ”Ikääntyneiden palveluissa säästöt johtuvat paljolti siitä, että

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Suomen hallitus on pudottamassa henkilöstömitoitusta vanhusten ympärivuorokautisessa asumisessa 0,65:stä 0,6:een ensi vuoden alusta lähtien. Olemme joutuneet reagoimaan mitoitustilanteeseen, koska valtio on vienyt ne rahat jo pois.” Eli, arvoisa ministeri Juuso, peruste irtisanomisille oli se, että valtio on vienyt rahat. Mitä te vastaatte näille irtisanotuille hoitoalan ammattilaisille sekä pahimmillaan vaille hoitoa jääville ikäihmisille, koska rahat on viety? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman ei ole vielä saanut puheenvuoroa. Muistutan siitä, että jos te pyydätte puheenvuoroa ja poistutte välillä salista, niin silloin se puheenvuoro kyllä yleensä menee. Mutta tällä kertaa, olkaa hyvä.

17.18 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime hallituskaudella velkahanat olivat auki ja fläppitaululle kirjoitettiin ylimielisesti, että rahaa on. Todellisuudessa mitään rahaa ei ollut olemassakaan eikä myöskään kasvua maassa viimeiseen 17 vuoteen. Viime hallituskauden aikana vasemmistoutopian lisäksi keskusta oli siunaamassa sote-mallia, jota se nyt välikysymyksessä kritisoi.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus tekee tarvittavat sopeuttamistoimenpiteet Suomen hyvinvoinnin pelastamiseksi. Hallituksen tavoitteena on saada talous kasvuun ja suomalaisten peruspalvelut turvattua.

Me emme anna hyvinvointialueiden kaatua, vaan sopeutamme heidän toimintaansa, jotta meillä on jatkossakin hyvinvointivaltio olemassa tuleville sukupolville. Täällä on siteerattu suomalaisille tehtyä tutkimusta, ja kuitenkin on unohdettu sanoa, että 62 prosenttia osallistuneista ajattelee, että talouden tasapainotustoimia pitää jatkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, kolme minuuttia.

17.19 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Vilkasta keskustelua, kuten tavallista kun puhumme hyvinvointialueista ja kun puhumme sotesta. Olikohan nyt neljäs välikysymys samasta aiheesta, mutta ei mitään, puhutaan vain, koska aihe kiinnostaa kaikkia ja aihe on erittäin tärkeä. Ja kyllä hallitus jakaa sen huolen, mitä teillä itsellennekin on siitä, miten hyvinvointialueet saavat toimintaansa sopeutettua ja saavat palvelut järjestettyä. Se on ihan totta.

Näihin yksityiskohtiin huomautan nyt, kun tästä hoitotakuusta on ollut hirveän paljon kysymyksiä, että kuten täällä edustajatkin jo mainitsivat, se kahden viikon hoitotakuuhan tuli voimaan vähän reilu vuosi sitten ja sen seurauksena vuokralääkäribisnes räjähti. Nyt te olette täällä kertoneet meille viimeisen vuoden, että vuokralääkäreitä pitää rajoittaa ja vuokralääkärikustannuksia pitää rajoittaa. No, sitä me teemme sitten, kyllä, mutta me olemme myöskin pidentäneet hoitotakuun siihen aikaisempaan myöskin edistääksemme hoidon jatkuvuutta, jotta lääkärit eivät keskity siihen, että kaikki varmasti pääsevät sen kahden viikon aikana, vaan pystytään priorisoimaan ja ottamaan kiireellisimmät tapaukset ensin ja hoitamaan heidän vaivansa ja heidän jatkohoitonsa kuntoon.

Mitä tulee omalääkärimalliin, niin huomautkaa se, että omalääkärimalli on ollut käytössä useissa muissa EU-maissa useita vuosia. On todettu se toimivaksi sekä käytännössä että tutkimuksessa. Hoidon laatu paranee. Potilastyytyväisyys paranee. Lähetteet erikoissairaanhoidon vähenevät, mikä tarkoittaa myöskin sitä, että tässä on yksi keino vähentää erikoissairaanhoidon jyrkästi nousevia kustannuksia tai ainakin vähentää sitä jyrkkää nou-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

sua. Sitä, että ne pystyisivät sitten kokonaan laskemaan, en pidä todennäköisenä meidän ikääntyvän väestön suhteen, mutta jonkunäköinen kustannushillintä kuitenkin tässä on mahdollista.

Tosiaan omalääkärimallista mainitsin jo viime kyselytunnillakin, että olimme tästä päätäneet kestävän hyvinvointiyhteiskunnan ministeriryhmässä 7. päivä marraskuuta, perustuen hallitusohjelman kirjauksiin. Ohjelma on nyt asetettu, ja seuraava askel on se, että me nimeämme sen seurantaryhmän. Tarkoituksena on hakea korkean osaamisprofiilin omaavia henkilöitä, joilla on hyvä tuntemus tästä mallista, elikkä kenenkään ei tarvitse sitä opetella eikä perehtyä siihen, vaan haetaan nimenomaan niitä henkilöitä, jotka ovat hyvin osaavia. Tähän on kiinnitetty tässä vaiheessa vasta yksi henkilö, Juha Auvinen, mutta tulemme lisäämään henkilöitä ja palaamme siihen. Arvioisin, että ensi viikon loppupuolella meillä on ryhmä koossa, ja tiedotamme siitä siinä vaiheessa.

Ohjelmahan tulee jatkumaan tämän hallituskauden loppuun. [Puhemies koputtaa] Taavoite on kirkas. Se on se, että niin monella suomalaisella kuin mahdollista olisi oma lääkäri tämän hallituskauden lopussa, ja toiveena on, [Puhemies koputtaa] että myöskin seuraava hallitus jatkaa tämän mallin eteenpäinviemistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

17.23 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kuten me kaikki tiedetään, niin Suomi elää vahvasti ja rankasti velaksi, ja sen takia säästöjäkin joudutaan tekemään. Kuitenkin hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa ensi vuonna, niin kuin keskustelussa on jo todettu, yli kahdella miljardilla eurolla, ja kokonaisrahoitus nousee yli 26 miljardin euron, elikkä Suomi panostaa erittäin paljon meidän sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ongelma on tietenkin nyt siinä, että kun on tehty isoa hallinnon uudistusta, niin nyt se vastuu on hyvinvointialueilla, eli siellä tehdään ratkaisut palveluverkosta ja siitä miten palvelut organisoidaan. Täältä käsin lainsäädännöllä tietysti ohjataan, mutta esimerkiksi viime hallituskauden mitoitukset ja takuut, joita on tehty hyvässä tarkoituksessa ja aikomuksessa, ovat johtaneet itse asiassa ennen näkemättömään vuokralääkäribudjettien kasvuun. Se osoittaa vain sen, että tämän tyyppinen liian yksityiskohtainen sääntely, jossa si-
dotaan käsiä, ei toimi.

Keskitytään pikemminkin parantamaan näitä prosesseja ja tuomaan esimerkiksi uudenlaista ajattelua, kuten tämä omalääkärimalli on. Eli hyvinvointialuelähtöisesti mietitään ratkaisuja, miten voidaan parantaa hoidon jatkuvuutta, miten yhä useammin siellä vastassa voisi olla tuttu lääkäri, jolloin pystytään jatkamaan siitä, mihin edellisen kerran jäätiin. Tämä omalääkärimallin kehittäminen on hyvin tärkeä ja uusi avaus, ja sitä viedään nyt eteenpäin ihan yhtenäisellä voimalla, ja toivon, että myöskin oppositio näkisi tässä enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia.

Kela-korvauksista lyhyesti, kun niistä paljon kysytään:

Tosiaan 335 miljoonaa euroa hallituksen investintiohjelmasta Kela-korvauksiin. Sillä saadaan nyt ensi vuoden alusta palautettua hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset merkittävästi korotettuina. Se auttaa lapsettomuudesta kärsiviä ja vastaa tähän vaikeaan tilanteeseen, mikä meillä on matalasta syntyvyydestä.

Toinen asia: Huomenna annetaan hallituksen esitys Kela-korvauksista, jossa korotetaan niiden palvelujen Kela-korvauksia, joita julkinen tarjoaa vähemmän, kuten naisten gynekologikäynnit — tasa-arvoteko, tärkeä uudistus ja parannus ensi vuonna, huhtikuun alusta

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

tavoiteaikataulun mukaan. Fysioterapia palaa Kela-korvausten piiriin — tärkeää ennaltaehkäisyä. Suuhygienistikäyntien suoravastaanotot toteutuvat Kela-korvauksissa, ja muita parannuksia muun muassa suun terveydenhuoltoon.

Sitten tämä 65 vuotta täyttäneiden Kela-korvauspilotti: Se on kokeilu, ja sen on tarkoitettukin olemaan määräaikainen kokeilu, joka kohdistuu yleislääkärikäynteihin 65 vuotta täyttäneillä. Se on hintakatollinen, eli sillä varmistetaan, että Kela-korvaukset eivät valu palvelujen hintoihin, vaan terveydenhuollon julkisen puolen asiakasmaksun hinnalla 65 vuotta täyttäneet voivat saada yleislääkärikäynnin yksityiseltä puolelta. Tällä on mahdollista kokeilla myöskin valinnanvapautta. Se on eräänlainen valtakunnallinen palvelusetelimalli. Odotan todella mielenkiinnolla, minkälaisia tuloksia tästä saadaan. Innostusta on kyllä jo paljon ilmassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen.

17.26 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! On hirvittävän tärkeää, että hyvinvointialueiden toiminta ja rahoitus eivät lähde erkanemaan kovin kauas toisistaan, vaan me teemme töitä systemaattisesti sen eteen, että ne kulkisivat käsi kädessä.

Vastaan tässä nyt tähän alijäämän kattamisvelvoitetta koskevaan kysymykseen. Täällä ainakin edustaja Mattilan ja joissain muissakin puheenvuoroissa pyydettiin työrauhaa alueille, ja nimenomaan tämän rahoitusmallin osalta olemme halunneet sitä työrauhaa antaa hyvinvointialueille näiksi ensimmäiseksi kolmeksi vuodeksi, jotta he pystyvät ennustettavasti suunnittelemaan sitä talouttaan. Tämän alijäämän kattamisvelvoitteen osalta siis noudatetaan sitä olemassa olevaa, edellisen hallituksen säätämän lainsäädännön pohjalta säädettyä alijäämän kattamisvelvoitetta. Siltä osin viestini on se, että siihen ei ole valmistelussa lainsäädäntömuutoksia, vaan alijäämät on kuitenkin katettava jossakin vaiheessa, ja on järkevää tehdä se mahdollisimman etupainotteisesti, koska se sitten palkitsee myöskin siinä toiminnassa myöhemmässä vaiheessa. Haaste vain lisääntyy, mitä pidemmältä ajalta näitä alijäämiä pääsee kertymään, eli on myöskin alueen oma etu tehdä etupainotteisia toimia.

Kun tästä asiasta puhutaan, on hyvä nähdä myöskin se, että alueet ovat hyvin erilaisissa tilanteissa ja niiden tilanteet ovat jonkin verran erkaantuneet toisistaan. Tällä hetkellä ja tämän hetken arvion mukaan näyttää siltä, että useampi alue pystyy kattamaan alijäämänsä määräajassa, mutta on selkeästi epätodennäköistä, että kaikki siihen tavoitteeseen pääsisivät. Me seuraamme koko ajan tätä tilanteen kehittymistä hyvinvointialueilla. Kuitenkin on hyvä tuoda myöskin tällaisia ihan tuoreimpia tietoja ja näkymiä, ja nyt kun seurataan tätä tietoa, niin näyttää siltä, että osalla alueista talouden heikentyminen näyttäisi pysähtymisen merkkejä ja suunta olisi oikeenemassa. Tätä kehitystä täytyy seurata. Tämä on toivottavasti se suunta, johon nyt sitten jatkuu myöskin tämä kehitys. Hyvin moni hyvinvointialueista tavoittelee myöskin ensi vuonna ylijäämäistä tulosta tai talousarviota, ja suunta on siinäkin mielessä kääntymässä.

Toisaalta myöskin kannattaa ottaa huomioon se, että me ollaan näitten kaikkein haastavimmassa tilanteissa olevien alueitten — tai niitten alueitten, joitten on katsottu siitä eniten hyötyvän — kanssa käynnistetty tällainen tehostettu ohjaus- ja muutostukiprosessi, ja sillä pyritään myöskin auttamaan alueita.

On myöskin nähtävä se, että alueilla tehdään paljon töitä tällä hetkellä. Jokaisella alueella on muutosohjelmat ja suunnitelmat talouden tasapainottamiseksi. Näitä töitä viedään

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

koko ajan eteenpäin, ja näitten alueitten omien toimenpiteitten lisäksi vielä ensi vuonna on tulossa ensimmäistä kertaa alueille maksettava jälkikäteistarkistus, joka myöskin korjaa tätä rahoituksen tasoa. Eli työ jatkuu ja tätä tilanteen arviointia tehdään tässä koko ajan.

Meidän pääviesti alueille on ollut se, että olennaista juuri nyt on se, että nyt alueilla tehdään kaikki mahdollinen työ alijäämien kattamiseksi ja toiminnan sopeuttamiseksi, jotta me saadaan talous ja toiminta kulkemaan käsi kädessä. Se on se meidän kaikkein tärkein viesti alueille, eli työtä kannattaa jatkaa. [Puhemies koputtaa] Lopulta kuitenkin tilanne on se, että peruspalvelut turvataan ja meillä on lainsäädännössä mekanismit niiden turvaamiseksi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Lindén, ja sen jälkeen edustaja Päivärinta, varsinainen puheenvuoro.

17.29 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron sen takia, että kyllä tässä on ytimessä nyt kuitenkin tämä hoitotakuukysymys sen takia, että juuri siihen kohdennetaan se 120 miljoonan euron vähennys, vaikka se on yleiskatteellisen rahoituksen osa.

Edellinen hallitus lisäsi 130 miljoonaa euroa, josta osan jätätte sinne vielä, mutta siis 120 miljoonaa vähennetään, ja me tiedämme, että sitä rahaa pitää nyt verrata tähän Kela-korvausten määrään, ja sen takia tässä on nyt tapahtumassa todellinen suunnanmuutos. Eli meillä asiantuntijalausunnoissa sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa on osoitettu, että tämä 120 miljoonan euron vähennys tarkoittaa käytännössä yhden kolmasosan leikkaamista terveyskeskusten nykyisestä kiireettömästä sairaanhoidosta, jota hoitotakuu koskee. Ja kun sen tilalle tarjotaan tätä Kela-mallia, niin kyllä silloin lähtee myös työvoima siirtymään julkiselta yksityisille ja sillä alkaa pönkittyä voimakkaammin tämä aiemmin täydentäväksi kutsuttu yksityinen sektori. Siitä alkaa tulla avosairaanhoidossa hallitseva systeemi, ja tämä ei ole se oikea suunta. [Puhemies koputtaa] Sen takia tässä hoitotakuu on asian ytimessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

17.31 Susanne Päivärinta kok: Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että ihmisten tulee saada hoitoa silloin, kun hoitoa ja apua tarvitsevat. Siksi me kokoomuksessa haluamme parantaa sote-palveluita, toimintatapoja, hoidon jatkuvuutta ja vaikuttavuutta, niin että henkilöstö ja rahat samalla kuitenkin riittävät. Ilman kestävä julkista taloutta meillä ei ole kestäviä sote-palvelujakaan. Mikäli jatkaisimme edellisen hallituksen aikaansaamalla mallilla niin, että perusterveydenhuollon hoitotakuuta toteutetaan 2—4 kertaa kalliimmilla vuokra- ja ostopalveluilla, olisi tuo raha pois hyvinvointialueen oman toiminnan kehittämisestä, ja sehan ei ole kestävä.

Arvoisa puhemies! Haluan nyt sanoa muutaman sanan, mitä äsken yritin sanoa, mutta edustaja Kaikkonen kävi niin kuumana, että keskeytti koko ajan. Siis onhan tämä aivan käsittämätöntä huttua ja höttöä, mitä keskusta yrittää nyt meille syöttää. Keskusta väittää välikysymyksessään, että hallitus pilaa välinpitämättömyydellään sote-uudistuksen — hallitus pilaa välinpitämättömyydellään sote-uudistuksen. Haluan tässä nyt kertoa teille, arvon keskustaedustajat, että tähän teitte sen aivan itse. Te rakensitte sote-mallin ilman riittävää rahoitusta ja ilman riittävää henkilökuntaa. Te teitte sen, ja siitä te ette pääse pakoon. Te

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

ette saaneet aikaiseksi nuorten ja lasten terapiatakuuta. Me saamme. [Krista Kiurun välihuuto] Te murensitte monen suomalaisen lapsettoman pariskunnan toiveen saada lapsia poistamalla Kela-korvaukset hedelmöityshoidoista. Me palautamme ne. Me palautamme Kela-korvaukset — emmekä pelkästään palauta, vaan korotamme niitä todella paljon. Onko se teistä, arvon keskusta, välinpitämättömyyttä?

Tilanne kalliine vuokralääkäreineen on tällä hetkellä juuri niin surkea kuin millaiseksi te sen loitte. Pahimmillaan te jopa pahensitte hoitojonoja ja vaikeutitte vanhusten hoitopääsyä. Ylikireät mitoituskeskustukset ovat johtaneet ja johtivat esimerkiksi vanhustenhoidossa paikkojen pitämiseen tyhjillään.

Arvoisa puhemies! Me teemme paljon muutakin. Me parannamme eläkeläisten ja ikäihmisten terveystalouden saatavuutta ympäri Suomen. Kokeilussa kaikki 65 vuotta täyttäneet ja sitä iäkkäämmät pääsevät hyvinvointialueesta riippumatta yksityisen yleislääkärin vastaanotolle julkisen terveydenhuollon hinnalla. Onko tämä teistä välinpitämättömyyttä, arvon keskusta?

Lääkärikäynteihin tulee toki hintakatto, jolla varmistetaan se, että korvaus kohdentuu apua tarvitseville ja niille ihmisille, jotka tätä tarvitsevat, eikä valu hintoihin. Meille kokoomuksessa on tärkeintä se, että ihmiset pääsevät hoitoon eikä heitä ideologisista syistä jonotuteta samojen seinien sisällä. Näin valinnanvapaus ja yhdenvertaisuus lisääntyvät ja myös julkisen terveydenhuollon taakka keventyy.

Arvoisa puhemies! Eihän tässäkään vielä kaikki. Onhan tämä suorastaan uskomatonta, että keskusta moittii hallitusta omasta sote-uudistuksestaan. On hyvä muistuttaa teitä siitä, että te tämän alun pitäen teitte. Teitä varoitettiin, mutta te tämän teitte. Ja me teemme nyt näitä uudistuksia, ja me teemme parannuksia.

Kysyn vielä uudestaan näistä hedelmöityshoidoista: kun me kaikki tiedämme ja kun tekin olette monta kertaa esiin tuoneet, että Suomessa ei enää synny lapsia, niin onko se välinpitämättömyyttä, että me palautamme hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset ja korotamme korvauksia niin paljon, että ne nousevat noin 40 prosenttiin, kun ne aikaisemmin olivat noin 12,8 prosenttia, ennen kuin te poistitte ne kokonaan?

Ja kysyn nyt keskustalta vielä tämänkin: onko se välinpitämättömyyttä, että Orpon hallitus, niin kuin tänään olette kuulleet ja eilen lukeneet, käynnistää omalääkäriohjelman? Kovasti te olette sitä jo täällä hämmästelleet ja moittineet, [Aino-Kaisa Pekonen: Mistä rahat?] mutta tähän on aivan historiallinen ja fantastinen ja merkittävä päätös. Voin vakuuttaa teille: Olen itse asunut Italiassa, jossa on 60 miljoonaa asukasta. Siellä omalääkärimalli on toiminut pitkään. Se on toimiva ja tehokas malli. On se kummallista, jos ei 5,5 miljoonan asukkaan Suomessa saataisi tätä samaa mallia toimimaan. Silloin nimenomaan hoidon jatkuvuus säilyy. Ihmisiä ei testauteta turhaan ja lähetetä luukulta toiselle. [Aino-Kaisa Pekonen: Emme me vastusta sitä mallia!] Samalla tämä toimii myös ennaltaehkäisyssä, koska lääkäri tuntee potilaan ja perheen, jopa lapset ja lapsenlapset, ja tietää myös heidän elintapansa. Onko tämä teistä, arvon keskusta, välinpitämättömyyttä? Ei. Voin vastata, että tämä ei ole sitä. [Puhemies koputtaa] Siinä, missä keskusta luo pelkoja, me hallituksessa luomme nyt uskoa terveydenhuoltoon ja tulevaisuuteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula.

17.36 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso on ansiokkaasti tuonut esille suorastaan sarjatuolella toimenpiteitä, joilla me huolehdimme suomalaisten sosiaali- ja ter-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

veyspalveluista tilanteessa, missä edellinen hallitus jätti jälkeensä surkean sote-uudistuksen ja vieläkin surkeamman taloustilanteen. Terapiatakuu, omalääkärimalli, koulutusmäärien kasvattaminen, kokeilu, jonka myötä ikäihmiset voivat käyttää yksityisiä palveluita, Kela-korvausten parantaminen ja laajentaminen hyvinvointialueiden tilannetta helpottamaan — vain muutaman hallituksen toimista mainitakseni — ovat osa hallituksen reseptiä, jolla suomalaisten hyvinvoinnin eteen tehdään töitä eikä vain heilutella oppositiossa tyhjiyttään kolisevia työkalupakkeja tai hallitusohjelmastamme lainattuja keinoja.

Kun omassa silmässä on hirsi, ei roskasta kanssasisaren silmässä pitäisi olla pokkaa huomautella. Se on tekopyhää. Ja kun hirsikertojen määrä alkaa sitten kolkutella jo puukirkon kellotornin korkeutta, saa härskiys aivan uusia ulottuvuuksia. Sitä tämä välikysymys taas on, mutta kukaan tässä salissa ei ole yllätynyt.

Maalaisliiton lapsellahan on sinänsä ihan kivat arvot, mutta tosipaikan tullen niistä muistetaan häthätää vain alkukirjaimet. Siinä todellisuudessa kirkot voidaan muuttaa moskeijoiksi eikä muualta tulleiden käsityksiä sovi arvostella — rasismia se sellainen, hyi olkoon. Sote-uudistuksenkin annettiin livetä läpi sormien, ja seurauksista syytellään nyt muita. Ei ollut pokkaa panna muulle vihervasemmistolle hanttiin.

Toimintanne on tänä päivänä yhtä heinäseipäiden tanssia. Jämynä seistään keskellä peltoa kesät talvet, ujusti vasemmalle kallellaan, ja kuvitellaan, että varovasti aika korjaisi tehdyt virheet tai että ainakin äänestäjä ne unohtaisi. Jopa Suomussalmen hiljaisella kansalla on pellolla töröttäessään selkeämpi linja ja äänekkäämpi sanoma kuin tämän salin keskellä.

Nuorheinäseipäät sen sijaan ovat kallellaan vasemmalle vähemmän ujusti, suorastaan rähmällään. Tupaillat ovat väistyneet paskarteluiltojen tieltä, missä askarrellaan kylttejä sateenkaarimarsseille ja puuhataan maksullisia naisia maaseudulle miehiä ilostuttamaan — sellaista alkiolaisuutta sieltä sitten. Ei muisteta niitä puolueen näennäisarvojen alkukirjaimia, muttei osata enää myöskään laskea. Siinä, missä ukkopuolue viimein poisti kuolleet jäsenet rekisteristä, nuorheinäseipääläiset keksivät tuplata omansa, ja vika löytyy jälleen kerran jostain aivan muualta kuin sieltä peilistä.

Välikysymys osoittaa, ettei peiliin katso myöskään itse eduskuntaryhmä. Poikkeuslupien poikkeuslupien poikkeusluvut ovat olleet hämäystä, harhautusta ja sumutusta, millä ongelmia on pyritty vallassa ollessaan siirtämään omasta sylistä seuraavalle. Kun tulee aika, jolloin tiedetään mätäpaiseen puhkeavan, jäädään vastuuta jaettaessa sinne perunakelariin piiloon ja lähetetään puolueen puheenjohtaja matkaan tyhjän paperin kanssa hallitustunnustelijan luo. Siinä vaiheessa arvoista ei paperille saatu edes niitä alkukirjaimia.

Sairaaloista, susista ja maanviljelijän ahdingosta on helppo saarnata opposition riveistä, kun on ensin itse sössitty isänmaan talous, jaettu velaksi woltattua kakkua sinne tänne ja viis veisattu hyvinvointivaltion tulevaisuudesta ja suomalaisten pärjäämisestä. Vihervasemmisto ei vienyt vain pikkusormea vaan koko käden, ja työkalupakin sisällönkin se hau-tasi syvälle suon silmään.

Arvoisa puhemies! Tätä kaikkea välikysymys ilmentää — tekijänsä rappiota eikä mitään muuta. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli, vastauspuheenvuoro.

17.40 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En nyt tartu tähän puheenvuoroon sen syvemmin, mutta jätän kuulijoiden omaksi arvioitavaksi, miten

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

kovasti perussuomalaiset ovat huolissaan suomalaisten sote-palveluista. [Petri Honkonen: Ei yhtään! — Aino-Kaisa Pekonen: Ei todellakaan!] Itselleni tuosta puheenvuorosta ei kyllä heijastunut minkäänlainen huoli.

Haluan kuitenkin todeta, että kun täällä on käytetty paljon puheenvuoroja, myös hyviä sellaisia, myös sellaisia, joista on paistanut aito huoli palveluihin liittyen, niin monet hallituspuolueiden edustajien puheenvuorot ovat nimenomaan alleviivanneet syytä sille, miksi tämä välikysymys on jätetty. Se on jätetty siksi, että tämä hallitus on valitettavasti kyvytön korjaamaan niitä ongelmia, joita tässä olemassa olevassa lainsäädännössä kyllä on.

Keskustaa tai suomalaisia ei kiinnosta se, kenen toimesta tämä lainsäädäntö on tehty. Meitä kiinnostaa ratkaisujen tekeminen, etsiminen ja löytäminen, ja toivon todella, että näitä ratkaisuja aletaan näkemään, muitakin kuin leikkauksia, koska kun ongelmana on pula tekijöistä ja resursseista ja rahasta, [Puhemies koputtaa] niin sitä ei auta se, että leikataan vielä lisää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu, vastauspuheenvuoro.

17.42 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä puheenvuoro edellä. Sen sijaan tämä perussuomalaisten edustajan puheenvuoro ei kyllä osoittanut sitä, että siellä haluttaisiin yhdessä etsiä meidän suomalaisten sote-palveluihin ratkaisuja, sellaisia, joilla me saamme palvelut paranemaan ja kehittymään. [Mauri Peltokangas: Rakentava puheenvuoro!]

Siellä lueteltiin keinovalikoimaa, josta haluan oikeastaan kysyä nyt, kun meillä on vielä ministereitä paikalla. Hallitus on esittänyt kolmea eri kokeilua tai aloitettavaa toimea. En tiedä ihan, ovatko nämä saman kokeilun eri puolia vai eri kokeiluita. Yksi on tämä valinnanvapautta yli 65-vuotiaiden osalta, ja sitten toinen on tämä omalääkäri- ja ammatinharjoittajamallikokeilu, joka tehdään hyvinvointialueiden kanssa, ja kolmas on sitten tämä Kela-korvauksilla tehtävä omalääkärimalli. Ovatko nämä kaikki sama ja yksi kokeilu vai kolme erillistä kokeilua, ja minkälainen summa tähän on varattu, koska on kerrottu, että näitä Kela-korvauksiin varattuja rahoja käytetään fysioterapiaan, gynekologipalveluihin, suunterveydenhuoltoon? [Puhemies koputtaa] Se summa hupenee aika äkkiä, eli tämä omalääkärimalli jää kyllä aika pieneksi ratkaisuksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Honkonen, vastauspuheenvuoro.

17.43 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko sanoa teille, edustaja Simula, että kyllä nolottaa teidän puolestanne, varsinkin jos te ette itse osaa hävetä tuota puhetta, minkä te äsken käytitte. Mitähän mahtaa ajatella se hoitojonossa syöpähoitoihin odottava potilas tai se sosiaalityöntekijä, jolla on liikaa asiakkaita vastuullaan, lapsia huonoissa oloissa, kun puhumme näin vakavasta asiasta kuin suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut ja te puhutte keskustan järjestötoiminnasta ja halvalla tavalla keskittyte puoluepolitiikkaan? Mitähän he mahtavat ajatella? Varsinkin kun te ette vastannut siihen minun aikaisempaan kysymykseeni — taitaa hirsi olla teidän omassa silmässänne. Mitä tapahtui kahden miljardin euron maahanmuuton säästöille, jotka korvasivat kahden miljardin euron säästöt suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluista? Missä muuttui perussuomalaisten mieli ja priorisointiinkin suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut, leikattiin niistä, ja maahanmuutolle vain lisätään rahaa? Miksi kävi näin? Voisitteko vastata esimerkiksi tä-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

hän kysymykseen sen sijaan, että puhutaan täällä keskustan järjestötoiminnasta vakavassa asiassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen varsinainen puheenvuoro, edustaja Peltonen.

17.44 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan kipuilua on erittäin mielenkiintoista seurata täältä salin oikealta reunalta. [Petri Honkonen: Jos vastaisitte?] En ymmärrä, miten teille tuo teidän puolueenne voi olla niin kertakaikkisen pyhä, että sitä ei saa kritisoida? Kun tämä välikysymys on syntynyt selkeästi, ihan puhtaasti, teidän kannatuskriisinne vuoksi, te toistatte tätä samaa mantraa koko ajan, mutta kieltäydytte kuuntelemasta, kun ministerit kertovat, minkälaisia uudistuksia me olemme tekemässä. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Siellä on tullut todella paljon vaihtoehtoja ja ratkaisuja siihen, millä niitä sosiaali- ja terveyspalveluita parannetaan ja millä me selvittää tästä taloustilanteesta, jotta myös jatkossa suomalaisilla on ne laadukkaat palvelut, jotta ne mökinmummit saavat hoitoa, jotta naiset pääsevät gynekologille, ja niin edelleen. Tästä on kyse. Me huolehditaan suomalaisista, ja teitä kiinnostaa ainoastaan teidän oma kannatussenne, ja näennäisesti silloin tällöin huutelette, että mökinmummolla on vaikeaa ja niin edelleen. Kyse ei ole siitä, etteivätkö meitä kiinnostavat suomalaiset, vaan kyse on nimenomaan siitä, [Puhemies koputtaa] että meitä kiinnostavat suomalaisten hyvinvointi ja suomalaisten palvelut ja tämän maan tulevaisuus. [Puhemies: Aika!] Sen takia näitä toimenpiteitä tehdään, ja kun teistä ei siihen ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen, varsinainen puheenvuoro.

17.45 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Moni suomalainen kantaa suurta huolta palveluistaan. Tuoreessa tutkimuksessa kansalaisia pyydettiin nimeämään suurimmat huolenaiheensa yhteiskunnassamme tällä hetkellä. Kolmen kärkeen nousivat tuloksissa terveydenhoidon tilanne, vanhustenhoidon tilanne sekä nuorten jaksaminen ja hyvinvointi. Näihin kansalaisten huoliin hallituksen pitäisi nyt pystyä vastaamaan. Valitettavasti pääministeri Orpon hallituksen tähänastiset toimet ovat pikemminkin syventäneet kuin hälventäneet huolta sosiaali- ja terveydenhoidon tulevaisuudesta. Siksi tämä hallitukselle osoitettu välikysymys on hyvin aiheellinen ja paikallaan. [Jenna Simula: Miksi ette ole mukana siinä?]

Arvoisa puhemies! Viime vuoden alusta lähtien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut ovat olleet hyvinvointialueiden vastuulla. Kyse oli suuresta muutoksesta, jossa 300 kunnan ja lukuisien kuntayhtymien vastuulta palvelut siirrettiin leveämmille harteille. Uudistus oli välttämätöntä tehdä. Hyvinvointialueet ovat aloitettuaan joutuneet kohtaamaan odotettua huomattavasti kivikkoisemman toimintaympäristön. Etenkin laukkaava inflaatio, palkkakustannusten nousu ja haasteet henkilöstön rekrytoimisessa ovat johtaneet odotettua nopeampaan kustannusten kasvuun hyvinvointialueilla.

Tässä tilanteessa katseet ovatkin alueilla perustellusti kääntyneet kohti hallitusta. Hallituksen olisi noustava tilanteen tasalle ja tasoitettava hyvinvointialueiden töyssyistä tietä. Valitettavasti alueiden toiveet ovat kaikuneet kuuroille korville. Hallitus ei ole vielä reagoanut alueiden hätään tarvittavalla tavalla. Hallitus on päättänyt toimia asiassa juuri päinvastoin. Sen monet toimet pikemminkin heikentävät kuin helpottavat hyvinvointi-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

alueiden tilannetta. Vaikuttaa siltä, että hallituksen ainoa työkalu suomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisessa ovat sakset, joiden käyttöä hallitus ei totisesti arastele. Hallitus leikkaa — vain muutamia esimerkkejä mainitakseni — perusterveydenhuollon hoitoonpääsystä, vanhuspalveluista, sosiaalipalveluista ja sairaaloiden päivystyksistä. Tähän päälle hallitus iskee vielä asiakasmaksujen korotukset. Hallitus laittaa hyvinvointivaltion ytimen, peruspalvelut, todella kovalle ja heikentää hyvinvointialueiden mahdollisuuksia vähentää kustannuksia kestävästi pidemmällä aikavälillä.

Tähän hetkeen olisi tarvittu paljon peräänkuulutettua nopeaa ja matalan kynnyksen hoitoonpääsyä, mutta valitettavasti hallitus romuttaa 14 päivän hoitotakuun ja pakottaa alueet asiakasmaksujen korotuksiin. Selvää on, että hallituksen valitsemalla tiellä palveluita ei Suomessa pelasteta. Hallituksen valitsemalla tiellä edessä on vain lisää leikkauksia palveluihin, yhä kauemmas katoavia palvelupisteitä ja hoitoonpääsyn pitkittymistä ihmisten arjessa. Pidemmän päälle seurauksena on terveyserojen kasvu ja voimistuva eriarvoistuminen.

On myös kyseenalaistettava hallituksen väite siitä, että yhtään lisää rahaa hyvinvointialueille ei olisi annettavaksi, kun samaan aikaan riittää satoja miljoonia euroja yksityiseen terveystalouteen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on syytä tunnustaa tosiasiat. Hyvinvointialueet eivät tule saamaan alijäämiään katetuiksi laissa säädetyssä tiukassa aikataulussa. Siksi aivan ensimmäiseksi Orpon hallituksen tulisi pidentää alueiden alijäämien kattamisvelvoitetta nykyisestä. Jos hallitus ei voi muuta tehdä, antaisitte alueille edes lisää aikaa — sitähän alueetkin ovat toivoneet. Hyvinvointialueet tuntevat oman alueensa tilanteen kaikkein parhaiten. Ne ovatkin viestineet jo pitkin vuotta, että lisää aika alijäämien kattamiseen turvaisi työrauhan. Se myös mahdollistaisi välttämättömän sote-kustannusten hillitsemisen pitkäjänteisemmin, välttämällä kaikkein lyhytnäköisimmät leikkaukset, joihin nyt alueilla ollaan joutumassa.

Hallitus on polkunsa valinnut ja arvovalintansa tehnyt. Me sosiaalidemokraatit olisimme valinneet toisin. Emme romuttaisi kansalaisille välttämättömiä peruspalveluita, ja pitäisimme kiinni muun muassa viime vaalikaudella säädetyistä 14 vuorokauden hoitotakuusta ja hyvän hoivan henkilöstömitoituksesta, jotka olivat tärkeitä saavutuksia. Emme jättäisi hyvinvointialueita yksin, vaan toimisimme hyvinvointialueiden tilanteen helpottamiseksi. Toivottomuudenkin hetkellä toivoa tuo tosiasia siitä, että hallituksen politiikalle on olemassa vaihtoehto.

Kannatan edustaja Nurmisen tekemää epäluottamusesitystä hallitukselle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

17.51 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kaikella kunnioituksella edustaja Simulaa kohtaan: Ymmärrän, miksi kimpaannutte täällä ja hyökkäätte keskustaa vastaan. Te aivan ilmiselvästi yritätte hyökkäyksillänne peittää alleen sen, että te vaaleissa lupasitte leikkaavanne maahanmuuton rahoja pari miljardia euroa, ja nyt tämä leikkaus maahanmuutosta onkin muuttunut leikkaukseksi kaikille meille elintärkeistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Maahanmuuttoleikkaus on muuttunut leikkaukseksi mummoilta ja papoilta. En ihmettele, että edustaja Simula täällä kimpaantuu ja käy täyslaidalta hyökkäykseen keskustaa kohden. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Arvoisa puhemies! Itse puheenvuoroon. — Joudun ikäväkseni kertomaan, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ja HUSissa henkilöstö elää epävarmuuden ja jopa pelon ilmapiirissä. Erityisesti hyvistä toiminnoista usein palkitun Lohjan synnytys sairaalan kätilöiden, sairaanhoitajien ja muun henkilöstön tilanne on pysäyttävä osoitus siitä, miten sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstö on hallituspuolueiden toimesta jätetty nyt epävarmuuden armoille. Synnytystoiminnan päättyminen Lohjan sairaalassa 27.11. ja yt-neuvotteluiden aikaansaama epäselvyys henkilökunnan tulevaisuudesta osoittavat, että inhimillisuus ja ennakointi ovat selvästi unohtuneet valtaa pitäviltä päätöksenteossa.

Nykyisellä maan hallituspohjalla on maan hallitusvallan lisäksi enemmistö eduskunnassa ja enemmistö tai erityisen vahva asema kaikilla Länsi-Uudenmaan päätöksenteon tasoilla niin kunnissa, aluevaltuustossa kuin HUS-yhtymän hallinnossakin. Siksi tuntuu käsittämättömältä, että kokoomus, perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit pesevät kätensä nyt vastuusta Lohjan synnytys sairaalan alasajosta, niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin.

Arvoisa rouva puhemies! Sote-ammattilaiset — kätilöt, sairaanhoitajat, lääkärit, lähihoitajat ja heidän työtään tukeva henkilöstö — ovat elämän tärkeimpien hetkien ammattilaisia, ja silti heitä kohdellaan nyt kuin tunteettomia työkoneita ilman varmuutta tulevista työpaikoista, -vuoroista tai edes työtehtävien paikkakunnista. Tilanne Lohjalla kuvastaa laajempaa kriisiä, joka koskettaa koko maata. Kevan ennusteen mukaan yli neljännes hyvinvointialueiden henkilöstöstä siirtyy eläkkeelle seuraavan kymmenen vuoden aikana. Jo nyt hyvinvointialueet kärsivät työntekijäpulasta, ja väestön ikääntyessä palveluntarve sen kuin kasvaa. Jos henkilöstön kohtelu ja arvostus ovat tätä luokkaa, mitä nyt tämä Lohjan synnytys sairaalaan esimerkki osoittaa, se tuskin lisää alalle hakeutuvien määrää, vaan aivan päinvastoin.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on aina korostanut, että uudistuksissakin hoito- ja hoiva-alan työntekijöiden asema on turvattava. Työntekijöiden oikeudenmukainen kohtelu, työhyvinvoinnin parantaminen ja arvostuksen osoittaminen ovat kriittisiä ammattilaisten saatavuuden varmistamiseksi nyt ja tulevaisuudessa.

Arvoisa hallitus: Miksi hallitus lähinnä seuraa sivusta, kun sote-ammattilaiset kaikkoo alueilta tai jopa alalta hallituksen leikkauspäätösten seurauksena? Mitä konkreettisia toimia hallitus aikoo tehdä varmistaakseen, että työntekijöiden työolosuhteet ovat oikeudenmukaisia ja että heidän arvokas työnsä saa ansaitsemansa arvostuksen?

Arvoisa puhemies! Lopuksi, arvoisa ministeri Juuso: mikä on teidän viestinne niille Länsi-Uudenmaan kätilöille, jotka eivät nyt tiedä, missä ja milloin he työskentelevät edes ensi viikon osalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

17.56 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä hallitus, te olette heikentämässä ihmisten kipeästi tarvitsemia julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Elämme tilanteessa, jossa hyvinvointialueet tarvitsisivat apua ja tukea, jotta voisivat viedä tämän ison rakenteellisen uudistuksen eteenpäin, mutta sen sijaan hallitus kurittaa leikkauksilla, sääntelyn tiukentamisella ja muilla keinoilla sitä, että hyvinvointialueet voisivat tehdä pitkäjänteisesti järkeviä päätöksiä. Hallituksen lyhytnäköisen politiikan vuoksi ihmisten hätä sosiaali- ja terveyspalveluissa kasvaa ympäri maata. On syytä kysyä: onko hallituksen tavoite ylipääntensä turvata laajat julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut?

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Arvoisa puhemies! Me kaikki olemme varmasti saaneet kansalaisilta mitä huolestuttavimpia viestejä. Sähköpostini on täynnä kansalaisten yhteydenottoja, joissa kerrotaan, kuinka tällä hetkellä palveluihin ei päästä riittävän ajoissa. Huoli sekä omasta että läheisten tilanteesta on suuri. Surullisimmat tapaukset voimme lukea lehdistä, kun hoitovirheen tai hoitojonojen takia apua ei ole tullut riittävän ajoissa. Olen huolissani siitä, miten hallituksen leikkaukset heikentävät palveluiden saatavuutta ja laatua entisestään tilanteessa, jossa jonot ovat jo nyt pitkät.

Erityisesti päätökset hoitotakuun höllentämisestä ja perusterveydenhuollon rahoituksen leikkauksista vaarantavat kansalaisten yhdenvertaisen hoitoonpääsyn, joka on koko hyvinvointiyhteiskuntamme perusta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hoitoonpääsy on parantunut hyvinvointialueilla hoitotakuun tiukentamisen seurauksena, mutta tämän myönteisen kehityksen hallitus nyt katkaisee. Hoitoonpääsyn määräaikojen romuttaminen terveydenhuollossa antaa signaalin, että perustason palveluiden kehittämistä ei pidetä enää prioriteettina. Alijäämäiset hyvinvointialueet joutuvat tekemään hallituksen vaatimusten takia parhailtaan paniikinomaisia säästöleikkauksia, mitkä heikentävät erityisesti ennalta ehkäiseviä palveluja. Pelkään, että leikkaukset ajavat sote-järjestelmän entistä syvempiin vaikeuksiin ja kriisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt olemme kuulleet, että hallitus aikoo edistää omalääkärimallin käyttöönottoa koko Suomessa. Idea on oikein kannatettava, mutta ihmettelen kovasti, millä rahalla hallitus olettaa hyvinvointialueiden ottavan omalääkärimallin käyttöön. Hyvä hallitus, te olette hoitotakuun murentamisen myötä leikanneet juuri perusterveydenhuollosta merkittävästi rahaa — juuri sieltä, missä omalääkärimallin pitäisi nyt lähteä käyntiin. Oulun yliopiston yleislääketieteen professori Juha Auvisen mukaan Suomen perusterveydenhuolto voitaisiin laittaa kuntoon, jos siihen laitettaisiin lisää 160 miljoonaa euroa vuodessa. Oletan, että tämä oli ennen näitä hallituksen päättämiä leikkauksia. Rahaa konkreettisesti tarvitaan siihen, että lääkäreitä hankittaisiin perusterveydenhuoltoon lisää — siis niitä lääkäreitä, joilla te olette esittämässä omalääkärimallin toteutuvan.

Pula terveydenhuollon ammattilaisista on erittäin suuri. Henkilöstöpula vaivaa kaikkia hyvinvointialueita. Pula erityisesti lääkäreistä on julkisella puolella valtava. Tilannetta käytetään hyväksi, eikä ahneudella näytä olevan rajaa. Tilanne on järjetön. Ostolääkärit tulevat hyvinvointialueille selvästi kalliimmaksi kuin omilla palkkalistoilla olevat virkalääkärit. Usein hinta on kaksinkertainen, joskus jopa kolminkertainen. Julkinen terveydenhuolto kärvistelee lääkäripulan kourissa, ja vuokralääkäreitä tarjoavat yritykset voivat paikoin laskuttaa mielensä mukaan. Tilanne on kestävä taloudellisesti ja epäreilu julkisella puolella toimivia virkalääkäreitä kohtaan. Ongelma eivät ole keikkalääkärit vaan järjestelmä, joka mahdollistaa rahastamisen. Hallituksen pitää puuttua tähän tiukasti.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat pitkään olleet merkittävä osa suomalaista hyvinvointijärjestelmää. Ne ovat erityisen tärkeitä haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille, jotka eivät aina saa riittävää tukea julkisilta palveluilta. Järjestöjen toiminnan kautta saadaan apua esimerkiksi mielenterveysongelmista kärsiville, syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä perheväkivallan uhreille. Järjestöjen työ tukee heitä varhaisessa vaiheessa ja ehkäisee ongelmien syventymistä ja parantaa ihmisten elämänlaatua. Nyt valitettavasti hallitus leikkaa näiltä järjestöiltä tämän vuoden puolella 180 miljoonaa ja tulevaisuudessa vielä enemmän.

Arvoisa puhemies! Laadukkaat, yhdenvertaiset ja hyvin saavutettavat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat vahvan hyvinvointivaltion kulmakivi. Meidän tulee huolehtia siitä, että

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

kaikki saavat apua riittävän ajoissa. Tästä syystä kannatan edustaja Virran tekemää epäluottamuslause-esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

18.01 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Kun minä aikanaan työskenteilin terveyskeskuksen vuodeosastolla, niin siinä työssäni havahduin vanhustenhuollon epäkohtiin ja sote-alan työntekijöiden työssäjaksamisen ja työhyvinvoinnin pulmiin. Sote-politiikka oli alun perin syy siihen, miksi lähdin politiikkaan mukaan, ja olen tosi iloinen siitä, että olen saanut työskennellä politiikassa nimenomaan sote-kysymysten parissa monella eri ajalla. Ihmisten hyvinvointi on minulle hyvin tärkeää, ja hyvinvoivat ihmiset ovat tämän koko yhteiskunnan perusta.

Mutta, hyvät kollegat, myönnän, että katson hieman epäuskoisena tämän hallituksen toimia ja tahtoa rapauttaa koko suomalainen hyvinvointivaltio ja julkinen terveydenhuolto. Tutkimusten mukaan suomalaiset arvostavat julkista terveydenhuoltoa, toistaiseksi. Aikaisemmin täällä salissa varoiteltiin pelottelemasta terveydenhuollon romuttamispuheilla ja vedottiin hyviin palveluihin. Kyllä, toistaiseksi meidän palvelut pelaavat, ja hyvinvointialueilta kerrotaankin, että usein kahden viikon hoitotakuu toteutuu, mutta se on, hyvät hallituspuolueiden edustajat, nyt. Te olette leikkaamassa nyt hyvinvointialueilta rahaa, ja te olette muun muassa pidentämässä hoitotakuuta kahdesta viikosta aina kolmeen kuukauteen asti.

Nyt tämän hallituksen päätöksillä julkinen terveydenhuolto on ajautumassa kaaokseen. Uudellamaalla HUS irtisanoo satoja hoitoalan ammattilaisia, vaikka samaan aikaan puhutaan hoitoalan työntekijäpulasta ja veto- sekä pitovoimasta. Sairaalaverkkoa ollaan karsimassa ja lastensuojelusta leikataan, ja kirsikkana kakun päälle hoitoon pääsee entistä huonommin, kun hoitotakuuta pidennetään kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen, vaikka kuukaan asiantuntija ei kannata tällaista. Ja vaikka te kuinka tässä salissa toistelette, että hyvinvointialueet voivat jatkossakin pyrkiä tähän kahden viikon hoitotakuuseen, niin te olette viemässä hyvinvointialueilta ne rahat, joilla tämä kahden viikon hoitotakuu toteutetaan. En kerta kaikkiaan pysty ymmärtämään tämän hallituksen toimia. Te olette pettäneet lupauksenne siitä, ettei sote-palveluista karsita.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on esittänyt viisi konkreettista toimea, jotka puheenjohtaja Koskela kävi läpi täällä aikaisemmin tänään, ja näillä toimilla sote-palvelut saadaan takaisin oikealle uralle. Täällä salissa usein pyydetään oppositiolta vaihtoehtoja, ei pelkästään arvostelua, vaan vaihtoehtoja, ja toivon, että kun niitä vaihtoehtoja esitetään, te myös silloin kuuntelette niitä oppositionkin vaihtoehtoja, sillä ei kaikki viisaus asu hallituksessa. Itse pidän näistä vasemmistoliiton esittämistä viidestä konkreettisesta toimesta kaikkein tärkeimpänä tätä hoitotakuuta. Me olemme vasemmistoliitossa sitä mieltä, että hoitotakuuta ei saa pidentää, vaan päinvastoin omalle lääkärille pitää päästä viikossa.

Täällä on tänään puhuttu tästä omalääkärimallista, ja olen todennut täällä jo kahdesti, että pidän erittäin hyvänä tätä hallituksen avausta omalääkärimallista, sillä paitsi, että omalääkärimalli on toiminnassa useissa muissa maissa, sitä on kokeiltu myös Suomessa, ja siitä on hyvät kokemukset. On tietenkin aivan hyvä, että meillä on jokaisella oma lääkäri, johon voimme ottaa yhteyttä ja joka tuntee meidät ja meidän vaivamme, eikä aina tarvitse vastaanotolla aloittaa alusta selittämään niitä omia vaivoja. Mutta kysyn, millä rahalla tämä omalääkärimalli aiotaan toteuttaa. Kun täällä nyt samaan aikaan ollaan karsimassa

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

näitä palveluita, ollaan leikkaamassa hoitotakuusta ja ollaan pidentämässä hoitotakuuta kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen, niin millä ihmeen ilveellä yhtäkkiä löytyvät rahat siihen, että omalääkärimalli saadaan toimimaan niin, että jokaisella on oma lääkäri ja sinne hoitoon pääsee omalle lääkärille heti kun on tarve? Toivon, että tämä hallituksen tavoite toteutuu.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Minja Koskelan tekemää epäluottamuslause-ehdotusta, sillä tämä hallituksen sote-politiikka ei minua vakuuta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen on poissa. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

18.07 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Koska välikysymyksen tekijä on keskusta, otan kantaa muutamiin välikysymyksen tekijän toimiin. Toki Liike Nytkin on mukana, mutta Liike Nytin toimiin en nyt ota kantaa, koska niitä ei ole.

Sote-uudistus oli ja on edelleen keskustan unelma. Toteutitte uudistuksen kuitenkin ilman, että sen toteuttamiseen oli tarvittavaa rahoitusta. Tässä sitä ollaan nyt rikkiinäisen järjestelmän kanssa, joka vaikuttaa olevan taloudellisesti pohjaton kaivo. Ministeri Juuso — onneksemme — on ottanut ohjat, ja hommaa korjataan nyt määrätietoisesti. Eilinen uutinen omalääkärimallista on hyvä esimerkki siitä, miten asioita pitää tehdä, siis tehdä. Te riikoitte, me korjaamme ja teemme.

Arvoisa puhemies! Mietin, monesko välikysymys tämä on keskustalta itse rakentamaansa sote-malliin liittyen ja montakohan vastaavaa paperia Kurvisen työkalupakissa vielä odottaa jemmassa tämän jälkeen. Eikö teitä, tyhjän paperin porukka, yhtään hävetä vastuun välttelyn suomenennätys? Te huutelette oppositiosta ikään kuin ette olisi ihan itse olleet ajamassa Suomea ja sotea suohon ihan lähimenneisyydessä. Jos todella haluaisitte vastuksen luomanne sote-järjestelmän ongelmiin, olisi puheenjohtaja Kaikkosen ollut paljon viisaampaa kävellä peilin eteen ja kysyä: ”Kerro, kerro, kuvastin, kuka sössi soten?” No, vastaus olisi kaikunut kuvastimesta: ”Te itse sössitte soten.” Mutta ei, ei menty peilin eteen. Te teitte välikysymyksen omasta tumpeloinnistanne syyttäen epäonnistumisestanne nykyistä hallitusta.

Koska kertaus on opintojen äiti, totean vielä faktan: te sössitte soten. Teillä oli Saarikko, tunnin junan äiti, valtiovarainministerin salkun kahvassa, kun olisi pitänyt rahoittaa tämä täysin torso oma tekeleenne. No, eihän sitä rahaa teiltä tietenkään löytynyt, koska maailmaa piti halata ja yhteistä onnea ja kukkivaa tulevaisuutta rakentaa vihreiden, vasemmiston ja ylipäättään sosialistien kanssa. Siellä te nyt intoa puhkuen olette oppositiossa tyhjä paperi kädessänne itse valitsemassanne seurassa. Sosialistinen vasemmistokeskusta on todellisuutta. Tämä teidän leikkinne täällä eduskunnassa on kyllä sitä luokkaa, että ehdotan, että joku voisi viedä vihreitä pieniä ämpäreitä ja pieniä punaisia lapioita keskustan ryhmähuoneeseen. Minä maksan kyllä viulut.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen laatinutta keskustaa painavat ankarasti hallitusvastuun vuodet. Kaksi aiempaa hallituskautta, eli peräti kahdeksan vuotta, olette olleet yhtäjaksoisesti kiinni pääministerin tai valtiovarainministerin salkussa, eikä talouskasvua ole koko aikana näkynyt, ei pätkän vertaa. Ei mitään kehitystä vahtivuorollanne kahdeksaan vuoteen, ja täällä sitten ollaan ja ihmetellään välikysymysten kanssa. Viime kaudella te ette suostuneet alkeellisimpiinkaan leikkaustoimenpiteisiin vaan tuhlasitte menemään kunnon sosialistin tavoin. Kuka siis enää uskoo keskustan höpinöitä talouskasvun tuplaamisesta tai

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

vastuullisemmasta sopeuttamiskäytännöstä? Kumpaan ette ole kyenneet aiemmin. Sen sijaan olette kyenneet tornadon tavoin tuhoamaan maaseudulta ja alueilta elinkeinoja ja palveluita. Tämä on se kylmäävä fakta.

Keskustan teemana on nyt vaalien lähestyessä mitä ilmeisimmin lähipalveluiden pelastaminen. Jo viime aluevaaleissa lupailivat seitsemää hyvää ja kahdeksaa kaunista, vaikka olivat juuri useita vuosia tietoisesti tuhonneet maaseudun palveluita. Näyttääkin nyt siltä, että välikysymys on suunnattu taktisesti tulevia vaaleja silmällä pitäen. Keskusta yrittää pitää hyvinvointialueista epätoivoisesti kiinni, mutta sielläkin te kuitenkin sitten sössitte kaiken.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on nähty todistava esimerkki toimistanne. Veronmaksajien rahaa, joka pitäisi käyttää palveluihin, on mennyt teidän tumpelointiinne ja jäsenten välisiin, oman puolueenne sisäisiin ristiriitoihin. Näinkö teidän mielestänne hyvinvointialueita kehitetään?

Arvoisa puhemies! Arvoisat kansalaiset siellä ruutujen takana, katsokaa, mitä maakunnissa tapahtuu. Siellä se keskustaa nyt luomansa toimimattoman himmelin ympärillä innoissaan pyörii ja huseeraa, ja hommasta ei vain tule yhtään mitään. Viime kaudella täällä kointin useissa yhteyksissä varoittaa, että sote- ja maakuntauudistus on toimimaton, uusi byrokratiaa lisäävä ja palveluita tuhoava himmeli — näin se totuus on nyt edessä. Korjattavaa ja tekemistä siis riittää. Näin se vain menee.

Arvoisa puhemies! Aika alkaa päättymään. Olisin voinut jatkaa vaikka viikon tästä aiheesta, mutta mennään yhdessä eteenpäin. Kiitän ministeri Juusoa erinomaisesta toiminnasta sosiaali- ja muidenkin palveluiden kehittämisessä ja siinä ahkerassa työssä, mikä on nimenomaan askel askeleelta parempaan Suomeen. Terveyttä kaikille!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

18.12 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän edustaja Peltokankaan rakentavan puheenvuoron jälkeen onkin hyvä lähteä yhdessä eteenpäin ja jatkaa keskustelua tästä sotesta. Jos aloitan näistä edustaja Peltokankaan läpikäymistä asioista.

Ensinnäkin tässä sanoitte, että sote-uudistus oli keskustan unelma. Sote-uudistus oli kaikkien keskeisten suomalaisten asiantuntijoiden mielestä jo vuosia ollut aivan välttämättömän suomalaisten sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseksi, ja sen ovat nähneet tärkeänä tässä salissa kaikki puolueet — muun muassa perussuomalaiset vuonna 2015 sitoutuivat sote-uudistuksen edistämiseen. Se valitettavasti vain kokoomuksen vaatimusten johdosta muodostui perustuslain vastaiseksi eikä voinut silloin edetä.

No nyt sitten kun annetaan ymmärtää, että ikään kuin tämä sote-uudistuksen lainsäädäntö olisi jotenkin syynä näihin kasvaneisiin kuluihin, niin sehän on aivan uskomatonta disinformaatiota. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta — muuten itse asiassa yksimielisesti, taisivat siellä olla perussuomalaiset ja kokoomuslaisetkin mukana — totesi, että nämä soten kasvaneet kulut johtuvat ensinnäkin Suomen voimakkaasta ikääntymisestä, koronan aiheuttamasta hoitovelasta, voimakkaasta inflaatiosta ja sote-ihmisten, siis hoitajien ja muiden, aivan ansaituista palkankorotuksista, jotka totta kai nostavat hyvinvointialueiden kuluja. No niin, tässä taas yksi fakta, joka olisi hyvä ymmärtää, jos on halua ymmärtää.

No sitten täällä puhutaan tästä kuuluisasta tyhjistä paperista: Edellisvaalikaudella, kun sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli tätä sote-uudistusta, niin siellä jätettiin se keskeisin tyhjä paperi — nimittäin perussuomalaisilla ei ollut mitään vaihtoehtoa tälle sote-uudistuk-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

selle, jota nyt kovasti kritisoitte. Kun te jätitte siellä tyhjän paperin eikä teillä ollut mitään vaihtoehtoa tälle uudistukselle, niin olisi parempi katsella sitä tyhjää paperia sieltä omasta perhearkistosta.

No niin, sitten tämä rahoitus: Täällä itse asiassa edustaja Päivärinta, joka jo lähti, ja myös monet perussuomalaiset ovat todenneet, että olisi pitänyt turvata parempi rahoitus tälle uudistukselle. Silloin kun tälle uudistukselle laskettiin tätä rahoitustarvetta, ei vielä ollut tiedossa tämä inflaatiokehitys, ei ollut tämä palkkaratkaisu tiedossa eikä kaikki se koronaepidemiasta seuraava palvelutarpeen kasvu. Sitä ei pystytty laskemaan. Edes Suomen parhaat asiantuntijat THL:ssä ja ministeriössä eivät pystyneet sitä laskemaan riittävän tarkalla tavalla.

Toinen asia tähän talouskehitykseen: Nyt sanotte, että olisi pitänyt rahoittaa paremmin. Se rahoitettiin, mutta kun Orpon ja Purran hallitus vie ne rahat. Sen yli kaksi miljardia, mikä teidän piti leikata maahanmuutosta, te leikkaatte sosiaali- ja terveystalvveluista, ihan meiltä kaikilta suomalaisilta, vaikka taisivat vaalien alla olla ihan toisenlaiset puheet. No tästä te olette totta kai aika hiljaisia, kun tämä on teille todella kiusallinen asia.

Vielä viimeisenä tästä Suomen viime vuosien talouskehityksestäkin nyt on pakko muutamana sanan todeta: On totta, että Suomessa tuottavuus ei ole kasvanut yli kymmeneen vuoteen, taitaa olla, ettei lähes 15 vuoteen, ja se on valtava ongelma. Me ei pystytä huolehtimaan sosiaali- ja terveystalvveluidenkaan rahoituksesta, ellei työn tuottavuus Suomessa kasva. Tämä on aivan selvä asia, mutta valitettavasti nytten on tosiasia, että nykyisen hallituksen aikana tehtiin 2000-luvun konkurssiennätys, työttömien määrä kasvaa, konkurssienn määrää kasvaa ja valtiontalouden alijäämän määrä vain kasvaa näillä hallituksen toimenpiteillä ja tällä teidän finanssipolitiikallanne. Pakko sanoa, että ei tämä nyt kyllä toisesta hyvältä näytä.

No lopuksi, mitä tulee sitten vielä tähän paljon hehketettuun Kela-korvausmallin, niin nyt tässä mallissahan on kyse siitä, että sillä samalla terveystalvveluksen käyntihinnalla yli 65-vuotias pääsee kerran käymään yksityisellä lääkäriellä. No tämä kuulostaa ihan hyvältä näin ensi alkuun, että sinne pääsee, mutta paljastuukin, että tähän se vasta pikavippien pikavippi on. Nimittäin ensinnäkin tämä kokeilu rahoitetaan valtion omaisuuden myyntituotoilla — te myytte valtionyhtiöiden osakkeita, tuottavaa omaisuutta, ja rahoitate tämän kokeilun sillä. Toisekseen täällä edustaja Päivärintakin, joka jo lähti, puhui tästä hoidon jatkuvuudesta, mutta sinne pääsee vain kerran, ja sitten on etsittävä toinen lääkäri, varsinkin sitten jos on mentävä erikoisosaamista vaativalle lääkärielle. Eli hoidon jatkuvuuden kanssa tällä Kela-kokeilulla ei ole mitään tekemistä. Päinvastoin, se vain heikentää hoidon jatkuvuutta. Puhumattakaan sitten siitä rahoituspohjasta, joka on kyllä aika uskomaton juttu.

Vielä kirsikkana kakun päälle on pakko todeta, jotta kansalaiset tietävät, minkälaisesta mittakaavasta puhutaan, että hallitus leikkaa sosiaali- ja terveystalvveluiden rahoitusta meiltä suomalaisilta 35 000 hoitajan vuosipalkan verran. Tätä keskusta ei voi hyväksyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Fagerström, olkaa hyvä.

18.18 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! Keskustan ja Liike Nytin jättämässä välikysymyksessä vaaditaan sosiaali- ja terveystalvveluiden pelastamista. Haluaisin muistuttaa, että hallitus tekee tälläkin hetkellä toimia sote-sektorin ja hyvinvointivaltion eteen. Hallitus lisää soteen rahaa 2,2 miljardia euroa vuodelle 2025. Kokonaisuudessaan tulevan

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

vuoden budjetista on varattu soteen 26,2 miljardia euroa, mikä vastaa noin 30:tä prosenttia koko valtion budjetista.

Arvoisa puhemies! Hallitus keskittyy siihen, että sote-palvelut saataisiin kestävämmille urille. Valtiontalouden tilanne on erittäin haastava, minkä vuoksi sopeutuksia on pakko tehdä. Tässä äärimmäisen vaikeassa tilanteessa hallitus laittaa kuitenkin ensi vuodelle so-teen lisää rahaa 2,2 miljardia euroa. Siis väite siitä, että sotesta leikattaisiin, ei pidä paikkaansa. Hallitus ei myöskään ole romuttamassa hyvinvointivaltiota, vaan pelastamassa sitä. Hallitus kantaa vastuuta tulevista sukupolvista ja haluaa tarjota myös heille toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut. Näitä toimivia sote-palveluita ei ole ilman kestävää julkista taloutta. Marinin hallituksen esityksessä sote-uudistuksesta todetaan seuraavasti: ”Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointia koskevan uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.” Toistan: ”hillitä kustannusten kasvua”. Tämän todettuani on kysyttävä, hyvät keskustalaiset: ettekö te nimenomaan olleet laatimassa sote-uudistusta viime hallituskaudella? Olen myös pohtinut, onko tämä ollut syynä siihen, että keskusta jätti tyhjän paperin hallitusneuvotteluissa ja totesi, että keskustan paikka on oppositiossa. Pelon lietsominen ja uhkakuvien luominen ei ratkaise soten haasteita. Teot ratkaisevat, ja tämä hallitus on tekojen puolella.

Arvoisa puhemies! Hallitus todella tekee toimia uhkakuvien maalailun sijaan. Juuri eilen sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi tiedotteen hallituksen toimista omalääkärimallin osalta. Mallin tavoitteena on parantaa hoidon saatavuutta ja jatkuvuutta perusterveydenhuollossa hyödyntämällä sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluita, jotka täydentävät toisiaan. Omalääkärimallin edistämisestä yksi esimerkki ovat hallituksen korottamat ja palauttavat Kela-korvaukset, mikä on toimenpiteenä enemmän kuin tervetullut. Kela-korvausten avulla hallitus panostaa siihen, että ihmiset saavat tarvitsemiaan palveluita sujuvasti. Erityisen tärkeä tämä päätös on hedelmöityshoitojen osalta, sillä niiden avulla yhä useamman lapsihaaveesta voi tulla totta. On myös todettava, että tilastojen mukaan merkittävä osa Kela-korvauksista kohdistuu pieni- ja keskituloiisiin, vaikka oppositio muuta väittää.

Arvoisa puhemies! Sote-palveluiden rahoitusta suurempana haasteena palveluille voi pitää alan henkilöstöpulaa. Hallitus tekee aktiivisesti toimia henkilöstöpulan ratkaisemiseksi, esimerkiksi edistämällä Hyvän työn ohjelmaa ja digitaalista palveluntarjontaa yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa sekä purkamalla normeja. Tavoitteena on luoda kestävä sosiaali- ja terveydenhuolto, jossa ihmiset pääsevät jonoista hoitoon. Tämä on myös konkretisoitunut: Hoitoon pääsy ja hoidon aloitus ovat nopeutuneet. Lisäksi hoitojonojen kasvu on kansallisesti pysähtynyt.

Opposition suunnalta on viime aikoina kuulunut hyvin erikoisia väitteitä hallituksen politiikasta. On esimerkiksi väitetty, että hallitus tuhoaa hyvinvointivaltion. Tehdään selväksi: Hallitus tekee kaikkensa pelastaakseen sote-sektorin ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Hallitus palauttaa Kela-korvaukset korotettuina, hallitus lisää sote-sektorin rahoitusta ja toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuun. Tämä kaikki tehdään siksi, että hallitus haluaa ihmiset jonoista hoitoon. Jos nämä eivät ole konkreettisia esimerkkejä hyvinvointivaltion pelastamisesta, niin mitkä sitten, arvoisa oppositio, olisivat? Onko teillä tarjota vaihtoehtoa, joka huomioi talouden realiteetit ja sote-palveluiden turvaamisen?

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

18.23 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt sitä metsään mennyt sote-uudistusta. Keskustahan sitä pohtii, miksi se nyt meni metsään, ja varmasti iso syy siellä on, että yleensä se sote-uudistus tehtiin. Perussuomalaisille suomalaisten terveydenhuolto on ollut aina tärkeää. Onhan nyt otsikoissa ollut muun muassa semmoistakin, että Suomi lopettaa Somalian maaohjelman, vaikka keskusta taisi muuta näistä asioista väitellä. Oikaisen muutamia muitakin keskustan tekemiä väitteitä.

Keskusta esitti täällä, että perussuomalaisilla ei ollut vaihtoehtoa, kun sotea tehtiin. Kyllä meillä oli vaihtoehto, ja jopa keskusta oli mukana äänestämässä näistä vaihtoehtoista. [Aki Lindén: Mikä se oli?] — Voin kertoa. Minulla on täällä ihan paperit, etsin pöytäkirjan siltä vuodelta, kun teimme näitä. Elikkä me teimme täällä ehdotuksia: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi vammaispalveluiden riittävää ja tasavertaista saatavuutta koko maassa, ja mikäli uudistus heikentää vammaisten palveluja, ryhtyy viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin.” Kyllä tästäkin äänestettiin. Keskusta äänesti, että ei ole hyvä asia. Sitten täällä on monta muutakin asiaa. Täällä oli omaishoidosta, ja keskusta äänesti sitäkin vastaan. Sitten oli myös tämmöisestä yliopistollisten sairaaloiden ja yliopistojen yhteistyön riittävästä rahoituksesta. Kun huomasimme, että tämä on virhe siellä sotessa, niin esitettiin tähän muutosta, ja keskusta äänesti tätäkin vastaan. Mutta aika kriittinen on tämä seuraava — tässä on paljon näitä asioita, voin kyllä lukea koko illankin näitä, mutta otetaan tämä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy osana uudistuksen toimeenpanoa toimenpiteisiin, joilla varmistetaan keskeisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen saatavuus lähipalveluina koko maassa” — varmistetaan lähipalveluina koko maassa. Tästä äänestettiin, ja keskusta oli kyllä äänestämässä. Keskusta äänesti, että ei käy. Oli kysymys lähipalveluista.

Sote-uudistus markkinoitiin ihmisille sillä tavalla, että saatiin tuntumaan, että tämä on hyvä asia, mutta se markkinoitiin vähän niin kuin virheellisin perustein. Saatiin tuntumaan, että tämä pelastaa kaikki asiat, mutta eihän siinä niin käynyt. Tosiasiassa, kun sote-uudistus tuli, kaikki asiat olivat ihan sekaisin. Meillä olisi ollut paljon toimivia asioita, mikä sote-uudistus sotki, ja sehän oli aivan älytöntä sotkea hyvät, toimivat systeemit.

Mainittakoon vielä tästä keskustan välikysymyksestä, että onhan se aika erikoista, kun keskusta itse teki tämän soten, niin keskusta kysyy nyt meiltä: ”Miksi te annoitte meidän tehdä tämän soten?” Eivät keskustalaiset usko kerralla, vaan he kysyvät uudelleen välikysymyksessä: ”Miksi te annoitte meidän tehdä tämän soten?” No itse tekisi kyllä mieli kysyä keskustalta — ja en ole kyllä vastausta saanutkaan — luotiinko sote sitä varten, että keskustalle saatiin lisää luottamustehtäviä. Luotiinko koko sote sitä varten, että keskustalle saatiin lisää luottamustehtäviä? Ihmeellistä kyllä täällä ei ole enää keskustan edustajia paikalla. [Ville Merinen: Ei muuten ole yhtään!] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen on poissa. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

18.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Suomalainen sosiaali- ja terveyssektori on mitavien haasteiden edessä. Väestön ikääntyminen, hoitokulujen kasvu ja työvoimapula asettavat kovan paineen niin julkiselle taloudelle kuin palveluita järjestäville hyvinvointialueille. Tavoitteena on tarjota laadukkaita ja yhdenvertaisia palveluja, mutta hyvinvointi-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

alueilla on käynyt selväksi, että nykyisillä resursseilla ja hallituksen tiukalla kulukurilla joudutaan leikkausten tielle.

Hallitus väittää sosiaali- ja terveyspalveluiden ongelmien johtuvan Marinin hallituksen sote-uudistuksesta. Tiedämme kuitenkin kaikki, että uudistus oli välttämätöntä tehdä, vaikka siitä ei kerralla täydellistä tullutkaan. Nyt hallitus itse pakottaa hyvinvointialueet tekemään suuria leikkauksia kohtuuttoman lyhyellä aikavälillä sen sijaan, että antaisi hyvinvointialueille työrauhan kehittää palveluita uudessa rakenteessa. Hätiköityjen säästöjen sijaan nyt tarvitaan vastuullisia ja pitkäjänteisiä ratkaisuja hyvinvointialueiden talouden kestävyyden vahvistamiseksi. Hyvinvointialueille on annettava lisäaikaa alijäämän kattamiseen. Vihreät ovat esittäneet kahta vuotta. Orpon hallituksen sanelema aikataulu on kohtuuton ja johtaa lyhytnäköisiin ja pitkällä aikavälillä huonoihin päätöksiin.

Arvoisa puhemies! Suomalainen hyvinvointivaltio perustuu vahvojen julkisten palvelujen, kuten perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen, varaan. Marinin hallitus tiukensi hoitotakuuta, minkä ansiosta hoitoonpääsy on parantunut merkittävästi. Nyt Orpon hallitus kuitenkin heikentää perusterveydenhuollon hoitotakuuta 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen. Tiedämme, että kun apua saa nopeasti, sairaudet eivät ehdi pahentua ja niiden hoitaminen on helpompaa ja halvempaa kuin silloin, kun hoitokäyntiä joutuu odottamaan. Kolme kuukautta on apua tarvitsevalle kohtuuttoman pitkä aika odottaa.

Terveydenhuollon vaikuttavuuden kannalta olennaista on hoidon jatkuvuus. Täällä on paljon keskusteltu tänään omalääkärimallista, joka on luvattu ottaa vielä tämän hallituskauden aikana käyttöön. Tämä kuulostaa oikein hyvältä, kun se toteutetaan viisaasti ja sille varataan rahoitus. Toivon, että hallitus ottaa tarkasteluun myös vihreiden esittämän omatiimimallin, jossa hoidon jatkuvuus turvataan ammattilaisten välisellä hyvällä yhteistyöllä ja riittävällä määrällä osaavaa henkilökuntaa. Moniammatillisessa tiimissä työskentelee laaja-alaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Tähän liittyy toinen palveluiden vaikuttavuuden kannalta olennainen asia, nimittäin palveluiden sujuva integraatio. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tulisi toimia sujuvasti ja nopeasti erityisesti niiden ihmisten kohdalla, jotka käyttävät monialaisesti eri palveluita. Sote-uudistuksen yksi keskeisistä tavoitteista on sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteensovittamisen parantaminen. Tämä vaatii toteutuakseen vahvaa toimeenpanoa ja yhteistyötä kansallisesti ja alueellisesti.

Arvoisa puhemies! Ennaltaehkäisevän työn tärkeyttä ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä ei voi liikaa korostaa. Ennaltaehkäisevällä työllä on valtavan suuri merkitys ihmisten työ- ja toimintakyvyn sekä elämänlaadun parantamisessa. Ennaltaehkäisevä työ myös säästää rahaa. Suomessa järjestöillä on merkittävä rooli ennaltaehkäisevän työn ja avun järjestämisessä. Järjestöt toimivat turvaverkkona monille, jotka ovat syystä tai toisesta jääneet vaille tarvitsemaansa apua. Hallituksen päätös leikata sote-järjestöjen valtionrahoitus noin kolmasosaan nykyisestä tasosta on vastuuton ja lyhytnäköinen. Kun hallitus vielä samaan aikaan leikkaa ihmisten toimeentulosta ja palveluista, osuvat nämä leikkaukset pahiten niihin ihmisiin, joilla jo valmiiksi menee heikoiten.

Arvoisa puhemies! Hyvinvoiva henkilöstö on kaikkien sosiaali- ja terveyspalveluiden kivijalka. Ilman hyvinvoivaa henkilöstöä meillä ei ole näitä ihmisten hyvinvoinnin kannalta elintärkeitä palveluita. Sote-alan kyky pitää kiinni ammattilaisistaan ja houkutella alalle uusia työntekijöitä on jo nyt heikoissa kantimissa. Se ei ole ihme, kun ajattelee työn kuormittavuutta, haastavia työolosuhteita ja heikkoa palkkausta suhteessa työn vastuullisuuteen. Samaa aikaan tarve tekijöille on valtava ja tulee kasvamaan entisestään väestön

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

ikäntyessä. Kevan mukaan pelkästään Uudeltamaalta puuttuu 6 000 sairaanhoitajaa, ja valtiovarainministeriö on arvioinut, että sote-alalle tarvitaan vuoteen 2035 mennessä 200 000 uutta työntekijää. Tätä vasten on todella huolestuttavaa, että hyvinvointialueilla kautta Suomen käydään yt-neuvotteluja. Meillä ei ole varaa menettää näitä sote-alan ammattilaisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä on poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

18.32 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kuten tässä keskustan ja Liike Nytin yhteisessä välikysymyksessä todetaan, tämä välikysymys on hätähuuto ihmisten tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalveluiden puolesta. Hallituksen politiikka on tuhon tie. Hallitus vie hyvinvointialueiden rahat ja jättää hyvinvointialueet oman onnensa nojaan. Säästöhuuma on sekoittanut hallituksen päät. Kun olisikin olemassa asiantuntijoiden mukainen ja jopa suositteluva vaihtoehto, jolla annettaisiin lisää aikaa alueille sopeuttaa toimia, niin äkkikäännöksiltä välttyttäisiin. Ja miten voi olla hallituksella kuitenkin rahaa yksityisen terveydenhuollon tukemiseen samaan aikaan? On tämä ihmeellistä politiikkaa.

Kaiken sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituksen leikkausten lisäksi hallitus on lakkauttamassa vielä Varkauden ja Iisalmen sairaaloiden ympärivuorokautiset päivystykset. Hallitus jättää pahimmillaan ihmiset hoitamatta ja heitteille. Aivan käsittämätöntä. Valiokuntien on arvioitava näiden päätösten lainmukaisuus ja se, miten toteutuu perustuslain kirjaus, joka kuuluu seuraavasti: ”Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.”

Arvoisa puhemies! Hallituksesta on kommentoitu aiemmin esimerkiksi ympärivuorokautisten päivystysten lakkauttamispäätöksiä niin, että jos todetaan, että säästöjä ei synny, lakkautuspäätökset perutaan. Ja totta tosiaan, hallitus piti lupauksensa Kouvolan ympärivuorokautisen päivystyspäätöksen kohdalla. Todettiin, että säästöjä ei synny, ja lakkautuspäätös peruttiin. Hienoa! Nyt odotan Savo-Karjalan alueen kansanedustajana, että hallituksen johdonmukaisuus pysyy. Kun tiedossa on, että Iisalmen ja Varkauden ympärivuorokautisten päivystysten lakkautukset eivät tuo säästöjä, vaan päinvastoin jopa lisää kustannuksia, niin tämä tarkoittaa sitä, että hallituksen on peruttava nämä Varkautta ja Iisalmea koskevat lakkautuspäätökset. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

18.34 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tänään ollaan käyty värikästä keskustelua välikysymyksestä, minkä ovat tehneet Suomen Keskusta ja Liike Nyt — välikysymys sosiaali- ja terveyspalveluiden pelastamisesta. Perussuomalaisten eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa kysyttiin, onko tämä keskustan hätähuuto. Tämä ei ole keskustan hätähuuto, vaan tämä on hyvinvointialueitten hätähuutoa myös, koska halutaan pitää huolta siitä, että perusterveydenhuollon palvelut ja sosiaalihuollon palvelut turvataan asianmukaisesti.

Puhemies! Miksi suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut ovat haasteissa? Koska nykyinen hallitus leikkaa rajusti sote-rahoitusta. Hallitusohjelmassa on 1,65 miljardin euron leikkaukset, ja viime kevään kehysriihessä leikkauksia tuli vielä 600 miljoonaa euroa li-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

sää. Yhteensä hallitus leikkaa sote-palveluista siis 2,25 miljardia euroa vuoteen 2028 mennessä.

Keskusta ei leikkaisi sote-alueiden rahoitusta. Tämä on arvovalinta. Tiedämme, että Suomen väestö vanhenee ja sote-palvelut vaativat rahoitusta.

Toinen oleellinen syy on, että nykyisen lain mukaan hyvinvointialueiden pitää kattaa vuosien 23 ja 24 alijäämät vuoden 2026 loppuun mennessä. Useat hyvinvointialueet ovat jo ilmoittaneet, että aikaa tarvittaisiin vuoteen 2028 saakka, ja tätä myös Suomen Keskusta on esittänyt. Nyt kun, arvoisa puhemies, ministeri on kuuntelemassa tätä arvokasta keskustelua ministeriaitiossa, pyydän, että vielä tarkistaisitte ensi kevään puoliväliriihessä, olisiko mahdollisuutta antaa hyvinvointialueilla niin sanotusti tuurille mahdollisuus, että hyvinvointialueet pystyvät toimintansa pitämään siinä huollossa, että asianmukaiset palvelut turvataan asiakkaille ja että alijäämät saadaan katettua asianmukaisesti. Elikkä lisää aikaa tulee saada hyvinvointialueille. Hallitus ei ole tähän kuitenkaan vielä myöntynyt. Jos hyvinvointialueet nyt epäonnistuvat alijäämien kattamisessa, niin uhkana saattaisi olla jopa alueitten yhdistäminen. Onko nyt niin, että tämä on jopa hallituksen tavoitteena, koska tämä lisäajan myöntäminen olisi ainoa oikea teko?

No, puhemies, kolmas syy on se, että hallitus siirtää satoja miljoonia euroja sote-rahoitusta yksityiselle sektorille. Tämä on pois julkisesta terveydenhuollosta, mutta myös pahentaa julkisen puolen lääkäripulaa. Yhteensä hallitus laittoi 500 miljoonaa euroa, mutta lopputulos on valitettavasti se, että yksityiset rikkaat terveysjätit nostivat omia hintojaan ja Kela-korvauksen hyöty hävisi kuin tuhka tuuleen. Täytyy myös muistaa, että kaikilla ei ole yksinkertaisesti varaa yksityiselle lääkärille pääsyyn. Lopputuloksena on tilanne, jossa hyvinvointialueet joutuvat tekemään aivan käsittämättömiä leikkauksia omiin palveluihinsa. Leikkauksin saavutetaan lyhytaikaisia säästöjä, mutta samalla aiheutetaan runsaasti uusia kustannuksia, jotka näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä. Myös alueiden elinvoimalle aiheutetaan vakavaa vahinkoa, kun palveluita laitetaan kiinni. Kansalaisten luottamus lähipalveluihin murenee, ja se on vakava asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.39 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on romuttamassa ihmisten tarvitsemat sosiaali- ja terveysterveystarvikkeet — näin kertoo Suomen Keskusta välilyksymyksessään. Vanhoja ei saa muistella, mutta edellinen hallitus sen romutuksen aiheutti ja teki ihan itse. Tiedolla johtaminen meni heti uudistuksen alussa kiville. Ei kuunneltu maan parhaita asiantuntijoita hyvinvointialueiden määrässä, joka oli heidän mielestään viisi ja äärimmäinen maksimi 12, vaan haluttiin 21 plus Helsinki. Jo kaksi kolme vuotta sitten tiedossa oli, että tällä aluemäärällä ja järjestämis- ja rahoitussuunnitelmalla sote-uudistus ei tule toimimaan. Usein oletetaan, että kun tehdään uudistuksia, palvelut paranevat. Nyt kävi päinvastoin: kulut kasvavat ja hoitojonot kasvavat myös saman tien, eli hoitoon ei pääse yhtään nopeammin.

Arvoisa puhemies! Nyt teemme kaikkemme, että saamme korjattua uudistuksen niin, että ihmiset pääsevät jonoista hoitoon nopeammin ja rahoitus riittää. Palveluntarve ja resurssit tulee saada kohtaamaan.

Välilyksymys sosiaali- ja terveysterveystarvikkeista esittää tilanteesta yksipuolisen ja vääristyneen kuvan. Syytösten ja pelon lietsomisen sijaan tarvitaan vastuullisia ratkaisuja. Kokoomuksen johtama hallitus tekee päätöksiä, jotka eivät aina ole helppoja, mutta ne ovat vält-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

tämättömiä, jotta voimme taata laadukkaat palvelut myös tulevaisuudessa. [Keskeltä: Kuten oluen veronalennus!]

On virheellistä väittää, että hallitus leikkaisi sote-menoista. Päinvastoin hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa ensi vuonna 2,2 miljardilla eurolla ja kokonaisrahoitus on 26,2 miljardia euroa — se on lähes 30 prosenttia valtion budjetista. Näin merkittävä rahoitusosuus edellyttää, että varat käytetään tehokkaasti, vaikuttavasti ja palvelujen tuotantoon, ei hallintobyrokratiaa paisuttamalla.

Arvoisa puhemies! Rahoituksen lisäksi palveluita haastaa henkilöstöpula. Hallitus kääntää kaikki kivet tämän asian ratkaisemiseksi. Kuuden kohdan Hyvän työn ohjelma parantaa työoloja, alueiden muutosohjelmat ja digitalisaatio tehostavat toimintaa ja normien purkamisen vähentää turhia esteitä. Nyt on aika keskittyä palveluiden kehittämiseen. Hallituksen päätökset puhuvat puolestaan: terapiatakuu tulee toteutumaan, Kela-korvauspilotti yli 65-vuotiaille, omalääkärimallin kehittäminen ja lastensuojelulain uudistus, jossa lapsen etu on keskiössä. Lisäksi korjaamme Soteri-rekisterin, jotta tuhannet sote-yritykset voivat osallistua palveluiden tuottamiseen. Tavoite on selkeä: palvelut on saatava toimimaan paremmin ihmisten arkea ja hoitoonpääsyä tukien ja parantaen.

Arvoisa puhemies! Opposition kritiikki tiivistyy sanoihin ”antakaa lisää rahaa”, mutta mitä ratkaisuja tarjotaan henkilöstöpulaan tai palveluiden kehittämiseen? Kannattaako oppositio terapiatakuuta, entä valinnanvapautta, korotettuja Kela-korvauksia? Ilman uskottavaa sopeutuskokonaisuutta ja kasvutoimia soten pelastamisesta ei voi edes puhua. Velaksi ei voi pyörittää suomalaisten tärkeitä palveluita. Hallitus toimii vastuullisesti ja varmistaa, että sote-järjestelmä on taloudellisesti kestävä ja inhimillisesti toimiva. Tavoitteena ovat palvelut, jotka toimivat niin nyt kuin tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keskisarja, olkaa hyvä.

18.44 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Perustan puheenvuoroni yhteen sanaan, jota käytteli teidän erittäin arvossa pidetty edeltäjäni Paavo Lipponen. Hän oli eduskunnassa paitsi kunnioitusta herättävä puhemies myös sanataituri omintakeisella, jäyhällä tavallaan. Sana, jota nyt lainaan, pätee sote-välikysymykseen ja eritoten sen esittäjiin: puhemies Lipponen puhui ”äärikepulaista”. Mitä merkitsee äärikepulaisuus? Kyseinen ääri hahmottuu Lipposen muistelmista ja muista historian lähteistä — kannattaa tutkia pikku debattimme taustaksi. Äärikepulaisuus on, miten sen sanoisin, suoraviivaisinta salakähmäisyyttä, tinkimistä, nokitusta, välistä vetoja, sukkeluutta ja nokkeluutta puoluepolitiikan huutokaupassa. Äärikepulaisuus on ennen muuta alueellisen vallan varausjärjestelmä. Se toimii silloinkin kun vaaleissa tulee turpaan ja napinpainajat vähenevät tässä salissa. En suinkaan soimaa, vaan päinvastoin vilpittömästi kehun. Äärikepulaisuus on menestyksenkäs vakaumus ja tehokas taktiikka.

Niin, valmistelin puheenvuorooni vuosikymmenten takaisia tapauksia, mutta eiväthän ne ketään kiinnosta. Siispä harppaan suoraan sote-aiheeseen 2010- ja 2020-luvuille: Aivan äskettäin äärikepulaisuus hieroi lehmänkaupat arvojen markkinoilla. Entinen talonpoikien ja emäntien kansanliike sitoutui monikulttuuriin ja sateenkaarihommeleihin, vieläpä fanaattisesti. Ensi katsomalta yllätys — mistä moinen juurien repiminen? Hyvästä hinnasta. Siitä, että ajan henki haisi paremmalta kuin sonta. Äärikepulaiset sirottelivat hallituksessa etupyyteisiinsä lannoitteita ja hyödynsivät muoti-ideologioita sadettajina. Voittoja, satoja,

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

ropisi, ja muhevasta punamullasta versoi sote — byrokratian pelto ja palkkiollisten luottamustoimien lakeus.

Sote on valtiontalouden painajainen ja äärikepulaisten litimärkä uni. Sidonnaisuuksien sarka aukeaa, läänitysten laiho tuleentuu, ja sadonkorjuupidot paranevat hyvinvointialueilla. Äärikeskusta ehdoin tahdoin kylvi hallinnollisen hukkakauran, ja nyt sitten välikyselet makasiinien mädäntymisestä ja laarien hiiristä. Että semmoinen maahenki humisee. [Hannu Hoskonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Emme käynnistä nyt debattia tässä yhteydessä, mutta harkitsemme asiaa myöhemmin. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

18.48 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tässä mennään jo illan tunteja, enkä ajatellut tänään puhua äärikepulaisuudesta enkä lähteä muihinkaan märkiin päiväuniin tai vastaviiniin, mitä täällä edellinen puhuja otti esille, vaan ajattelin puhua tästä sosiaali- ja terveyspalvelujen pelastamisesta, mikä varmaan on meidän kaikkien yhteinen tavoite.

Arvoisa puhemies! Orpon ja Purran hallitus ajaa maamme julkista terveydenhuoltoa ahtaalle. Hyvinvointialueet aloittivat työnsä jo valmiiksi haastavassa taloudellisessa tilanteessa, ja nyt hallitus on ajanut alueita entistä tiukemmalle. Hyvinvointialueet tarvitsevat työrauhaa, jotta ne voivat kehittää palveluitaan pitkäjänteisesti. Marinin hallituksen soteuudistus oli pitkällisen työn tulos ja tarpeellinen uudistus, joka mahdollistaa palveluiden paremman kehittämisen ja integroinnin perustaso ja erikoistaso yhdessä.

Viime kaudella saatiin kuitenkin valmiiksi vasta hallinnollinen uudistus, jonka jälkeen itse palveluita voidaan uudistaa. Ihmettelenkin kovasti, mikäli joku kuvittelee, että näin massiivisen liikkeenluovutuksen jälkeen tämä sote olisi valmis yhdessä yössä, sillä kyllä näin isot uudistukset tarvitsevat sitä aikaa. SDP antaisi alueille työrauhan kehittää palveluita ja lisää aikaa alijäämän korjaamiseksi. Palveluiden kehittäminen vaatii resursseja sekä aikaa, mutta onnistuessaan johtaa pidemmällä aikavälillä merkittäviin säästöihin, kun ihmiset saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti.

Hoitotakuun romuttaminen on hallitukselta kallis virhe. Hallituksen esitys heikentää hoitotakuuta nykyisestä 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen, ja tämä uhkaa pitkittää hoitoonpääsyä. Jos ihminen ei pääse tarpeeksi nopeasti hoitoon, pahenee sairaus helposti entistä pahemmaksi odottaessa ja tämä aiheuttaa entistä enemmän inhimillistä kärsimystä sekä kustannuksia yhteiskunnalle, eli mahdollisimman aikainen hoitoonpääsy olisi kaikkien etu.

Hoitotakuun heikentämiselle ei löydy juurikaan asiantuntijoiden tukea. Hallitus sai hoitotakuuesitykseensä noin sata lausuntoa, joista vain viisi kannatti hoitotakuun keventämistä. Valitettavasti tämä on vain yksi esimerkki monien joukossa, kun hallitus tekee sosiaali- ja terveyspolitiikkaa vastoin asiantuntijoiden näkemyksiä lyhytaikaisen pikavoiton saavuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Terveysalan jättiyrityksille kuitenkin tuntuu löytyvän rahaa, kun heidän liiketoimintaympäristöään tuntuvasti parannetaan hallituksen toimilla. Nimittäin samalla kun hyvinvointialueiden taloutta ajetaan entistä ahtaammalle ja julkisia palveluita supistetaan, hallitus löytää jopa puoli miljardia euroa hallituskauden aikana terveysjättien voittoihin valuviin Kela-korvauksiin. Hoitojonojen purkaminen on meidän kaikkien jakama tavoite, mutta todellisuus on jo todistanut, että yritysten voittoihin valuvilla Kela-korvauksilla tilannetta ei korjata. Kela-korvauksista hyötyvät pääasiassa ne, jotka yksityisiä

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

pystyvät käyttämään ilman Kela-korvauksen nostoakin. Järkevämpää ja vaikuttavampaa politiikkaa olisi kohdentaa rahoitus hyvinvointialueille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.52 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! En yleensä toisten puolueiden ja edustajien puheista paljon täällä puhu, mutta sen verran monta tekstiviestiä on tullut, joissa on ihmetelty erään ei-keskustalaisen puolueen edustajien kielenkäyttöä, että jos voi sanoa näin, nättisti sanottuna, jos perussuomalaisilla olisi joku supervoima, niin se on varmaan asian viereistä puhuminen. Perussuomalaisten vaalilupaukset ovatkin paljastuneet todelliseksi hunaja-ansaksi aika monellakin tapaa. Maku on kyllä osoittautunut useammalla kuin yhdellä tapaa karvaaksi. Mutta jospa nyt koitan itsekin palata tähän sote-asiaan.

Valtio edellyttää Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisalta välittömiä toimia sairaalaverkon ja kiinteistöjen suhteen. Valtiovarainministeriön haltuun siirtyneet sotien ohjausneuvottelut jatkavat hallituksen linjaa, jossa hyvinvointialueiden itsenäisyyttä ajetaan alas pakottavalla lainsäädännöllä ja rahoitusleikkauksilla. Eloisan saama ohjaus kertoo siitä, että hallitus ei halua antaa hyvinvointialueille aikaa odottaa edes tämän pakottavan lainsäädännön voimaantuloa sairaalaverkon osalta. Lain käsittely on täällä eduskunnassa kesken, mutta päätökset pitäisi tehdä jo ennen kuin tiedetään, mitä tarkalleen ottaen lakiin tullaan kirjoittamaan. Tästä kertoo ministeriöiden suositus siitä, että alueen on välittömästi sopeutettava erikoissairaanhoidon kustannuksia suhteessa palvelutarpeeseen ja uudistettava sairaalapalvelujen työnjakoa, eikä Eloisa edes kuulu näiden viiden tarkkailuluokalla olevan hyvinvointialueen joukkoon.

Arvoisa puhemies! Otsikko Mediutusten artikkelista viime viikolta: ”Tuore selvitys: Näin paljon hinnat nousivat, kun iso ketju osti pienen lääkäriketjun”. Artikkelissa Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimusohjaaja Riku Buri kertoo lääkäripalveluiden keskittymisen vaikutuksesta hintoihin: ”Kun iso ketju osti pienemmän lääkäriklinikan, nousivat vastaanottojen hinnat noin kymmenellä prosentilla, lisäpalveluiden, kuten kuvantamisen ja laboratoriokokeiden hinnat peräti 20 prosentilla. Lisäpalveluiden hinnoista päättää ketju, eikä ammatinharjoittajana toimiva lääkäri. Hintojen nousuun vaikutti myös tuplamarginalisatio. Pienen klinikan omistajat olivat lähes aina itse lääkäreitä. Ison ketjun kohdalla ammatinharjoittajana toimiva lääkäri sen sijaan maksaa osan palkkiostaan ketjulle vuokran muodossa samalla, kun potilas maksaa ketjulle poliklinikka- ja Kanta-maksun”, sanoo Buri. Edelleen artikkelissa todetaan, että varsinkin lääkäripalveluissa pienten klinikoiden ja isojen ketjujen välinen hintaero on merkittävä. Ajokortin uusiminen yli 70-vuotiaalle maksaa Terveystalossa 270 euroa ja pienellä klinikalla 70 euroa.

Arvoisa puhemies! Joku saattaa muistaa vanhan tarinan siitä, millainen urheilulaji pikaveneily on: alan harrastajan mukaan se on sama kuin istuisi alasti kylmällä vedellä täyteen ammeessa, samalla repien 500 euron seteleitä, ja joku hakkaa pesäpallomailalla selkään. [Naurua — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kuulostaa tutulta!] — Aivan. — Samat tunnelmat ovat hallituksen sote-logiikkaa ihmetellessä: hoitoa odottava kansalainen istuu alasti hallituksen kylmällä vedellä täyttämässä ammeessa, ja julkista terveydenhuoltoa lyödään pesäpallomailalla niin pakottavan lainsäädännön kuin rahoitusleikkausten kautta.

Yksityislääkärin asema suuressa lääkäritalossa on arvaamaton ja suojaton, kuvaavat Terveystalossa, Mehiläisessä ja Pihlajalinnassa työskentelevät lääkärit. Suora lainaus Lääkärilehden artikkelista otsikolla ”Ota tai jätä”: ”Hallituksen hellimä yksityinen kenttä ra-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

hastaa terveydenhuoltoa kahdesta päästä. Verovarot kelpaavat hintojen nostoon ja samaan aikaan näiden firmojen palkkalistoilla työskentelevien ja elinkeinoa harjoittavien lääkäreiden asemaa ajetaan torpparin rooliin. Uusia asiakkaita sen sijaan Kela-korvausten käyttäjiin ei juurikaan näytä tulevan. Samat suuret kaupungit ja niiden lähikunnat ovat jatkossakin tilastojen kärjessä tuen käyttäjinä. Ero esimerkiksi itäiseen Suomeen on merkittävä. Hyvätuloisia palkitaan ja pienituloisten palveluja viedään päivä päivältä kauemmaksi näiden päätösten seurauksena.” Kuten eräs haastateltava Lääkärilehdessä kuvaavasti kertoo: ”Asiat ovat menneet huonompaan suuntaan. Tulos ja tienaaminen ovat tärkeitä, mutta fokus on siirtynyt potilaasta voiton tuottamiseen. Aiemmin oltiin potilaan kanssa yhteistyössä, nyt hän on jäänyt rahan tekemisen välineeksi.” Artikkelissa kerrotaan, miten lääkefirmat kasvattavat jatkuvasti omaa osuuttaan potilaan laskutuksesta tuomatta kuitenkaan mitään lisäarvoa sillä potilaalle. Enimmillään se voi olla lähes puolet potilaan maksamasta palkkiosta. Jos lääkäri arvostelee tilannetta, voi hän menettää vastaanottonsa.

Arvoisa puhemies! Näyttää päivä päivältä vahvemmin siltä, että hallituksen sote-venkilpailun tuloksella ei ole hallitukselle väliä. Pääasia on, että saa olla eri mieltä edellisen hallituksen kanssa. Ja huonoon tulokseen syyllisiä hallituksen mielestä ovat edellisen hallituksen lisäksi nykyiset hyvinvointialueiden päättäjät, ilmeisesti myös puoluekantaan katsomatta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman on poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä unohdetaan tämä sote-uudistuksen perimmäinen iso tavoite, että kansalaisille tarjotaan yhdenmukaisia palveluja ja niitten pitää olla saatavilla, jos noin lyhyesti sitä kuvataan.

Sitten toinen asia, joka tässä unohdetaan, joka tuossa debatissa tuli esiin, on, että sote-uudistusta tehtiin se 17 vuotta ja sitten kun se saatiin pystyyn, niin sinä aikana, kun tätä valmisteltiin, kunnilla ei ollut samanlaista kehittämistyötä meneillään, joka olisi pitänyt olla, ja sen takia sinne jäi paljon palvelujen kehittämistarpeita ja muita. Nyt kun sitten tämä kehikko — sote-alueet, hyvinvointialueet — on synnytetty, se on ollut mahdollista, ja heti sitten alkuvaiheessa kaikki ne ovat ruvenneet aika paljon tekemään uusia asioita, ja se kokonaisuus on kehittynyt myönteisellä tavalla kuitenkin monelta osin. Siinä mielessä me aina unohdetaan tämä puoli, että mistä tämä palvelutarpeitten kehittäminen ja toimintojen kehittäminen johtuu.

Hallituksen toimet tällä hetkellä ovat melko ristiriitaisia, kun katsotaan tätä kokonaisuutta. Ensinnäkin leikataan monin tavoin hyvinvointialueitten rahoituksesta hoitotakuuseen ja hoitotakuuta pidentämällä ja niin poispäin, ja sitten kun pitäisi laittaa perusterveydenhuoltoon panostuksia, niin niitä ei ole. Saatavuus heikkenee ja pääsy vaikeutuu, koska säästää pitää. Eli painopisteen siirto sinne perusterveydenhuoltoon pitäisi saada aikaiseksi, ja sitä ei tällä tänään paljon esillä olleella omalääkärimallilla pystytä tekemään. Se auttaa siinä, mutta se on vain yksi väline. Sinänsä hyvä asia, mutta siitäkin puuttuu rahoitus ja vähän miten se aiotaan tehdä, eli resurssit.

No, kaiken kaikkiaan nämä toimenpiteet, mitä on tehty, eivät ole liittyneet pelkästään hoitotakuuseen. Siellä on laskettu ympärivuorokautisen hoivan hoitajamitoituksia ja nostettu asiakasmaksuja ja samalla vähennetty alueitten rahoitusta, ja niin poispäin. Pahentuneet ongelmat koko ajan vain heikentävät hyvinvointialueitten tilannetta, vaativat sopeu-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

tustoimia ja ajavat hyvinvointialueet leikkausten ja näivettämisen kierteeseen. Sitähän tässä ei olla haluttu. Nyt alueille pitäisi antaa työrauha suunnitella ja tehdä asioita pitkäjänteisesti. Täällä on puhuttu, että alueille halutaan antaa rahaa, mutta minä sanon, että alueille pitäisi antaa nyt aikaa tehdä asioita. Se on ehkä kaikkein tärkein viesti, mitä täältä pitäisi mennä: aikaa niitten asioiden toteuttamiseen. Sen takia tätä alijäämän kattamisaikaa pitäisi pidentää, jolloin sitä lisäaikaa tulisi eikä tarvitsisi ryhtyä tarpeettomiin toimenpiteisiin, joilla hyvinvointialueitten toiminta menee sellaiseksi, että säästetään siitä kohdasta nyt lyhytjänteisesti, joka sitten pitkällä aikavälillä tuo lisäkuluja.

Mielenkiintoista on tässä seurata myös tätä rahoitusta. Tässä puhutaan aika paljon, että nyt sinne laitetaan 2,2 miljardia euroa rahaa, mutta koko ajan unohdetaan, että 1,4 miljardia siitä on vuoden 23 rahoitusta ja että meidän rahoituksen tasapaino on ollut jo selvästi alimittainen. Tästä kertoo hyvin se, että jos katsotaan hyvinvointialueita noin kaiken kaikkiaan, niin kumulatiivinen alijäämä, noin karkeasti ottaen, vuosina 23 ja 24 on suuruusluokaltaan vajaa 500 euroa per asukas, suurin piirtein, ehkä puolet kumpanakin vuonna, eli noin 230—250 euroa per asukas, siinä haarukassa. Ne erot ovat alueitten välillä tosi isot, ja ne kertovat, että kyllä, hyvinvointialueilla tarpeeseen nähden on erittäin iso vaje rahasta. Sitten jos tätä verrataan myös siihen, mitä tämä tarkoittaisi, jos tämä 240 euroa olisi ollut kunnilla, niin suuruusluokaltaan se käytännöllisesti katsoen olisi ollut yhden veroprosentin verran korotustarvetta, pelkästään tästä. [Puhemies koputtaa] Eli tästä on jotain hyvääkin tullut, sillä kunnat eivät ole tämän johdosta veronkorotusta tekemässä, kun se on nytten valtion rahoittama. [Puhemies koputtaa] Tämä muutos tässä on hyvä asia, jos tästä jotain hyvää pitää sanoa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

19.02 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Tässä sote-keskustelussa tosiasioidella on ollut paikoin hyvin vähän sijaa, ja olen siitä surullinen. Hallitus väittää, että sotesta ei leikata — kun näin väitätte, niin kertokaa, miksi hyvinvointialueilla suljetaan terveyskeskuksia, kuten meidän alueella aiotaan sulkea seitsemän 30:stä. Entä miksi yöpäivystyksiä lakkautetaan esimerkiksi Oulaskankaalla ja Raahessa? Lisäksi HUS — joka ei ole sote-uudistuksessa ollut mukana eli ei ole tässä keskustan maakunnallisessa mallissa, niin kuin täällä on tullut esille — joutuu irtisanomaan jopa 800 työntekijää ja sulkemaan Lohjan synnytys-sairaalan. Siinäpä miettimistä. Järkikin sen kertoo, että teidän väitteenne ei pidä paikkaansa. Kyllä tosiasioiden pitäisi tässä salissa kuitenkin pystyä puhumaan.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus syntyi viime vaalikaudella erittäin pitkän väennön jälkeen ja kaikkien puolueiden yhdessä hyväksymänä. Sitä ennen uudistusta oli valmisteltu kaikkien puolueitten toimesta yli kymmenen vuotta. Tämäkin on täällä salissa haluttu tänä päivänä kiistää. Pitää muistaa, mikä oli sote-uudistuksen tärkein tavoite: turvata tasa-arvoinen hoitopaikka ja parantaa palveluiden saatavuutta. Tämä ei voi toteutua, jos emme kuuntele hyvinvointialueitten todellisuutta. Palveluita ajetaan alas ja henkilöstöä irtisano-taan.

Täällä on paljon väännetty kättä siitä, miksi sote-alueilla rahat eivät juuri nyt riitä. Kun sote-uudistuksesta ja rahoituksesta päätettiin kesällä 2021, siis kesällä 2021 päätettiin rahoituksesta, silloin ei voitu tietää seuraavia kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä: koronasta johtuva hoitovelka, toiseksi inflaation raju nousu, kolmanneksi korkokustannusten nousu, neljänneksi sote-kiinteistöjen vuokramenot, viidenneksi hoitajien palkkaratkaisu, kuuden-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

neksi lakot, seitsemänneksi kuntien alibudjetointi sote-kiinteistöissä, ja vielä viimeisenä keikkalääkärimenot, jotka räjähdysmäisesti kasvoivat loppuajasta. Kaiken kaikkiaan vuonna 2022 kustannukset nousivat jopa 7,4 prosenttia, mutta vuoden 2023 määrärahat budjetoitiin ennen tämän tiedon selviämistä. Siksi rahoituslaskenta epäonnistui. Ja tämän alirahoituksen päälle hallitus tekee isoja leikkauksia.

Arvoisa puhemies! On paikallaan puhua siitä, mikä on keskustan oma ratkaisu sote-palveluiden pelastamiseksi. Aivan ensiksi, ja isoimpana erona, me emme leikkaisi sote-palveluista — siis me emme leikkasi sote-palveluista. Jo tässä on 2,25 miljardin euron kokoinen ero. Toiseksi, me antaisimme hyvinvointialueille kaksi vuotta lisää aikaa sopeuttaa taloutensa. Tämä kuulostaa kenties pieneltä asialta, mutta jos näin toimittaisiin, hyvinvointialueiden ei tarvitsisi juuri nyt tehdä niitä todellisia lyhytnäköisiä leikkauksia, jotka tulevat lisäämään kustannuksia tulevaisuudessa. Lisäksi suuntaisimme resursseja perusterveydenhuollon parantamiseen, ottaisimme käyttöön omalääkäri- ja omahoitajamallin, joka tuo jatkuvuutta ja helpottaa ruuhkia, siirtäisimme matkakorvaukset Kelalta hyvinvointialueille ja vähentäisimme sääntelyä, jotta hyvinvointialueet voivat itse päättää, kuinka järjestävät palvelut tehokkaimmin. Hyvä hallitus, tarttukaa näihin tekoihin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

19.07 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Rupesin tänään pohtimaan tätä hallitusohjelman nimeä, joka on siis nimetty Vahva ja välittävä Suomi, ja koska aikaa on vähän, niin keskityn tuohon välittävä-sanaan. Rupesin katsomaan täältä suomen sanakirjasta, ja ”välittävä” on siis adjektiivi, joka tarkoittaa ’jokin, joka välittää tai on yhteydessä johonkin muuhun, huolehtiva tai empaattinen’. Esimerkkilause: ”Hän on hyvin välittävä ystävä, joka aina kuuntelee ongelmiani.” Sanaa on myös kuvailtu näin: ”Välittävä on adjektiivi, joka kuvaa henkilöitä tai asioita, jotka toimivat linkkinä, tukevat tai huolehtivat toisista. Se voi viitata myös kykyyn ymmärtää ja jakaa toisten tunteita, mikä on tärkeää sosiaalisissa suhteissa. Välittävä henkilö on usein empaattinen ja valmis auttamaan muita heidän tarpeissaan.” Sitten vielä kysyin tekoäly ChatGPT:ltä, kerrotko sanan ”välittävä” ydinviestin, ja sieltä tuli tällainen vastaus: ”Sanan välittävä ydinviesti liittyy huolenpitoon, empatiaan ja toisten huomioimiseen. Se kuvastaa kykyä osoittaa välittämistä, olipa kyse fyysisestä, henkisestä tai emotionaalisesta tuesta. Sana herättää mielikuvan lämpimästä, yhteisöllisestä asenteesta ja pyrkimyksestä edistää toisten hyvinvointia.”

Minun mielestäni tuo välittävä-sana ei kuvasta tämän Suomen hallituksen politiikkaa, ja ehdotankin, että te vaihdatte tuon hallitusohjelman nimen. Minulla on uusi nimi mietittyinä. Se olisi tämmöinen kuin Vahvoista ja varakkaista välittävä Suomi. Minusta tuo sopii paremmin, koska tuo välittävä-sana ei millään osu tuohon, mitä tällä hetkellä tapahtuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.09 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tästä edustaja Merisen hyvästä puheenvuorosta voisi vielä jatkaa, että tietenkinhän tämä välittävä-sana voisi viitata myöskin sinne hallituksen tekemiin muutoksiin alkoholipolitiikkaan ja alkoholiin liittyviin lakeihin, ja tietysti ne liittyvät myöskin tänne sosiaali- ja terveystalouteen ja so-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

siaali- ja terveyspalveluihin mitä suurimmissa määrin, mutta en mene siihen nyt tässä kohtaa enempää.

Todellakin nämä hallituksen tekemät sosiaali- ja terveyspalveluitten leikkaukset näkyvät nyt tuolla hyvinvointialueilla. Varmasti jokainen on nähnyt, että yt-neuvotteluja käydään, ja tietysti se, mikä nyt meitä keskustalaisia erityisesti huolettaa, on tämä, että suurella kiireellä näitä eri palveluja ollaan tällä hetkellä ajamassa alas.

Pari konkreettista esimerkkiä tuolta omalta alueelta:

Äitiysneuvolapalvelut ovat tällä hetkellä uhattuina monessa pienessä kunnassa, ja tietysti se ihmetyttää, että kun me tässäkin salissa ollaan paljon puhuttu syntyvyydestä ja puhutaan siitä, että se syntyvyys, lasten määrä, on ehkä kaikista suurin ja kaikista polttavin meidän kansakunnan ongelmista, niin samaan aikaan tietyt porukat ovat valmiita sitten ajamaan pois tätä meidän historiallista saavutusta, kuulusaa neuvolajärjestelmää. En ymmärrä tässäköön kohtaa, miksi on järkevämpää äitien, vauvojen ja lasten ajaa sen palvelun perässä, kun voisi se hoitaja tulla sinne omalle kotipaikkakunnalle ja tarjota senkin lähipalveluna. Toivon, että tätä voidaan yhdessä niin täällä valtion päässä huolehtimalla rahoituksesta kuin myöskin sitten tuolla alueilla puolustaa. Valitettavasti vain tiedän, että esimerkiksi tuolla omalla Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole keskustan kaveriksi hirveästi näitä neuvolapalveluiden puolustajiakaan löytynyt, mutta toivotaan, että pystytään niitä myöskin säilyttämään.

No, toinen aivan yhtä perustavaa laatua oleva lähipalvelu, ehkäpä vielä tärkeämpi lähipalvelu kuin neuvolapalvelut, ovat nämä laboratorionäytteidenottopalvelut. Sama asia näissä: Itä-Suomessa on virkakunnalla ja ilmeisesti toisissa poliittisissa kerhoissakin intohimoja, että näitä näytteenottopalveluja lähdetäisiin lakkauttamaan ja keskittämään. Jälleen tullaan niihin palveluihin, että en ymmärrä, miksi ikäihmiset, mummut ja vaarit, kannattaa laittaa Kela-takseihin menemään ottamaan niitä näytteitä kymmenien kilometrien päähän. Eikö olisi järkevämpää, että se näytteenotto käy siinä lähellä vaikkapa nyt sitten kerran tai pari viikossa, niin että saadaan ne viikoittaiset tai kuukausittaiset näytteet otettua? Mutta tämä kaikki tietysti vaatii sitä, että huolehditaan siitä hyvinvointialueitten rahoituksesta, niin että näitä palveluja ei tarvitsisi pakolla ja kiireellä ajaa.

Tästä nyt päästään siihen yhteen ydinkysymykseen, yhteen keskustan pääviestiin, josta ollaan täällä tänäänkin useita puheenvuoroja käytetty: Miksi hallitus ei ole valmis jatkamaan tätä hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvollisuutta? Esitän jälleen tämän kysymyksen. Tällä on varmasti joku hintalappu, mutta siihen ei suoraan tässä kohtaa rahaa tarvita lisää. Me tiedetään, mihin alueille johtavat nyt nämä paniikissa ja kiireessä tehdyt säästöt, ja mielestäni tämä olisi hallitukselta hyvä pieni vastaantulo. Vaikka kokoomusedustajat ovat minua kovasti moittineet, että ei näitä lakeja voida muuttaa, niin kyllä tänäänkin on tuotu useamman kerran esille, että eikö nyt tämä hyvinvointialueiden alijäämien kattamisvelvoitteen pidentäminen vaikkapa kahdella vuodella todellakaan ole lakiteknisesti mahdollista. En usko siihen, vaan kyllä tämä on varmasti poliittisesta tahdosta kiinni. Toivon, että hallituspuolueet tätä vielä pystyisivät harkitsemaan ja auttaisivat näin hyvinvointialueita. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

19.15 Helena Marttila sd: Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallitus RKP:n siunauksella on ajanut hyvinvointialueet syvään ahdinkoon, ja on riski, että lakeja rikotaan ja kyky

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

hoitaa perustehtäviä vaarantuu. Rajut leikkaukset pakottavat karsimaan palveluverkkoa ja hallituksen toimesta palveluvalikoimaa. Erityisesti HUSin tilanne ja jopa 800 hoitajan irtisanominen on viimeinen pisara, jonka tulisi herättää hallitus. Oikeistohallitus ei ole millään tavalla, ei yhden ainoalla tavalla, helpottanut hyvinvointialueiden tai erikoissairaanhoidon tilannetta, vaan päinvastoin tehnyt jatkuvalla syötöllä uusia leikkauksia, jotka kohdistuvat suoraan sairaaloihin, sote-palveluihin ja heikoimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin. Viimeisimpänä hoitotakuun pidennys leikkaa hyvinvointialueilta 120 miljoonaa euroa, sosiaalihuoltoa karsitaan 100 miljoonalla, sairaalaverkkoa kymmenillä miljoonilla, ja lista jatkuu.

Samaan aikaan rahaa riittää satoja miljoonia terveysjäteille ja yksityisiä terveyspalveluja käyttäville hyväosaisille. Esimerkiksi asiakasmaksujen korotukset ja hoitotakuuseen kohdistuva miljoonaleikkaus pakottavat hyvinvointialueet entistä rajumpiin säästötoimiin. Hallitus voisi toki halutessaan perua yksityiselle terveysbisnekselle suuntaamansa tuen ja esimerkiksi laatia pelisäännöt vuokralääkärien kustannusten hillitsemiseksi tai antaa hyvinvointialueille lisää aikaa talouden tasapainottamiseen.

Henkilöstö ajetaan täysin kohtuuttomaan tilanteeseen, kun hallitus moukaroii sotetanterretta leikkauspommeillaan. Lohjan synnytysosaston henkilöstön kohtelu on tästä tärkeimpänä esimerkkinä. On järkyttävää, että henkilöstölle laaditaan jo työvuoroja joulukuulle, vaikka työntekijä ei tiedä, millä paikkakunnalla on jatkossa töissä. Tällainen henkilöstön kohtelu on käsittämätöntä alalla, joka kärsii massiivisesta työvoimapulasta ja jonka pitäisi kaikin keinoin houkutellessa työntekijöitä ja pitää heistä kiinni.

Vastuuministeri Juuso on nyt joka paikan tullen sysännyt vastuuta paikallistason päättäjien niskaan, vaikka pelin säännöt sanelee maan hallitus. Pääministeri välttelee vastuuta. Hyvinvointialueiden rahoitus tulee sataprosenttisesti valtiolta, ja näistä rahoista päättää Orpon—Purran hallitus RKP:n siunauksella. Nyt on viimeinen hetki herätä ja kantaa se vastuu, joka hallitusvastuuseen kuuluu.

Arvoisa puhemies! Tänään olemme monta kertaa kuulleet, kuinka hallitus parantaa hoitoonpääsyä, vaikka se tosiasiassa pidentää hoitotakuuta kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Jos siis varaisin ajan tänään, saisin sen lääkärille helmikuussa — helmikuussa. On suorastaan irvokasta, että hallituspuolueiden edustajat täällä kertovat uudistavansa hyvinvointialueiden palveluja, vaikka jokainen tässä salissa tietää sen tarkoittavan leikkauksia — leikkauksia esimerkiksi omaishoitajien tukeen ja henkilöstöön, palveluverkon karsimista, palvelujen keskittämistä, ja niin edelleen. Hallituksen puheet tuntuvat olevan täysin irrallaan hyvinvointialueiden todellisuudesta. Puhe siitä, että palveluja turvataan tuleville sukupolville, on harhaanjohtavaa. Hallitushan karsii palveluvalikoimaa ja viimeisimpänä sosiaalihuoltoa. Olisikin rehtiä kertoa ääneen, mitä palveluja aiotaan seuraavaksi karsia ja minkälaista hyvinvointiyhteiskuntaa hallituspuolueet tavoittelevat. Vaikutelma on, että siinä yhteiskunnassa tärkeintä on, että varakkaimmat saavat palvelunsa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

19.19 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Tässä välilyksymyksessä, johon keskusta ei halunnut koko oppositiota ottaa mukaan, paneudutaan ehkä varmasti tärkeimpään asiaan, mikä hyvinvointivaltiossa on, eli sosiaali- ja terveyspalveluihin, niihin palveluihin, jotka takaavat kansalaiselle hoitoa ja huolenpitoa silloin kun sitä tarvitsee. Siksi en tiedä, minkälaista lisäarvoa tämä keskustelu, joka nyt on useamman tunnin jo kestänyt, on tuonut

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

kansalaisille, jotka ovat tätä keskustelua seuranneet. Kun pidin tuossa tuntien aikana tukkimiehen kirjanpitoa, niin pääsin lukuun 96, eli 96 kertaa puheenvuoroissa viitattiin siihen, mitä joku on mahdollisesti edellisellä vaalikaudella tai sitä edellisellä vaalikaudella sosiaali- ja terveyspalveluista sanonut, ja sitten se käännettiin tietysti oman poliittisen argumentaation hyödyksi. Ainakin itse toivoisin, että kun tiedämme kaikki, että sosiaali- ja terveyspalvelut vievät merkittävän osan maamme budjetista ja siellä on hyvinvointialueilla eriasteisia ongelmia, kuten henkilöstöpulaa, niin keskittyisimme enemmän ehkä tähän hetkeen ja katsomaan sinne tulevaisuuteen, eikä niinkään niin, että saamme jonkun kollegamme kiikkiin siitä, että hän on saattanut olla eri mieltä viisi, kuusi tai kymmenen vuotta sitten sosiaali- ja terveyspalveluista. Tämä ehkä ihan tällaisena pienenä toiveena.

Tässä keskustan välikysymyksessä esiintyy useasti yksi sana. Se sana on ”lähipalvelut”. Se on sanana hyvin sympaattinen ja sisältää kansalaisille lupauksen palveluista, jotka ovat lähellä, mutta sen ongelma tai ehkä nimenomaan sen etu poliittisesti on se, että sen määrittely riippuu aina määrittelijästä itsestään. Jokaiselle meistä varmasti lähipalvelu on hyvinkin erilainen asia: mitä se sisältää, missä se sijaitsee, millä tavalla se on saavutettavissa? Se ehkä tekee tästä keskustelusta, kun keskustelemme lähipalveluiden turvaamisesta, varsin abstraktin monen kansalaisen kannalta. Jos tuolta nyt menee Kampintorilta kysymään ihmiseltä, mikä sinulle on lähipalvelu sosiaali- ja terveyspalveluissa, niin saat jo sieltä torilta monia erilaisia vastauksia siihen, puhumattakaan, kun siirrymme Helsingistä 200 kilometriä pohjoiseen pienelle paikkakunnalle kysymään, mikä on lähipalvelu — sieltäkin saamme erilaisen vastauksen.

Ehkä esimerkkinä Keski-Suomesta, että kun me palveluverkkoa suunnittelimme ja teimme, niin siellä muun muassa käsite ”lähipalvelu” ulotettiin ihan jo kotiin vietäviin palveluihin ja digitaalisiin palveluihin, mutta ne fyysiset kivijalkapalvelut, mitkä ehkä aina keskustelua hallitsevat, asetettiin puolen tunnin saavutettavuusmatkan sisään — siis voisi olla, että maksimissaan puolen tunnin sisällä on laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut — ja esityksessä 98 prosenttia keskisuomalaisista saatiin tuon aikamääreen sisään nykyisin käytettävissä olevilla resursseilla ja henkilöstöillä. Pidin ainakin itse sitä varsin hyvänä suorituksena virkakunnalta, mutta valitettavasti sitten ehkä meidän poliittinen tahtotilamme ei ollut riittävän valmis näin merkittävien ratkaisujen ottamiseen palveluverkon tehostamisen yhteydessä. Siihen olisi kuitenkin ollut merkittäviä tarpeita, sillä nykyisin monessa yksikössä palveluvalikoima on suppea ja hoitoa ja tutkimuksia on haettava useasta toimipisteestä, ja varsinkaan lisäpalveluita ei ole saatavilla. Lisäksi suuri osa näistä pienistä yksiköistä on auki vain tiettyinä päivinä ja aikoina viikossa, puhumattakaan siitä henkilöstöpuhlasta, mikä myös meillä Keski-Suomessa näkyy erittäin vahvasti näissä pienissä yksiköissä. Siksi siinä mielessä ainakin meillä on lähdetty siitä, että kohtuullisen kokoiset sote-yksiköt ovat yksi ratkaisu siihen, että henkilöstön jaksamisesta pidetään huolta, ammatillinen tuki löytyy ja saadaan myös ne tukipalvelut toimimaan. Tästä nimenomaan kustannustehokkuuden ja säästöjen hankkimisesta, mihin jo aikaisemmassa puheenvuorossani debatisa viittasin, on myös nähty se, että kun suorittavasta portaasta, sitä oikeasti kovaa hoitotyötä tarjoavista ammattilaisista — sosiaalityöntekijöistä, lääkäreistä ja sairaanhoitajista — pidetään kiinni, niin henkilöstöstä haettavat säästöt kohdistetaan nimenomaisesti sinne johtoon ja hallintoon, kuten meillä on tehty.

Ehkä nyt loppuun totean edustaja Reijoselle — joka nyt ei valitettavasti enää ole salissa — kun hän esitti kovan huolensa siitä, miten nämä kokouspalkkiot ja ryhmärahat nyt pursuavat hyvinvointialueilla ja vievät oikeastaan kaikki rahat sieltä hoitotyöstä, että mi-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

nulle käy ihan hyvin, että voimme leikata vaikka kaikki ryhmärahat pois, mutta tämä saat-
taa kyllä tietysti tulla edustaja Reijoselle yllätyksenä, että sillä rahalla ei ylläpidetä yhtään
terveysasemaa yhdelläkään hyvinvointialueella. — Kiitos. [Tuomas Kettunen: Edustaja
Kokolta hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.24 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! En ollut kirjoittanut tähän keskusteluun
etukäteen puheenvuoroa, vaan olen aika tarkkaan kuunnellut täällä käytyä keskustelua ihan
pienen tauon kanssa, ja kommentoin tiettyjä asioita. Varmaankin sitten, kun viisi minuut-
tia on kulunut, huomaa, että puolet asioista on vielä kommentoimatta, mutta pitäydyn toki
siinä sovitussa ajassa.

Aivan ensimmäiseksi täällä keskusteltiin muun muassa äsken mainitun Reijosen toimes-
ta siitä, kuka oikeasti kannatti sote-uudistusta ja kuka ei. En lähde käymään sitä historiaa
läpi, koska meidän kaikki tiedämme, että itse asiassa kaikki Suomen puolueet olivat yhtä
mieltä siitä, että tarvitaan yhtä kuntaa laajemmat hartiat sosiaali- ja terveydenhuollon pal-
veluiden järjestämiseen. Ovatko ne kuntayhtymäpohjaisia vai hyvinvointialuepohjaisia,
onko alueita 20, 18 vai viisi vai kymmenen — tällaisista asioista oli tietysti erilaisia näke-
myksiä, mutta se oli aivan selvä asia, että Suomi ei voinut jatkaa ainoana maailmassa kun-
takohtaisella terveydenhuollolla, jossa jopa erikoissairaanhoidon laskut maksettiin pienen
kunnan toimesta ikään kuin se olisi ollut vakuutusyhtiö. Siitä nyt ei tällä kertaa enempää.

Täällä edustajat Lyly ja muun muassa Mehtälä käyttivät erinomaiset puheenvuorot tästä
taloustilanteesta. Se helpottaa tässä omaa puheenvuoroani niiltä osin, niin että en lähde
toistamaan samoja asioita.

Kuntaliiton mukaan vuonna 23 kuntien toimintamenot kasvoivat yhdeksän prosenttia,
hyvinvointialueilla kymmenen prosenttia. Onko kunnissa ilmennyt nyt kriisi tai ongelma?
Ei, koska ne ovat hoitaneet verotuksella tämän yhdeksän prosentin kasvun. Hyvinvointi-
alueilla kasvu on ollut kymmenen prosenttia, mutta meillä nyt on tämä alijäämä syntynyt.
Edustaja Mehtälä kävi erinomaisen hyvin tämän alijäämän läpi ja totesi nimenomaan sen,
että kun vuonna 21 valmisteltiin vuoden 22 talousarvio, josta vedettiin alimittaisina suorat
johtopäätökset siitä, paljonko vuonna 23 tarvitaan rahaa hyvinvointialueiden palveluihin,
ja sitten tuli inflaatio, joka oli kymmenen prosentin luokkaa, ja palkankorotukset seitse-
män prosentin luokkaa ja sillä tavalla, niin siitä syntyi puolentoista miljardin euron alijää-
mä. Tämä juuri siellä valtiovarainvaliokunnassa käytiin seitsemän asiantuntijan toimesta
läpi, ja todettiin, että taustalla olivat nämä eri kustannuslajien kasvut, ei sote-uudistus si-
nänsä.

Kuten edustaja Lyly sanoi, jos tämä malli olisi edelleen ollut kuntapohjainen, niin tämä
olisi kunnissa tapahtunut prosentin tai jopa puolentoista veroprosenttien nostolla. Toki on-
gelma on juuri se, että se ei olisi ollut keskimäärin se, vaan se olisi voinut olla jossakin kol-
me ja jossakin vähemmän, ja se olisi ollut varsin karkea tilanne kunnallistalouden kannal-
ta.

Otin tässä esille kansliapäällikkö Juha Majasen lausunnon noin kuukausi sitten. Ylen
uutisen väliotsikko kuuluu näin: ”Kansliapäällikkö antaa alueille lisää aikaa”. Sen jälkeen
tässä on sitten käyty läpi tätä asiaa, ja tässä on suora lainaus: ”Valtiovarainministeriön
kansliapäällikkö Juha Majasen mukaan alueita ei ole tarkoitus rangaista, vaikka kertynyttä
alijäämää ei onnistutakaan kattamaan määräaikaan eli vuoteen 2026 mennessä. Esimerkik-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

si Päijät-Hämeen hyvinvointialuejohtaja Petri Virolainen kertoi, ettei Päijät-Häme enää edes tavoittele alijäämän kattamista sovitussa ajassa” — niin kuin ei kymmenkunta muutaakaan hyvinvointialuetta. Oma alueeni tavoittelee sitä ja on ensi vuodelle merkinnyt 55 miljoonaa ylijäämää, mutta silti jäisi 250 miljoonaa ylijäämätarvetta vuodelle 26, mikä on aivan mahdotonta tietenkin, eli se on pitkälti paperilla oleva suunnitelma. Tämä on se reaalitilanne. Tämä tiedetään valtiovarainministeriössä.

Itse en nyt niinkään tässä pitäisi kaikkein suurinta ääntä siitä, ollaanko tehtävämuutoksilla tehdyillä leikkauksilla vähentämässä 288 miljoonaa, niin kuin budjettikirjassa lukee. Ja sitten en myöskään pidä siitä keskustelusta — kun me olemme kaikki täällä mielestäni järkeviä ihmisiä — että laitetaanko lisää rahaa kaksi miljardia vai ei. Jos rahoituksen lisäys johtuu vuoden 23 alijäämästä jälkikäteistarkistuksena ja indeksikorotuksesta, se on toki aivan eri asia kuin se, onko se reaali kasvua vai ei.

Olennessa ongelma hyvinvointialueilla on se, että neljässä vuodessa ei pystytäkään kattamaan alijäämää, joka on syntynyt kahtena vuonna, ja vain kahtena tulee jälkikäteistarkastus tälle ajanjaksolle. Se on mahdoton tehtävä, ja se on johtanut ja johtamassa mahdottoimiin leikkauksiin siellä alueilla. Tässä pitäisi valtion ja hallituksen tulla vastaan, ihan niin kuin VM:n kansliapäällikkö tässä suoraan toteaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

19.30 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tänään on tosiaan käsittelyssä välikysymys sosiaali- ja terveyspalveluiden pelastamisesta. Välikysymys on, niin kuin tiedämme, ehkä se vahvin väline puuttua hallituksen toimintaan, ja nyt kun on kyse sosiaali- ja terveyspalveluista, eli meidän kansalaisillemme ehkä niistä kaikkein tärkeimmistä ja meidän hyvinvointialueillemme kaikkein tärkeimmistä peruspalveluista, niin kyllä silloin on ehkä perusteltuakin tätä välikysymysvälinettä käyttää, ja onhan sitä jo käytetty aiemminkin.

Huoli sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä hyvinvointialueilla on suuri ja kasvava. Kuitenkin näyttää siltä, että tämä huoli vaikuttaisi kaikuvan kuuroille korville meidän hallituksen osalta.

Me tiedetään, että sote-uudistusta yritettiin tehdä lähes parin vuosikymmenen ajan. Edellinen, Marinin hallitus onnistui tämän sote-uudistuksen sitten toteuttamaan valuvikoiin päiviin, jos näinkin halutaan todeta, mutta alusta asti me olemme myöntäneet, että se on selvää, ettei sote-uudistus tule kerralla valmiiksi. En usko, että varmaan kukaan tässä salissa on kuvitellut, että näin valtava uudistus olisi voitu kerralla valmiiksi saattaa.

Vaikuttaakin siltä, että hallitus on ikään kuin ymmärtävinään tämän asian mutta tekee kuitenkin kaikkensa, että vasta aloittaneiden hyvinvointialueiden olisi mahdollisimman vaikeaa saada toteuttaa sitä tehtävää, mikä niille on annettu.

Hyvinvointialueiden tulisi saada aikaa rauhoittaa toimintaympäristöään. Tästä esimerkkinä muun muassa se, että hyvinvointialueilla on luotu kohtuuttomat säästöolettamat lyhyen ajan sisällä. Tämä on pakottanut lukuisat hyvinvointialueet tekemään hätiköityjä leikkauksipäätöksiä — niin kuin me olemme täällä salissa useita esimerkkejä kuulleetkin — perusterveydenhuollon palveluihin ja sosiaalipalveluihin.

No, yhtenä esimerkkinä nostan vielä edelleen tässä esiin kotimaakuntaani Varsinais-Suomea ja kotikuntaani Saloa, missä hoitoonpääsyä on heikennetty huomattavasti. Näin on tehty esimerkiksi terveysasemia lakkauttamalla. Täällä tietysti keskustelussa on noussut

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

esiin, että niinhän niitä on ollut tarkoituskin lakkauttaa, mutta haluaisin kuitenkin nostaa esiin, että esimerkiksi näillä terveysasemilla, mitkä on tietynlaisella kovalla säästöpainella ja kiireellä meidän alueella lakkautettu, on ollut sitoutuneita terveyskeskuslääkäreitä, jotka ovat toimineet siellä alueella, entisissä kuntakeskuksissa siellä kuntaliitosalueella Sallossa. Kolme kappaletta tällaisia terveysasemia lakkautetaan — sitoutuneet lääkärit, ei vuokralääkäreitä lainkaan paikalla, tuntevat omat asiakkaansa, ja eivät lähetä turhiin ylimääriisiin tutkimuksiin. Nyt tällaiset yksiköt hajoavat kiireellisissä säästöpainneissa, kun me tiedetään se, että tavallaan säästöjen hakeminen sieltä lyhyen ajan sisällä on pakko kohdistaa tällä lailla palveluverkkoon, jota ei laki sinänsä niin vahvasti suojele. Mutta tässä me on romutettu ikään kuin pakon sanelemana tällaista omalääkärimallia.

No, sitten näihin terveysasemien lakkauttamisiin liittyviin keskusteluihin omalla hyvinvointialueellani: Hyvinvointialueen johdolle esitin silloin kysymyksen, että mikäli meille Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle kuuluisi esimerkiksi Kela-kyytien järjestäminen, niin olisiko tämä palveluverkkoratkaisu sitten samanlainen teidän kynästäanne, ja meidän toimiva johto ilmoitti, että todennäköisesti ei. Tavallaan sekin kuvastaa sitä, että kun näitä nopeita säästöpäätöksiä tehdään, niin miten ikään kuin lyhyellä harkinta-ajalla ja vaikutusten arvioinneilla näitä sitten tehdään. Eli kun ei se kerran vie meidän hyvinvointialueen kustannuksia, niin silloin säästö on olemassa, vaikka me tiedetään, että kaikki tulee kuitenkin samasta kukkarosta, eli valtion kukkarosta.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla on ollut käytännössä vain yksi pyyntö: se, että alijäämän kattamisvelvoitetta pidennettäisiin ja alueet saisivat hieman pidemmän ajanjakson toimintojensa järjestämiseen järkevästi. Pyyntö ei ole mielestäni kohtuuton. Samaan aikaan pääministerimme vaatii ymmärrystä sille, että valtion tulee saada aikaa oman taloutensa tasapainottamiselle kaksi vaalikautta. Hyvinvointialueet on nyt laitettu mahdottoman paikan eteen. Pääministerin taannoisen tiedonannon suurin uutinen olikin, ettei hallitus anna mitään armoa hyvinvointialueille. [Puhemies koputtaa]

Oman omituisuutensa tälle julkisten sote-palveluiden kurittamiselle tekee myös se, että yksityisille terveysjäteille kaadetaan samalla rahaa, vaikka senkin vaikuttavuus on osoitautunut vähintäänkin vaatimattomaksi. [Puhemies koputtaa] Herääkin vahva epäily siitä, että koko tämä julkisten sote-palveluiden kurittaminen ja suoranainen alasajo ovat vain tapa ajaa edellisen kauden karille ajanutta valinnanvapausmallia.

Arvoisa puhemies! Petteri Orpon hallituksen sosiaali- ja terveystalitiikka on ollut kansalaisten näkökulmasta tuhoisaa. [Puhemies koputtaa] Sen sijaan, että se tarttuisi toimeen ja aidosti kuulisi hyvinvointialueiden huolia ja antaisi niille riittävästi aikaa ja resursseja toimintojensa tehokkaaseen järjestämiseen, [Puhemies koputtaa] Orpon hallitus edustajiensa säestyksellä tyytyykin syyttelemään sosiaali- ja terveyspalveluiden hallintomallia, vaikka olemme saaneet kattavat selvitykset siitä, [Puhemies koputtaa] että kustannusten kasvu sote-palveluissa johtuu pääosin inflaatiosta, palkkaratkaisuista ja palvelutarpeen kasvusta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

19.37 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tänään julkaistussa Evan analyysissä saatiin huolestuttavia tuloksia siitä, miten suomalaiset näkevät terveydenhoitojärjestelmän kehityksen parin kolmen seuraavan vuoden aikana. Lähes 70 prosenttia vastaajista näki, että terveydenhuollon toimivuus kehittyi nykyistä huonommaksi. Kansalaispulsso-kyselyissä on

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

puolestaan kartoitettu luottamusta erilaisiin tahoihin, myös terveydenhuoltoon. Niissä on huomattavaa, että pienituloiset luottavat vähemmän terveydenhuoltoon kuin keski- ja hyvätuloiset. Viimeisimmässä Kansalaispulssissa vain 52 prosenttia luotti melko paljon tai täydellisesti terveydenhuoltoon, kun taas hyvätuloisten osalta osuus oli 69 prosenttia.

Näiden tulosten pitäisi herättää hallitus. Meidän on onnistuttava vahvistamaan kaikkien suomalaisten luottamusta terveydenhuoltoon, mutta olen huolissani siitä, että Orpon hallitus keskittyy edelleen suosimaan yksityistä terveydenhuoltoa julkisen kustannuksella. Julkisella puolella hoitoonpääsy on mahdollista kaikille tulotasosta riippumatta, mutta yksityiselle hoitoon pyrkivät vain ne, joilla on siihen jo entuudestaan varaa. Sen takia leikkaukset, joilla heikennetään julkisen puolen terveyspalveluita, osuvat kaikkiin suomalaisiin. Samalla yksityisen terveydenhuollon suosiminen vie valtion rahoja terveysjättien taskuun.

Arvoisa puhemies! Vasta muutama vuosi sitten aloittaneiden hyvinvointialueiden tilanne on vaikea. Vaikeaksi sen tekee se, ettei hallitus suostu auttamaan hyvinvointialueita millään tavalla vaan keskittyy vain kiristämään säästönaruja. Myöskään lisääntymistä alijäämien kattamiseen ei suostuta myöntämään, vaikka se ei keinona maksaisi mitään. Miksi näin, pääministeri Orpo? Ilman alijäämien kattamiseen annettua lisääntymistä hyvinvointialueet joutuvat valitsemaan kahden laittomuuden väliltä: ihmisten hoitamisen tai budjetissa pysymisen.

Edeltävän hallituksen syyttäminen hyvinvointialueiden ongelmista muuttuu koko ajan vain vaikeammaksi, eikä tällaisen väittäminen ole tottakaan. Sote-uudistus oli välttämätöntä tehdä, ja ilman sitä oltaisiin vieläkin vaikeammassa tilanteessa. Asiantuntijat ovat myös todenneet, ettei kustannusten nousu ole johtunut sote-uudistuksesta, vaan siihen ovat vaikuttaneet palkkaratkaisu, poikkeuksellinen inflaatio ja vuokralääkärikustannusten nousu.

Nyt valtiovallan on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueet voivat toimia parhaalla mahdollisella tavalla. Uudistuksessa luotiin vasta rakenteet järjestelmälle. Muutos aiempaan on ollut valtava, ja siksi on luonnollista, että hyvien tulosten näkemisessä voi kestää pitkänkin aikaa. Sote-uudistusta ei tehty pikavoittojen toivossa vaan pitkän tähtäimen toimivuutta ajatellen, mutta hyvinvointialueetkaan eivät voi onnistua, jos hallitus ei auta niitä ratkaisemaan ongelmiaan ja keskittyy vain leikkaamaan.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten luottamusta sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuuteen ei paranneta sillä, että pidennetään hoitoonpääsyä. Pidän hallituksen päätöstä pidentää hoitotakuuta 14 päivästä kolmeen kuukauteen äärettömän huonona. Jokainen voi ajatella omalla kohdallaan, miltä jopa kolmen kuukauden odottaminen ja huolen aiheuttama epävarmuus tuntuvat, kun huomaa esimerkiksi patin ihollaan tai jalka on kipeänä. Kolmessa kuukaudessa ihmiselle voi myös ilmaantua muita oireita ja kysymyksiä, jolloin käyntiin varattu aika osoittautuu liian lyhyeksi sen viimein koittaessa. Tällöin hänestä voi ymmärrettävästi tuntua siltä, ettei häntä ole kuultu ja ettei hoitoa vaivoihin ole saatu. Myös sote-alan ammattilaisten työkuorma kasvaa ja jaksaminen heikkenee, jos kiire on jatkuvaa ja olosuhteet eivät mahdollista työn tekemistä niin hyvin kuin haluaisi.

Hoitotakuusta poistettava 120 miljoonaa on vain yksi monista hallituksen sote-leikkauksista ensi vuonna. Hyvä hallitus, tämäkö on todella teidän taktiikkaanne siihen, että suomalaiset voivat luottaa terveydenhuollon toimivan myös tulevaisuudessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen taitaa olla poissa, edustaja Kvarnström poissa. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

19.42 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Äskettäin hyvinvointialueet saivat tietää, että ministeriöt valmistautuvat ottamaan talousvaikeuksissa olevia hyvinvointialueita erityistarkkailuun. Tarkkailuun joutui kuusi aluetta, oma hyvinvointialueeni Lapin hyvinvointialue mukaan lukien. Käytännössä tämä tarkoittaa valtiovarainministeriön johdolla käytävien ylimääräisten keskustelujen aloittamista kyseisten alueiden kanssa. Ministeriöstä on vakuuteltu, että tämä ei ole arviointimenettelyn esiaste, mutta ministeriöt edellyttävät rohkeaa uudistamista ja talouden tasapainottamista. Tämä on tukiprojekti, ei rankaisuprojekti, on kuulunut. Kaikkien hyvinvointialueiden kanssa käynnistyvät lakisäätöiset neuvottelut palveluiden järjestämiseen, talouteen ja uudistumiseen liittyen. Erityistarkkailuun joutuneiden alueiden kanssa käydään lisäksi tarkentavat keskustelut syksystä alkaen, joissa mietitään erikseen valtion mahdollista muutostukea alueen uudistumiseen. Investointien ohjausta tullaan tiukentamaan hallituksen linjausten mukaisesti.

Tämä ministeri Ikosen kommandoisku kuuteen hyvinvointialueeseen on herättänyt huolta, koska se tuntuu perustuvan hyvin ennen aikaiseen ja vajavaisesti vertailukelpoiseen tietoon siitä, missä tilassa kustannusten kehitys eri hyvinvointialueilla on. Nämä toimet eivät perustu mihinkään lainsäädäntöön, ja kriteeritkin ovat jääneet epäselviksi, miksi juuri nämä alueet valikoituvat tarkkailuluokalle. Selkeyttämisen vuoksi kaikki se lisäraha, joka tulee hyvinvointialueille ensi vuonna, perustuu viime vaalikauden lainsäädäntöön. Kaikki se raha, mitä sieltä viedään pois, perustuu tämän hallituksen päätöksiin.

Asiakasmaksuja nostetaan 150 miljoonalla eurolla. Asiakasmaksujen muutosten taustalla on ilmeisesti ajatus, että asiakasmaksuja korottamalla voidaan vähentää sitä määrää, jolla valtion tulee rahoitusperiaatteen toteuttamiseksi rahoittaa hyvinvointialueita. Rahoitusperiaate on kuitenkin riippumaton asiakasmaksuista. Muualta tuleva rahoitus ei voi vähentää sitä määrää, jonka valtio on velvollinen rahoitusperiaatteen nojalla suorittamaan. Rahoitusperiaatehan edellyttää, että kun valtio antaa itsehallinnollisille yksiköille tehtäviä, se samalla tästä aiheutuvia kustannuksia korvaamalla takaa tosiasialliset mahdollisuudet hoitaa näitä tehtäviä. Jos asiakasmaksuja korottamalla voitaisiin vähentää valtion rahoitusperiaatteeseen pohjautuvaa rahoitusosuutta, vastuu rahoitusperiaatteen toteuttamisesta siirrettäisiin valtiolta asiakkaille.

Me emme saa pelastettua palveluita tai oikaistua hyvinvointialueiden kustannuskehitystä, jos valtio kiristää vyötä taloudessa niin paljon, että se halvaannuttaa hyvinvointialueet. Nyt pitäisi lähteä tekemään rohkeita uudistuksia sisällön kautta, pitäisi esimerkiksi saada läpinäkyvä kustannuslaskenta kaikkialle, jotta voitaisiin vertailla näitä kustannuksia hyvinvointialueiden kesken ja siten myös yksityisten palveluntuottajien kesken. Koko uudistuksen pohjanahan oli se perusajatus, että mahdollisimman laajalti päästään vertailukelpoisesti tietopohjaiseen johtamiseen, jolla pystyttäisiin saamaan tuottavuushyötyjä koko maassa. Siinä pitkälti lasketaan sen varaan, että THL:n ja ministeriöiden tuottama vertailukelpoinen tieto olisi mahdollisimman nopeasti käytettävissä ja sen pohjalta pystyttäisiin tekemään sitten tuottavuutta parantavia ratkaisuja ja pystyttäisiin saamaan kustannuskehitys hallintaan.

Rahoituksen muutos on ollut iso. Vanha tyylikään, jossa erikoissairaanhoidon kulut heiluttivat kunnan taloutta ennakoimattomalla tavalla eikä kunnalle jäänyt muuta kuin maksajan rooli pystymättä vaikuttamaan erikoissairaanhoidon kulukehitykseen, ei ollut tyydyttävä. Tässä mallissa valtio vastaa rahoituksesta. Nyt valtiolla ei ole ollut kuin niukkuutta jaettavana, ja hyvinvointialueet ovat säästäneet kotikutoisin toimin jo 900 miljoonaa euroa. Myös ensi vuonna alueilla on käynnissä 700 miljoonan euron muutosohjelmat. Nyt

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

kun alkaa olla selvää, että vain muutama alue tulee selviämään alijäämien kattamisvelvollisuudesta vuoden 26 loppuun mennessä, niin toivon, että hallituksella olisi valmiutta pidentää tätä aikaa ja luoda sitä kautta helpotusta alueiden talouteen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Hallitus on antanut eduskunnalle sairaalaverkkoa koskevan esityksen. Lapissa olemme määrätietoisesti rakentaneet yhden sairaalan mallia, joka toimii kahdessa toimipisteessä. Hallituksen esitys kyllä lyö kapuloita rattaisiin tältä osin, kun siinä esitetään raskaimpien leikkausten siirtämistä Rovaniemelle ja päiväkirurgisten toimenpiteiden siirtämistä Rovaniemeltä Kemiin. Olisin toivonut, että sanelun sijaan alueille olisi annettu työrauha kehittää omaa toimintaansa. Hämmäntyneenä olen seurannut, kuinka ministeri Juuso on valmis omalla vahtivuorollaan heikentämään oman alueensa sairaalan palvelutasoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

19.47 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Vietämme tänään lasten oikeuksien päivää, ja kun olemme saaneet tänään käydä keskusteluja näistä oikeuksista ja siitä, kuinka meidän aikuisten on turvattava se lastenkin usko tulevaisuuteen, niin jotenkin ajattelen kyllä niin, että meidän päättäjien on luotava usko tälle koko kansalle siitä, että meidän terveydenhuollon palvelumme kantavat ja että meillä on usko siihen, että joka ikinen tarpeensa mukaan terveydenhuollon palveluita saa.

Varmasti suurin osa tässä salissa istuvista edustajista on ollut kuntapolitiikassakin aiemmin mukana, ja aiemminhan näitä sosiaali- ja terveydenhuollon budjetteja siellä kunnissa väännettiin. Sielläkin tietysti monta momenttia aiheesta oli, ja taitaa olla niin, että aika monessa kunnassa kävi myös niin, että useimmat niistä momenteista ylittyivät sitten, kun tilinpäätöksiä ruvettiin tekemään.

Sote-uudistusta tehtiin vuosia ja vuosia, ja sen tarkoituksena oli turvata kaikille tasaveritaiset palvelut ja turvata se hoitopääsy joka ikiselle ajallaan. Ja kyllä tavoitteena oli myös madaltaa sitä kulmakerrointa, jolla kulut ovat nousseet. Tarkoitus ei kuitenkaan ollut se, että tällä sote-uudistuksella kerralla kaikki tulee kuntoon vaan että nyt tehdään tällainen isompi uudistus, jolla ajan mittaan myös tätä kulmakerrointa saadaan parempaan kuntoon, niin että Suomella on se varaa kustantaa.

Hallitus tekee nyt useita toimia, joita se perustelee säästämisellä ja hyvinvointivaltion pelastamisella, mutta itselleni on kyllä tullut vahva kuva siitä, että todellisuudessa hallituksen saldo on sellainen, että se jättää meille kyllä monenlaista muuta velkaa, ja näyttää siltä, että tuo taloudenkaan velka ei ole poistumassa. Ajattelen, että nyt ollaan luomassa ennennäkemätöntä luottamuspulaa tähän koko yhteiskuntaan. Tämä on näkynyt tietysti erityisesti tuolla työmarkkinoilla. Yt- ja muutosneuvotteluita on ollut hyvinvointialueilla, mutta niin niitä on ollut useissa yrityksissäkin.

Jotenkin silmiinpistäväntä esimerkiksi näissä hyvinvointialueitten yt-neuvotteluissa on kuitenkin se tosiseikka, että ne työt eivät ole siellä alueilla vähentyneet. Päinvastoin, se työmäärä kasvaa koko ajan, ja tuntuu aivan kohtuuttomalta, että alueilla ollaan ajautettu siihen tilanteeseen, että kyllä, siellä virtaviivaistetaan monilla alueilla vaikka johtoporrasta, mutta tosiasiallisesti sieltä ovat monet aivan sitä perustyötäkin tekevät hoitajat saaneet irtisanomisilmoituksia. Jotenkin se näkymä siinä, kun aivan vasta me puhuimme siitä, kuinka sairaanhoitajista, lähihoitajista, terveydenhoitajista ja sosiaalityöntekijöistä on puutetta, nyt onkin kääntynyt siihen, että säästösyistä tehtäviä karsitaan. Kuitenkaan, kun se

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

työ ei ole vähentynyt, tuntuu, että jotenkin tällainen erikoinen äkillinen muutos tässä keskusteluilmapiirissä on tapahtunut.

Toivoisin kovasti, että hallituksella olisi aito tahto ratkaista asioita, mutta tuntuu kuitenkin siltä, että tärkeintä onkin ollut se yksityiseen terveysbisnekseen lapattava raha. Useimmat meistä ovat varmasti nähneet somepostauksia siitä, kun nyt on käyty näitten keskustelujen aikaan siellä yksityisellä lääkäriasemalla lääkäripalveluissa ja laskuissa sitten näkyy se osuus siitä, mikä on mennyt vaikka toimistomaksuihin, ja aika useissa tapauksissa on niin, että se Kela-korvaus, joka on saatu, onkin juuri kattanut sen toimistomaksun.

Tuntuu jotenkin aika hullunkuriselta nyt myös huhu omalääkärimallista ja 65-vuotiaitten yksityisen lääkärin vastaanotolle pääsystä, kun kukaan ei kuitenkaan avaa, mitkä ovat ne todelliset hallituksen esitykset. On tietysti upeaa, jos on niin, että kaikki yli 65-vuotiaat jatkossa takuulla sen palvelunsa ajoissa saavat, olkoon se sitten julkiselta tai yksityiseltä, mutta itse pahoin pelkään, että jos se on esimerkiksi yksityiseltä, niin kyllä siinä varmaan niin taitaa käydä, että kuitenkin esimerkiksi kuvantaminen ja laboratoriopalvelut, jotka voivat olla paljon suurempi osuus kuin se yksittäinen lääkärin vastaanotto, jäävätkin sitten itselle kustannettavaksi.

Jotenkin toivon, että tämä keskustelu johtaisi siihen, että aidosti hallitus alkaisi kuuntelemaan, mitä siellä alueilla tapahtuu ja mitä ne ihmiset oikeasti tarvitsevat, ja tätä suuntaa muutettaisiin siihen suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

19.53 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Olemme tänään hyvin tärkeän aiheen äärellä. Tähän ehkä muutama ajatus. — Täällä aiemmassa keskustelussa on taas kerran toistunut se hallituksen ja hallituspuolueiden näkemys, että tämä hallitus ei ikään kuin leikkaisi sotesta. Aivan kuten täällä edustaja Ojala-Niemelä edellisessä puheenvuorossaan totesi, kaikki se raha, mitä nyt tulee lisää, tulee edellisen hallituksen toimien johdosta ja kaikki, mikä nyt lähtee, tulee tämän hallituksen toimista. Me olemme toistaneet, mutta sanotaan vielä kertauksen vuoksi, että tämä hallitus leikkaa hoitoonpääsystä 120 miljoonaa, vanhuspalveluista 45 miljoonaa ja sosiaalipalveluista, esimerkiksi lastensuojelusta, 100 miljoonaa ja asiakasmaksujen kautta rahoitusta vähennetään hyvinvointialueilta 150 miljoonaa. Kyllä tässä aikamoinen leikkaussumma tältä hallitukselta on.

Toinen asia, puhemies, mikä minua on hieman häirinnyt, on se sama, mistä edustaja Tynkkynen aiemmin käytti puheenvuoron, että täällä hallituspuolueet sanovat, että oppositio ikään kuin pelottelisi näillä asioilla, mutta kyllähän nämä ovat aivan aitoja huolia, mitä siellä hyvinvointialueilla tunnetaan rahoituksen riittävyydestä ja mitä ne ihmiset tällä hetkellä miettivät. Moni miettii, saako ikäihminen esimerkiksi hoivapalveluja riittävästi ja saako hän hoivapaikan silloin, kun se tarve tulee. Moni miettii, pääseekö lääkärille kuinka pian. Moni miettii, milloin saa ajan hammaslääkärille. Ihan aitoja joka päivän elämän huolia.

Haluan tässä yhteydessä ottaa nyt esille erään surullisen arvovalinnan hallitukselta, ja se on nimenomaan se, että lähdetään leikkaamaan vanhustenhoivasta — paitsi tietenkin nämä muutkin leikkaukset. Se on mielestäni aivan käsittämätöntä. Muistan niin hyvin sen ajan, kun me nimenomaan säädimme tämän hoitajamitoituksen siksi, että silloin havaittiin isoja puutteita ikäihmisten ja vanhusten hoivassa. Oli suorastaan melkein kriisi päällä, ja tämän vuoksi me saimme tämän edistyskellisen lain läpi, jotta sitten enää ketään ei kohdeltaisi

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

heikolla tavalla. Nyt sitten tästä hallitus lähtee peruuttamaan. Valtio vie rahat, ja täälläkin olemme kuulleet tänään salissa, että se tarkoittaa muun muassa sitä, että saatetaan pistää vaikka hoitohenkilöstöä pois, saatetaan vähentää sitä, kun me kaikki tiedämme, että se palvelutarve vain kasvaa ja kasvaa tulevaisuudessa. Siis tämä on mielestäni täysin väärä arvovalinta. Vanhustenhoivan ja ylipäättään sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstö tekee äärimmäisen arvokasta työtä, ja tämä on myös heidän kannaltaan todella suuri heikennys.

Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että kunnia-asia on se, että lapsista pidetään hyvää huolta ja ikäihmisistä pidetään hyvää huolta. Siksi esimerkiksi nämä leikkaukset vanhustenhoivaan ovat mielestäni tuomittavia. Päinvastoin sekä ympärivuorokautinen hoiva että kotihoito että myös omaishoito tarvitsevat lisää resursseja tulevaisuudessa, ja nyt hallitus toimii todella surullisella tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

19.56 Ville Väyrynen kok: Arvoisa puhemies! Kun sote-uudistusta vuosia takaperin alettiin käsitellä, ymmärrettiin uudistamisen tarve varsin universaalisti. Palvelutarpeen kasvu, romahtava syntyvyys ja ikääntyvä väestö aiheuttavat sen, että sote-sisältöjen tuottamiseen kaivattiin uusia tapoja. Hyvinvointialueiden henkilöstöstä yksi kolmasosa on jäämässä eläkkeelle seuraavan kymmenen vuoden aikana. Samalla sote-palveluiden kustannusten nousupaine ylittää julkisen talouden kantokyvyn.

Uudistuksen tavoitteet, kuten kulukehityksen taittaminen, palveluiden saatavuuden turvaaminen ja uusien toimintamallien omaksuminen, tulevat nykytilanteessa todella kipeästi tarpeeseen. On mahdotonta kuvitella, että pystyisimme pitämään yllä entisenkaltaista järjestelmää, hillitsemään kustannusnousua ja samalla huolehtimaan ammattihenkilöstön saatavuudesta hyväksyttävillä kustannuksilla.

Työhön on nyt todella käytävä ennakkoluulottomasti. Hallintomalli ja -rakenteet on luotu. Niitä ei voi hioa loputtomiin, sieltä ei vaikuttavuutta löydy. Myöskään loputtomat lisäeurot tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden rahoitus nousee jo 1–2 miljardia vuodessa, ei ole kestävä ratkaisu. Ensi vuonna alueiden rahoitus on jo 26,2 miljardia euroa, joten on todella korkea aika miettiä, miten käytämme nämä kaikki miljardit. On syytä siirtyä sisältöjen pariin. Hallitus käynnistää terapiatakuun, tuo omalääkärimallin, purkaa terveydenhuollon normeja sekä tekee jatkuvaa hukajahtia.

Hyvinvointialueiden toimintojen sisällöt tulee saada yhteismitallisiksi. Alueet ovat jo onnistuneet tarjoamaan asukkailleen varsin tasavertaisia palveluita. Alueiden välinen kansallinen koordinaatio on kuitenkin puutteellista, eikä siihen vielä ole kunnon instrumentteja olemassakaan. Tästä esimerkkinä ADHD:n sairastavuus, jossa esimerkiksi kymmenen-vuotiaiden poikien diagnooseissa on nelinkertaisia eroja alueiden välillä. Tämä ei selity erolla sairastavuudessa vaan diagnostiikassa.

Suomalaiset ortopedit tekivät vastikään tutkimuksen, jossa selviteltiin kuuden yksittäisen hyödyttömäksi todetun leikkauksen toimenpidemääriä maassamme. Niitä tehtiin 2021–2022 yli 6 600 kappaletta — siis hyödyttömiä toimenpiteitä. Erikoisinta tässä oli, että eri alueiden välillä löytyi seitsenkertaisia eroja leikkausmäärissä. Käytänteet alueiden välillä ovat siis levällään vailla koordinaatiota.

Arvoisa puhemies! Yllä olevat esimerkit osoittavat todellisen vaikuttavuus- ja säästöpotentiaalin sote-järjestelmässämme. Toistetusti on esitetty, että länsimaisen järjestelmän sisällä hukkaa tai vähähyötyistä toimintaa olisi 15–30 prosenttia. Omassa systeemissämme

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

tämä tarkoittaisi sitä, että pelkästään hyödyttömistä sisällöistä luopumalla voitaisiin säästää miljardeja euroja.

Terveystieteiden huollon kustannuksia ei voi karsia loputtomiin kivijaloista tai yksittäisistä toimipisteistä. Palveluita ei myöskään pelasteta kestävästi loputtomalla lisärahoituksella. On keskityttävä toiminnan sisältöihin.

Hukka ja vähähyötyinen on löydettävä ja poistettava välittömästi. Digitalisaatio tulee hyödyntää sekä etävastaanotto-toiminnassa että digitaalisissa hoitopoluissa. Tekoälyn potentiaali on valtava esimerkiksi sanolupaprosesseissa, sairauskertomuksissa, työvuorosunnitteluissa ja logistisissa prosesseissa. Omalääkärimalli tuo hoitoon jatkuvuutta, ja onnistuessaan Kela-korvausmalli jakaa hoitovastuuta myös ylläresursoidulle yksityiselle sektorille. Soteri-järjestelmän puutteet on korjattava, jotta yrittäjät pääsevät tuottamaan palveluitaan. Julkisen sektorin houkuttelevuus veto- ja pitovoimineen täytyy saada kuntoon, jotta työntekijävirta kääntyy takaisin ja esimerkiksi ylikalliista vuokratyövoimasta voitaisiin luopua.

Toivottavasti myös oppositio pääsee tuomiopäivän viesteistään jälleen rakentavalle polulle. Tätä kaipaavat niin hyvinvointialueet kuin kansalaisetkin. Onneksi alueilta löytyy tällä hetkellä huomattavasti enemmän tekemisen meininkiä ja ratkaisuhakuisuutta. Hoitotakuun höllennys tästä erinomaisena esimerkkinä: Oppositio ilmoittaa, että hoitoa joutuu jatkossa odottamaan kolme kuukautta. Hyvinvointialueet taas hyvin kategorisesti kertovat pyrkivänsä edelleen viiveettömään hoitopaikkaan, koska ymmärtävät tämän olevan kaikkien etu. Hoidon oikea ajoitus on tärkeämpää kuin itsearvoinen nopeus. Onneksi tätä työtä tehdään hyvinvointialueiden kanssa yhteistyössä. Myös oppositio on tervetullut työhön mukaan, jos tekeminen jossain vaiheessa alkaa kiinnostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

20.01 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Kehittämistä terveyspalveluissa varmasti riittää vielä vuosiksi eteenpäin. Iso laiva kääntyy hitaasti. Iäkkään monisairaalan potilaan paras hoitopaikka ei ole sairaalan päivystys, jossa kyllä hoidetaan henkeä uhkaavat tilanteet hyvin ja akuutisti, mutta monisairas iäkäs potilas saattaa joutua odottamaan tutkimuksia siellä jopa toista vuorokautta. Se on varsinkin muistisairaalle potilaalle raskas tie, kun jää yksin kiireiseen päivystykseen ilman omaisia. Iäkkäille potilaille pitäisi luoda omia hoitopolkuja myös päivystysasioissa. Olisiko ratkaisuna esimerkiksi erillinen geriatrinen potilaiden päivystys, jossa iäkkäiden erityistarpeet pystytään paremmin huomioimaan, kun he tarvitsevat monenlaista perushoivaa myös sairaalakäyntinsä aikana?

Arvoisa puhemies! Haasteita sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä varmasti on, mutta uskon, että kun kaikki palaset isossa sote-muutoksessa saadaan kohdalleen, niin alueen asukkaat ja myös hoitohenkilökunta hyötyvät uudistuksista. Hallitus tekee varmasti parhaansa, että voimme turvata sosiaali- ja terveyspalvelut kaikkialla Suomessa. Hyvinvointialueilla kehitetään koko sote-sektorin laajuudella uusia toimintatapoja ja menetelmiä kaiken aikaa. Kehittämistoiminnalla on mahdollista hyödyntää parhaat käytännöt ja saada työtä myös tuottavammaksi.

Täällä salissa kuulostaa siltä, että oppositio kiirehtii, miksi tätä ja tuota ei vielä ole saatu kuntoon. Toivonkin, että näiden lähes jokaviikkoisten välikysymysten sijaan annettaisiin työrauha ministeriölle ja hallitukselle viedä tätä sote-palvelumallia eteenpäin, jotta palvelut voidaan kohdentaa niitä tarvitseville. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

20.03 Oskari Valtola kok: Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä monen tämän illan puheenvuoron kanssa, että ei ole järkevää keskustella siitä, mikä historia sote-uudistuksella on. Vain sillä on merkitystä, missä me tällä hetkellä olemme. Meillä on nyt suuri ongelma ratkaistavana, ja tämä koostuu kahdesta osiosta.

Toisaalta valtiontalous on voimakkaasti alijäämäinen, talouskasvu puuttuu, ja olemme velkaantumassa vaarallisesti. Toisaalta sosiaali- ja terveydenhuollossa on toteutettu massiivinen uudistus, ja samalla sosiaali- ja terveydenhuollon kulut kasvavat vauhtia, mihin meillä ei ole varaa. Lisäksi väestö vanhenee ja palvelutarve kasvaa ja henkilöstöpula vai-
vaa. Tämä lähtökohta rajoittaa voimakkaasti vaihtoehtojamme ratkaista nämä ongelmat. Emme voi ratkaista toista ratkaisematta toista. Valtiontalous on saatava kuntoon, jotta sote pelastuu, ja toisaalta sote on saatava kuntoon, muuten valtiontalous ei pelastu.

Orpon hallitus on lähtenyt määrätietoisesti taklaamaan molempia ongelmia, koska vain näin voidaan päästä oikeasti pysyvään, kestäväan ja hyvään lopputulokseen. Samoin hyvinvointialueet ovat lähteneet tekemään nopeita ja määrätietoisia toimenpiteitä toimintansa kehittämiseksi. Viimeisen vuoden aikana palveluiden saatavuus on parantunut. Hyvinvointialueet itse arvioivat, että pystyvät turvaamaan palvelut. Myös akuutti henkilöstöpula on osittain tahtunut. Myös hallitus kääntää kaikki kivet tukeakseen hyvinvointialueita henkilöstöpulan ratkaisemiseksi. Henkilöstön riittävyyttä ja saatavuutta parannetaan Hyvän työn ohjelmalla, alueiden omia kehitysohjelmia ja digitalisaatiota tukemalla sekä normin-
puruilla. Sen lisäksi hallitus on lisännyt hoitaja- ja lääkärikoulutuksen aloituspaikkoja.

Sitten omalääkärimallista: Omalääkärimallin kehittäminen on tärkeää myös hoitopääsyn ja hoidon jatkuvuuden kannalta. Nämä vähentävät kustannuksia ja parantavat hoitojen tuloksia. Toimiva omalääkärimalli tekee oikeasti hoitotakuusta tarpeettoman, niin kuin kollega Laiho täällä salissa totesi, ja sen sitten tässä salissa kokenut kollega todisti Porin perusterveydenhuollon esimerkillään. Tuolloin tuskin oli kahden viikon hoitotakuuta ole-
massa, vaikka hoitoon pääsi kuulemma päivän aikana.

Hoitotakuun pidentäminen ei tarkoita, että hoitoon pääsee kolmen kuukauden kuluttua. Maaliskuussa 23, eli puoli vuotta ennen hoitotakuun kiristymistä 1.9.2023, tilastojen mukaan hoitoon pääsi viikossa 77 prosenttia potilaista. Lokakuussa 24, eli vuosi hoitotakuun kiristymisen jälkeen, hoitoon pääsi kahdessa viikossa 90 prosenttia potilaista. Parantumista oli 13 prosenttiyksikköä. [Johanna Ojala-Niemelä: Eikö se ole merkittävä?] Hoitotakuun pidennys kolmeen kuukauteen ei siis tarkoita, että hoitoon pääsee kolmessa kuukau-
dessa eikä hetkeäkään aikaisemmin.

Kela-korvauksien on kerrottu murentavan julkisen terveydenhuollon. Tämä ei pidä paikkaansa. Kela-korvaukset ovat 0,3 prosenttia hyvinvointialueiden vuosibudjetista. Kelan alkuvuoden tilastojen mukaan myös pieni- ja keskituloiset käyttävät merkittävästi yksityisiä lääkäripalveluita. Ei näitä voi missään tapauksessa pitää merkityksettöminä.

Tätä sote-keskustelua on todella vaikea käydä, jos kokonaisuutta ei huomioida ja nostetaan esille erilaisia yksittäisiä toimenpiteitä. Oppositio unohtaa täysin, missä reaali-
maailmassa me nyt elämme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, pois-
sa, edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

20.08 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä perussuomalaisten edustaja Raskinkangas totesi, että tarvitsee antaa työrauha hyvinvointialueille ja työrauha hallitukselle, ja minä kyllä toivoisin, että työrauha annettaisiin hyvinvointialueille. Tämä myrsky, mikä talon ulkopuolellakin riehuu, tuntuu välillä riehuvan hyvinvointialueillakin, ja epätietoisuus vaivaa, joten kyllä sinne sitä työrauhaa ensisijaisesti tarvittaisiin.

Hoitoonpääsy jos mikä on tärkeintä, ja hoitoonpääsyn jatkaminen 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen on kyllä eriskummallinen ajatus — se, että perustason terveydenhuoltoon tulisi panostaa ja se pitäisi laittaa kuntoon, mutta samaan aikaan perustason terveydenhoitoon pääsemistä pitkitetään entisestään. Kun tämä aika pitkittyy, niin mihinkäs ne ihmiset sitten joutuvat. No, sinne erikoissairaanhoidon, ja sehän ei halpaa ole, kuten me kaikki tiedämme. Ja oliko tässä nyt sitten loppujen lopuksi kuitenkin sitä kustannustehokkuutta? Siellä erikoissairaanhoidon piirissä meillä ovat pitkäaikaissairaat, siellä taitavat olla sydänkohtaukset ja vaikka syövät. Kaikki nämä erikoissairaanhoidon piirissä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen johtaja Sally Leskinen jo reilu puoli vuotta sitten toi julki tämän hallituksen talouskuplan siltä osin, kuinka hallituksen säästötoimet muuttuvatkin kulueriksi ja menoiksi. Toivoisin, että hallitus myös paneutuisi näihin uudelleen, jos ne ovat päässeet unohtumaan, koska jos hyvinvointialueet työrauhan lisäksi jotain tarvitsevat, niin ehdottomasti riittävän rahoituksen ja rauhan hoitaa myös tätä muutosta. Hallitus nostaa samaan aikaan asiakasmaksuja ja lääkkeiden hintaa ja suunnittelee sairaussakkoa. Me SDP:ssä emme kyllä voi ymmärtää, mikä ihmeen hinku on sairaita ihmisiä kurittaa, ja varsinkin heitä, joilla jo muutenkin huonosti menee ja tulotaso on matala.

Arvoisa puhemies! Eikä siinä tietenkään vielä kaikki. Suomi on järjestöjen luvattu maa, mutta vapaaehtoistyökin näyttää olevan järjestöjen kautta leikkurissa, kun saksien alle on jäänyt myös järjestöjen rahoitus. Minä olen itse aloittanut politiikassa vuonna 2008 ja siitä asti taistellut ennalta ehkäisyn tärkeydestä, siitä, kuinka suuri vaikutus ennalta ehkäisyllä on ihmisten elämässä, tapahtuipa sitten hyviä tai huonoja asioita. Ei tarvitse olla mitään kristallipalloa, että tietää, mihin järjestöleikkaukset johtavat: ennalta ehkäisyn vähenemiseen ja vertaistuen vähenemiseen. Kun hallituksessakin varmasti kuitenkin joku edes joskus vilkaisee näitä kansalaisjärjestöjä, niin esimerkiksi SOSTEn mukaan Suomessa on noin 1,3 miljoonaa jäsentä erilaisissa terveysalan järjestöissä ja näistä puoli miljoonaa tekee vapaaehtoistyötä. Onhan tämä jotenkin aivan hullua, että tällaiselta määrältä ihmisiä... Vaikka he tekevät työtä vapaaehtoisena saamatta siitä rahallista vastiketta, niin kyllä niillä järjestöilläkin täytyy jotain tulevaisuudennäkymää olla siitä, että pystytään toimintaa pyörittämään.

Senpä takia jotenkin, kun tässä on puheenvuoroissa puhuttu myös tuomiopäivän viesteistä, kyllä minulle nämä tuomiopäivän viestit kuulostavat enemmänkin hallituksen toimesta tulevilta tuomiopäivän viesteiltä 90-luvun lamasta. Minun ikäluokkani takia Imatralle jouduttiin 2010-luvun aikoihin perustamaan hyvinvointineuvola, sen takia, että minun ikäisilläni ihmisillä, jotka saivat lapsia, 90-luvun laman rämpineillä, oli päihdeongelmia, vanhemmilla pitkittynyttä päihdeongelmaa, paljon huolia lapsuudessa ja nuoruudessa, ja se periytyi. Heille täytyi jonkun käydä kotona kertomassa, että vauvalle annetaan aamulla ruokaa ja vaihdetaan puhdas vaippa. Tämä oli myöskin ennalta ehkäisyä niille lapsille, jotka tällä hetkellä ovat itse vanhempia. Sen takia en koskaan voi kyllästyä puhumaan ennalta ehkäisyn merkityksestä ja siitä, että vaikka virheitä joskus historiassa on tehty, niin historiasta täytyy myös pystyä oppimaan.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Senpä takia myöskin haluan kannattaa edustaja Nurmisen tekemää epäluottamuslausetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

20.13 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Sain tänään tämän keskustelun aikana, pääministeri Orpon puheen jälkeen viestin hoitoalan ammattilaiselta. Viesti kuuluu seuraavasti: ”Petteri Orpo sanoi, että Suomessa saa hyvää hoitoa. Tiedätkö, Orpo, se on totta, mutta tiedätkö te, miten väsyneitä hoitajat ovat, kun kaikki hoito tehdään kiireellä, jotta keretään kaikki työt tehdä tämän päivän aikana? Tiedätkö, Orpo, kuinka moni hoitaja lähtee itkien kotiin, kun ei jaksakaan, kun ei ole riittävä määrä työkavereita? Leikatkaa vaan vanhustenhoidosta, mutta älkää niin, että niiden, jotka saavat potkut, työt kaatuvat niiden harteille, jotka jatkavat töitä. Töitä on jo nyt ihan riittävästi. Terkkuja Orpolle.” Tämä vakava ja aito viesti on varkauteilaiselta hoitoalan ammattilaiselta Niinalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen. — Rohkeasti vaan tänne.

20.14 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Tänään on käyty yllättävän mielenkiintoista keskustelua, nimittäin kuusi tuntia keskustelua välirikosten sote-palveluitten osalta. Keskusteluun ovat mahtuneet, rouva puhemies, sanat ”äärikeskusta” ja ”maahenki”, ja, rouva puhemies, tässä keskustelussa on käyty myös keskustelua heinäseipäistä Suomussalmen Vitostien varressa. Elikkä kertoo kyllä laaja-alaisesta skaalasta, kun käydään keskustelua suomalaisille tärkeistä lähipalveluista sosiaalihuollon ja terveydenhuollon osalta. Nämä puheenvuorot ja nämä sanat, mitkä puheenvuoroissa olivat, tulivat hallituspuolueitten suunnalta ja keskittyivät tuonne perussuomalaisten eduskuntaryhmään.

Minun mielestäni hyviä puheenvuoroja ovat käyttäneet edustaja Lindén ja edustaja Mehtälä liittyen tähän rahoitukseen, ja ajattelin itsekin tässä, kun on vielä neljä minuuttia aikaa, kertoa tästä hallituksen mielikuvasta, mikä on minun mielestäni väärä, liittyen hyvinvointialueiden menokasvuun. — Ja kiitoksia, että hallituspuolueista varsinkin kokoomuksen edustajat siellä takarivissä ovat kuulemassa.

Lokakuussa 24, eli viime kuussa, me saimme pääministerin ilmoituksen liittyen sote-tilanteeseen ja hyvinvointialueitten tilanteeseen, ja tässä käydyssä keskustelussa pääministeri Orpo ja hallituspuolueet pitivät hyvinvointialueiden menokasvun arvioinnin lähtökohdaksi kunnilta siirrettyä rahoitusta, 22,5 miljardia euroa. Kuitenkin jo aiemmin on käynyt ilmi, että se on ollut virheellinen lähtökohta hyvinvointialueille. Näyttää siltä, että hallitus on joko unohtanut tai ei ole ymmärtänyt tai ei halua ymmärtää, että palkkojen, korkojen sekä energian ja tarvikkeiden hintojen raju nousu varsinkin vuosina 22—23 on koskenut myös hyvinvointialueita. Lisäksi lääkkeiden ja terveysteknologian menot ovat kasvaneet historian valossa kaksi kertaa nopeammin kuin muut menot, ja tähän päälle vielä meidän väestön ikääntyminen lisää menoja noin yhden prosentin joka vuosi, ja näistä, rouva puhemies, hallitus ei ole nyt puhunut sanallakaan.

Tosiasiassa näistä johtuen vuodelle 23 varatussa hyvinvointialueiden valtionrahoituksessa oli jo lähtötilanteessa miljardiaukko. Siitä ei voi syyttää ketään, koska vääristymän syyt ovat tapahtuneet kesäkuun 21 jälkeen, jolloin eduskunta hyväksyi hyvinvointialueita

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

sekä sote- ja pelastustoimen uudistuksia koskevan, yhteensä 52 lakia sisältäneen, yli 1 600-sivuisen lakipaketin. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asiantuntijoiden kanssa talvela 2024 teettämän selvityksen yksimielinen johtopäätös oli, että kustannusnousun sekä alijäämien syyt kiteytyivät erityisesti Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan alkaneeseen voimakkaaseen inflaatioon, sote-palkkaratkaisuun sekä keikkalääkärfirmojen rahastukseen.

Puhemies! Kun johtopäätöksiä tehdään, niin kyllä hyvinvointialueiden taloustilanne on ollut jo alun perin vaikea, ja hoitamattomana siitä on tulossa vakava palveluja tarvitsevien ihmisten kannalta. Me olemme huolissamme myös ammattitaitoisen sote-henkilöstön jakamisesta, niin kuin edustaja Suhonen tuossa aikaisemmassa puheenvuorossaan hyvin kuvasi sote-työntekijöitten tilannetta — ja tähän vielä lyödään päälle jatkuvat muutosneuvottelut, muutosneuvotteluiden kierre, hyvinvointialueilla.

Puhemies! Kyllä normaalisti hallitukset tekevät vaikeiden asioiden ratkaisemiseksi toimenpideohjelman, jollainen taas kokoomuksen ja perussuomalaisten johtamalta hallitukselta nyt valitettavasti puuttuu. Näyttäisi siltä, että hallitus on nyt takertunut kesäkuussa 2023 sopimaansa hallitusohjelmaan ja sen kirjauksiin eikä osaa elää ajassa eikä reagoida kulloisenkin eteen tulevan tilanteen mukaisiin vaatimuksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

20.19 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on tänään käyty aika ristiriitaista keskustelua, ja hieman kertaan näitä ristiriitoja tässä omissa puheenvuorossani.

Hallitus leikkaa yli kaksi miljardia euroa tällä kaudella sote-palveluista, ja se toki näkyy suoraan alueiden toiminnassa. Esimerkiksi meidän piskuisessa Etelä-Savossa leikkaus tarkoittaisi ensi vuonna laskennallisesti lähes 200 hoitajan tai lähes 80 lääkärin irtisanomista. Hallitus leikkaa pelkästään Etelä-Savosta samalla suuruudella kuin mitkä ovat kaikkien alueen vakituisten lääkäreiden palkat, ja me Etelä-Savossa kuitenkin ollaan kärkeä, huippuluokkaa, hyvinvointialueiden taloustilanteessa.

Hallituspuolueiden edustajat kuitenkin täällä salissa sanovat, että haasteet ovat edellisen hallituksen sote-mallin syytä ja että he eivät leikkaa vaan laittavat lisää rahaa palveluihin. Hallitusohjelman liitteessä ja ihmisten lähipalveluissa on todistus leikkauksista. Voihan sitä puheilla yrittää muuksi muuttaa, mutta olisiko tässä jonkinlainen ristiriita?

Hallituksen mukaan sote-malli on siis niin huono, ettei siksi raha riitä. Toisaalla hallitus keventää sääntelyä, eli vähentää hoitajia vanhustenhoidossa, pidentää hoitotakuun kolmeen kuukauteen ja pakottaa alueet asiakasmaksujen nostoon — ja vie samassa mittaluokassa alueilta rahat pois. Että miksiköhän ne rahat eivät riitä? Alueilla siis vähennetään sääntelyä, mutta viedään samassa mitassa rahat pois.

Päästään seuraavaan ristiriitaan, eli sääntelyn purku on mahdotonta kiertää. Vaikka hallitus kuinka sanoisi, että hallitus haluaa antaa alueiden päättää, niin ei tarvitse olla kummoinen sote-asiantuntija, kun tajuaa, että pakottaminen on ihan eri asia kuin alueiden päätösvallan lisääminen.

Arvoisa puhemies! Vielä pari ristiriitaa:

On tosi hyvä asia, että hallitus on käynnistämässä omalääkärimallin kehittämisen. Siihen toki tarvittaisiin lisää rahaa, ainakin asiantuntijoiden mukaan, noin parisataa miljoonaa euroa. Haasteena Suomessa on se, että lääkärit eivät tunnu pysyvän aloillaan. Kun omalääkärimallin ytimessä on se, että alueiden ihmiset jaetaan tietyille lääkäreille ja sitten

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

näillä lääkäreillä ja asukkailla on pitkäaikaiset suhteet, niin meidän yhteinen ratkaistava kysymys tässä omalääkärimallissa on kyllä se, miten me saadaan suomalaiset lääkärit tekemään hommia julkiselle puolelle riittävällä työmäärällä ja pysymään näissä työsuhteissa ja -paikoissa pidempään. Tuskin tämä irtisanomisuhka on vastaus kysymykseen.

Edustaja Nikkanen kertoi hyvin hallituksen leikkausten vaikutuksesta terveyskeskusten lakkauttamiseen ja siitä, kuinka sitä myötä alueen asukkaat tuntevat ja sitoutuneet lääkärit myös poistuvat toisaalle. Hallitus näin siis toimillaan rapauttaa olemassa olevaa omalääkärimallia.

Arvoisa puhemies! Meillä on kouriintuntuva henkilöstöpula julkisessa terveydenhuollossa. Myös siksi epäillään, voiko omalääkärimalli toteutua, kun lääkäreitä ei vain ole riittävästi tarjolla. Mutta henkilöstöpulan varjolla voi toki tehdä kaikenlaista. Hallitus on ajamassa sairaalaverkkoa alas, ja koska säästöjä ei sairaaloiden tason alentamisella tule, syyksi on nyt sitten etsitty henkilöstöpula. Ajatuksena siis se, että hoitajat ja lääkärit siirtyvät isoihin sairaaloihin, kun pienet laitetaan kiinni.

Meillä itäisessä Suomessa esimerkiksi ollaan lopettamassa Iisalmen ja Varkauden päivystykset, ja Kouvolan sekä Savonlinnan päivystyksiin tulisi rajoituksia. — Tämä muuten sotii aika isosti itäisen Suomen ohjelman korulauseita vastaan, mutta siitä sitten joskus myöhemmin. — Kuitenkin Kuopion isosta yliopistollisesta keskussairaalaasta virta on ennemminkin ollut Savonlinnaan, siihen pieneen sairaalaan päin, ja henkilöstöjärjestötkään eivät todellakaan ole näistä lakkauttamisista innoissaan. Emme myöskään me asukkaat todellakaan.

Mutta siihen ristiriitaan: Sairaalaverkko pitää saada alas, jotta hoitajia ja lääkäreitä riittää, mutta toisaalla leikataan niin, että ainoa vaihtoehto on pistää henkilöstö toisesta ovesta pihalle. Hallituksen leikkausten myötä Etelä-Karjalassa jouduttaisiin leikkaamaan 40 prosenttia kaikesta henkilöstöstä ja HUSin alueella on aloitettu ne 800 henkilön muutosneuvottelut.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun vielä lumi-infernon kunniaksi ja sen kunniaksi, että jokainen tarvitsisi vähemmän sosiaali- ja terveystaloudellista: menkää ihmiset hiihtämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Se oli hyvä neuvo. Kiitoksia. — Edustaja Lyly seuraavaksi.

20.25 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänä iltana on ollut monia puheita, ja mielenkiintoisia lukusarjoja täällä esiintyi. Itse kun noita numeroita aina joudun ja pääsen käsittelemään, niin kiinnostaa vähän se, mitä niillä saadaan aikaiseksi. Tämä paljon puhuttu 335 miljoonaa euroa Kela-korvauksiin, ja kokeiluja tehdään erilaisiin asioihin 80 miljoonan suuruusluokassa vuositasona, ja nyt me puhumme esimerkiksi hoitotakuussa 120 miljoonan leikkauksesta, kun tätä hoitotakuuta pidennetään. Tässä vähän mittaluokkia siitä, mitä tässä on tapahtumassa.

Mietin sitten, mihin tätä 80 miljoonan vuosittaista rahamäärää käytetään. Sitähän käytetään esimerkiksi 65-vuotiaitten hoitoon pääsyyn terveyskeskusmaksulla, eilen esille tulleen omalääkärijuttuun ja sitten naisten terveydenhuoltoon liittyviin juttuihin — eli paljon se raha riittää. Sitten kun katsoo, että meillä esimerkiksi näitä terveyskeskuskäyntejä yli 65-vuotiailla taitaa olla 1,3 miljoonaa tällä hetkellä, niin jos se raha käytettäisiin niihin, niin se tarkoittaisi noin kuuttakymppiä per henkilö, sitä suuruusluokkaa, jos kaikki katsotaan. Viimeisimmän Kelan tilaston, vuoden 22 tilaston, mukaan lääkärissä käynti maksaa

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

noin 120 euroa. No, kun terveystakeskuskmaksu lienee 28 euroa suuruusluokaltaan, niin tässä jää noin 90 euroa gäppiä siihen, eli tämä kuusikymppiä ei varmaan riitä. Eli jo pelkästään tällä matematiikalla näyttää siltä, että luullaan, että tällä 335 miljoonalla eurolla päästään moneen asiaan, puhumattakaan sitten siitä, jos tätä omalääkärikuviota tehdään. Siinä mielessä minua harmittaa erityisen paljon, että nämä suuruusluokat katoavat täällä todella nopeasti ja sitten sanotaan, että jollakin miljoonaluvulla voidaan tehdä kaikkea. Sen takia olisi si hyvä, että liikkuisimme oikeissa asioissa.

Edustaja Väyrynen sanoi hyvin tuossa, että hyvinvointialueet ovat itse todenneet, että tämä 14 vuorokauden hoitotakuu on hyvä asia ja he yrittävät pitää sen edelleen voimassa. Tavallaan tämä oli hyvä viesti, että näin on, mutta se on myöskin kummallinen viesti hallituspuolueen edustajalta, koska nimenomaan hallitus vei siihen käytettävän rahan kokonaan pois. Mielestäni tämä on jotenkin ristiriitainen perusviesti. Silloin kun kaikki toteavat, että tämä on hyvä asia, että yritetään päästä tähän nopeutettuun hoitoon pääsyyn ja lääkärille pääsyyn, mutta sitten viedään rahat pois, niin tämä on jotenkin kummallista kehittämistä, ja tämä ristiriita on ilmeisen iso tässä olemassa.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä lopuksi tästä alijäämän kattamisesta 2026 mennessä, ja sitä seuraava arviointimenettely on ehkä siellä taustalla: Kunta- ja alueministeri oli täällä illalla, ja olisin häneltä kysynyt siitä, kun hän on sanonut, että lakia ei ole tarkoitus muuttaa, mutta VM:n kansliapäällikkö Juha Majasen mukaan alueita ei ole tarkoitus rangaista, vaikka kertynyttä alijäämää ei onnistutakaan kattamaan määräaikaan mennessä. ”Arviointimenettely ei ole automaatio, vaan siihen liittyy Majasen mukaan harkintaa, ja pääasia on, että alueella on uskottava suunnitelma. Jos hyvinvointialue on tehnyt kaikkensa ja saa talouden tasapainoon ja alijäämä on katettuna vuoteen 2028 mennessä, niin emme lähde vuonna 27 käynnistämään arviointimenettelyä. Siinä ei ole mitään järkeä”, Majanen sanoo Yle Uutisten mukaan. Tämä on tavallaan, voi sanoa, erittäin viisasta puhetta, ja tällä tavalla näitä asioita pitäisi tarkastella. Mielestäni kansliapäällikkö erittäin viisaasti tuossa totesi, miten tämän asian pitäisi olla, että myös siellä virkakunnassa on nähty, että hyvinvointialueilla pitää olla aikaa tehdä näitä uusia palvelurakenteita ja uusia malleja, millä toteutetaan asiat jouhevammin ja paremmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

20.30 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tänään on puhuttu täällä pitkään sosiaali- ja terveystakeskuksesta, ja mikäpä sen tärkeämpi asia voisi ollakaan, kun kysymys on kuitenkin siitä, toteutuuko Suomessa perustuslaillinen oikeus saada hoitoa ja hoivaa silloin, kun sitä tarvitsee.

Täytyy sanoa, että kun tässä pikkuhiljaa tämän kauden aikana on tullut esiin se, mitä on monessa puheenvuorossa täällä sanottu, että tähän rahoitustasoon on jäänyt — syistä, joita on tässä edellä kuvattu — tällainen gäppi, niin itse silloin alun perin ajattelin, että ihan automaattisesti valtioneuvosto sen korjaa, koska ajattelin, että ei ole kenenkään edun mukaista, että saatetaan hyvinvointialueet semmoiseen nurkkaan, jossa ne eivät käytännössä voi toteuttaa järkevää taloussuunnittelua. Virkakunta on osaavaa siellä, mutta kuten nyt on tullut esille, sekä viranhaltijat että luottamushenkilöt asetetaan tilanteeseen, että heidän pitää valita, rikkovatko he rahoituslakia vai toimivatko he sitten perustuslain vastaisesti, kun eivät huolehdi alueensa asukkaitten oikeuksista saada hoitoa ja hoivaa.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Tässä edustaja Lyly kuvasi sitä, että tämä tilanne on hämmentynyt entisestään. Siis valtioneuvosto ei ole korjannut tätä ongelmaa, mikä tässä on, mutta sitten edelleenkin esimerkiksi ministeriön virkamiehet lausuvat näin, että ikään kuin ei tarvitsisi välittää siitä alijäämien kattamisvelvoitteesta. Mutta kun lainsäätäjänä tätä asiaa pohtii, niin se asia on siis kirjattu siihen rahoituslain 115 §:ään, joka sitoo luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita, jotka siellä alueella toimivat, ja nyt ollaan sellaisessa kummallisessa tilanteessa, että alueilla siis oikeasti pohditaan, mikä on juridinen vastuu siinä tilanteessa, kun nyt tehdään taloussuunnittelua, joka siis systemaattisesti rikkoo näistä jompaakumpaa. Kun on yritetty selvittää, mitä se sitten käytännössä tarkoittaa päätöksentekijöitten vastuun osalta, niin esimerkiksi tilintarkastusyhteisöt eivät vielä osaa sanoa, mitä se tarkoittaa vastuuvapauksien myöntämisen suhteen ja niin poispäin.

Herää kyllä kysymys, mikä on juridinen vastuu valtioneuvostolla toimia tässä tilanteessa näin. Täällä on kuvattu aika paljon näitä tänäkin syksynä tulleita talousarvioesityksiä, jotka siis viimeistään on tehty semmoisessa tilanteessa, jossa ministeriö on käynyt neuvotteluja kaikkien alueitten kanssa ja on laajalti tullut eri arviointejakin siitä, mikä on hyvinvointialueitten taloudellinen tilanne ja mitä ovat nämä haasteet. Nyt tässä kohtaa se ei voi olla valtioneuvostolle epäselvää.

Nyt yhä tässä tilanteessa on tuotu ja täällä on käsitelty tänä syksynä esimerkiksi rahoituslakia ja muun muassa tätä jälkikätestarkastuksen ikään kuin tason laskemista ja muuta tällaista, jolla sanotaan, että halutaan kannustaa edelleen hyvinvointialueita tekemään enemmän talouttansa tasapainottavia toimia. Täällä on kuvattu sitä, että sitten ollaan ikään kuin hyvin operatiivisella tasolla tehty erilaisia esityksiä siitä, kuinka siellä käytännössä pitäisi asioita järjestää, on tehty tosiaan esimerkiksi tämä hoitotakuun pidentäminen, mutta kaikki nämä on toteutettu niin, että samanaikaisesti sieltä on viety rahaa pois, mikä edelleenkin kaventaa sitä hyvinvointialueitten mahdollisuutta hoitaa ja itse huolehtia lain vaatimuksista ja omien asukkaistensa palvelujen järjestämisestä sekä sitten siitä, että he pysyisivät omalla asiantuntemuksellaan siellä viranhaltijoitten ja muitten kanssa yhdessä pohtimaan, miten näitä prosesseja kehitetään niin, että siellä huomioidaan alueitten erityistarpeet, henkilöstötilanteet ja prosessien kehitysvaiheet.

Alueet ovat hyvin erilaisessa tilanteessa lähteneet tähän. Itse tulen Etelä-Karjalasta, jossa on ollut tämä kuntayhtymämalli jo yli kymmenen vuotta. Meillä on tehty kaikki nämä helpot toimet, kuten tietojärjestelmien yhteen sovittaminen, jo aikaa sitten. Meillä on tehty prosessien kehittämistä niin, että itse asiassa meillähän Etelä-Karjalassa taloustilanne ja kustannusten nousu oli täysin hillinnässä, mikä oli jo aikaisemmin johtanut siihen, että kuntien taloudellinen tilanne sitä myötä oli jo ihan erilainen kuin muualla, koska ei ollut tällaisia rajusti nousevia sote-kustannuksia, jotka olisivat tulleet yllätyksenä, koska siellä on pystytty näitä prosesseja kehittämään.

No, tämänkaltaisen alueen tilanteessa sitten se, että pitäisi vielä lähteä rajusti taloutta tasapainottamaan — ja jos sen lisäksi esimerkiksi tarkastellaan sitä vuotta 2026, johon mennessä nämä alijäämät pitäisi olla katettuna — tarkoittaa silloin lisäksi, että ei riitä, että talous pitää saada tasapainoon, vaan siis pitää tehdä niin paljon ylijäämää, että voidaan nämä kumulatiiviset alijäämät kattaa. Se on johtanut aivan kestävämpään tilanteeseen. Täällä on nyt hyvin monessa puheenvuorossa aikaisemminkin tätä peräänkuulutettu, mutta kyllä nyt viimeistään valtioneuvostolta olisi pitänyt löytyä kykyä ratkaista tämä asia. [Puhemies koputtaa] Nämä toimet eivät kyllä vakuuta, ja siksi epäluottamus valtioneuvostolle on ihan paikallaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.36 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todella vakava asia, sosiaali- ja terveystaloudet ja niiden tilanne. Siitä olen iloinen, että useat puolueet ovat keskustan ohella myöskin esittäneet hallitukselle epäluottamusta, niin kuin tässä vihreätkin edellä ja myöskin SDP, ja SDP:llä on ollut erittäin hyviä puheenvuoroja. Kiitos siitä.

Tässä kun kuuntelin kokoomusedustajien puheita, vähän oli debattihalukkuuttakin ilmassa, mutta muutaman sanan sieltä nappasin muistiin ja niitä nyt kommentoin:

Ensinnäkin yhdessä puheenvuorossa kerrottiin, että meidän yksityinen sektori on ylitursoitettu, ja näin se varmasti on, mutta se, mikä hämmästyttää, niin sinne kuitenkin tämän hallituksen toimesta pumpataan vain lisää rahoitusta. Tämä vuosi on osoittanut, että tälle vuodelle tehdyt muutokset ja lisäykset sinne yksityiselle sektorille ovat kyllä menneet vähän, voisi sanoa, harakoille, eli sinne yksityisten lääkärifirmojen palvelumaksuihin, ja ei ole saatu sitä tulosta aikaiseksi, mitä niillä haettiin. Jos vertaillaan vähän näitä lukuja, nyt en aivan tarkkaan tiedä, mikä se satsaus sinne yksityiselle sektorille on, onko se se puoli miljardia vai onko se se 330 miljoonaa, mutta jos käytetään vaikka nyt sitä 330:tä miljoonaa, niin samaan aikaan, kun yksityiseen laitetaan tämä 330 miljoonaa, julkiselta viedään suunnilleen sama summa. Siellä on hoitotakuu 120 miljoonaa, hoitajamitoitus 45 miljoonaa ja asiakasmaksuja lisää ihmisille 150 miljoonan edestä, ja päästään jo yli 300 miljoonan. Millekä vuosille nämä sitten ajoittuvat, niin en mene siihen tarkemmin, eikä oikeastaan ihan tarkkaa tietoa olekaan.

No sitten toinen, mikä kokoomuksen puheenvuoroista jäi, on tämä hukkajahti ja hallinnon ja byrokratian purkaminen: Ihmettelen sitä, että kuitenkin tällä hetkellä eduskunnassa on käsittelyssä tämä — tämä on niin sanahirviö, että pitää ihan tarkistaa, olikohan se tämä ennakkollinen talouden ohjaus. Ja mitä tämä tarkoittaa? Kyllähän tämä lyhykäisyydessään tarkoittaa nimenomaan lisää byrokratiaa ja lisää raportointia, ja toki sillä pyritään myöskin ohjaamaan hyvinvointialueita, eli kyllä tämä nimenomaan toimii päinvastoin kuin tässä aiemmissa puheenvuoroissa tuotiin esille.

Arvoisa rouva puhemies ja hyvät kuulijat! Jouduin poistumaan tuossa äsken hetkeksi täältä salista hyvän syyn takia: yläsavolaiset kuntajohtajat ja yritysten edustajat olivat tuolla Kansalaisinfossa koolla. Ja kyllä sieltä oli se tärkein viesti tähän saliin, tähän keskusteluun, että säästää ja säilyttää yöpäivystykset Iisalmessa ja Varkaudessa.

Siellä on erittäin paljon esimerkiksi suuria vientiteollisuusyrityksiä molemmilla alueilla. Koko ajan käydään kilpailua työvoimasta ja siitä, mihin saadaan perheitä muuttamaan, miten saadaan osaavaa työvoimaa. Kyllä nämä asiat vaikuttavat niihin valintoihin. Löytyykö se päivystys siitä muutaman kymmenen kilometrin päästä yöaikaan, vai pitääkö lähteä sille 100 tai 130 tai 150 kilsan matkalle. Kyllä nämä vaikuttavat ihmisten valintoihin ja turvallisuudentunteeseen. Kyllä sieltä laitettiin vahva vetoamus tänne meille edustajille, että olisiko nyt kuitenkin järkevää jättää tämä asia sinne hyvinvointialueiden päättäjien tehtäväksi, eikä lähteä täältä niin sanotusti mikromanageeraamaan ja päättämään, saako esimerkiksi siellä Iisalmessa olla yöllä lääkärin lisäksi myöskin hoitaja tai kaksi hoitajaa. Pitääkö todella eduskunnan lähteä määräämään, että ei, ei siellä Iisalmen sairaalassa saa olla yöllä hoitajia, vaikka siellä se lääkäri onkin? Ei voi olla hoitajia, ei saa ottaa vastaan potilaita keskellä yötä, vaan ne täytyy laittaa sitten Kela-taksilla tai ambulanssilla sinne Kuopioon.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Eli vahva vetoamus, että jos pystytään vielä tämä kuitenkin päättämään järkevästi ja annetaan tämä sinne hyvinvointialueiden päättäjien päätettäväksi, niin kuin se sinne kuulu. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

20.41 Jani Kokko sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä nostan nyt tässä päivän jo kääntymässä iltaan ja keskustelun varmaan jo kohta päättyessä esille kahden ministerin näkökulmat, mitkä ovat näissä sote-keskusteluissa yllättävän usein nousseet esille erityisesti tähän hyvinvointialueiden ohjaamiseen liittyen.

Ensinnäkin ministeri Juuso on hyvin vahvasti nostanut esille, että vaikka hallitus nyt säästötoimenpiteenä muun muassa pidentää hoitotakuuta ja leikkaa hyvinvointialueilta mitoituksista ja muista, niin se kumminkin toivoo, että sitten hyvinvointialueet todellisina itsehallinnollisina yksikköinä tekevät niitä vastuullisia ratkaisuja. Siinä mielessä se viisaus asuu siellä aluevaltuustossa, että siellä osataan tehdä niitä oikeita ratkaisuja, mutta tämä kommentti tuntuu siinä mielessä aika käsittämättömältä, että kun kumminkin valtio antaa yli 90 prosenttia hyvinvointialueiden rahoista, joilla ne palvelut sitten järjestetään tai tuotetaan, niin kyllä kai nyt jokainen tässä salissa älyää, että jos noin merkittävä osa taloudellisista resursseista tulee jostain ulkopuolelta, niin kyllä siellä käytännössä on myös valta siihen, mihin sitä rahaa käytännössä tullaan käyttämään ja ohjaamaan. Siinä mielessä ehkä puhe siitä, että on itsehallinnolliset hyvinvointialueet, on hieman häilyvä — mutta tätä tosiaan ministeri nimenomaisesti nostaa aika usein esille, että vastuu ehkä näistäkin säästöpäätöksistä sitten viime kädessä on hyvinvointialueilla.

Sitten ehkä juuri toinen näkökulma ministeri Ikosen kommentteista, jotka usein näkyvät keskusteluissa nimenomaan siinä, kun puhumme tästä alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämisestä, johon kollega Lylykin jo hyvin tässä puuttui, että alijäämämenettely ei ole automaatio hyvinvointialueille. Samanaikaisesti kun hyvinvointialueet pyytävät nimenomaan alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämistä, niin siihen ei jostain syystä haluta antaa aikaa, vaikka valtiovarainministeriökin on viestittänyt, että alijäämämenettely ei ole automaatio, vaan jos hyvinvointialueella on uskottava suunnitelma siihen, että vuoteen 28 mennessä alijäämät on katettu, niin se voidaan silläkin välttää. Tuntuu jotenkin nyt turhautavalta käydä tätä keskustelua, koska monella hyvinvointialueella, niillä muutamalla, jotka eivät tässä erittäinkin tiukassa aikataulussa kykene saamaan katettua alijäämäänsä, se on täysin sote-uudistuksesta ja hyvinvointialueista riippumatonta, kun palkkaratkaisu, korkea inflaatio ja muun muassa vuokralääkäreiden erittäin suuri lisääntynyt käyttö ja muutenkin ostopalvelut ovat ehkä suurimpana syynä siihen, miksi kustannukset ovat näin paisuneet ja sittenhän se alijäämä on noussut. Toivoisi, että tässä nyt oikeasti otettaisiin se järki käteen ja annettaisiin hyvinvointialueille riittävä aika alijäämän kattamiseen, onko se sitten se pari vuotta tai jopa sinne vuoteen 28 asti, josta valtiovarainministeriö itse on viestittänyt, että mikäli se suunnitelma on uskottava, niin pidentäminen voidaan sinne saakka tehdä.

Valitettavasti nyt kummatkaan ministerit eivät ole täällä sinällään vastaamassa näihin näkemyksiin, mutta varmasti uskon ja luotan siihen, että tämä ei ole tämän vaalikauden viimeinen sote-välikysymys tai sote-keskustelu, joten varmaan pystymme palaamaan tähän aiheeseen myöhemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.45 **Aki Lindén sd:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Nyt käytän loppuosan siitä puheenvuorosta, joka aikaisemmin minulla tuossa oli, ja yritän nopeasti käydä vielä muutamman asian läpi. Sitten on omalta osaltani tältä illalta tämä keskustelu kyllä käyty. — Ensiksi yksi kommentti vielä tuohon talouteen yleisellä tasolla: Kuuntelin tarkkaan edustaja Valtolan puheenvuoron, ja emme ole varmaan keskenämme eri mieltä siitä, että sote-palvelujen pitkän tähtäimen kasvu ei voi olla millään tavalla merkittävästi kaksinkertainen esimerkiksi siihen mahdollisuuteen, mihin meidän bkt ja julkinen talous yleisesti antavat mahdollisuuden. Mutta haastaisin sillä tavalla nyt nämä esitetyt säästöt, että rohkenen sanoa näin, että kovin älyllinen tapa säästää ei ole se, että kun teillä hallituspuolueilla oli se neljän hengen ryhmä, joka suunnitteli näitä säästöjä, niin itse asiassa ollaan tehty niin, että ajallisesti viimeisimmät tällaiset uudistukset on peruutettu. Siltähän se näyttää, että ne uudistukset, joita Marinin hallitus teki, on peruutettu ja ei käyty sen koko järjestelmän kimppeun, jos näin voi sanoa, ja pyritty kaivamaan sieltä niitä kustannussyöppöjä laajemmin esille. Mutta en siitä nyt sen enempää.

Toinen kommentti sitten tästä omalääkärijärjestelmästä, myös hyvin lyhyesti: Siitähän puhuimme täällä paljon, ja monta kertaa on mielessäni ollut, että olisin puhunut niin kuin siellä antiikissa Cato vanhempi, joka lopetti kaikki puheenvuoronsa tuntemallamme tavalla, että ”muuten olen sitä mieltä, että Karthago on hävitettävä”. Ihan oikeasti jossain vaiheessa ajattelin, että jokaisen puheenvuoron, minkä täällä käytän, lopetan, että ”muuten olen sitä mieltä, että omalääkärijärjestelmä on Suomessa toteutettava”. No, sellaiseen leikinlaskuun en sitten kuitenkaan lähtenyt, mutta olen siis erittäin positiivisella mielialalla siitä, että tätä asiaa lähdetään edistämään. Eilinen tiedotustilaisuushan oli hyvin erikoinen. Sehän poikkesi yleisestä ministerien tiedotustilaisuudesta siinä, että siellä ei ollut yhtään PowerPoint-esitystä, siellä ei ollut mitään jaettua materiaalia, siellä ei ollut ketään virkamiestä syventämässä sitä, mitä siellä ministerit sanoivat, eli sehän oli enemmän sellainen tahdonilmaus, että ”tahdomme ja haluamme lähteä tätä asiaa esittämään”. Eli sitähän täällä on esitetty, jos nyt jotain kritiikkiä on esitetty, että se konkretia vielä puuttui, mutta se tulee sitten myöhemmin, ja osaltani tulen varmasti sitä seuraamaan tarkasti ja yritän valvoa, että ainakin minun mielestäni järkevällä tavalla tehtäisiin tätä asiaa.

Vielä lopuksi, kun puolet ajasta on vielä jäljellä, tuohon Kela-korvaukseen: Olen pitkässä juoksussa taaksepäin katsoen ollut aika pragmaattinen tämän Kela-korvauksen kanssa. Täytyy muistaa, että sairausvakuutushan on laaja kokonaisuus, viisi miljardia. Siellä on äitiys- tai vanhempainpäivärahat ja sairauspäivärahat, kumpikin on noin miljardi. Siellä on lääkekorvaukset kaksi miljardia, siellä on kuntoutusta 600 miljoonaa, siellä on matkakorvauksia 300 miljoonaa, ja sitten siellä ovat nämä, niin kuin sanotaan, rahallisesti loppujen lopuksi aika pienet hoitokorvaukset. Mutta ihan jo sieltä Sipilän hallituksen alusta lähtien silloinen hallitushan — siis keskustan, perussuomalaisten ja kokoomuksen hallitus — lähti voimakkaasti ajamaan alas Kela-korvauksia. Hammashuollon korvaustaso oli silloin 140 miljoonaa euroa, ja se pudotettiin 40 miljoonaan. Niin rajua leikkausta ei ole koskaan näihin tehty. Sitten Marinin hallituksen aikana emme me ideologisista syistä lähteneet näitä leikkaamaan, vaan me tarvitsimme sen 60 miljoonaa siihen hoitajamitoituksen rahoitukseen, joka tehtiin pitkälti STM:n kokonaisrahoituksen puitteissa, ja oli aika tuskallinen se vääntö, ei se ollut mitään helppoa. Mutta nyt kun olen seurannut, mitä hallitus tässä on tämän vuoden aikana yrittänyt, niin ensin mallin piti olla se, että korvataan vain yleislääkärikäynneistä, mutta oikein reilusti, ja yleislääkäriltä pääsee sitten yksityiselle erikoislääkä-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

rille vain lähetteellä. Tämähän oli se malli, mitä ajettiin, mutta kesän lausuntokierroksellaan se sai täydellisen tuomion.

Sitten tuli tämä yleinen korvaustason nosto kahdeksasta eurosta kolmeenkymppiin. Meillä on kolme ja puoli miljoonaa lääkärikäyntiä yksityissektorilla, joista korvataan, ja tämä lisäyshän maksoi noin 80 miljoonaa euroa. Nyt sitten puhuttiin, että gynekologi ja silmät, ja tänään siitä oli tiputettu silmät pois. Se olisi ollut 500 000 käyntiä, ja gynekologikäynnit ovat 350 000. Tämän hintalappu, jos se korvaus on se seitsemänkymppiä, tulee olemaan 60 miljoonaa euroa. Sitten jos yli 65-vuotiailla on miljoona käyntiä ja hintakatto ja korvataan niin paljon, eli käytännössä yhdeksänkymppiä, että potilas maksaa vain sen vajaan kolmekymppiä, niin sen hintalappu on 60 miljoonaa. Sitten on tämä pieni, hedelmöityshoidot, jossa korvaus tulee olemaan kaksi ja puoli miljoonaa, [Puhemies koputtaa] eikä muuten tule nousemaan 40 prosenttiin korvaus todellisista IVF-kuluista, jotka ovat lähempänä 4 000:ta euroa. Sen tulemme näkemään, kun tätä valiokunnassa käsitellään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

20.50 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tulin vielä pitämään puheenvuoron, kun tuo viiden minuutin aikaraja on niin lyhyt ja itse en kovin usein täällä nimenomaan so-
testa puhu, kun oma valiokuntavastuu on toisaalla. Täällä on tosiaan paikalla edustajia, jotka ovat syvällisemmin näitä käsitelleet esimerkiksi siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin kuin edustaja Lindén tässä edellä, mutta itse olen tietysti aluevaltuutettuna hyvinvointialueella seurannut tätä sote-uudistuksen valmistelua silloin aikaisemmillä kausilla ja myöskin nyt pyrkinyt perehtymään siihen, miten hallinnollisesti tätä johdetaan.

Ihmettelen, ja haluan tässä toistaa sen, kun taisi olla edustaja Kettunen olla, joka kysyi tämäntapaisesti, että näinköhän hallitus oikeasti ei ymmärrä vai onko kysymys siitä, että ei halua ymmärtää. Sitä itsekin mietin, että jommastakummasta tässä täytyy olla kysymys. No, nyt jos hallituksen edustajat ja erityisesti ministerit ovat tänään tarkkaan seuranneet tätä keskustelua täällä ja tätä hyvää informaatiota, jota on tullut, niin ei varmaan enää voi olla kysymys siitä, että ei ymmärrä, vaan sitten tulee mieleen, että ei siis halua ymmärtää. Mietin, mistä tässä kaikessa on kysymys, ja ihan väistämättä tuolla kansalaisetkin kyselevät, että näinköhän tässä on tällainen ideologinen tavoite, että halutaan ajaa alas julkinen terveydenhoito, joka on Suomessa ollut se meidän järjestelmän kuitenkin vakaa kivijalka, joka on toteuttanut sen, että tarpeen tullen kaikki saavat hoitoa ja niitä vaativampienkin hoitoja omasta sosiaalisesta asemasta tai tulotasosta riippumatta. Varmaan aika monet ovat kauhistelleet jotain Yhdysvaltojen järjestelmää, jossa siis ihminen joutuu miettimään, uskaltaako soittaa paikalle ambulanssin, kun on hätä, kun saattaa tulla isot laskut perässä, ja synnytykset ja muut ovat erittäin kalliita siellä.

Nyt tulee siis mieleen, ymmärtääkö hallitus tai ei kai tässä ole nyt tällainen tavoite, että ollaan ajamassa alas tätä meidän julkisen terveydenhuollon järjestelmää. Se selittäisi sen, mihin kaikki nämä merkit viittaavat. Kun yritetään pyytää, että hallitus ratkaisee tätä haastetta, niin sitä lähdetään tuottamaan vaikka nyt näitten Kela-korvausten kautta, ja sitä on todella vaikea ymmärtää. Hallitus on nyt esimerkiksi puhunut yli 65-vuotiaitten Kela-korvauksista ja siitä, että mahdollistaisi lääkärille pääsyn sitä kautta, mutta se on niin vastoin koko tämän järjestelmän vahvuuksia, joita on esimerkiksi se, että sosiaalipalvelut voivat tukea terveydenhuoltoa ja niillä toinen toisensa kanssa yhteistoiminnassa voidaan edistää ihmisten kokonaishyvinvointia ja terveyttä laaja-alaisesti. Kyllähän tämä on jo yksi suunta

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

siihen, että sitten jos ihminen menee sinne yksityiselle lääkärikäynnille, niin sehän poistaa esimerkiksi tämän mahdollisuuden, että sosiaalipalveluita olisi siinä tukemassa, jos ne haasteet ovat vähänkään semmoisia laaja-alaisempia.

Sitten on myös täysi kysymysmerkki, mitä tapahtuu, jos kysymys on tällaisesta yksittäisestä lääkärikäynnistä, joka rahoitetaan: on puhuttu paljon hoidon jatkuvuudesta ja sitten toisaalta siitä, mitä kaikkea siitä yksittäisestä lääkärikäynnistä sitten seuraa — lisäksi käyntejä lääkärille, mahdollisia laboratoriokokeita tai muuta tämäntyyppistä — ja kuka ne sitten maksaa ja missä ne toteutetaan. Jos nyt alueilla mietitään prosesseja ja yritetään kehittää semmoisia prosesseja, joissa voitaisiin hallita näitä kustannuksia, niin jo pelkästään se elementti tässä, että osa ihmisistä satunnaisesti käy sitten jossain muualla, vaikeuttaa entisestään alueitten mahdollisuuksia näitä prosesseja kehittää.

Tämä on yksi esimerkki siitä, että on hyvin vaikea päästä perille siitä, mitä hallitus tavoittelee näillä toimilla, ja silloin on ihan oikeutettu kysymys, että toivottavasti ei ole kysymys tällaisesta ideologisesta julkisen terveydenhuollon järjestelmän alasajamisesta ja siitä, että tuodaan joku muu malli Suomeen.

Vielä siitä, mikä on häirinnyt täällä koko syksyn, eli tästä vastuun pakoilusta ja vastuun siirtämisestä: Mielestäni pitäisi nyt oikeasti perata läpi, kuinka voi olla mahdollista, että valtioneuvoston piiristä toistamiseen sanotaan kaikissa asioissa, että hyvinvointialueilla on se vastuu ja velvollisuus huolehtia näistä asioista ja löytää ne keinot ratkaista, mutta sitten kuitenkin koko aika kavennetaan sitä tosiasiallista itsehallinto- ja itsemääräämisoikeutta siellä hyvinvointialueilla viemällä sieltä pois rahaa ja toisaalta tuomalla tähän lainsäädäntöön semmoisia elementtejä, joilla halutaan kaventaa niitä mahdollisuuksia. Mielestäni jossain vaiheessa ollaan kuljettu se tie loppuun, että voidaan ikään kuin siirtää toisaalle sitä vastuuta. Hallitus on nyt venyttänyt sitä yhä pidemmälle ja pidemmälle näissä puheenvuoroissa, ja kyllä lainsäätäjien velvollisuus on tämäkin asia täällä käydä läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

20.55 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Voin vakuuttaa edustaja Holopaiselle, että hallituksen kaiken politiikan lähtökohta on vahvistaa mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumista Suomessa, ja kyllä siihen kuuluu aivan olennaisena myös se, että julkinen terveydenhuoltojärjestelmä ja kaiken kaikkiaan koko julkinen sote-sektori suoriutuu vähintään nykyisen kaltaisella tavalla tehtävistään myös tulevaisuudessa. Uskon, että tulevaisuudessa palvelut yhä paranevat. Totta kai tämä yhtälö on haastava, kun ajatellaan, että toivomme, että palveluita pystytään parantamaan tilanteessa, jossa samalla niitä palveluita tarvitsevia on yhä enemmän ja palveluja rahoittavia yhä vähemmän, mutta sitä vartenhan näitä asioita hoitamaan kansa on valinnut parhaat 200 edustajaansa, että saamme yhdessä hyviä ratkaisuja aikaan.

Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin kiittää pääministeri Orpoa ja erityisesti ministeri Juusoa ja toki myös ministeri Grahn-Laasosta ja ministeri Ikosta erittäin hyvästä panoksesta tämän päivän välikysymyskeskustelussa. Mielestäni kaikki valtioneuvoston jäsenet kuvasivat todella hyvin sitä sitoutumista, joka hallituksen piirissä vallitsee suomalaisen todella tasokkaan terveydenhuollon turvaamiseksi myös pitkälle tulevaisuuteen.

Sote on kaiken kaikkiaan tietysti niin taloudellisilta mittasuhteiltaan kuin ihmisten arjen näkökulmasta ehkäpä se kaikkein tärkein kysymys, jota eduskunnassa voidaan käsitellä. Totta kai kansallinen turvallisuus on varmasti viime vuosina ollut kaiken muun edellä,

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

mutta sote on niin suuri kokonaisuus, että siitä on syytäkin keskustella, mutta kieltämättä kyllä se, että siitä keskustellaan tällä tavoin keskustan välikysymyksen pohjalta, kun keskusta on ollut kuitenkin pääarkkitehti tälle nykyiselle sote-hallintomallille, jota nyt heidän omassa välikysymyksessäänkin arvostellaan, varsinkin sen rahoitusmallin osalta, jonka edellinen hallitus tähän loi, on tietysti vähän nurinkurista. Mielestäni tästä sote-asiasta pitäisi pystyä keskustelemaan enemmänkin ilman vastakkainasettelua ja enemmän yhdessä kohti tulevaisuutta suunnaten, ja tässä mielestäni ministerit onnistuivat tänään kyllä hyvin.

Ministeri Juuso on tällä viikolla aiemmin tuonut julkisuuteen hallituksen vahvan sitoutumisen tähän omalääkärijärjestelmään ja sen kehittämiseen Suomessa, ja se on todella tärkeää. Itse haluan nostaa yhtenä, ehkä pienenä osana isoa kokonaisuutta tämän terapiatakuun. Varsinkin nuorille ihmisille sillä on suuri merkitys, että tässä muuten niin levottomassa ajassa nuoret myös saavat sitä apua, jota tarvitsevat.

Ja Kela-korvaukset, niin kuin on hyvin todettu ja vaikka pääministerin puheenvuorossa erinomaisesti niiden kokoluokka tuotiin esiin, ovat todella tärkeitä niille, jotka niitä kuitenkin tarvitsevat ja käyttävät, vaikkapa tänään mainituissa naisille tärkeissä palveluissa, vaikka ne ovat pieni osa kokonaisuutta. Niissäkin hallitus on tehnyt hyvää työtä.

Eli haluan, arvoisa rouva puhemies, kiittää valtioneuvostoa hyvästä panoksesta tämänpäiväiseen keskusteluun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.59 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Keskusta todellakin vaati aiemmin syksyllä pääministerin ilmoitusta tästä sosiaali- ja terveyspalveluitten tilanteesta, tietyiltä osin myöskin ihan kriisiytyneestä tilanteesta, vaikka tänään täällä kokoomusedustajan suulla kiistettiin, että palvelujen osalta ei ole missään kriisiä olemassa, mutta kyllä tuolla kun kentällä vierailee ja kuuntelee niin hoitajien, muiden työntekijöiden kuin asiakkaidenkin palautetta, niin kyllä siellä todella vaikeissa olosuhteissa tällä hetkellä työtä tehdään. No, kuultiin se pääministerin ilmoitus, ja kyllähän sen anti silloin jäi todella ohueksi, ja samantien oli selvä, että tämä ei keskustalle riitä ja teemme tästä välikysymyksen.

Nyt täytyy sanoa, että tämä välikysymys on selvästi poikanut nyt sitten jo konkretiaa ja positiivisia tuloksia. Oikeastaan siitä se selvin esimerkki saatiin tässä, kun edustaja Lindén kuvasi eilen kyhättyä tiedotustilaisuutta tästä omalääkärimallista, ja oli selvää, että hallitus ei pysty enää tulemaan tähän välikysymykseen ilman että on selkeitä, konkreettisia avauksia, millä näitä ihmisten palveluja lähdetään parantamaan.

Tämä keskustankin kannattama ja ajama omalääkärimalli on ehdottomasti kannatettava. Keskusta tulee antamaan sille tukensa. Toki ministeri Juusokin on antanut siitä aika kovia lupauksia, että se on tällä hallituskaudella hyvinvointialueilla käytössä, ja tulemme varmasti antamaan tukemme, mutta tarvittaessa myöskin kirittämään, koska kyllähän tässä omalääkärimallista tiedotettaessa, niin kuin mitä täällä salissakin on tänään kuultu ministerin vastauksin ja niin kuin edustaja Lindén toi tässä esille, ei ollut PowerPointia eikä ollut mitään paperilla, miten se malli tullaan toteuttamaan, ja kyllähän tämä kertoo, että ollaan hyvin alussa, ja myöskään niistä euroista ei ole tietoa. Keskusta on siitä erittäin huolissaan, että kun nyt sosiaali- ja terveyspalveluihin tehdään mittavia leikkauksia ja säästöjä, esimerkiksi tämän hoitotakuun muodossa se 120 miljoonaa lähtee ensi vuonna, niin kyllähän nä-

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

mäkin kaikki eurot olisivat varmasti olleet tarpeen siinä omalääkärimallissa. Mutta toivotaan, että siitäkin pian kuullaan, miten rahoitus tullaan siihen järjestämään.

Kyllä tällaisia uusia, hyviä avauksia me keskustassa olemme valmiita tukemaan, niin kuin olemme aiemminkin sanoneet, että meiltä tulee ehdotuksia ja ollaan valmiita tekemään sitten hyvien ehdotusten kanssa myöskin yhteistyötä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koulumatkatukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle Työkanava Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamiseksi

Hallituksen esitys HE 118/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys laiksi merimiespalvelulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 13/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 98/2024 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 98/2024 vp

Hallituksen esitys HE 156/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 19/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 106/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 20/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n, arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 21/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väylämaksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta ja väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 11/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 12/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 21.11.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.03.

Pöytäkirja PTK 119/2024 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari